

Jaarrekening 2023

gemeente
Midden-Groningen

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
1 . Algemeen 7
1.0 Leeswijzer 7
1.1 Inleiding 7
1.2 Jaarrekening in één oogopslag 11
1.3 Samenstelling college en gemeenteraad 13
2.1 Programma Dorpen en wijken 17
2.1.0 Inleiding 17
2.1.1 Het versterken van de sociale cohesie 18
2.1.2 Huisvesting voor sociaal maatschappelijke activiteiten 20
2.1.3 Deelname aan het maatschappelijk leven 21
2.1.4 Sport en bewegen 25
2.1.5 Veiligheid op het gebied van wonen, werken en leven 27
2.1.6 Fysieke leefbaarheid 31
2.1.7 Verplichte beleidsindicatoren (BBV) 37
2.1.8 Financieel overzicht Dorpen en Wijken 38
2.2 Programma Sociaal 42
2.2.0 Inleiding 42
2.2.1 Gezondheid 43
2.2.2 Welzijn 46
2.2.3 Wmo 48
2.2.4 Jeugd 52
2.2.5 Onderwijs en onderwijshuisvesting 55
2.2.6 Participatiewet 60
2.2.7 Schuldhulpverlening 67
2.2.8 Sociale teams 71
2.2.9 Verplichte beleidsindicatoren (BBV) 73
2.2.10 Financieel overzicht Sociaal 74
2.3 Programma Economie 79
2.3.0 Inleiding 79
2.3.1 Omgevingswet 80
2.3.2 Ruimtelijke Ontwikkeling 81
2.3.3 Economie 85
2.3.4 Verkeer 88
2.3.5 Duurzaamheid 91
2.3.6 Verplichte beleidsindicatoren (BBV) 98
2.3.7 Financieel overzicht Economie 98
2.4 Programma Dienstverlening 102
2.4.0 Inleiding 102
2.4.1 Programmaplan Dienstverlening 102

2.4.2 Financieel overzicht Dienstverlening 106
2.5 Programma Gevolgen gas- en zoutwinning en lokaal programma NPG 108
2.5.0 Inleiding 108
2.5.1 Gevolgen gas- en zoutwinning 108
2.5.2 Nationaal Programma Groningen 113
2.5.3 Financieel overzicht Gevolgen gas- en zoutwinning en lokaal programma NPG 122
2.6 Programma Bestuur en bedrijfsvoering 124
2.6.0 Inleiding 124
2.6.1 Bestuur en bedrijfsvoering 124
2.6.2 Verplichte beleidsindicatoren (BBV) 126
2.6.3 Financieel overzicht Bestuur en bedrijfsvoering 127
3. Paragrafen 132
3.1 Paragraaf bedrijfsvoering 132
De opgave voor 2023 132
Een gezonde en moderne organisatie die voorbereid is op de toekomst 132
Digitalisering 133
Wij zijn in control 133
Informatiebeveiliging en privacy 134
Fraude & integriteit 135
Onze inwoners staan centraal 136
Rechtmatigheidsverantwoording 137
3.2 Paragraaf lokale heffingen 138
Inleiding 138
Inkomsten lokale heffingen 138
Beleid lokale heffingen 139
Kostendekkendheid van de heffingen 141
Belastingdruk (woonlasten) 144
Kwijtscheldingsbeleid 144
3.3 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing 145
Inleiding 145
Integraal risicomanagement 145
Weerstandscapaciteit 145
Beschikbare weerstandscapaciteit 146
Benodigde weerstandscapaciteit 146
Overzicht risico's 146
Financiële kengetallen 149
3.4 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 150
Inleiding 150
Ambitie 151
Doelstellingen 152
Inzet 152
Kerncijfers kapitaalgoederen 153

Financieel overzicht kapitaalgoederen 153
3.5 Paragraaf Financiering 153
Inleiding 153
Wettelijk kader 154
Vermogenspositie 154
Financieringsbeleid 154
Liquiditeitenbeheer 155
Ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt 155
Risicobeheersing 155
3.6 Paragraaf Verbonden partijen 159
Inleiding verbonden partijen 159
Verbonden partijen 160
Informatie per verbonden partijen 160
3.7 Paragraaf Grondbeleid 171
Inleiding Grondbeleid 171
Herziening grondexploitaties 171
Winst en verlies 171
Grondexploitaties 171
Overige bouwgronden in exploitatie 174
Financieel 174
Overige complexen (geen onderdeel van bouwgronden in exploitatie) 177
Risico's 178
3.8 Paragraaf Bestuur 178
Inleiding bestuur 178
Raadsakkoord 2022-2026 178
Raadswerkprogramma 179
In gesprek met de samenleving 179
Quick Scan Lokale Democratie 179
Rekenkamer Midden-Groningen 180
3.9 Paragraaf Wet open overheid (Woo) 180
4. Jaarrekening 183
4.1 Overzicht baten en lasten 183
4.2 Toelichting op baten en lasten 185
4.2.1 Analyse afwijkingen 185
4.2.2 Overzicht incidentele baten en lasten 186
4.2.3 Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves 190
4.3. Balans 194
4.4. Toelichting balans 195
4.4.1 Waarderingsgrondslagen 195
4.4.2 Methode van afschrijving en afschrijvingstermijnen 197
4.4.3 Toelichting op activa 200
4.4.4 Toelichting op passiva 209

4.5. Overzicht baten en lasten per taakveld 215
4.6. Overzicht reserves en voorzieningen 218
4.6.1 Reserves 218
4.6.2 Voorzieningen 225
4.7. Overzicht Investeringen 230
4.8. Overzicht verantwoording specifieke uitkeringen (SiSa) 242
4.9. Wet normering topinkomens 275
4.10 Incidentele subsidies 2023 276
4.11 Rechtmatigheidsverantwoording 278
4.12 Controleverklaring accountant 278

1 . Algemeen

1.0 Leeswijzer

In deze leeswijzer leiden wij u stapsgewijs door de verschillende onderdelen van het jaarverslag en de jaarrekening.

Deel 1 – Algemeen
Het college beschrijft in de Inleiding kort de uitgangspunten, ambities en uitdagingen in deze collegeperiode. Vervolgens presenteren wij de jaarrekening in één oogopslag. Daarna volgen de samenstellingen van college en raad. Na deze algemene inleiding bestaat de jaarrekening uit drie delen: de programma's, de paragrafen en de jaarrekening.

Deel 2 – Programma's
Onze begroting kent zes programma's. Hierin zijn onze ambities, doelen en acties opgenomen. Per programma zijn de doelen van het afgelopen jaar beschreven en hetgeen we hiervoor gedaan hebben. De kosten en opbrengsten per programma zijn apart te volgen in het financieel overzicht.

Deel 3 – Paragrafen
Hier vindt u de paragrafen die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplicht voorschrijft, namelijk: Bedrijfsvoering, Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en Risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Verbonden partijen, en Wet open overheid (Woo). Daarnaast vindt u hier de paragraaf Bestuur.

Deel 4 – Uiteenzetting financiële positie
In dit deel vindt u informatie over de baten en lasten per taakveld, het verloop van de reserves & voorzieningen, de balans, het EMU-saldo, de investeringen, incidentele baten en lasten en financiële kengetallen. Tevens vindt u hier een totaaloverzicht van de baten en lasten en een overzicht van de incidenteel verstrekte subsidies. Naast de informatie vanuit de paragrafen geeft de jaarrekening, op hoofdlijn, inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente.

1.1 Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag en de jaarrekening 2023 van de gemeente Midden-Groningen. In deze jaarrekening leggen wij verantwoording af over hetgeen afgelopen jaar is uitgevoerd.
De afgelopen jaren werden gekenmerkt door (inter-)nationale crises. Zo werden we geconfronteerd met de coronacrisis, de oorlog in Oekraïne en als gevolg hiervan de energiecrisis en torenhoge inflatie. Het stelde ons, en onze inwoners, op de proef. We hebben solidariteit getoond door de opvang van Oekraïners en asielzoekers in onze gemeente. Ook konden we onze inwoners voor 2023, vanuit rijksmiddelen, compenseren in de hoge energiekosten. Daarnaast hebben we in samenwerking met uw raad in 2023, langs de lijnen van ons collegeakkoord 'Samen aan de slag', een aantal mooie concrete resultaten geboekt.

Wanneer we kijken naar onze regionale uitdagingen doet het gepubliceerde eindrapport 'Groningers boven Gas' van de Parlementaire Enquête Commissie eindelijk recht aan het leed van onze inwoners. Dit rapport schetst een ontluisterend beeld van de gevolgen van decennialange gaswinning. Het kabinet heeft hierop gereageerd met het rapport 'Nij Begun' waarin 50 maatregelen zijn opgenomen. Deze maatregelen richten zich op het verbeteren en aanpassen van de huidige werkwijzen rond schadeherstel en versterking én het verbeteren van de sociale en economische perspectieven voor onze inwoners. Een deel van de maatregelen borduurt voort op bestaande activiteiten, maar de meeste maatregelen zijn nieuw en vragen meer uitwerking. Naast de middelen voor herstel, werd in 2023 besloten dat er onder voorwaarden geen gaswinning meer plaats zou vinden uit het Groningenveld. Het is een mijlpaal dat vanaf 19 april 2024 het gasveld definitief gesloten is.

Het stoppen van de gaswinning is een randvoorwaarde voor een prettige woon-, werk- en leefomgeving, waarin iedereen zich veilig voelt. Een prettige omgeving vraagt echter meer. Het gaat om openbare orde en veiligheid, een openbare ruimte die op orde is en invulling geven aan ruimtelijke opgaven. Voor het op orde brengen van onze openbare ruimte zijn de beleidsplannen voor wegen en kunstwerken eind 2023 door uw raad vastgesteld. Onze ruimtelijke opgaven en

ambities zijn onder andere in de 'ontwerp omgevingsvisie' en ‘visie vrijetijdseconomie’ vastgelegd. We stemmen de ontwikkelingen, samen met onze inwoners, bedrijven en instellingen, af op de behoeften en zien duurzaamheid als belangrijke pijler.

Het afstemmen van ontwikkelingen met onze inwoners past in ons programma ‘Gebiedsgericht werken’. In dit programma denken we vanuit de leefwereld van onze inwoners, zij staan immers centraal. We werken samen aan problemen, kansen, ideeën én opgaven in een gebied. Hierbij moeten inwoners regie kunnen nemen.

We vinden het belangrijk dat iedereen kan meedoen. Meedoen door scholing, betaald werk, vrijwilligerswerk of een zinvolle dagbesteding is hierbij het uitgangspunt. Voor inwoners die niet kunnen meekomen vormen wij het sociaal vangnet. BWRI speelt een belangrijke rol in het wegnemen van barrières om aan het werk te gaan en de Gemeentelijke Kredietbank bij budgetbeheer. In 2023 is de periode van schuldsanering voor inwoners die na 1 juli 2023 gestart zijn wettelijk verkort van 36 naar 18 maanden. Uw raad heeft besloten dit ook mogelijk te maken voor inwoners die hier wettelijk gezien niet voor in aanmerking kwamen. We ondersteunen onze kwetsbare jeugd waar nodig. Het is voor ons een opgave om de balans te houden tussen het beschikbare budget en het bieden van goede en juiste hulp in combinatie met de groei die we zien in het gebruik.

We zijn blij met alle stappen die we in 2023 hebben kunnen zetten om onze mooie gemeente nog een stukje mooier te maken, met mogelijkheden voor inwoners om elkaar te ontmoeten en initiatieven te ontplooien.
In 2023 is een positief financieel resultaat van € 15,7 miljoen behaald. De toevoeging aan de algemene reserve, resultaat verminderd met budgetoverhevelingen (€ 6.6 miljoen) en overige bestemmingsvoorstellen (€ 7,9 miljoen), is afgerond € 1,3 miljoen voordelig. Het jaarrekeningresultaat heeft een sterk incidenteel karakter en geeft ons geen structurele ruimte richting de toekomst. In de financiële analyse in deze inleiding is op hoofdlijn toegelicht hoe dit resultaat tot stand is gekomen. In de financiële toelichtingen bij de programma’s in het jaarverslag is een gedetailleerde analyse opgenomen.

Financieel beeld in een notendop

Op 21 december 2023 is de slotbegrotingswijziging door uw raad vastgesteld. Hierin is ook de laatste verwachting van het jaarrekeningresultaat gecommuniceerd. Deze analyse gaat in op de afwijkingen tussen deze laatste verwachting en het gerealiseerde jaarrekeningresultaat. Daarnaast wordt er ingegaan op de voorstellen voor resultaatbestemming. De ontwikkeling van de Algemene Reserve, toevoeging van afgerond € 1,3 miljoen, vormt hier ook een onderdeel van.

Slotbegrotingswijziging versus jaarrekeningresultaat

In de slotbegrotingswijziging is het volgende verwacht jaarrekeningresultaat voor 2023 gecommuniceerd:

Vertrekpunt slotbegrotingswijziging 2023	
Verwacht resultaat exclusief stelpost inflatie	5.751
Stelpost inflatie	4.270
Totaal verwacht resultaat	**10.021**

Bedragen x € 1.000

In december verwachtten we een jaarrekeningresultaat van circa € 10 miljoen positief. Het werkelijke jaarrekeningresultaat is ruim € 15,7 miljoen positief. Er is sprake van een positieve afwijking van € 5,7 miljoen.

Jaarrekeningresultaat 2023	
Totaal verwacht resultaat slotbegrotingswijziging	10.021
Saldo van afwijkingen	5.710
Totaal jaarrekeningresultaat	**15.731**

Bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen
De belangrijkste oorzaken voor deze afwijking van € 5,7 miljoen zijn hieronder samengevat:

Belangrijkste afwijkingen		
1	Overhevelingen	6.572
2	Vrijval Maatwerkfonds Energiecrisis (diverse programma's)	927
3	Aanvulling reserve grondexploitatie	-747
4	Jeugd / Beschermd Wonen	-386
5	Overige verschillen en afronding	-656
	Saldo van afwijkingen	5.710

Bedragen x € 1.000

Hieronder worden de bovenstaande afwijkingen toegelicht:

1. In 2023 hebben we niet alle geplande werkzaamheden kunnen uitvoeren. In totaal leidt dit tot een voordeel van afgerond € 6,6 miljoen. Om deze werkzaamheden alsnog uit te voeren zijn overhevelingsvoorstellen ingediend. Bij de resultaatbestemming worden de diverse voorstellen afzonderlijk toegelicht.
2. Het Maatwerkfonds Energiecrisis heeft deels de kosten voor de energietoeslag opgevangen. Uw raad heeft besloten dat de resterende middelen ingezet worden voor het Slochterhavengebied. Om dit te realiseren valt het restant van € 930.000 vrij in het jaarrekeningresultaat 2023.
3. Bij de Voorjaarsnota 2023 is de reserve Grondexploitaties ingesteld. De reserve heeft een minimumniveau van € 1,25 miljoen. Door een lagere winstneming op Rengerspark is ook minder in deze reserve gestort. Om aan het minimum te voldoen was een aanvullende storting van € 747.000 noodzakelijk.
4. We zien een nadeel op jeugd van € 1,2 miljoen. Het verzilveringspercentage van het laatste kwartaal is gestegen en er zijn nog veel indicaties toegevoegd. Daarentegen vallen de lasten van Wmo € 814.000 lager uit, vooral door een hoger resultaat op beschermd wonen. Gesaldeerd leidt dit tot een nadeel van € 386.000.
5. Er zijn diverse overige plussen en minnen die per saldo optellen tot een nadeel van € 656.000.

Resultaatbestemming

Uw raad besluit over de voorgestelde resultaatbestemming. We maken een verdeling tussen overhevelingen en overige bestemmingsvoorstellen. De overhevelingen komen voort uit middelen die over zijn gebleven, omdat een deel van de werkzaamheden doorlopen in 2024 en 2025. Voor de overige bestemmingsvoorstellen geldt dat er sprake is van ontwikkelingen die het instellen of de aanvulling van reserves noodzakelijk maken.

Overhevelingen
Voor werkzaamheden, die in 2024 en 2025 doorlopen, zijn overhevelingsvoorstellen ingediend. Via deze voorstellen wordt verzocht overgebleven budget uit 2023 voor de resterende werkzaamheden beschikbaar te houden, conform onze financiële verordening. Het nadelig financieel meerjarenperspectief vergroot de noodzaak voor deze overhevelingen om werkzaamheden te kunnen voltooien. Hieronder is het overzicht van deze voorstellen weergegeven. De toelichting vindt u in bijlage 3.

	Overhevelingen	Bedrag
1	Energietoeslag	1.750
2	Raadswerkprogramma	500
3	Kapitaallasten Openbare ruimte IBOR	500
4	Aanpak energiearmoede	500
5	Omgevingswet	474
6	Energie besparende maatregelen	413
7	Ontwikkelbedrijf	340
8	Wijkuitvoeringsplannen	315
9	Flankerend beleid energiearmoede	216
10	Traineeship	178
11	Aanpak armoede en schulden	173
12	POK-middelen	169
13	IBOR Kunstwerken	169
14	Verdubbeling taakstelling statushouders	127
15	Klimaatadaptatie	114
16	Bijdrage stationsgebied Hoogezand-Sappemeer	100
17	Subsidieverwerver	90
18	Kerkenvisie	75
19	Mobiliteitsplan en verkeersmodel	68
20	Taalgelden Oekraïners	67
21	Recreatie en Toerisme	60
22	Parkeerfonds	60
23	Toezicht Jeugd en WMO	58
24	Haalbaarheids- en locatieonderzoek voor sociaal plein	41
25	Rekenkamer	15
	Totaal overhevelingen	**6.572**

Bedragen x € 1.000

Overige bestemmingsvoorstellen
Zoals benoemd zijn er enkele ontwikkelingen die het instellen of aanvullen van een reserve nodig maken, zeker in relatie tot het nadelig financieel meerjarenperspectief. De toelichting op deze overige voorstellen is opgenomen in bijlage 4.

	Overige bestemmingsvoorstellen	Bedrag
1	Volkshuisvestingsfonds	3.500
2	Gebiedsfonds	1.000
3	Jeugd	1.000
4	Motie Slochterhaven	927
5	Aanvulling reserve grondexploitaties	793
6	Harmonisatie sportaccommodaties	500
7	IZA-middelen	180
	Totaal overige bestemmingsvoorstellen	**7.900**

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling Algemene Reserve

Het jaarrekeningresultaat 2023, de overhevelingen en overige bestemmingsvoorstellen leiden tot een toevoeging aan de Algemene Reserve van afgerond € 1,3 miljoen.

Ontwikkeling Algemene Reserve 2023	
Jaarrekeningresultaat 2023	15.731
Overhevelingsvoorstellen	-6.572
Overige bestemmingsvoorstellen	-7.900
Toevoeging Algemene Reserve	**1.259**

Bedragen x € 1.000

Met de toevoeging van afgerond € 1,3 miljoen, groeit de Algemene Reserve tot € 14,5 miljoen.

Stand Algemene reserve 01-01-2023	**13.222**
Toevoeging aan Algemene Reserve	1.259
Stand Algemene reserve 31-12-2023	**14.481**

Bedragen x € 1.000

Samenvatting resultaatbestemming jaarrekeningresultaat 2023

In het onderstaande overzicht is een samenvatting weergegeven van het voorstel voor resultaatbestemming van het jaarrekeningresultaat 2023.

Samenvatting	
Overhevelingsvoorstellen	6.572
Overige bestemmingsvoorstellen	7.900
Toevoeging Algemene Reserve	1.259
Jaarrekeningresultaat 2023	**15.731**

Bedragen x € 1.000

1.2 Jaarrekening in één oogopslag

Inkomsten.
Waar komt het geld vandaan.

Rijk	
Uitkeringen	€ 163.971
Inkomensondersteuning	€ 28.835
Subtotaal	**€ 192.806**
Andere inkomstenbronnen	
Opbrengsten uit grondverkopen	€ 6.797
Verhuur	€ 1.356
Overig	€ 16.726
Subtotaal	**€ 24.879**
Lokale heffingen	
Onroerendzaakbelasting (OZB)	€ 21.487
Rioolheffing	€ 5.593
Afvalstoffenheffing	€ 6.797
Toeristenbelasting	€ 300
Overig	€ 2.753
Subtotaal	**€ 36.930**
Totaal	**€ 254.615**

Uitgaven.
Waar is het geld naar toe gegaan.

Economische ontwikkeling	€ 9.761
Openbaar groen en openlucht recreatie	€ 5.512
Milieubeheer, afval en riolering	€ 13.738
Integrale veiligheid	€ 6.436
Onderwijs	€ 11.492
Sport en vrije tijd	€ 4.717
Wet maatschappelijke ondersteuning Wmo	€ 21.843
Bestuur en dienstverlening	€ 36.316
Jeugd en ouderen	€ 32.815
Inkomensondersteuning	€ 38.012
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	€ 16.277
Samenkracht en burgerparticipatie	€ 23.889
Cultuur	€ 6.269
Overig	€ 13.004
Gevolgen gas- en zoutwinning	€ 14.438
Totaal	**€ 254.519**

Gemeentelijke tarieven in 2023	
OZB	€ 524
Afvalstoffenheffing	€ 247
Rioolheffing	€ 190

Totale inkomsten	**€ 254.615**
Totale uitgaven	**€ 254.519**
Resultaat	**€ 96**

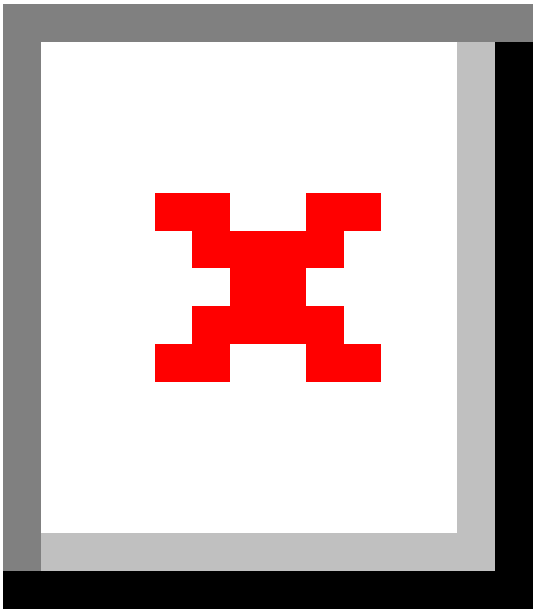

1.3 Samenstelling college en gemeenteraad

Samenstelling college 2023

Portefeuilleverdeling

Burgemeester Adriaan Hoogendoorn

- Openbare orde en veiligheid;
- NPG (inclusief coördinatie dorpsplannen);
- Dienstverlening;
- Participatie;
- Gebiedsgericht werken;
- Communicatie;
- Juridische zaken;
- Regionale samenwerking (inclusief Toekomstagenda en opvang vluchtelingen);
- Beleidscoördinatie;
- Discriminatiebeleid;
- Interbestuurlijk Toezicht.

Wethouder Markus Ploeger (GemeenteBelangen Midden-Groningen)

- Gevolgen gas- en zoutwinning;
- Financiën;
- Beheer Openbare Ruimte;
- Dierenwelzijn;
- Grondbedrijf;
- Vastgoed;
- P&O beleid/organisatie;

- DIV en archief;
- Inkoopbeleid;
- Wethouder voor: Slochteren, Schildwolde, Hellum, Overschild, Siddeburen, Steendam, Tjuchem, Noorderpark, Westerpark, Oosterpark, Zuiderpark, Margrietpark, Boswijk, Sappemeer Noordoost en Compagniesterpark.

Wethouder Annemiek Hoesen-Spithorst (Boer & Burger Partij Midden-Groningen)

- Economie (inclusief landbouw);
- Leefbaarheid;
- Dorpen en wijken (waaronder dorpshuizen);
- Toerisme en Recreatie;
- Erfgoed;
- Archeologie;
- Cultuur;
- Breedband;
- Sport en sportaccommodaties;
- Wethouder voor: Meerwijck, Kropswolde, Kielwindeweer, Foxhol, Kolham, Foxham, Froombosch, Froombosch, Meeden en Noordbroek
  Projectwethouder: Visie A7/N33.

Wethouder Erik Drenth (CDA)

- Ruimtelijke ordening;
- Wonen;
- Omgevingswet / VTH;
- Windparken en zonneparken;
- Duurzaamheid en energietransitie;
- Natuur en Landschap;
- Verkeer en Vervoer;
- Onderwijs;
- Taakstelling huisvesting statushouders;
- Informatisering en automatisering;
- Wethouder voor: Woudbloem, Lageland, Westerbroek, Waterhuizen, Harkstede, Scharmer, Zuidbroek en Muntendam;
- Projectwethouder: Hoogezand Noord, Stadshart, Hart van Muntendam en Harkstede/Meerstad.

Wethouder Evert Offereins (VVD)

- Sociaal Domein;
- Jeugdzorg;
- Ouderenbeleid;
- WMO / Gezondheid / Welzijn;

- Participatie en inkomen (inclusief BWRI en Sociaal Werkbedrijf);
- Arbeidsmarkt;
- Wethouder voor: Martenshoek, Spoorstraat-Kieldiep, Woldwijck, De Dreven, het Centrum, Gorecht, Vosholen, Kalkwijksterlint, Borgercompagnie en Tripscompagnie;
- Projectwethouder: Integraalplan Zuidlaardermeer.

Samenstelling Gemeenteraad 2022-2025

Partij	Aantal zetels
Gemeentebelangen	7
Boer & Burger Partij	5
PvdA	4
SP	3
CDA	3
ChristenUnie	3
GroenLinks	3
VVD	2
D66	2
BBB-LMG	1
Totaal	**33**

2.1 Programma Dorpen en wijken

2.1.0 Inleiding

Visie
Onze gemeente is een verband van vitale, lokale gemeenschappen, bestaande uit de inwoners van dorpen, kernen en wijken. Onze inwoners ontmoeten elkaar op het sportveld, in de kerk, het dorpshuis en bij vrijwilligerswerk. Al deze gemeenschappen hebben hun eigen identiteit. In het ene dorp zijn de inwoners bijvoorbeeld zeer maatschappelijk actief. In het andere leven inwoners meer hun eigen leven. Overal kennen mensen elkaar en voelen zij zich verantwoordelijk voor elkaar en voor de leefbaarheid in hun directe omgeving. De gemeente is eerst en vooral bondgenoot van inwoners in het vergroten van de leefbaarheid. Leefbare dorpen en kernen dragen direct bij aan het welbevinden van onze inwoners en de sociale veerkracht van de diverse lokale gemeenschappen in onze gemeente.

Doelstelling
Binnen het programma Dorpen en Wijken zetten wij in op zelfredzame en leefbare dorpen en kernen. Dit betekent dorpen en kernen die volop mogelijkheden bieden aan onze inwoners om elkaar te ontmoeten en initiatieven te ontplooien. Maar ook dat onze inwoners de omgeving ervaren als schoon, heel en veilig. We werken nauw samen met inwoners en organisaties om de leefbaarheid in de gemeente te vergroten. Dit kan op iedere plek anders vorm krijgen, omdat geen dorp, wijk of buurt hetzelfde is. Ons uitgangspunt is dat we de zeggenschap en het eigenaarschap van onze inwoners stimuleren en ondersteunen. Activiteiten op het gebied van sport, cultuur, educatie én activiteiten voor specifieke doelgroepen als jongeren en ouderen, dragen wezenlijk bij aan leefbaarheid in de dorpen en wijken. Ze geven kleur en identiteit en stimuleren ontmoeting en samen bezig zijn. Ontmoeting vindt vaak plaats in maatschappelijke accommodaties. We willen dan ook dat ieder dorp beschikt over een gelegenheid of voorziening om elkaar te kunnen ontmoeten. Ons streven is om de voorzieningen, die van belang zijn voor het dagelijks leven, zo dicht mogelijk bij mensen te brengen of te zorgen dat deze goed bereikbaar zijn. Ook de openbare ruimte is van wezenlijk belang voor de identiteit van een dorp of wijk. Het beïnvloedt ook het woonplezier van onze inwoners. We vergroten de leefbaarheid door meer zeggenschap en zelfbeheer aan inwoners te geven over bijvoorbeeld het groen in de wijk. Wij blijven staan voor een afgesproken niveau.

Zoals benoemd in ons collegeakkoord “Samen aan de slag!” zetten we ons in voor:

- Onze inwoners op het gebied van dienstverlening, gebiedsgericht werken, participatie en het beheer van de openbare ruimte;
- Toegankelijkheid van sport en cultuur. Iedereen doet mee;
- Een prettige woon, werk en leefomgeving.

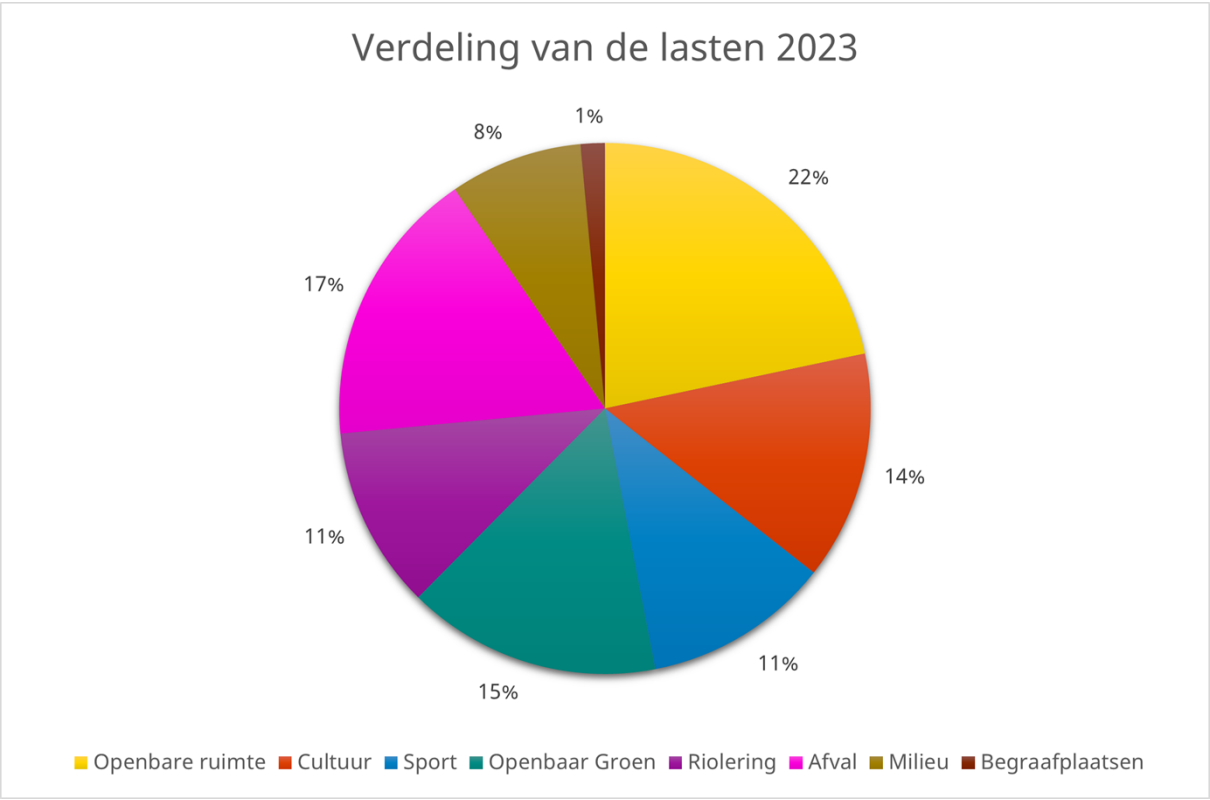

Opbouw programma Dorpen en Wijken
Het programma Dorpen en Wijken bestaat uit de volgende beleidsonderwerpen:

1. Het versterken van de sociale binding;
2. Huisvesting voor sociaal maatschappelijke activiteiten;
3. Deelname aan het maatschappelijk leven;
4. Sport en Bewegen;
5. Veiligheid op het gebied van wonen, werken en leven;
6. Fysieke leefbaarheid.

2.1.1 Het versterken van de sociale cohesie

Algemeen

Het is prettig wonen en leven in onze dorpen en wijken. Inwoners zijn zelf primair verantwoordelijkheid voor hun eigen leefomgeving. Wij zorgen ervoor dat inwoners invloed hebben op hun leefomgeving en samen met ons kunnen werken aan het verbeteren van hun wijk of dorp.

In 2023 hebben we de basis gelegd voor het programma 'Gebiedsgericht werken'. Met dit programma willen we een omslag maken, waarbij we meer gaan denken vanuit de leefwereld van onze inwoners. We werken samen met onze inwoners en maatschappelijke partners aan problemen, kansen, ideeën, én opgaven in een gebied. Dit willen we in samenhang oppakken. Daarnaast moeten inwoners regie kunnen nemen over zaken die zij zelf willen aanpakken. Dit moet uiteindelijk leiden tot effectievere (beleids-)plannen die beter aansluiten bij de behoeften van onze inwoners.

We hebben op verschillende manieren samengewerkt met actieve bewoners om hun initiatief van de grond te krijgen. We hebben hun geholpen bij een plan of idee, bijvoorbeeld met behulp van subsidies. We helpen de bewoners ook met het leggen van contacten met organisaties of personen die ze nodig hebben om verder te komen. We geven met de dorps- en wijkbudgetten inwonersgroepen directe zeggenschap over hun leefomgeving. In november 2023 is door uw raad de startnotitie 'Visie inwoners- en overheidsparticipatie' vastgesteld. Hierin staan verschillende

uitgangspunten geformuleerd voor de visie op inwoners- en overheidsparticipatie. Dit wordt in 2024 verder ontwikkeld. Deze visie zal ook worden vertaald in praktische handvatten voor medewerkers.

We voeren deze acties uit met de Gebiedsregisseurs en de Dorps- en wijkwethouders als eerste aanspreekpunt voor actieve inwoners. We werken samen met iedereen die wat kan bijdragen aan een initiatief. Hierbij kan gedacht worden aan de gebiedsbeheerder, het initiatievenloket, de opbouwwerker, de wijkagent en de jongerenwerker.

Doelstellingen

a. Invloed geven van inwoners op leven in dorp of wijk

We geven actieve inwoners invloed wanneer zij zich inzetten voor de kwaliteit van leven in hun dorp of wijk.

Acties

Diverse bewonersinitiatieven ondersteund door middel van advies en subsidies.

Omschrijving (toelichting)

Met bijvoorbeeld het leefbaarheidsfonds en de dorps- en wijkbudgetten hebben we activiteiten ondersteund die de leefbaarheid in een dorp, buurt of straat verbeteren. Hiermee bedoelen we dat mensen elkaar spreken, een band met elkaar opbouwen en elkaar helpen wanneer dat nodig is. Dit gebeurd vaak door kleine activiteiten in de eigen straat, maar soms ook met activiteiten die bezoekers uit onze hele gemeente trekken.

Contactpersonen per dorp en wijk ingericht.

Omschrijving (toelichting)

Ieder dorp of wijk heeft een vast aanspreekpunt voor contact. Dit zijn de Gebiedsregisseur en de Dorps- of wijkwethouder. De aanspreekpunten zijn te vinden op onze website.

Basis gelegd voor het programma Gebiedsgericht werken en de visie inwoners- en overheidsparticipatie.

Omschrijving (toelichting)

In november heeft uw raad het programmacontract 'Gebiedsgericht werken' en de startnotitie 'Visie inwoners- en overheidsparticipatie' vastgesteld.

Collegevergaderingen op verschillende locaties in de gemeente georganiseerd.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 heeft hebben we vijf keer op locatie vergaderd en in het verlengde daarvan een bezoek gebracht aan het dorp of de wijk.

Doorontwikkeling dorps- en wijkwethouderschap gestart.

Omschrijving (toelichting)

Iedere wethouder heeft een aantal dorpen en wijken onder de aandacht. In 2023 zijn we een doorontwikkeling gestart om de rol van dorps- en wijkwethouder zo goed mogelijk invulling te geven.

Dorpshuizen- en wijkcentra beleidstraject opgestart.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn we gestart met een beleidstraject voor dorpshuizen en wijkcentra. Het doel van dit beleid is dat we dorpshuizen en wijkcentra op een open en transparante manier ondersteunen. Tijdens twee bijeenkomsten hebben we het proces toegelicht aan de verschillende besturen.

Onderdeel van het proces is een gesprek met ieder bestuur. De eerste gesprekken zijn in december gevoerd.

Deelname aan LEADER+.

Omschrijving (toelichting)

We doen sinds 2023 mee aan de nieuwe LEADER+ regeling. LEADER is een subsidieregeling gericht op het versteken van het landelijk gebied. Dit doen we door middel van projecten op het gebied van het behoud van de leefbaarheid van het platteland, het versterken van de sociale cohesie én het behouden/versterken van het voorzieningenniveau. De subsidie is beschikbaar voor initiatieven van inwoners, ondernemers en organisaties.

2.1.2 Huisvesting voor sociaal maatschappelijke activiteiten

Algemeen

Maatschappelijk vastgoed

De vastgoedportefeuille van onze gemeente bestaat uit ongeveer 170 objecten. Naast het Huis van Cultuur en Bestuur zijn dit bijvoorbeeld ook gemalen en strategische aankopen. De portefeuille is onderverdeeld specifiek beleid te kunnen vormen. Eén van de belangrijkste deelportefeuilles is het maatschappelijk vastgoed. De maatschappelijke waarde wordt gevormd door de activiteiten die hierin plaatsvinden. De activiteiten worden door de gebruikers georganiseerd. Wij kunnen deze activiteiten ondersteunen door subsidies. De activiteiten zijn niet per definitie altijd gehuisvest in ons eigen vastgoed.

Beleid

Onze vastgoedportefeuille is zeer divers en er wordt op heel veel verschillende manieren mee omgegaan. Er is een groot verschil in exploitatie, subsidiëring en andere vormen van ondersteuning van deze accommodaties. We willen hier meer eenheid in aanbrengen. De huidige situatie verschilt per dorpshuis, sportaccommodatie en gebruiker en varieert van volledig zelfstandig tot volledig in gemeentelijk beheer. Ook het (ver)huurbeleid vertoont verschillen. Een kostprijsdekkende huur komt bijna niet voor. Vaak is er sprake van indirecte subsidiëring, doordat we de inzet van professionals en/of activiteiten en/of (groot) onderhoud bekostigen.

Op 14 februari 2019 heeft uw raad het rekenkameronderzoek naar het gemeentelijk vastgoed en het vastgoedbeleid vastgesteld. Op basis van de uitkomsten heeft de rekenkamer aanbevelingen gedaan om het beleid en het beheer van vastgoed te verbeteren. Het opvolgingsonderzoek van de rekenkamercommissie uit 2020 bevestigt dat vrijwel alle aanbevelingen zijn opgepakt of in uitvoering zijn. De aanbeveling met betrekking tot voorzieningen en vastgoed is in uitvoering. In het rekenkameronderzoek is geconstateerd dat de beleidsmatige borging van de inzet van vastgoed ontbreekt. De rekenkamer heeft aanbevolen beleid voor voorzieningen en vastgoed te ontwikkelen en vast te stellen. Ons doel is om:

1. Meer grip op het vastgoed te krijgen (eigendom van de gemeente);
2. Te komen tot een effectieve(re) en efficiënte(re) inzet van vastgoed;
3. Voorzieningen- en accommodatiebeleid te ontwikkelen.

Met de ‘aanbevelingen 1 en 2’ is in 2021 een start gemaakt en deze hebben in 2022 een vervolg gekregen. Het gaat hierbij vooral om het formuleren van inhoudelijk beleid en het maken van duidelijke keuzes in ondersteuning van (gebruikers van) voorzieningen. De volgende stap in het proces is het uitwerken van het beleid. Dit gebeurt in deelprojecten: consequenties van het beleid brengen we per accommodatie en/of voorziening in beeld. We doen dit in samenwerking met het veld en uw raad. Pas daarna nemen we besluiten.

De kadernota uit 2021 was de eerste stap naar de vorming van beleid. De input van uw raad dient als één van de handvatten voor de uitwerking op projectniveau. Ook ‘het veld’ wordt betrokken. Hiervoor is een klankbordgroep in het leven geroepen, bestaande uit een afvaardiging van

bestuurders van de dorps- en wijkcentra in onze gemeente. De deelprojecten zijn in 2022 verder uitgewerkt en ter besluitvorming aangeboden.

In beweging
Onze vastgoedportefeuille is in beweging. Diverse projecten en programma's hebben als gevolg dat er door vervangende huisvesting vastgoed vrijvalt en buitengebruik komt. Het betreft hier voornamelijk schoolgebouwen die door realisatie van multifunctionele accommodaties en kindcentra hun functie verliezen. In 2023 is het traject voor sloop en locatieontwikkeling voortgezet. Uw raad heeft het voorstel voor de grondexploitatie Vrijkomende locaties in 2023 vastgesteld.

Doelstellingen

a. Beleid vaststellen voor voorzieningen en vastgoed
Door de grote diversiteit van accommodaties en belanghebbenden vergt de beleidsmatige uitwerking tijd.

Acties

1. Uitwerken van beleid
Omschrijving (toelichting)

Voor de harmonisatie van sportaccommodaties is de koers vastgesteld. Dit wordt in 2024 ter besluitvorming aan uw raad voorgelegd. Daarnaast wordt ook gewerkt aan een beleid voor dorpshuizen en wijkcentra. Zie hiervoor ook 2.1.1.

2.1.3 Deelname aan het maatschappelijk leven

Algemeen

In deze paragraaf zijn verschillende beleidsonderdelen samengebracht. Elk onderdeel draagt bij aan de identiteit, kracht en eigenheid van onze gemeente: cultuur, archeologie en erfgoed & monumentenzorg. Onze gemeente is heel divers. Op allerlei gebieden verschillen onze inwoners van elkaar. Toch zijn er ook onderdelen die de verbondenheid versterken. Cultuur en erfgoed bieden identiteit en herkenbaarheid. Inwoners voelen zich thuis in hun omgeving en zijn er trots op. Dit versterkt en verbindt de samenleving en geeft zo sociale veerkracht. Cultuur is er om actief en passief deel te nemen. Zelf kunst maken of naar kijken en luisteren, is een waardevolle toevoeging aan het dagelijks leven.

Het is de moeite waard om bovengenoemde waarden te behouden en te verspreiden. Dan kan elke inwoner er kennis van nemen. We beginnen daar al mee op scholen door erfgoedlessen. Ook voor bezoekers en toeristen is cultuur en erfgoed belangrijk. Door monumenten- en cultuuractiviteiten te bezoeken maken toeristen kennis met de geschiedenis van de dorpen en onze streek.

Doelstellingen

a. Cultuurkadernota verder uitvoeren de komende beleidsperiode
In de Kadernota Cultuur 2021-2024 staan drie onderdelen centraal: jeugd & educatie, cultuurdeelname voor iedereen en actieve koppeling met toerisme & recreatie. Deze onderdelen worden door onze cultuurorganisaties uitgevoerd. Onze cultuurpijlers zijn:

- Kielzog Theater, Muziekschool en Kunstwerkplaats;
- De bibliotheekorganisatie Biblionet;
- Museumborg Fraeylema.

De komende beleidsperiode worden afspraken gemaakt met deze organisaties om onze beleidsdoelen te realiseren. We willen alle inwoners van onze gemeente actief betrekken bij kunst, cultuur en erfgoed. Juist ook de groep die in relatieve achterstand verkeert. Met het accent op de (school) jeugd worden ook ouders en de volwassen omgeving van de kinderen meegenomen. Zo worden cultuur en erfgoed van en voor iedereen.

Lessen in kunst en cultuur op school (en na schooltijd) brengen creativiteit in het onderwijs. Jongeren leren om op een originele manier naar hun omgeving te kijken. Hiermee komen ze tot creatieve oplossingen. De aanbieders van deze lessen werken nauw samen met het onderwijs. Het gaat om maatwerk. Waar mogelijk wordt hierbij gewerkt vanuit het Nationaal Programma Groningen (NPG) project "Tijd voor Toekomst". Ook op andere manieren worden jongeren uitgedaagd om hun eigen cultuurinvulling vorm te geven. Dit kan in het NPG- project "Jongeren pitchen voor Projecten". Hierdoor worden kunst en cultuur een vanzelfsprekend onderdeel van hun dagelijks leven.

Cultuur is van en voor iedereen. Elke inwoner kan altijd deelnemen aan cultuur om zich te vormen en te vermaken. Eventuele belemmeringen nemen we weg. Dit kan door een tegemoetkoming in lesgeld voor cultuurles of subsidies voor activiteiten.

We hebben grote mogelijkheden voor recreanten en toeristen. De aantrekkelijkheid wordt mede gevormd door monumentale dorpen en bezienswaardigheden, cultuuractiviteiten, exposities, evenementen en dergelijke. Marketing Midden-Groningen promoot cultuur actief in hun evenementenkalender en in cultuurroutes.

Acties

1. Met NPG-projecten het cultuurveld versterken op gebied van jongerencultuur en cultuureducatie.

Omschrijving (toelichting)

Bij dit onderdeel zijn twee NPG-projecten betrokken. Het gaat om:

1. Jongeren Pitchen voor cultuurprojecten;
2. Tijd voor Toekomst.

Voor de NPG-projecten verwijzen we naar 2.5.2.

Doelstellingen

b. Cultuur in Kielzog Theater, Muziekschool en Kunstwerkplaats

Stichting Kielzog ontvangt jaarlijks subsidie voor een compleet professioneel en gevarieerd cultuuraanbod. Het gaat hierbij om podiumkunsten om te bezoeken, maar ook om zelf kunst te maken. Hiervoor kan men terecht bij de Muziekschool en de Kunstwerkplaats. Daarnaast biedt Kielzog als partner een zalencomplex met professionele begeleiding voor amateurbespelers. Hier wordt talent ontdekt op alle niveaus. Dit gebeurt ook in de projecten en evenementen die Kielzog organiseert. We hebben de afspraak gemaakt dat deze activiteiten steeds meer buiten de hoofdvestiging plaatsvindt.

Bij Stichting Kielzog werken drie cultuurcoaches op het gebied van onderwijs, sociaal domein en amateurverenigingen. Zij vormen de schakel in het culturele veld tussen idee en uitvoering. Op deze manier komt cultuur dicht bij de mensen. Dit geldt ook voor inwoners die minder bekend zijn met cultuur. Voor hen kan kunst en cultuur meer betekenen in hun dagelijks leven. Kielzog organiseert jaarlijks ongeveer 65.000 ‘cultuurbezoeken' met: 70 professionele voorstellingen, 60 culturele verhuringen, wekelijks 1.000 cursisten (muziek, beeldend, dans, theater) en 8.600 leerlingen op school (BO en VO).

Doelstellingen

c. Bibliotheek ontwikkelt taal, cultuur, lezen en digitale vaardigheden

Biblionet ontvangt jaarlijks een subsidie voor bibliotheekactiviteiten voor de vestigingen in Hoogezand, Harkstede, Siddeburen, Slochteren, Noordbroek en Zuidbroek. Daarnaast is de bibliotheek onder andere actief op basisscholen, in het voortgezet onderwijs, op consultatiebureaus en in de kinderopvang. Ook ontwikkelt zij steeds meer activiteiten dichtbij inwoners, zodat meer mensen bereikt worden. De dienstverlening van de bibliotheek richt zich op de volgende onderdelen:

- Het is de fysieke plek waar inwoners kunnen halen wat ze nodig hebben om mee te doen in de samenleving en waar ze zich kunnen blijven ontwikkelen;
- Taalbevordering en ontwikkelen leesplezier van kinderen van 0 t/m 18 jaar;
- Werken aan geletterdheid van volwassenen;
- Meedoen in de samenleving door het ontwikkelen van digitale vaardigheden van inwoners.

In 2023 zijn er gesprekken geweest met inwoners in Noordbroek, Harkstede en Muntendam om te komen tot een aangepast aanbod in 2024.

Doelstellingen

d. Het historisch erfgoed Fraeylemaborg openstellen.

De Fraeylemaborg is een provinciaal gesubsidieerd museum, dat van ons ook structureel subsidie krijgt. Jaarlijks komen zo'n 40.000 bezoekers naar de borg en 60.000 naar de monumentale Engelse landschapstuin. De borg heeft een bovenlokale functie, bezoekers komen van heinde en verre. De monumentale borg toont het lokale verleden, maar organiseert ook bovenlokale hedendaagse kunstexposities en evenementen. De Fraeylemaborg is voor kleine, niet professionele musea in de gemeente een professionele vraagbaak.

Acties

1. Met Stichting Fraeylemaborg meerjarige subsidie-afspraken maken zoals die in de Kadernota Cultuur zijn verwoord.

Omschrijving (toelichting)

Er is een uitvoeringsovereenkomst voor 2024 opgesteld. Deze wordt omgezet naar meerjarig voor de periode van de nieuwe Kadernota Cultuur 2025-2028. Hierin staan de taken en rollen van de Fraeylemaborg omschreven die bijdragen aan onze beleidsdoelen. Vanuit de Brede Specifieke uitkering heeft de Fraeylemaborg de komende jaren extra geld voor een cultuurcoach erfgoed. Die werkt voor het onderwijs, het brede publiek en speciale doelgroepen. In 2023 was dat voor het basis- en voortgezet onderwijs, kinderen van de asielopvang en opvang Oekraïners, kleuterscholen, toeristen en bezoekers.

Doelstellingen

e. Aanpak achterstallig onderhoud beeldende kunst en gedenktekens/monumenten

Beeldende kunst markeert plaatsen in de openbare ruimte. Het draagt bij aan de herkenbaarheid en lokale identiteit van onze dorpen en wijken. Het helpt je te weten waar je bent en past bij waar je bent. Gedenktekens en oorlogsmonumenten doen dit ook en zijn ook plaatsen van herdenking, bezinning en troost. We hebben zo'n 100 beeldende kunstwerken, gedenktekens en oorlogsmonumenten die in de openbare ruimte staan. Veel van deze beelden zijn jarenlang niet onderhouden of opgeknapt.

Acties

1. Onderhoud en restauratie beeldende kunst en monumenten.

Omschrijving (toelichting)

Er is een aantal kunstwerken/gedenktekens volgens planning gerestaureerd en opgeknapt. Hiermee is de kwaliteit van de leefomgeving verbeterd.

Doelstellingen

f. Uitvoering geven aan het Erfgoedprogramma

Het gebouwde erfgoed van onze gemeente bestaat uit monumenten, karakteristieke panden en beschermde dorpsgezichten. Gebouwd erfgoed zorgt voor herkenbaarheid en het thuis voelen in een

gebied. We zetten ons in voor instandhouding en bescherming van gebouwd erfgoed. Het gezamenlijke Erfgoedprogramma is ook in 2023 de leidraad geweest voor de uitgevoerde acties. In dit beleidsprogramma hebben we aangegeven hoe we ons Groninger erfgoed willen behouden, beschermen en ontwikkelen. We richten ons hierbij op het maken van gezamenlijke afspraken over bijvoorbeeld het verbouwen en versterken van monumenten en karakteristieke panden. Ook geven we subsidies aan monumenteneigenaren voor onderhoud en restauratie. We bieden kansen voor het verduurzamen en herbestemmen van gebouwd erfgoed. Verder ondersteunen we eigenaren van monumenten en ander erfgoed met advies. We brengen de waarde van monumenten onder de aandacht bij een groot publiek. Hiervoor organiseren we ieder jaar een Open Monumentendag, deze trekt duizenden bezoekers.

Acties

1. Uitvoering geven aan lokaal NPG erfgoed project Toekomstbestendig Cultureel Erfgoed.

Omschrijving (toelichting)

Voor de NPG-projecten verwijzen we naar 2.5.2.

2. Verlenen van onderhouds- en restauratiesubsidies.

Omschrijving (toelichting)

We hebben in 2023 aan 20 monumenteneigenaren een subsidie toegekend voor onderhoud en/of restauratie van hun monument.

Doelstellingen

g. Beschermen archeologische waarden

Als je in de grond gaat graven moet vooraf getoetst worden of daarmee archeologische waarden verloren kunnen gaan. Deze verplichting is vastgelegd in de Erfgoedwet. De gemeente is hierbij aangewezen als bevoegd gezag. We hebben de bijbehorende spelregels verder uitgewerkt in ons Archeologiebeleid. Op basis hiervan beoordelen we of archeologisch onderzoek nodig is en nemen we besluiten over de ingediende archeologische rapporten. Voor de inhoudelijke beoordeling van deze rapporten laat de gemeente zich adviseren door de archeologen van Libau uit Groningen.

Acties

1. Uitvoeren archeologische toets.

Omschrijving (toelichting)

De gemeente is bevoegd gezag voor het beoordelen van archeologische onderzoeken en programma's van eisen (pve's) bij werkzaamheden waarbij grondverzet plaatsvindt. Vanuit die rol hebben we in 2023 700 keer advies / informatie verstrekt over archeologie. Dit betrof zowel advies aan derden als advies aan eigen collega’s. Vanuit onze rol als bevoegd gezag hebben we 31 keer een gemeentelijk besluit genomen voor werkzaamheden “in de grond”, waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk was.
Onze bevindingen zijn verwerkt op de archeologische waardenkaart en in de bijbehorende database.

Indicatoren

Doelstelling e:
In 2023 zijn de voorbereidingen gestart voor herstel van / onderhoud aan de Schaive Klabbe wat is aangemerkt als Rijksmonument. De werkzaamheden zullen worden afgerond in 2024.

2.1.4 Sport en bewegen

Algemeen

Iedere week zijn duizenden inwoners in onze gemeente actief betrokken bij sport- en beweegactiviteiten, als beoefenaar, vrijwilliger of professional. We bouwen aan een gemeente waarin sporten en bewegen voor iedereen leuk en mogelijk is. We willen er zijn voor alle inwoners en in het bijzonder voor de mensen die kwetsbaar zijn, zodat ook zij laagdrempelig kunnen sporten en bewegen, zich optimaal kunnen ontwikkelen en een betekenisvol en gelukkig leven kunnen leiden. Sport en bewegen leveren daaraan een noodzakelijke bijdrage.

Doelstellingen

a. Het vergroten van het aandeel bewoners dat regelmatig sport en beweegt

We willen ervoor zorgen dat alle inwoners, met of zonder beperking, aan sport en bewegen kunnen doen. Daarom zetten we in op het aanmoedigen, organiseren en initiëren van voldoende beweging bij de jeugd, bij ouderen en bij kwetsbare groepen. In 2023 hebben 17.306 deelnemers deelgenomen aan onze sport- en beweegactiviteiten.

Acties

1. Vanuit het lokaal sportakkoord maken we een kennismaking met verschillende sporten en cultuur mogelijk.

Omschrijving (toelichting)

Vanaf 2023 is een start gemaakt met het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord). Er is een lokaal plan GALA gemaakt. Het lokaal sportakkoord en het lokaal preventieakkoord zijn hierin opgenomen. In 2023 is tweemaal de ‘sporthopper' verspreid, waarbij inwoners laagdrempelig kennis kunnen maken met verschillende activiteiten op het gebied van sport.

2. Wij organiseren en ondersteunen wandelgroepen in meerdere dorpen als toegankelijk beweegaanbod voor ouderen en kwetsbare doelgroepen.

Omschrijving (toelichting)

Onder begeleiding van buurtsportcoaches worden in meerdere dorpen wekelijks wandelmomenten georganiseerd, waarbij mensen elkaar ontmoeten. Tevens zijn er meerdere ‘Oldstars’ activiteiten bij verenigingen opgezet. Vanuit het programma Dorpen in beweging wordt een beweegkar voor het dorpshuis neergezet om bewegen voor ouderen toegankelijk te maken. Dit was in 2023 een groot succes!

3. Wij zetten buurtsportcoaches in om sport en bewegen onder de jeugd te stimuleren.

Omschrijving (toelichting)

Een team van buurtsportcoaches is actief geweest om sporten en bewegen te bevorderen tijdens naschoolse activiteiten, schoolvakanties, schoolvoetbal, schoololympiade en verschillende regionale/nationale feestdagen.

Doelstellingen

b. Het bevorderen van vitale en toekomstbestendige sportverenigingen

We willen sportverenigingen ondersteunen bij het ontwikkelen van een passend en innovatief sportaanbod voor verschillende doelgroepen. Daarnaast willen we verenigingen helpen de knelpunten of zwakke punten aan te pakken en kansen te grijpen. Hiermee wordt de kwaliteit van de sportverenigingen en het sportaanbod verbeterd. Ook stelt dit verenigingen in staat om bij te dragen aan een toename in de sportdeelname en verbindingen te leggen.

Acties

1. Samen met sportverenigingen en andere partijen geven wij uitvoering aan het lokaal sportakkoord en ontplooien we initiatieven om verenigingen te versterken.

Omschrijving (toelichting)

De klankbordgroep, bestaande uit verschillende partijen op het gebied van sport en bewegen, heeft uitvoering gegeven aan het lokaal sportakkoord.

2. Vanuit het lokaal sportakkoord zetten we een subsidieregeling op om (samenwerkings-)initiatieven van sportverenigingen te stimuleren.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn 16 subsidies verstrekt vanuit het lokaal sportakkoord.

3. Wij ondersteunen sportaanbieders bij het ontwikkelen van voldoende bestuurlijk en sporttechnisch kader door middel van de inzet van een verenigingsondersteuner.

Omschrijving (toelichting)

Wij hebben verenigingen geholpen bij vraagstukken rondom het werven van meer vrijwilligers tot energie besparen. De verenigingsondersteuner organiseert overleggen met meerdere verenigingen samen.

Doelstellingen

c. Het harmoniseren van het accommodatiebeleid

Door de herindeling bestaan er grote verschillen in de afspraken met, en ondersteuning van, sportverenigingen met betrekking tot de sportaccommodaties. We leggen de basis voor het harmoniseren van het accommodatiebeleid en eerlijke en eenduidige afspraken maken met sportverenigingen. Hiermee werken we toe naar een toekomstbestendige sportinfrastructuur.

Acties

1. Wij gaan afspraken met binnen- en buitensportverenigingen over eigendom, beheer en onderhoud van accommodaties verder harmoniseren in goed overleg met de verenigingen.

Omschrijving (toelichting)

Het project harmonisatie buitensportverenigingen is in uitvoering. Een eerste ronde van overleg met verenigingen heeft plaatsgevonden. Hierbij zijn verenigingen geïnformeerd over uitgangspunten van het project. Ook is een eerste nieuwe concept taakverdeling besproken, is er informatie uitgewisseld over opstallen en is het toekomstperspectief van de verenigingen aanbod gekomen. Aansluitend hebben we onderzoek gedaan naar het achterstallig en toekomstig benodigd onderhoud aan de gemeentelijke club- en kleedkamergebouwen. Dit is meegenomen in de uitgangspunten voor de harmonisatie en krijgt in 2024 een vervolg.

2. Wij voeren innovaties door om onze sportaccommodaties te verbeteren en aantrekkelijker te maken.

Omschrijving (toelichting)

Op de voetbalvelden en op sportpark de Kalkwijck is veldverlichting vervangen door led. Hiermee zijn verenigingen, aanvullend op het lokaal steunfonds voor hoge energielasten, geholpen bij het verminderen van hun energielasten. Voor binnensportaccommodaties zijn vernieuwende hindernisbanen, klimgreeppanelen en materiaal voor diverse spelsoorten beschikbaar gemaakt. Ook is een innovatieve beweegkar aangeschaft om laagdrempelig beweegaanbod in de wijk te realiseren.

Indicatoren

Doelstelling a:
In 2023 hebben wij 17.306 inwoners weten te bereiken met onze sport- en beweegactiviteiten. Dit betreft het aantal niet-unieke deelnemers aan buurtsportactiviteiten, zoals dorpen in beweging, naschoolse activiteiten, wandelgroepen en meer.

Doelstelling b:
In 2023 hebben we 16 subsidies verstrekt vanuit het lokaal sportakkoord voor activiteiten die sport en bewegen stimuleren binnen onze gemeente.

2.1.5 Veiligheid op het gebied van wonen, werken en leven

Algemeen

We willen onze inwoners een veilige woon- en leefomgeving bieden. We werken hierbij nauw samen met veiligheidspartners als politie, Openbaar Ministerie, Veiligheidsregio, RIEC (Regionaal Informatie- en Expertise Centrum), inwoners, (maatschappelijke) instellingen, woningbouwcorporaties en ondernemers. In 2021 is het Integraal Veiligheidsbeleid 2021-2024 ontwikkeld en vastgesteld. Hierin zijn vier belangrijke veiligheidsthema's opgenomen:

1. Aanpak georganiseerde en ondermijnende criminaliteit;
2. Effectieve verbinding veiligheid en zorg;
3. Veilige woon- en leefomgeving;
4. Maatschappelijke onrust of verdeeldheid bij overheidsbeslissingen.

Bij ondermijnende criminaliteit of ondermijning gaat het vrijwel altijd om misdaden die worden uitgevoerd in georganiseerd verband. Voorbeelden hiervan zijn: georganiseerde drugscriminaliteit, fraude en misbruik in de vastgoedsector, witwassen en financieel-economische criminaliteit en mensenhandel. Problemen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid komen vooral voor in wijken waar sprake is van een opeenstapeling van problemen zoals armoede, schulden, lage opleiding, wonen en (psychische) gezondheid. De uitzichtloosheid voor sommige gezinnen/inwoners maakt ze onder meer bevattelijk voor drugs en drugsgerelateerde criminaliteit. Ook thuisprostitutie en prostitutiegerelateerde criminaliteit kunnen voor deze inwoners een weg naar snel geld verdienen zijn. De gevolgen worden niet overzien. Binnen de kortste keren raken inwoners (met een extra risico voor jongeren) verstrikt in de criminaliteit. En als je eenmaal in 'de fuik' zit is het lastig om eruit te komen.

Doelstellingen

a. Aanpak georganiseerde en ondermijnende criminaliteit

- Vergroten van de weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit;
- Verbeteren van de informatiepositie;
- Inzetten op zichtbaarheid en interventiekracht.

Acties

Investeren in het verstevigen van publieke en private (regionale) samenwerking, bijvoorbeeld in een aanpak van de buitengebieden, bedrijventerreinen en vakantieparken.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn meerdere projecten uitgevoerd die betrekking hebben op de aanpak van de buitengebieden, bedrijventerreinen en vakantieparken. Bij het uitvoeren van de verschillende campagnes is nauwe samenwerking gezocht met publieke en private partijen. Ook zijn wij in het kader van bewustwording in contact gekomen met deze doelgroepen.

Versterken van onze informatiepositie door gegevens te koppelen uit de gemeentelijke systemen en informatie te delen in de casustafel ondermijning.

Omschrijving (toelichting)

Met de toepassing van data-analyse creëren we met onze partners inzicht in de patronen, structuren en risico-indicatoren van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Dit zorgt voor een (gebiedsgerichte) prioritering in de veiligheidsaanpak.

Inventarisatie naar de aard en de omvang van cybercriminaliteit in Midden-Groningen. Vervolgens bepalen op welke doelgroepen de aanpak op bewustwording en vergroten van de cyberweerbaarheid gericht moet zijn.
Omschrijving (toelichting)

Het basisteam van de politie bestaat uit de gemeenten Midden-Groningen, Veendam en Pekela. In dit verband is onderzocht welke doelgroepen geprioriteerd worden voor het vergroten van cyberweerbaarheid in samenspraak met de politie en het OM. Deze doelgroepen zijn geselecteerd en er wordt reeds actief op geïnvesteerd.

Gerichte handhavingsacties op basis van een (fenomeen)analyse, lokaal of in RIEC-verband.
Omschrijving (toelichting)

Er zijn meerdere integrale interventies uitgevoerd, zowel intergemeentelijk als met externe partners in RIEC-verband.

Het inzetten van bestuurlijke interventies zoals toepassing van de Wet Damocles (artikel 13b Opiumwet) en de Wet Victoria (artikel 174a Gemeentewet).
Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn acht bestuurlijke maatregelen in het kader van de Wet Damocles opgelegd door de burgemeester: drie waarschuwingen, één last onder dwangsom, en vier tijdelijke sluitingen van panden. Toepassing van de Wet Victoria kwam niet aan de orde.

Het risico gestuurd toepassen van de wet Bevordering Integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur (Bibob) als (preventief) bestuursrechtelijk instrument.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn elf onderzoeken in het kader van de Wet Bibob uitgevoerd. Geen van deze onderzoeken heeft geleid tot de weigering, intrekking, of aanpassing van een beschikking óf andere bestuurlijke beslissingen, zoals opdrachtverlening, vastgoedtransacties of subsidieaanvragen, vanwege het ernstige gevaar van misbruik voor criminele doeleinden.

Creëren van bewustwording door informatie- en kennissessies te organiseren voor de gemeentelijke organisaties, inwoners en ondernemers. Dat heeft een preventieve werking en leidt tot meer signalen.
Omschrijving (toelichting)

Er is nadrukkelijk geïnvesteerd in bewustwording. Er zijn meerdere bewustwordingssessies omtrent ondermijning gehouden. Daarnaast is er ook deelgenomen aan de bewustwordingsessies van omliggende gemeenten om ervaringen en kennis uit te wisselen.

Doelstellingen

b. Effectieve verbinding veiligheid en zorg

- Het realiseren van een goede verbinding tussen veiligheids- en (jeugd)zorgprofessionals;
- Escalatie in overlast- en zorgsituaties zoveel als mogelijk voorkomen;
- Het verminderen en bestrijden van overlastgevend of crimineel gedrag van (groepen) jongeren;
- Voorkomen van jonge aanwas in de ondermijnende en georganiseerde criminaliteit.

Acties

Werken aan een effectieve verbinding tussen veiligheid en zorg door gezamenlijk te werken aan beleidsontwikkeling, prioriteiten te bepalen, het uitwisselen van kennis en expertise. Dit vraagt om een goed samenspel op bestuurlijk en ambtelijk niveau

Omschrijving (toelichting)

De samenwerking en afstemming tussen veiligheid en zorg krijgt meer inhoud en vorm. Op inhoud vindt er gerichte samenwerking plaats in de aanpak op jeugdproblematiek, mensenhandel en casuïstiek. Er wordt bestuurlijk afstemming en verbinding gezocht in het portefeuillehouder overleg Zorg & Veiligheid.

Integrale aanpak op personen met overlastgevend en crimineel gedrag volgens het AVE model (aanpak voorkomen escalatie) waarbij veiligheid in het geding is.

Omschrijving (toelichting)

Samen met ketenpartners is volgens de werkwijze van het 'AVE model' (aanpak voorkomen escalatie) gewerkt aan schrijvende en complexe casuïstiek met overlastgevend en crimineel gedrag. Daarnaast is passende ondersteuning en begeleiding geboden op gebied van zorg en repressie.

Integrale aanpak op problematische jeugd(groepen) om overlastgevend of crimineel gedrag tegen te gaan.

Omschrijving (toelichting)

Bij gesignaleerde problematische jeugdgroepen is de jeugdgroepenaanpak gestart. In 2023 hebben we een dergelijke jeugdgroep gehad. De aanpak is in 2023 gestopt. De (voormalige) leden van deze problematische jeugdgroep worden nu -indien nodig- individueel bezien.

Met partners die actief zijn op het gebied van zorg, ondersteuning, opvang en veiligheid zorgen we dat de keten jeugd en veiligheid als geheel optimaal functioneert.

Omschrijving (toelichting)

De aanpak richt zich op het individu, het gezin, de school en leeftijdsgenoten (groepen). De omgeving van thuis-straat-school.

Samen met het sociaal domein inzetten op preventieve activiteiten ter voorkoming van jonge aanwas in de ondermijnende en georganiseerde criminaliteit.

Omschrijving (toelichting)

Hierbij maken we gebruik van de deskundigheid van Halt en het RIEC met voorlichtingscampagnes en bewustwordingscampagnes.

Doelstellingen

c. Veilige woon- en leefomgeving

Veiligheid in dorpen en wijken op peil houden en waar nodig vergroten.

Acties

Samen met ketenpartners inzetten op (preventieve) acties voor veel voorkomende criminaliteit.

Omschrijving (toelichting)

Vanaf 2022 is de veiligheidsregisseur gestart in het NPG-project Verbeteren veiligheid Midden-Groningen. De veiligheidsregisseur heeft veel preventieve acties gestart in de focuswijken. Voor de NPG-projecten verwijzen we u naar paragraaf 2.5.2.

Blijvend inzetten op bestuurlijke maatregelen als huisverboden en gebiedsverboden om geweld en overlast te stoppen.
Omschrijving (toelichting)

Er zijn in het jaar 2023 negen huisverboden opgelegd. Deze huisverboden zijn opgelegd door de burgemeester om geweld en overlast te stoppen.

Vanuit de invalshoek van veiligheid bijdragen aan een aanpak op de problematiek van verpauperde panden met kamerverhuurbeleid en toezicht en handhaving.
Omschrijving (toelichting)

Er is actieve bijdrage geleverd aan de integrale samenwerking op dit gebied. Dit geldt voor zowel casuïstiek, als ook voor bewustwording en voorlichting.

Het inzetten van handhaving op basis van meldingen en op aandachtslocaties.
Omschrijving (toelichting)

De boa's hebben toezicht gehouden op basis van meldingen en bekende aandachtslocaties.

Een aanpak op oud en nieuw met een mix aan preventiemaatregelen: in samenwerking met bewoners zorgen voor een veilige situatie in wijken en dorpen, voorkomen van overlast door jongeren en afvalverbranding.
Omschrijving (toelichting)

Door in kwetsbare gebieden meerdere schouwen te organiseren, hebben interne- en externe partijen de handen ineengeslagen om veiligheidsrisico's vroegtijdig te signaleren om deze vervolgens adequaat en tijdig aan te pakken. Door media-aandacht te zoeken voor dit initiatief is tevens ruim ingezet op bewustwording en preventie.

(Door)ontwikkelen van datagericht werken; onderzoek doen naar een adequate wijze om zicht te krijgen op de omvang van diverse veiligheidsproblematiek in de gemeente.
Omschrijving (toelichting)

Er wordt meegewerkt aan diverse onderzoeken die de veiligheidsproblematiek in het algemeen en de specifieke knelpunten of fenomenen in kaart brengen.

Doelstellingen

d. Maatschappelijke onrust of verdeeldheid bij overheidsbeslissingen
Maatschappelijke onrust zoveel mogelijk voorkomen en verminderen.

Acties

Vroegtijdig in contact zijn met inwoners en belangengroeperingen die geconfronteerd worden met een overheidsbeslissing met effect op de leefomgeving.
Omschrijving (toelichting)

We nemen vragen en bezorgdheid serieus. Dit geldt ook voor de aangedragen alternatieven door bewoners en we streven naar een eerlijke verdeling van lusten en lasten.

Gerichte samenwerking met diverse partijen om onrust en polarisatie vroegtijdig te signaleren, te monitoren en in goede banen te leiden.
Omschrijving (toelichting)

We onderhouden contact met diverse partijen indien er (landelijke) ontwikkelingen zijn die kunnen leiden tot onrust en/of polarisatie. Bij een vooraf aangekondigde demonstratie is met verschillende partijen gerichte samenwerking geweest.

Om te voorkomen dat mensen overgaan tot radicaal gedrag realiseren we duurzame interventies samen met maatschappelijke organisaties en de veiligheidsketen.
Omschrijving (toelichting)

Er is samenwerking en afstemming tussen veiligheid en zorg. Indien nodig wordt casuïstiek opgeschaald om samen met betrokken partijen een passend plan van aanpak op te stellen. Er is gestart met het vormgeven van een terugkerend radicaliseringsoverleg, waar verschillende partijen aan deelnemen.

2.1.6 Fysieke leefbaarheid

Algemeen

De openbare ruimte is dé plek waar onze bewoners, ondernemers en bezoekers elkaar ontmoeten, naar het werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. In deze openbare ruimte bevinden zich onze kapitaalgoederen zoals wegen, bruggen, parken, speelplaatsen, lantaarnpalen en stoplichten.

Naast het dagelijks beheer en onderhoud in de openbare ruimte, realiseren we ook nieuwe projecten. Het gaat dan bijvoorbeeld om de versterkingsopgave, diverse fases van de wijken Gorecht en Vosholen, de te ontwikkelen zonneparken en het scholenprogramma. We blijven verbeteren, bijvoorbeeld door een volledige en actuele meerjarenonderhoudsplanning op te stellen, waarbij we goed kijken naar wat op welke plek nodig is.

Daarnaast wordt er ingezet op een betere digitale ontsluiting van onze gemeente door aanleg van snel internet. Dit is een meerjarenproject waarbij de inzet is om een groot deel van de gemeente van glasvezel te voorzien.

Doelstellingen

a. Afval: We geven uitvoering aan het vastgestelde beleidsplan.
Door uitvoering te geven aan het beleidsplan werken we aan een nog betere afvalscheiding, afvalinzameling en dienstverlening. Daarnaast zijn we bezig met een evaluatie van het afvalbeleid. Met de uitkomsten zijn we in 2023 aan de slag gegaan. Ook maken we een plan voor de toekomst van de afvalbrengpunten.

Acties

1. Implementeren van een aangepaste en efficiëntere afvalinzameling.
Omschrijving (toelichting)

Vanaf 2023 maken we gebruik van een digitaal hulpmiddel om afvalinzamelingsroute efficiënter te rijden. Het programma biedt een monitoringssysteem. Door het bijsturen van variabelen wordt het inzamelen van afval via huis-aan-huis inzameling geoptimaliseerd.

2. Stimuleren afvalscheiding onder andere met behulp van de afvalcoaches.
Omschrijving (toelichting)

Er zijn een aantal aanbevelingen gedaan in het beleidsplan 'van afval naar grondstof' om de landelijke doelstelling van 30 kilo per inwoner in 2025 te halen. Dit gaat onder andere over het aanstellen van afvalcoaches. Deze coaches kunnen/mogen gevraagd en ongevraagd advies geven over een betere afvalscheiding. Uit de evaluatie van het voorjaar 2022 blijkt dat de afvalcoaches een belangrijke rol hebben gespeeld tussen het beleid en inwoners. In 2023 zijn we hier mee doorgegaan.

3. Uitwerken van de conclusies en aanbevelingen vanuit de evaluatie van het afvalbeleid.
Omschrijving (toelichting)

De aanbevelingen vanuit de evaluatie zijn in 2023 in gang gezet. De planning en uitwerking van deze aanbevelingen zijn gedurende het jaar 2023 uitgerold. De afvalcoach is onder andere actief op de 'aanpak bij-plaatsingen" ingezet.

Doelstellingen

b. Groen, zwerfafval en spelen: Onderhoud en beheer uitvoeren conform vastgestelde rapport en beleidsplan spelen
In het afgelopen jaar is er meer ingezet op onderhoud en realisatie van groen. In april 2023 heeft uw raad € 1,4 miljoen beschikbaar gesteld om te besteden aan groen en spelen. Deze middelen zijn nodig om invulling te kunnen geven aan de beleidsuitvoering van het vastgestelde plan 'Mien Toen, mien Stee'.

Zwerfafval: De afgelopen jaren hebben we samen met de afvalcoaches veel bereikt. De subsidie voor deze aanpak stopt met ingang van 2023. Om de huidige aanpak te borgen maken we een plan dat we voorleggen aan uw raad.

Acties

1. Uitvoeren inspecties beeldkwaliteit.
Omschrijving (toelichting)

Er is een onafhankelijke inspectie uitgevoerd om te beoordelen wat het effect is geweest van de extra inzet. Het onderzoeksrapport wijst uit dat beeldkwaliteit B (conform beleidsnota) afgelopen jaar bijna overal gehaald is. Dit betekent kort gezegd dat de hoeveelheid onkruid binnen onze gemeente is afgenomen en het verzorgend niveau van de beplantingen is gestegen.

2. Uitvoeren inspecties speeltoestellen.
Omschrijving (toelichting)

De periodiek (kwartaal-) inspecties hebben ook dit jaar weer plaatsgevonden. Hierbij ligt de aandacht op het veilig kunnen gebruiken van de speeltoestellen. Om deze veiligheid te garanderen wordt onderhoud uitgevoerd. Verder heeft er een inventarisatie van alle toestellen plaatsgevonden om de toekomstbestendigheid van de toestellen te beoordelen.

3. Uitvoering geven aan projecten zoals Oosterpark, Drevenbos en Dorpspark de Akkers.
Omschrijving (toelichting)

Het "achterstallig onderhoud" in het Oosterpark, is op basis van een gefaseerd renovatieplan, over de afgelopen jaren ingelopen. Ook in 2023 is hier op ingezet om het "gehele project" uiteindelijk in 2024 af te kunnen ronden.

Het Drevenbos wordt ecologisch beheerd. In het afgelopen jaar is, ondersteund door een Provinciale subsidie, dit ecologische beheer verder uitgevoerd.

Samen met omwonenden is een beheer- / inrichtingsplan gemaakt hoe dorpspark De Akkers er uit moet komen te zien. In 2023 is ingezet op het realiseren van "bloeiende bosranden". Deze werkzaamheden konden worden uitgevoerd door gebruik te maken van ad-hoc subsidies en aanwending van reguliere beheermiddelen.

Doelstellingen

c. We beheren en onderhouden de kunstwerken en beschoeiingen
Kunstwerken: De inspecties op de civiele kunstwerken (bruggen en tunnels) zijn verwerkt in het beleidsplan Kunstwerken. Dit beleidsplan is samen met het beleidsplan voor Wegen door uw raad vastgesteld op 21 december 2023. Vanaf 2024 gaan we aan de slag met het onderhoudswerk.

Beschoeiingen: In het afgelopen jaar is het overgrote deel van de gemeentelijke beschoeiingen geïnventariseerd en geïnspecteerd. De bevindingen / resultaten worden gebruikt voor het nog op te stellen beleidsplan 'Water' dat in 2024 ter besluitvorming aan uw raad wordt aangeboden.

Acties

1. Onderhouden van onze kunstwerken zodat deze veilig blijven.

Omschrijving (toelichting)

In mei 2023 is € 300.000 extra budget toegekend voor de civiele kunstwerken voor het jaar 2023. Hiervoor is een bestek opgesteld en aanbesteed in de eerste helft van 2023. De werkzaamheden voor 2023 aan de bruggen bestonden hoofdzakelijk uit het conserveren van brug(onderdelen) en betonreparaties van betonbruggen en / of brugfundaties. De uitvoering is gestart in september. Door het extreem natte najaar zijn met name de conserveringswerkzaamheden niet uitgevoerd. De aannemer kan de gestelde kwaliteit niet waarborgen als het te nat is. De werkzaamheden worden weer opgepakt zodra het weer het toelaat. De veiligheid voor het gebruik van de bruggen is niet in gevaar.

2. Opstellen van een integrale meerjaren onderhoudsplanning/beheerplan.

Omschrijving (toelichting)

Het integrale maarjaren onderhoudsplanning / beheerplan maakt onderdeel uit van het vastgestelde beleidsplan Kunstwerken.

3. Uitwerken van het vastgestelde beleid.

Omschrijving (toelichting)

Dit is uitgewerkt in het vastgestelde beleidsplan Kunstwerken.

Doelstellingen

d. We beheren en onderhouden de openbare verlichting volgens het vastgestelde beleidsplan

Begin 2023 is het nieuwe onderhoudscontract voor het beheer en onderhoud van de lichtmasten en lampen ingegaan. We zijn in 2023 druk bezig geweest met het vernieuwen en verduurzamen van ons verlichtingsareaal. Hiermee brengen we het energieverbruik terug, wat leidt tot minder CO2-uitstoot. Daarnaast hebben we, na een succesvolle aanbesteding, een partij in de arm genomen die voor ons de (aanrij) schades aan de openbare verlichting en overige objecten in de openbare ruimte verhaalt op de verzekering van de veroorzaker.

Acties

1. Uitvoeren meerjaren vervangingsplan.

Omschrijving (toelichting)

Het vervangingsplan is na voorbereiding uitgezet bij onze onderhoudsaannemer conform een raamovereenkomst. In totaal zijn er, in de lijn van de planning, meer dan 1.300 armaturen en 650 lichtmasten vervangen door onze gehele gemeente.

2. Vervangen PL-lampen.

Omschrijving (toelichting)

Vanaf eind februari 2023 is de RoHS-richtlijn van de Europese Unie ingegaan. Deze richtlijn legt een verbod op het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur. Een veel toegepaste lamp in de openbare verlichting valt ook onder dit verbod: de PL-lamp. De huidige voorraden mogen nog opgemaakt worden. We hebben nog 464 stuks preventief vervangen. Deze lampen kunnen nu nog maximaal 6 jaar branden. Verder hebben we het afgelopen jaar meer

dan 230 conventionele armaturen, waar PL-lampen in zitten, omgebouwd naar LED. Hierdoor verduurzamen we onze verlichting steeds verder.

Doelstellingen

e. We beheren en onderhouden het riolenstelsel volgens het vastgestelde afvalwaterbeleidsplan

We geven uitvoering aan het vastgestelde plan voor het beheer en onderhoud van het gehele areaal van riolering. We werken op het gebied van duurzaam waterbeheer samen met Groninger gemeenten, de gemeenten uit de kop van Drenthe, het waterbedrijf Groningen en de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest. Dit gebeurt binnen de Waterketen Groningen-Noord Drenthe.

Lokale klimaatadaptatieplan: In juni 2023 is het lokale klimaatadaptatieplan (LAS) vastgesteld. We stellen subsidieregelingen op voor de aanschaf van regentonnen door particulieren. Maar ook om het "verhard oppervlak" af te koppelen. We willen onze inwoners stimuleren om meer groen en minder stenen in hun tuin aan te brengen. Het uiteindelijk doel is dat er minder regenwater door de riolering stroomt, maar infiltreert in de ondergrond. Een bijdrage aan de biodiversiteit en het voorkomen van 'hittestress' kan een bijkomend effect van deze vergroening zijn. Een tuin zonder stenen blijft op hete dagen met volop zon, koeler dan een tuin met een overvloed aan bestrating.

Werkzaamheden: In 2023 hebben we veel schades gerepareerd en obstakels, zoals boomwortels, verwijderd uit het riool. Deze werkzaamheden voeren we uit om het functioneren van de riolering te kunnen garanderen. Daarnaast hebben we meerdere rioolleidingen gerenoveerd. Het vervangen van rioolleidingen is integraal met andere domeinen afgestemd. De voorbereidingen zijn bijna gereed voor uitvoering. De straten worden, waar mogelijk, klimaatbestendig ingericht. Vanuit de beoordeling van de inspecties van gemalen hebben we meerdere rioolgemalen gerenoveerd.

Beleidsplan WRP: Het 'Water- en Riool Programma 2024-2028' is in 2023 voorbereid en zal wordt in 2024 ter besluitvorming voorgelegd worden aan uw raad.

Systeemoverzicht Stedelijk Water: Er is een start gemaakt met het opstellen van een concept 'Systeemoverzicht Stedelijk Water' van de dorpskernen Meeden, Muntendam, Zuidbroek en Noordbroek (voormalig basis rioleringsplan = BRP). De afronding vindt plaats in 2024.

Acties

1. Afsluiten van raamovereenkomsten renovatie, reiniging en inspectie.

Omschrijving (toelichting)

Er zijn voor 2023 meerdere opdrachten verstrekt en beheer-raamovereenkomsten gesloten. De volgende werkzaamheden zijn uitgevoerd:

- Renoveren van 12 minigemalen en de renovatie van de besturing van 2 bergbezinkbassins;
- Renoveren 70 m (relining) hoofdriool Hoofdweg in Harkstede;
- Renoveren 150 m (relining) Hoofdweg in Slochteren;
- Vervangen riolering 135 m Beetslaan in Hoogezand. Alsmede de aanleg van een vuilwater- en regenwaterrioolleiding;
- Voorbereiding gestart om in 2024 diverse gemalen te renoveren en qua besturing weer "up to date" te maken;
- Aanbesteding georganiseerd voor het reinigen en inspecteren van de riolering.

2. Opstellen beheerplan kolken en vegen.

Omschrijving (toelichting)

Door de vele werkzaamheden op het gebied van riolering, is er geen tijd geweest voor het opstellen van een nieuw beheerplan voor het reinigen van kolken en het straatvegen.

3. Opstellen beleidsplan Water.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 is ook gewerkt aan een beleidsplan voor Water. Deze wordt verder uitgewerkt en wordt in 2024 aan uw raad aangeboden.

4. Opstellen uitvoeringsagenda klimaatadaptie.
Omschrijving (toelichting)

In juni 2023 is de lokale klimaatadaptatieplan (LAS) 2022-2026 door uw raad vastgesteld. Eind 2023 is er gewerkt aan de wijze van implementatie binnen de reguliere werkzaamheden van de ambities in dit plan. Aan de in 2023 aangenomen motie "tegelwippen" is nog geen invulling gegeven. De landelijke actie was voor 2023 al van start gegaan. Het is logischer om hieraan deel te nemen direct vanaf de start in 2024.

5. Opzetten van risicogericht beheer.
Omschrijving (toelichting)

De keuze, en de mate waarin, risicogericht beheer zal worden toegepast, wordt betrokken bij het nieuw vast te stellen Water- en Riool programma 2024-2028. In 2024 zal hier, binnen de reguliere werkzaamheden, aandacht aan besteed worden.

Doelstellingen

f. We beheren en onderhouden onze wegen volgens de beleidsplannen Wegen en Gladheidsbestrijding
We beheren en onderhouden onze wegen zodat deze veilig zijn. Soms doen we dit in het gebied waar de versterkingsopgave loopt. De versterkingsopgave heeft voorrang op het reguliere onderhoud aan wegen. Dit leidt soms tot uitstel van het reguliere onderhoud. Daarnaast houden we in de winter onze wegen veilig door zout te strooien.

Acties

1. Het afsluiten van een raamovereenkomst groot onderhoud asfalt.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 hebben we, in het kader van de raamovereenkomst 'groot onderhoud asfalt' asfaltwerkzaamheden aan de volgende wegen uitgevoerd:

- Hoofdweg Froombosch;
- Hoofdweg Slochteren;
- Bovenvennenweg Hellum;
- Heerenhuisweg Hellum;
- Uiterburenweg Hellum;
- Schoollaan Stootshorn;
- Melkweg Hoogezand;
- Spica Hoogezand;
- Noordbroeksterstraat Sappemeer;
- Industrieweg Hoogezand;
- Fietspad Abraham Kuypersingel Hoogezand;
- Fietspad Vosholen Hoogezand.

Vanuit veiligheidsoverwegingen is er een start gemaakt met:

- Fietspad Roodetil Noordbroek;
- Fietspad Kielwindeweer (@EVE idem).

Het Fietspad Roodetil ligt op een waterkering van het waterschap. Waardoor er afstemming met en akkoord van het waterschap noodzakelijk is. Door de weersomstandigheden van de laatste maanden is dit werk tot nader orde stil gelegd.

Daarnaast is er in 2023 onderhoud uitgevoerd aan wegen waar schade is ontstaan als gevolge van droogte:

- Slochtermeenteweg;
- Ouwe Grauwedijk;
- Grauwedijk.

De Luddeweersterweg (fase 1) ondervindt ook droogteschade. De benodigde werkzaamheden zijn in 2023 voorbereid, zodat deze begin 2024 uitgevoerd kunnen worden.

2. Het afsluiten van een raamovereenkomst groot onderhoud elementen verharding.
Omschrijving (toelichting)

Ook de trottoirs en klinkerbestrating zijn ondergebracht in een bestek dat op de markt is gezet. In 2023 zijn er werkzaamheden (met enige omvang) uitgevoerd aan de volgende straten / wegen:

- Trottoirs Burgemeester van Royenstraat Hoogezand;
- Trottoirs Julianastraat Hoogezand;
- Kleinmeersterstraat Sappemeer;
- Violenstraat Sappemeer.

3. Het opstellen van een meerjaren onderhoudsplanning.
Omschrijving (toelichting)

Dit maakt onderdeel uit van beleidsplan wegen.

4. Het uitvoeren van een inspectie naar hoe onze wegen er op het eerste gezicht uitzien.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 is de aanbesteding geweest voor het inspecteren van alle gemeentelijke wegen en trottoirs (het areaal). Om praktische redenen is het totale areaal grofweg opgesplitst in Noord en Zuid. De helft van het areaal, het zuidelijke deel, is nagenoeg in beeld. Het noordelijke deel resteert en dit wordt in 2024 opgepakt. Hiermee krijgen we een steeds beter beeld van de kwaliteit van onze wegen en trottoirs.

5. Het uitvoeren van een onderzoek naar hoe lang onze wegen nog goed zijn.
Omschrijving (toelichting)

De gegevens van de inspecties (staat van onderhoud) worden verwerkt in een beheerprogramma. In dit beheerprogramma staat nog meer data, waarmee de inspectiegegevens worden gecombineerd. Hierbij kan gedacht worden aan gegevens zoals aanlegjaar, eerder uitgevoerd onderhoud, opbouw fundering et cetera. Aan de hand van deze gegevens wordt het te verwachten onderhoud en / of de vervangingsopgave bepaald.

6. Het uitwerken inspecties halfverharding (zoals grind) naar een beheerplan.
Omschrijving (toelichting)

Locatie en de omvang van het areaal is bekend. Vanaf 2024 wordt er een start gemaakt met het inzichtelijk maken van het areaal halfverhardingen en de staat hiervan. Aan de hand van deze gegevens wordt er een onderhoudsplanning opgesteld.

Indicatoren

Doelstelling f:
Kwaliteitsniveau / onderhoudsnorm van de wegen wordt uitgedrukt op basis van CROW-classificatie (A+, A, B, C, D). CROW is een stichting die zich bezighoudt met hoe de openbare ruimte eruitziet. De classificatie wordt door nagenoeg alle gemeenten gehanteerd. Bij het vaststellen van het beleidsplan wegen in 2023 is de te hanteren onderhoudsnorm voor fietspaden en de hoofroutes op niveau B en de rest van het areaal op kwaliteitsniveau C.

Kwaliteitsniveau			Omschrijving systematiek
Zeer hoog	A+		Helemaal geen schade
Hoog	A		Enige schade, maar waarschuwingsgrens nog niet bereikt
Basis	B		Waarschuwingsgrens bereikt -> binnen 5 jaar onderhoud
Laag	C		Richtlijn is overschreden -> Binnen 2 jaar onderhoud
Zeer laag	D		Achterstallig onderhoud

A+	A	B	C	D
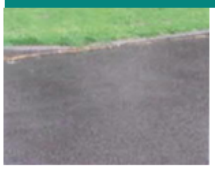	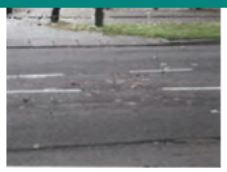	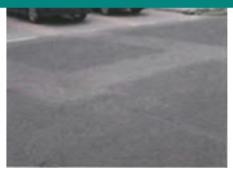		
Er zijn geen reparaties zichtbaar	Er zijn weinig reparaties zichtbaar	Er zijn redelijk veel reparaties zichtbaar	Er zijn veel reparaties zichtbaar	Er zijn zeer veel reparaties zichtbaar

2.1.7 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)

Indicatoren

De verplichte beleidsindicatoren zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Naam indicator	Eenheid	Peiljaar	MG	Nederland
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	2022	8,0	8,0
		2021	8,0	8,0
		2020	9,0	11,0
		2019	8,0	13,0
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2022	0,9	2,3
		2021	0,7	1,8
		2020	0,7	2,0
		2019	0,5	2,3
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2022	3,4	4,5
		2021	3,3	4,4
		2020	3,4	4,6
		2019	4,0	4,9
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2022	1,6	1,4
		2021	1,8	1,4
		2020	1,0	1,8
		2019	2,3	2,3
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	Aantal per 1.000 inwoners	2022	5,5	6,0
		2021	5,8	6,1
		2020	6,0	6,3
		2019	6,1	5,9
Niet-sporters	%	2022	58,0%	46,4%
		2020	59,7%	49,2%
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2022	?	148
		2021	136	164
Hernieuwbare elektriciteit	%	2021	83,1%	33,1%
		2020	47,1%	26,8%
		2019	9,7%	20,0%
		2018	3,0%	17,5%
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2022	13,2	9,3
		2021	5,4	8,9
		2020	9,9	8,9
		2019	1,5	9,2

2.1.8 Financieel overzicht Dorpen en Wijken

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Lasten					
Openbare ruimte	8.561	8.514	9.729	9.692	37 V
Cultuur	6.261	6.269	6.800	6.225	575 V
Sport	4.396	4.199	5.814	5.074	740 V
Openbaar Groen	6.667	5.512	7.082	6.902	180 V
Riolering	4.835	4.203	4.149	4.951	-802 N
Afval	7.941	7.123	6.952	7.581	-629 N
Milieu	2.600	2.412	5.948	3.611	2.337 V
Begraafplaatsen	492	512	513	659	-146 N
Totaal lasten	41.753	38.743	46.989	44.695	2.293 V
Baten					
Openbare ruimte	535	359	552	633	82 V
Cultuur	1.014	434	925	806	-120 N
Sport	742	1.469	1.706	1.642	-65 N
Openbaar Groen	346	133	165	211	46 V
Riolering	5.897	5.636	5.663	5.931	269 V
Afval	8.027	7.985	7.923	8.520	596 V
Milieu	157	0	1.712	291	-1.421 N
Begraafplaatsen	400	362	362	444	82 V
Totaal baten	17.117	16.379	19.009	18.477	-532 N
Saldo voor bestemming	**-24.635**	**-22.364**	**-27.980**	**-26.218**	**1.761 V**
Mutatie reserves					
Stortingen	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	1.014	24	1.733	1.086	-646 N
Totaal mutatie reserves	1.014	24	1.733	1.086	-646 N
Saldo na bestemming	**-23.621**	**-22.339**	**-26.247**	**-25.132**	**1.115 V**

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

Bedragen x € 1.000

Toelichting

In de financiële toelichting wordt de afwijking verklaard tussen de begroting na wijzigingen 2023 en de realisatie 2023. Het nadelig saldo van de lasten en baten op het programma Dorpen en wijken 2023 is afgenomen met afgerond € 1,8 miljoen ten opzichte van begroting na wijzigingen 2023. Het nadelig saldo na mutatie reserves is afgenomen met afgerond € 1,1 miljoen. We lichten per product de afwijkingen ten opzichte van de begroting na laatste wijziging voor zover de afwijking groter zijn dan € 100.000 toe.

Openbare ruimte
Lasten (€ 37.000 voordelig): De afwijkingen in de lasten tellen op tot € 37.000 voordelig.

Baten (€ 82.000 voordelig): De afwijkingen in de baten tellen op tot € 82.000 voordelig.

Mutaties reserves (€ 16.000 nadelig): De afwijkingen in de reserves tellen op tot € 16.000 nadelig.

Cultuur
Lasten (€ 575.000 voordelig): Door culturele organisaties zijn in 2023 minder subsidies uit het Maatwerk Fonds Energiecrisis aangevraagd dan verwacht. Deze lasten vallen € 341.000 lager uit. Door krapte op de arbeidsmarkt kon er niet gestart worden met de kerkenvisie om waardevolle en leegstaande kerkgebouwen een nieuwe toekomst te geven. Het incidentele budget van € 75.000 is in 2023 niet uitgegeven. De kerkenvisie wordt in 2024 opgesteld. Door lagere rentelasten op investeringen is er een voordeel van € 91.000 op de toegerekende lasten onroerende zaken vastgoed. Tot slot is er een voordeel van € 51.000 ten aanzien van de cultuurcoach van het Kielzog.

Deze lasten zijn vanuit de Brede SPUK subsidie Gezond en Actief Leven (GALA) betaald. Overige afwijkingen in de lasten tellen op tot een voordeel van € 17.000.

Baten (€ 120.000 nadelig): In 2023 is geen rekening gehouden met de afwikkeling van een balanspost voor huurinkomsten voor 2022. Dit leidt in 2023 tot een nadeel van € 122.000. Overige afwijkingen in de baten tellen op tot een voordeel van € 2.000.

Mutaties reserves (€ 341.000 nadelig): In 2023 is € 21.000 van het totaalbudget van € 362.000 aan subsidies voor energiecompensatie aan culturele instellingen uitbetaald. Hierdoor is € 341.000 minder uit de reserve Maatwerk Fonds Energiecrisis onttrokken.

Sport
Lasten (€ 740.000 voordelig): Ook door sportorganisaties zijn in 2023 minder subsidies uit het Maatwerk Fonds Energiecrisis aangevraagd dan verwacht. Deze lasten vallen € 211.000 lager uit. Daarnaast zijn er weinig subsidieaanvragen voor energiebesparende maatregelen van sportorganisaties binnengekomen resulterend in € 225.000 lagere lasten. Ook zijn we in 2023 nog niet toegekomen aan energiebesparende maatregelen voor ons gemeentelijk vastgoed. Dit leidt tot € 200.000 lagere lasten. Door de langdurige regenperiode in 2023 zijn de lasten voor het onderhoud van sportvelden € 50.000 hoger uitgevallen. Daarnaast is er € 58.000 minder uitgegeven aan het onderhoud van gymnastieklokalen. De meeste oude gymzalen zijn gerenoveerd of vervangen. De toegerekende kosten voor het vastgoed van sportaccommodaties valt € 104.000 lager uit. Dit komt enerzijds door een herberekening van de toegerekende rentelasten op investeringen (€ 60.000), en anderzijds door een lagere bijdrage voor het beheer van gymzalen van een school (€ 44.000). Overige afwijkingen in de lasten tellen op tot een nadeel van € 8.000.

Baten (€ 65.000 nadelig): De afwijkingen in de baten tellen op tot € 65.000 nadelig.

Mutaties reserves (€ 225.000 nadelig): In 2023 is € 51.500 van het totaalbudget van € 262.500 aan subsidies voor energiecompensatie aan sportverenigingen uitbetaald. Hierdoor is € 211.000 minder uit de reserve Maatwerk Fonds Energiecrisis onttrokken. Voor het scholenprogramma is er € 14.000 minder onttrokken aan de reserve scholenprogramma.

Openbaar groen
Lasten (€ 180.000 voordelig): Door het natte najaar zijn de groenwerkzaamheden in het Oosterpark in 2023 niet gestart, resulterend in een voordeel van € 60.000. We voeren de werkzaamheden uit op het moment dat het droger is om overlast voor de buurt te voorkomen. Door een herberekening van de toegerekende rentelasten op investeringen is een voordeel van € 67.000 ontstaan. Verder hebben we door een verlate invulling van een vacature voor onderhoudswerkzaamheden een voordeel van € 38.000. Overige plussen en minnen tellen op tot een voordeel van € 15.000.

Baten (€ 46.000 voordelig): De afwijkingen in de baten tellen op tot € 46.000 voordelig.

Mutaties reserves (€ 64.000 nadelig): De afwijkingen in de reserves tellen op tot € 64.000 nadelig.

Riolering
Lasten (€ 802.000 nadelig): Het nadeel is grotendeels het gevolg van een hogere storting van € 1.162.000 in de egalisatievoorziening rioolrechten. De hoogte van de storting wordt op basis van kostendekkendheid bepaald, zie hiervoor 3.2 Paragraaf lokale heffingen. Daarnaast zijn de onderhoudskosten gestegen door storingen aan gemalen en zijn de energiekosten hoger uitgevallen door gestegen prijzen. Dit leidt tot een nadeel van € 90.000. Door niet ingevulde vacatureruimte ontstaat een voordeel van € 260.000. Tot slot is in 2023 door een herberekening van de toegerekende rentelasten op investeringen een voordeel van € 204.000 ontstaan. Overige afwijkingen in de lasten tellen op tot een nadeel van € 14.000.

Baten (€ 269.000 voordelig): In 2023 hebben we € 225.000 meer inkomsten uit rioolheffing ontvangen. Dit komt met name door een hoger aantal aansluitingen. Verder zijn de baten voor aanmaningen en dwangbevelen € 34.000 hoger uitgevallen. Overige afwijkingen in de baten tellen op tot een voordeel van € 10.000.

Afval
Lasten (€ 629.000 nadelig): De kostendekkendheid van afval staat onder druk. De dekking van € 750.000 uit de algemene reserve was in 2022 voor het laatst. Voor 2023 is dit bedrag functioneel verwerkt in de begroting. De verwerkingskosten van groen, straat en veegvuil zijn € 85.000 lager

uitgevallen, mede door minder (vuurwerk-) afval tijdens oud en nieuw. Verder zijn de verwerkingskosten voor de inzameling van restafval € 195.000 lager door minder aanbod van huishoudelijk afval. Ook zijn de kosten voor het afvoeren van hout met € 70.000 gedaald als gevolg van de energiecrisis. Er is meer vraag naar hout door schaarste. Naast de voordelen zijn er ook nadelen. Het gaat om € 62.000 hogere inzamelingskosten van papier door garantievergoedingen. Verder zijn de kosten voor het inzamelen van PMD (plastic verpakkingen, metalen verpakkingen (blik) en drankpakken) € 101.000 hoger uitgevallen. Dit komt door een hogere afrekening van de vermarktingsvergoeding, extra inzet personeel en PMD-haken. Tot slot zijn onderhouds- en schoonmaakkosten € 69.000 hoger uitgevallen. Overige afwijkingen in de lasten tellen op tot een voordeel van € 3.000.

Baten (€ 596.000 voordelig): Het voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door een € 302.000 hogere onttrekking uit de egalisatievoorziening afvalstoffen. Deze onttrekking is hoger door een nadelig resultaat op afval. De hoogte van de onttrekking wordt op basis van kostendekkendheid bepaald, zie hiervoor 3.2 Paragraaf lokale heffingen. Ook is € 48.000 onttrokken uit de voorziening dubieuze debiteuren vanwege oninbare vorderingen. Voor de inzameling van kunststof, verpakkingsmateriaal, matrassen en glas hebben we € 77.000 meer ontvangen. Dit geldt ook voor zwerfafval en composteren, resulterend in een voordeel van € 255.000. Ook hebben we € 41.000 voor aanmaningen en dwangbevelen ontvangen. Naast de voordelen zijn er ook nadelen. Het gaat om € 125.000 minder inkomsten uit de afvalstoffenheffing, door een afname van het aantal ledigingen van huishoudelijk afval. Overige afwijkingen in de baten tellen op tot een nadeel van € 2.000.

Milieu
Lasten (€ 2.337.000 voordelig): Het voordeel wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door € 1.843.000 lagere lasten voor het project Aanpak Energiearmoede. De raming was opgesteld op basis van het vastgestelde plan van aanpak, maar de uitvoering kwam vertraagd op gang. De lasten voor het project Wijkuitvoeringsplannen zijn € 315.000 lager uitgevallen. Een deel van de gemaakte kosten (met name personeelskosten) zijn ten laste gekomen van andere budgetten, namelijk de CDOKE-middelen (capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid). Reden hiervan is dat het budget voor de uitvoering van het klimaatakkoord vrij inzetbaar is en aan de CDOKE-middelen beklemmende voorwaarden zijn verbonden. Voor het Klimaatadaptatieplan zijn de kosten € 148.000 lager dan begroot. De uitvoeringsagenda is vastgesteld en de uitvoeringsfase is gestart in september. Er hebben voornamelijk voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden. De uitvoering vindt plaats in 2024. Overige afwijkingen tellen op tot een voordeel van € 31.000.

Baten (€ 1.421.000 nadelig): Het nadeel wordt voornamelijk veroorzaakt door de vertraagde uitvoering van het project Aanpak Energiearmoede, resulterend in een nadeel van € 1.349.000 voor het project Aanpak Energiearmoede. Het project wordt grotendeels gedekt door subsidie. Doordat er minder kosten zijn gemaakt zijn er ook minder inkomsten gerealiseerd. Verder is er een nadeel van € 72.000 door lagere dekking vanuit de CDOKE-middelen. Deze middelen worden ingezet ter dekking van personeelslasten.

Begraafplaatsen
Lasten (€ 146.000 nadelig): Het nadeel is voornamelijk veroorzaakt door een hogere storting van € 89.000 in de voorziening middelen van derden voor de afkoop van graven. We hebben in 2023 meer leges voor afkoop grafrechten en onderhoud graven ontvangen. Verder zijn de onderhoudskosten van het groen op begraafplaatsen € 51.000 hoger uitgevallen. Het budget is ontoereikend voor de gestegen prijzen. Overige afwijkingen in de lasten tellen op tot een nadeel van € 6.000.

Baten (€ 82.000 voordelig): De afwijkingen in de baten tellen op tot € 82.000 voordelig.

2.2 Programma Sociaal

2.2.0 Inleiding

Visie Sociale veerkracht
Ieder mens telt en iedereen mag er zijn. Iedereen heeft betekenis voor zichzelf en zijn omgeving. Hier staan wij voor. Onze visie Sociale veerkracht gaat uit van eigenaarschap en zeggenschap van mensen over hun eigen leven en het groter maken van de kring rondom mensen. We besteden aandacht aan de veerkracht en levenslust van mensen: we richten ons op wat wél goed gaat, wat mensen zelf kunnen en wat zij samen met de mensen om hen heen kunnen doen om problemen en moeilijkheden aan te pakken. Zo ontstaan betere oplossingen en voelen mensen zich beter en gezonder. Het samenleven met anderen in dorp of wijk lukt daardoor ook beter.

Doelstelling Sociale veerkracht
Inwoners staan centraal. Het is belangrijk dat alle inwoners kunnen meedoen. Meedoen door betaald werk, vrijwilligerswerk of zinvolle dagbesteding.
In dit programma beschrijven we hoe we in 2023 hebben gewerkt aan de opgaven voor de gezondheid, het welzijn, het opgroeien, onderwijs en meedoen van alle inwoners. Hiervoor hebben we de verschillende beleidstaken in samenhang en verbinding uitgevoerd. We hebben sociale veerkracht in de praktijk gebracht met de projecten van ons lokaal programma NPG: Tijd voor Toekomst, Jongerenwerk plus, JIM aanpak, Bevordering sociale veerkracht, Ervaringsdeskundigen in armoede en uitsluiting, De IJsberg/Team Eropaf!, Jongeren met Toekomst, Hulpteam Overschild en het Ontwikkelbedrijf. De uitvoering van deze NPG-projecten worden verder beschreven in programma 2.5. Programma Gevolgen gas -en zoutwinning en lokaal programma NPG.

Ontwikkelingen in 2023
Hervormingsagenda Jeugd
Het Rijk, gemeenten en zorgaanbieders hebben in de afgelopen twee jaar ingezet op de hervorming van de jeugdhulp. De afspraken hierover zijn in juni 2023 definitief vastgelegd in de Hervormingsagenda. Met deze Hervormingsagenda hebben alle partijen zich gecommitteerd aan het verbeteren van de kwaliteit van de jeugdzorg en de begrenzing van de kosten.

Nij Begun
Op 24 februari 2023 presenteerde de Parlementaire Enquète Commissie haar eindrapport "Groningers boven Gas". De commissie heeft een aantal stevige conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Dit heeft geleid tot 50 maatregelen die het kabinet op 25 april 2023 presenteerde in het rapport Nij Begun. Met Nij Begun garandeert het kabinet onze regio voor 30 jaar lang geld voor de aanpak van sociale en economische problematiek. Die tijd is nodig om problemen te doorbreken die van generatie op generatie zijn doorgegeven. Regionaal werken we goed samen om te komen tot een sociale en economische agenda voor besteding van het geld met ruimte voor lokale accenten. Eind 2023 is de kwartiermaker Sociale agenda gestart met het proces voor de opstelling van de sociale agenda.

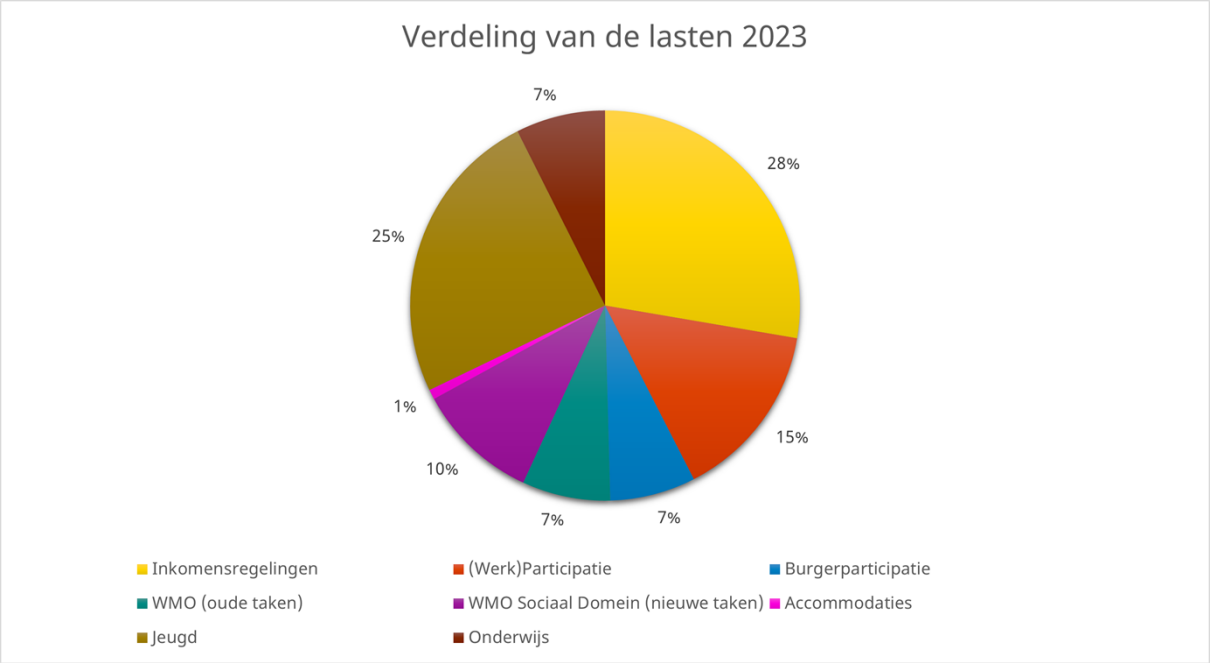

Opbouw programma Sociaal

Het programma sociaal bestaat uit de volgende beleidsonderwerpen:

- Gezondheid;
- Welzijn;
- Wmo;
- Jeugd;
- Onderwijs en onderwijshuisvesting;
- Participatiewet;
- Schuldhulpverlening;
- Sociale teams.

Per beleidsonderwerp beschrijven we hoe we aan de doelstellingen hebben gewerkt en welke resultaten de acties hebben opgeleverd.

2.2.1 Gezondheid

Algemeen

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Publieke gezondheid (WPG). Onze visie Sociale veerkracht vormt de basis voor ons lokale gezondheidsbeleid. Met ons lokale Gezondheidsbeleid 2022-2025 willen we voor alle inwoners een gezonde basis beschikbaar maken. Dit beleid zet in op sociale veerkracht met de methode Positieve gezondheid. Het is belangrijk dat de leefomgeving uitnodigend is voor gezond gedrag. Dit kan via school, ouders, buurt en voorzieningen. We hebben aandacht voor het individu én de hele sociale, fysieke en werkomgeving. In het beleidsplan richten we ons op de volgende thema's:

- individuele leefstijl;
- gezamenlijke leefstijl;
- fysieke leefomgeving; én
- de invloed van de coronacrisis.

Doelstellingen

a. Alle betrokkenen werken intensief samen

Iemands gezondheid is van veel factoren afhankelijk. Integrale samenwerking is daarom belangrijk voor een succesvol, efficiënt gezondheidsbeleid. We hebben te maken met landelijk beleid via de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid, het Nationaal Sportakkoord en het Nationaal Preventieakkoord. We voeren regionale en lokale programma's uit die hieraan bijdragen: NPG Zorg nabij, Gezond in de Stad (GIDS), de Rookvrije Generatie, Kansrijke Start, Gezonde School, Hartveilig, JOGG en het Lokaal preventieakkoord. Deze zijn verbonden aan meerdere beleidsterreinen.

Acties

1. We werken integraal samen binnen en buiten de gemeente.

Omschrijving (toelichting)

Vanaf 2023 is een start gemaakt met het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord). Er is een lokaal plan GALA gemaakt. Hierbinnen zijn het lokaal sportakkoord en het lokaal preventieakkoord opgenomen. Daarnaast is samengewerkt in de regionale en lokale programma's binnen de pijlers van het GALA. Het gaat om:

- het terugdringen van gezondheidsachterstanden;
- kansrijke start;
- mentale gezondheid;
- aanpak overgewicht;
- valpreventie;
- sociale leefomgeving;
- aanpak alcoholverslaving
- versterking sociale basis,;
- welzijn op recept;
- mantelzorg;
- één tegen eenzaamheid.

Ook is in 2023 regionaal samengewerkt binnen Gezond Groningen. Dit is een platform van gemeenten in Groningen en regionale partners. Zowel GALA als IZA (Integraal Zorg Akkoord) maken hier deel van uit. Eind 2023 is het Regioplan IZA en het regioplan Mentaal Gezond Groningen opgeleverd.

2. We werken samen in de stuurgroep lokaal preventieakkoord.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn de betrokken partijen 6 keer bijeengekomen om vorm te geven aan de gemaakte afspraken rond het terugdringen van roken, alcohol en ander middelengebruik. Ook is er ingezet op de JOGG aanpak om het drinken van water te stimuleren. Bij 5 verenigingen is een watertappunt geïnstalleerd. Daarnaast is voor het laatste jaar invulling gegeven aan de stuurgroep vanuit het lokaal preventieakkoord. De activiteiten binnen het lokaal preventieakkoord gaan nu op in het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord).

Doelstellingen

b. Stimuleren van gezonde leefstijl

Een gezonde leefstijl helpt inwoners gezond te blijven. We willen inwoners kennis overdragen en tools aanreiken om gezonder leven te stimuleren.

Acties

1. Toevoegingen aan de openbare ruimte.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn 5 watertappunten geplaatst om het drinken van water te stimuleren. Op diverse plekken zijn stoeptegels geplaatst die aangeven dat er niet gerookt mag worden.

2. Wij geven uitvoering aan het lokaal preventieakkoord.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 is uitvoering gegeven aan het lokaal preventieakkoord. De GGD, Kwartier Zorg & Welzijn, Verslavingszorg Noord Nederland (VNN), Stichting Rookvrije generatie en van Kasteel fysiotherapie zijn partners binnen deze samenwerking. De stuurgroep is 6 keer bijeengekomen om integraal te werken aan het terugdringen van roken, alcohol en middelengebruik. Verder wordt ingezet op gezond leven, waarbij de installatie van 5 publieke watertappunten en de aanschaf van mobiele watertappunten bij activiteiten voorbeelden zijn.

3. We geven voorlichting.
Omschrijving (toelichting)

Op scholen geven wij voorlichting over middelengebruik en verslavingsgevoeligheid in samenwerking met VNN. Vanuit het preventieakkoord geven betrokken partijen gezamenlijk, maar ook vanuit hun eigen organisatie voorlichting over een gezonde levensstijl. Het doel is om het aantal mensen dat rookt, overmatig alcohol gebruikt en andere middelen gebruikt terug te dringen. Daarnaast wordt ook ingezet op het terugdringen van overgewicht.

4. We passen de JOGG-aanpak toe.
Omschrijving (toelichting)

We passen sinds een paar jaar de JOGG-aanpak toe om jeugd vanuit een positieve insteek kennis te laten maken met het belang van gezondheid en gezond gedrag. In 2023 hebben we in eerste instantie ingezet op één van de vier JOGG-thema's: het belang en het stimuleren van water drinken. Eind 2023 is de focus verbreed naar gezonde voeding en het belang van het maken van de juiste keuzes hierin.

5. We zetten in op valpreventie.
Omschrijving (toelichting)

We zetten in op valpreventie door het aanbieden en uitvoeren van fittesten binnen de gemeente. Binnen valpreventie ligt er een bredere taak voor gemeenten. Alleen hoog risico met onderliggend lijden wordt nog vanuit de verzekering vergoed. De preventie aanpak wordt daarmee een taak van de gemeente en bevindt zich binnen het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord). In 2023 is regionaal en lokaal een verkenning gemaakt om de lokale aanpak zo efficiënt en effectief mogelijk vorm te gaan geven.

Indicatoren

Doelstelling b:
Percentage volwassenen dat rookt
Het percentage volwassen dat rookt ligt zowel in Midden-Groningen als provinciaal net boven de 19%. Provinciaal zien we een licht dalende trend terwijl de trend binnen onze gemeente juist wat stijgt.

Percentage volwassenen met overgewicht
Het percentage volwassenen met overgewicht is in onze gemeente 60% ten opzichte van 51%

provinciebreed. De trend voor Midden-Groningen is licht dalend terwijl dit provincie breed licht stijgt.

Percentage volwassenen dat overmatig drinkt
Het percentage volwassenen dat overmatig drinkt ligt in onze gemeente op 13% terwijl dit provinciebreed 18 % is. In Midden-Groningen zien we een stabiele trend ten opzichte van een licht stijgende trend provinciebreed.

2.2.2 Welzijn

Algemeen

Welzijn gaat over hoe tevreden onze inwoners zijn over hun leven. Hoe we ons voelen en hoe tevreden we zijn hangt af van verschillende factoren. We willen er samen voor zorgen dat onze inwoners zich fysiek, emotioneel en sociaal zo sterk mogelijk voelen. Het gaat dan vooral om:

- Mee kunnen doen in de samenleving (werk, hobby, activiteiten);
- Zingeving (van betekenis zijn, ertoe doen);
- Mentaal welbevinden (de mate waarin iemand zich goed voelt).

We willen dat onze inwoners mee kunnen doen naar eigen kunnen en zelf de leefbaarheid van hun omgeving verbeteren. Door de inzet van het brede welzijnswerk (mantelzorgondersteuning, vrijwilligerswerk, maatschappelijke activering en opbouwwerk) helpen wij hierbij. Ook werken we samen met vrijwilligersorganisaties en eerstelijnszorgorganisaties.

In 2023 is het plan van aanpak 'Midden-Groningen 2023 - 2026 (Gezond en Actief Leven Akkoord)', 'Regioplan Gezond Groningen' en 'Regioplan Mentale Gezond' opgesteld. Hierin wordt integraal vorm en inhoud gegeven aan onderwerpen zoals mantelzorg en vrijwilligerswerk, welzijn op recept, mentale gezondheid en vitaal ouder worden.

Doelstellingen

a. Het verbeteren van de weerbaarheid van inwoners met psychosociale klachten

Gezondheid en welbevinden gaat niet alleen over hoe iemand zich lichamelijk voelt. Een groot aantal inwoners komt regelmatig bij de huisarts met psychosociale problemen. Zeker in het aardbevingsgebied komen psychosociale problemen veel voor. Deze problemen gaan vaak samen met lichamelijke klachten, somberheid, angst, stress en een ongezonde leefstijl. Artsen verwijzen patiënten nog vaak door naar medische of psychologische zorg. Een medische of psychologische behandeling is echter niet altijd nodig. Mensen kunnen in die situaties beter geholpen zijn bij mogelijkheden om zich weer lekkerder in hun vel te voelen en om sociaal actiever te zijn. Wij willen deze inwoners helpen om weer perspectief te krijgen en een betekenisvol leven te kunnen leiden.

Acties

1. Sociaal-emotionele ondersteuning voor inwoners in het aardbevingsgebied.

Omschrijving (toelichting)

Voor de NPG-projecten verwijzen we naar paragraaf 2.5.2.

2. We voeren Welzijn op Recept en Grip en Glans uit.

Omschrijving (toelichting)

In onze gemeente zijn momenteel vijf welzijnscoaches actief. Bij twaalf van de totaal veertien huisartsenpraktijken kan gebruik gemaakt worden van Welzijn Op Recept. Deze huisartsen zijn tevreden over de welzijnscoach. Daarnaast wordt de cursus Grip en Glans aangeboden (meer grip op je leven krijgen en vanuit daar meer glans aan je leven geven, hoogleraar Nardi Steverink).

Doelstellingen

b. Het bevorderen van het welbevinden van ouderen (60+) waarbij eigen regie en zelfredzaamheid het uitgangspunt is

De groep 70/80-jarigen zal de komende jaren toenemen, de zogenaamde dubbele vergrijzing. We zetten meer in op de groep ouderen, omdat deze steeds groter wordt en de gemiddelde leeftijd stijgt. We willen dat ouderen zo lang mogelijk mee kunnen blijven doen in de samenleving en zelf, of met ondersteuning, de regie over hun leven voeren. Hiervoor geven we uitvoering aan het vastgesteld Beleidsplan Ouderen Midden-Groningen 2021-2024 en hebben we samen met inwoners een 'Uitvoeringsagenda Ouderenbeleid 2024' opgesteld.

Acties

1. Het bevorderen van een dementievriendelijke gemeente.

Omschrijving (toelichting)

Op basis van het inventarisatieonderzoek Meedoen met dementie (2022) is in 2023 uitvoering gegeven aan de adviezen. Er is een nieuwe subsidieaanvraag gedaan bij ZonMw voor een vervolgonderzoek. In dit onderzoek gaan we verder met het ontwikkelen van passend aanbod van (dag)activiteiten, zorg en ondersteuning voor mensen met dementie en hun naasten. Dit doen we samen met mensen met dementie, hun mantelzorgers, belangenorganisaties en professionals. We continueren het Netwerk Dementie Midden-Groningen waarmee we de dementiezorg in onze gemeente willen verbeteren. Dit doen we op het gebied van vroegsignalering, informatieverstrekking en het vormgeven van ketenzorg.

2. Het bevorderen van vitaliteit onder ouderen.

Omschrijving (toelichting)

We werken samen met Biblionet en Kwartier Zorg & Welzijn. Hierdoor kunnen we integraal aanbod bieden, zoals fitter brein en biebbakkie (koffie en ontmoeting). Valpreventie voor ouderen is in samenwerking met Menzis voortgezet. Dit wordt opgevolgd door uitvoering te geven aan valpreventie vanuit het GALA (Gezond Actief Leven Akkoord). We continueren de inzet van buurtsportcoaches met wandelgroepen en andere beweegactiviteiten, zoals de doortrappen en de inzet van de beweegkar.

3. Terugdringen van eenzaamheid onder ouderen.

Omschrijving (toelichting)

We zetten breed in op het terugdringen van eenzaamheid en hebben hierin specifieke aandacht voor ouderen. We hebben ons aangesloten bij de landelijke aanpak ‘Een tegen eenzaamheid’. In het project 'Ouderen en Eenzaamheid' zijn vrijwillige ouderenadviseurs geworven en opgeleid. Dit project wordt uitgevoerd door Kwartier Zorg & Welzijn. Ouderenadviseurs gaan actief op huisbezoek en zetten in op wat iemand te bieden heeft en nodig heeft vanuit positieve gezondheid.

4. Uitvoering geven aan het landelijk programma 'Wonen en zorg voor ouderen'.

Omschrijving (toelichting)

Wonen en zorg voor ouderen is opgenomen als programma in de Nationale Woon -en bouwagenda (2022). Gemeenten moeten voor 1 januari 2026 een Woonzorgvisie opstellen. Het programma 'Thuis voor iedereen' en 'Wonen en zorg voor ouderen' komen samen in deze Woonzorgvisie. In 2023 zijn we actief gaan samenwerken met de provincie, de Groninger gemeenten en de woningcorporaties in het Koplopersprogramma 'Een Thuis voor Iedereen'. Hierin werken we aan een regionaal beeld en visie voor wonen en zorg.

Doelstellingen

c. Versterken van de informele ondersteuning

Inwoners in onze gemeente zetten zich graag in voor anderen. Deze samenredzaamheid vinden wij belangrijk. Vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn vormen van informele ondersteuning. Deze ondersteuning willen we versterken. We ondersteunen mantelzorgers, vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Dit doen we door de kennis en ervaring te vergroten, door goede informatie en advies over mogelijkheden en door het waarderen van mantelzorgers en vrijwilligers. De steunpunten Mantelzorg en de vrijwilligerscentrale van Kwartier Zorg & Welzijn zetten hierop in.

Acties

1. Organiseren van vrij toegankelijke informatie- en adviespunten.

Omschrijving (toelichting)

Er zijn in onze gemeente diverse plekken en organisaties waar inwoners terecht kunnen met vragen. We willen samen met de organisaties en vrijwilligers die zich bezighouden met informatie en advies aan onze inwoners zorgen voor een kwalitatief en fysiek toegankelijk systeem. Inwoners weten waar ze terecht kunnen met hun (informele) vragen en hoeven hiervoor niet ver te reizen.

2. Werving van vrijwilligers en goede aansluiting tussen vraag en aanbod.

Omschrijving (toelichting)

We zetten in op werving van vrijwilligers. Deze kunnen ook ingezet worden voor de ondersteuning van mantelzorgers (respijtzorg). We steunen een goed werkende methode om het juiste vrijwilligersaanbod te verbinden met een hulpvraag. Dit gebeurt via persoonlijk contact door de vrijwilligerscentrale van Kwartier Zorg & Welzijn.

Indicatoren

Doelstelling a:

- Aantal uitgeschreven welzijnsrecepten door huisartsen en andere verwijzers; **335 verwijzingen;**
- Aantal deelnemers Grip & Glans; **37 deelnemers verdeeld over 5 cursussen in 2023 (inclusief 5 deelnemers die tijdens de cursus zijn gestopt);**
- Aantal mensen dat een toename in welbevinden ervaart door de inzet van de welzijnscoach: **63% van de mensen.**

Doelstelling c:
Aantal geslaagde bemiddelingen vrijwilligers naar vrijwilligerswerk: **68 geslaagde bemiddelingen (aantal aanmeldingen in 2023: 98 aanmeldingen).**

2.2.3 Wmo

Algemeen

We zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Met de uitvoering van de Wmo ondersteunen we inwoners met een beperking en/of met chronische, psychische of psychosociale problemen bij hun zelfredzaamheid en meedoen. Dit organiseren we zoveel mogelijk in de eigen thuissituatie en leefomgeving. Waar dit niet kan, bieden we tijdelijk opvang.

Doelstellingen

a. De geboden ondersteuning is van goede kwaliteit en wordt rechtmatig ingezet

Wij zijn verantwoordelijk voor het toezien op de kwaliteit en rechtmatigheid van de geleverde ondersteuning door zorgaanbieders. We willen dat onze inwoners passende en kwalitatief goede

ondersteuning (Wmo en Jeugd) ontvangen en dat het beschikbare geld voor de ondersteuning op de juiste plek terecht komt (rechtmatigheid).

Acties

1. Inzet toezichthouders.

Omschrijving (toelichting)

Toezichthouders Wmo & Jeugdwet hebben onderzoeken uitgevoerd naar de kwaliteit en rechtmatigheid (waaronder fraude) van de geleverde ondersteuning. In een aantal gevallen hebben zorgaanbieders plannen gemaakt om de kwaliteit te verbeteren (handhavingsmaatregel). Dit onderzoek is zowel proactief, op initiatief van toezichthouders, als reactief, naar aanleiding van ontvangen signalen.

2. Preventie aan de poort.

Omschrijving (toelichting)

We hebben het proces voor aanvragen Pgb aangescherpt. Onderdeel hiervan is het bewuste keuze gesprek. Ook moet (formele) Pgb-ondersteuning voldoen aan de kwaliteitseisen die we stellen. We kunnen toezichtsrapporten openbaar maken omdat we daar nu regels voor hebben vastgesteld. Hier gaat ook een preventieve werking vanuit. Het contract Wmo maatwerk is aangepast. We hebben de functie van toezicht en handhaving hier beter in opgenomen. Op onderdelen hebben we betere en concretere afspraken gemaakt. Dat maakt het makkelijker om toezicht te houden.

Doelstellingen

b. Inwoners zijn betrokken bij beleid en uitvoering

Wij willen ons beleid toetsen bij inwoners. Ook kunnen wij inspelen op vragen en ontwikkelingen in de samenleving.

Acties

1. Adviesraad Sociaal Domein.

Omschrijving (toelichting)

Begin 2023 is het evaluatieonderzoek Adviesraad Sociaal Domein (ASD) afgerond. Op basis van deze uitkomsten heeft de ASD besloten om vanaf maart 2023 haar taken neer te leggen. In het evaluatieonderzoek worden handvatten gegeven voor het vormgeven van een nieuwe manier van inwonersperspectief. We zijn hiermee bezig door gebruik te maken van bestaande structuren en/of netwerken. Hierbij sluiten we aan bij het participatiebeleid. In november 2023 is de Stichting Ouderen Platform Midden-Groningen opgericht voor de behartiging van de collectieve belangen van de ouderen in onze gemeente en is er extra aandacht voor de ouderen die moeilijk te bereiken zijn.

2. Onafhankelijke cliëntondersteuning.

Omschrijving (toelichting)

28 Inwoners hebben gebruik gemaakt van een onafhankelijk cliëntondersteuner. Hiervan waren tenminste 2 trajecten langdurig en complex. De onafhankelijk cliëntondersteuners zijn overwegend vrijwilligers. Vanwege de complexiteit en de doorstroom van vrijwilligers is besloten over te gaan naar professionele ondersteuners.

- Q1: 8
- Q2: 4
- Q3: 9
- Q4: 7

Doelstellingen

c. Inwoners zijn zelfredzaam binnen hun eigen mogelijkheden

We willen inwoners helpen om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te kunnen wonen en mee te kunnen doen. We werken aan een betere samenwerking tussen Wmo, Jeugd en Participatiewet.

Acties

1. Bieden van maatwerkvoorzieningen.

Omschrijving (toelichting)

We hebben inwoners geholpen bij het zelfstandig thuis wonen en het meedoen met begeleiding, beschermd wonen, hulp bij het huishouden en hulpmiddelen. Gezinsverzorging is na afronding van een geslaagde pilot als product opgenomen in de overeenkomst met onze aanbieders. De deelovereenkomst voor deze voorzieningen is herschreven. De overeenkomst is nu duidelijker, leesbaarder, concreter en actueel. Ongeveer 80 zorgaanbieders waren betrokken bij het proces en hebben de nieuwe overeenkomst getekend. De overeenkomst gaat in op 1-1-2024.

In Kolham en Noordbroek is gestart met het project Domein Overstijgende Samenwerking (DOS), waarbij ouderen langer thuis kunnen blijven wonen door de inzet van maatwerkvoorzieningen in combinatie met vrijwillige hulp van inwonersinitiatieven.

2. Bieden van ondersteuning aan inwoners die tot de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz) doelgroep behoren.

Omschrijving (toelichting)

OGGz is hulp voor sociaal kwetsbare mensen die niet zelf om zorg vragen. De OGGz-medewerkers bieden deze hulp. De doelgroep wil dit niet altijd. Dit vraagt van de OGGz-medewerkers dat ze zoeken naar andere oplossingen, waarbij de hulp soms via de buren of familie wordt gegeven. We hebben een maatwerkbudget dat we gebruiken voor oplossingen van de inwoner voor het verbeteren van de financiële situatie of de veiligheid in het gezin. Hierdoor is de inwoner meer gemotiveerd om wat aan de problemen te doen. Het maatwerkbudget wordt onder andere ingezet voor vervoer, huur of anticonceptie.

3. Bieden van Vervoer voor mensen die niet in staat zijn op eigen kracht te reizen.

Omschrijving (toelichting)

We hebben mensen geholpen om met busjes van A naar B te komen. Het aantal gereden kilometers is nog 26% minder dan voor corona. Desondanks wordt het steeds moeilijker om alle mensen op tijd naar hun bestemming te brengen door krapte op de arbeidsmarkt. De wet op de gemeenschappelijke regelingen is aangepast. Daarom zijn we gestart met het aanpassen van de gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen Drenthe.

4. Bieden van voorzieningen die algemeen toegankelijk zijn.

Omschrijving (toelichting)

Een algemene voorziening is het aanbod van diensten of activiteiten dat, zonder voorafgaand onderzoek, toegankelijk is voor inwoners en gericht is op maatschappelijke ondersteuning. We hebben onderzocht welke soorten maatwerkvoorzieningen veranderd kunnen worden naar een algemene voorziening. Dit heeft geleid tot een pilot dagbesteding in Kolham.

5. Maken van afspraken met woningcorporatie en huurdersorganisaties.

Omschrijving (toelichting)

We diepen een aantal onderwerpen uit de prestatieafspraken uit. Voor wonen en zorg gaat dit over stallingen voor scootmobiels, aanpassingen in de openbare ruimte van wooncomplexen, toegang tot woningen voor mensen uit Beschermd Wonen of Maatschappelijke opvang. We hebben hierover gesproken met woningcorporaties, huurdersorganisaties en betrokken teams binnen de gemeente.

6. We passen de omgekeerde toets toe.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 hebben we 20 aanmeldingen gehad voor het overleg omgekeerde toets. 10 casussen zijn besproken en opgelost in dit overleg. De andere 10 zijn opgelost door de juiste mensen aan de casus te koppelen.

7. We voeren alle verkennende onderzoeken in het kader van de Wet verplichte GGZ (Wvggz) uit binnen de wettelijke termijnen.
Omschrijving (toelichting)

De Wvggz is bedoeld voor mensen bij wie een psychische stoornis leidt tot gedrag dat ernstig nadeel veroorzaakt voor zichzelf of anderen. Wanneer er geen vrijwillige zorg mogelijk is om dat ernstige nadeel weg te nemen, kan de rechter verplichte zorg opleggen. In 2023 hebben we 1 Wvggz-onderzoek gedaan. De rechter heeft de inwoner verplichte zorg opgelegd.

Doelstellingen

d. Toegankelijk Midden-Groningen (inclusie/VN Verdrag Handicap)
We willen een inclusieve gemeente zijn waar mensen met een beperking zonder moeite kunnen deelnemen aan de maatschappij. Hiervoor is gemakkelijke toegang tot openbare gebouwen, gemakkelijk verplaatsen in de openbare ruimte en begrijpelijke (digitale) informatie vanuit de overheid nodig. Samen met maatschappelijke partners zetten we stappen in het toegankelijker maken van onze gemeente op verschillende leefgebieden.

Acties

1. Uitvoeren van de acties in de Lokale Toegankelijkheidsagenda.
Omschrijving (toelichting)

Er is geen aparte agenda voor toegankelijkheid opgesteld. We hebben er wel voor gezorgd dat het thema toegankelijkheid in andere beleidsterreinen aan de orde komt. Bijvoorbeeld in de omgevingsvisie.

Indicatoren

Zorg in Natura	2020		2021		2022		2023	
	Aantal cliënten	Per week	Aantal cliënten	Per week	Aantal cliënten	Per week	Aantal cliënten	Per week
BG basis	549	1.637 uren	537	1.492 uren	524	1291 uren	517	1195 uren
BG plus	73	261 uren	58	212 uren	32	128 uren	21	83 uren
Dagbesteding basis	249	1.211 dagdelen	249	1.213 dagdelen	232	1095 dagdelen	215	990 dagdelen
Dagbesteding plus	20	104 dagdelen	16	74 dagdelen	12	52 dagdelen	11	45 dagdelen
HH1	1.657	3.918 uren	1751	4.062 uren	1816	4137 uren	1931	4311 uren
HH2	150	401 uren	132	341 uren	119	299 uren	102	262 uren

PGB	2020		2021		2022		2023	
	Aantal cliënten	Per week	Aantal cliënten	Per week	Aantal cliënten	Per week	Aantal cliënten	Per week
BG	142	875 uren	109	529 uren	73	383 uren	53	254
Dagbesteding	28	137 dagdelen	25	120 dagdelen	18	66 dagdelen	18	65
HH1	43	143 uren	35	110 uren	29	95 uren	26	80
HH2	2	7 uren	2	7 uren	0	0 uren	0	0

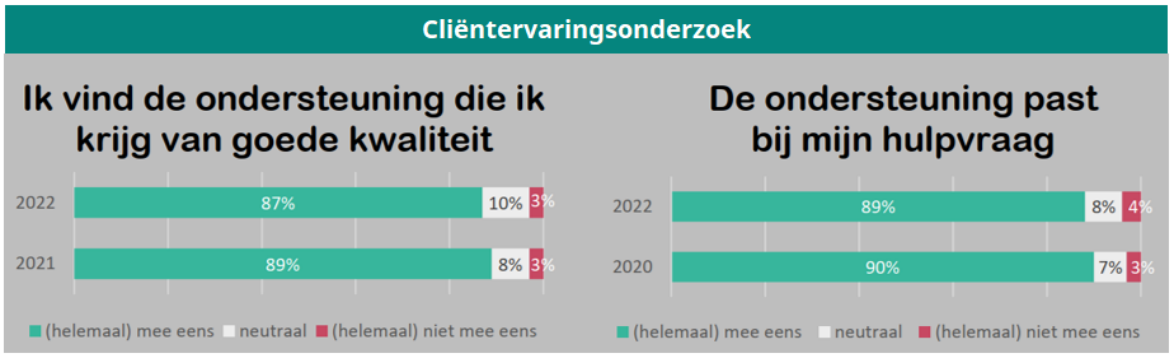

Uitstroom Beschermd Wonen	
Thuis Plus/ambulant	19
Wlz	4
Overig/onbekend	10

Casussen via maatwerkbudget	
Toewijzingen	47
Vervoersvoorzieningen gemeente (vervoer van jeugdigen door eigen netwerk naar dagbesteding of andere voorziening)	5
Tegemoetkoming eigen bijdrage Kraamzorg	4

Verkennende onderzoeken Wvggz 2023
1

2.2.4 Jeugd

Algemeen

In onze gemeente wonen ongeveer 12.000 jongeren onder de 18 jaar. Deze jongeren groeien op in hun gezin, samen met vrienden, familie en buren. Een goede basis zorgt ervoor dat jongeren veilig, positief en gezond kunnen opgroeien. Daarom versterken we als gemeente het normale leven en de sociale veerkracht. Soms is er meer nodig. In die gevallen kan er jeugdhulp ingezet worden. Hierbij is het uitgangspunt altijd dat de hulp zo passend, tijdig en dichtbij als mogelijk is.

Doelstellingen

a. Investeren in laagdrempelige opvoed- en opgroeiondersteuning

We investeren in voorzieningen die gezinnen helpen bij het opgroeien en opvoeden. Hiermee voorkomen we dat kleine problemen groot worden. We dragen uit dat sommige dingen bij het gewone leven horen. Dat deze normaal zijn. We maken gebruik van de krachten en talenten van ouders en kinderen en zetten in op de brede kring rondom gezinnen.

Acties

1. Inzetten op laagdrempelige voorzieningen

Omschrijving (toelichting)

Voor Buurtgezinnen is in mei 2023 een effectrapportage opgeleverd. Hieruit bleek dat de 11 koppelingen die op dat moment waren gemaakt positieve effecten hebben voor zowel de kinderen als de ouders. Zo hebben ouders en kinderen meer zelfvertrouwen gekregen. Daarnaast heeft het ook een financiële besparing opgeleverd. Elke euro levert € 1,30 aan financiële winst op. Op basis

van de rapportage is besloten Buurtgezinnen structureel en met meer uren in te zetten. In 2023 hebben 31 vraaggezinnen en 37 steungezinnen zich aangemeld en zijn er 12 koppelingen gemaakt.

2. We continueren de inzet Ondersteuning Jeugd en Gezin.
Omschrijving (toelichting)

De ondersteuner Jeugd en Gezin (OJG) helpt kinderen die met problemen bij de huisarts komen. Samen met het gezin wordt gezocht naar de beste ondersteuning. De OJG kan veel hulp bieden. Bij 87,5% van de huisartsenpraktijken wordt samengewerkt met de OJG die vanuit de gemeente wordt ingezet. Het gebruik van de OJG zorgt voor minder doorverwijzingen. In 69% van de gevallen waarin de OJG is ingezet, bleek deze inzet zo positief dat er geen verdere doorverwijzing nodig was. Dit jaar is de OJG meer ingezet dan voorgaande jaren, dit heeft ervoor gezorgd dat er meer trajecten zijn ingezet en succesvol doorlopen.

3. We investeren in kansengelijkheid.
Omschrijving (toelichting)

Vanuit de lokale coalitie Kansrijke Start zetten we in op goede samenwerking tussen het medisch en sociaal domein. Kwetsbare zwangeren worden besproken in een Multidisciplinair overleg (MDO). Hierdoor wordt snel afgestemd tussen betrokken partijen om in te zetten op wat nodig is om het ongeboren kind een betere start te geven. In het najaar is ook de Provinciale coalitie Kansrijke Start van start gegaan. We nemen hier deel aan om zo goed mogelijk te kunnen samenwerken in de keten rondom zwangeren en kinderen tot in ieder geval 2 jaar.

4. We nemen aanvullende diensten af van de GGD rondom jeugd.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 namen we de volgende diensten af:

- Stevig Ouderschap Prenataal: 7 trajecten;
- Stevig Ouderschap regulier (0-2 jaar) en groter (2 - 6 jaar): 13 trajecten;
- Voorzorg: 3 nieuwe trajecten in 2023, 6 lopende trajecten;
- Nu Niet Zwanger:
    - Presentaties: 12
    - Getrainde aandachtsfunctionarissen: 15
    - Intervisie-bijeenkomsten: 6
    - Deelnemende organisaties: 21
    - Opgeschaalde casuïstiek: 25

Doelstellingen

b. Ontwikkelen van een aanpak rondom huiselijk geweld en kindermishandeling
We gaan verder met de doorontwikkeling van de aanpak rondom huiselijk geweld en kindermishandeling. We zetten in op het vergroten van de kennis rondom onveiligheid in gezinnen. Door beter te kijken wat er in een gezin speelt en waar de risico's op onveiligheid liggen, willen we deze risico's verkleinen. Op het moment dat er onveiligheid speelt, gaan we dát inzetten wat nodig is om te komen tot duurzame veiligheid. Daarnaast zetten we in op het bevorderen van de deskundigheid bij professionals, zodat zij de kennis hebben om inwoners op een passende manier te ondersteunen.

Acties

1. We bevorderen de deskundigheid van de professionals in de sociale teams
Omschrijving (toelichting)

Een deel van de medewerkers in de sociale teams is getraind in systeemgericht werken en complexe echtscheidingen. Verder zijn in elk sociaal team 2 medewerkers getraind als aandachtsfunctionaris. Hierdoor heeft elk team een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling en een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en ouderenmishandeling.

2. We geven voorlichting aan inwoners over huiselijk geweld en kindermishandeling.
Omschrijving (toelichting)

We hebben dit jaar geen voorlichting gegeven aan inwoners. We hebben ingezet op deskundigheidsbevordering bij medewerkers, zodat zij voorlichting en psycho-educatie kunnen geven aan inwoners.

3. We verbeteren de samenwerking met ketenpartners.
Omschrijving (toelichting)

In het najaar zijn de samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis Groningen en de Groninger gemeenten vastgesteld. De nieuwe governance van Veilig Thuis Groningen is vastgesteld en is op 1 januari 2024 in werking gegaan. We hebben periodiek gesprekken met de managers van de Gecertificeerde Instellingen (GI). Met JB Noord, William Schrikker Stichting en Leger des Heils hadden we dit al langer. Dit jaar is ook gesproken met Nidos. Met Nidos zullen we ook twee keer per jaar een overlegmoment inplannen. Met JB Noord en Leger des Heils hebben we casusoverleg, waarin wordt besproken wat er in samenwerking beter kan voor de inwoners.

4. We zorgen voor voldoende passend hulpaanbod voor betrokkenen rondom huiselijk geweld en kindermishandeling.
Omschrijving (toelichting)

In het eerste half jaar van 2023 hebben 2 studenten van de Hanzehogeschool onderzoek gedaan naar het aanbod rondom huiselijk geweld en kindermishandeling. Zij zijn in dit onderzoek met aanbevelingen gekomen. Deze aanbevelingen worden meegenomen in het vervolg rondom huiselijk geweld.

Doelstellingen

c. Verbeteren van de jeugdhulp
Het uitgangspunt voor onze beleidsontwikkeling is dat we jeugdhulp beter en goedkoper organiseren. Hierdoor verbeteren we de jeugdhulp voor gezinnen, neemt sociale veerkracht toe, houden we jeugdhulp betaalbaar en werken we aan de transformatie van het sociaal domein.

Acties

1. Beheersmaatregelen jeugdhulp.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 hebben we gewerkt aan de beheersmaatregelen. Een deel van de beheersmaatregelen is afgerond, zoals de Top15, de aanscherping van het Pgb-beleid en de pilot contractmanager jeugd. Deze beheersmaatregelen hebben onder andere geleid tot beleids- en kwaliteitsaanpassingen, tot een besparing op Pgb en tot de aanstelling van een contractmanager jeugd. Het werken aan betere en goedkopere jeugdhulp heeft ook geleid tot het ontwikkelen van nieuwe beheersmaatregelen, zoals de uitbreiding van de kind-ouderondersteuners.

2. We ontwikkelen het toezicht op jeugdhulp.
Omschrijving (toelichting)

Het toezicht rechtmatigheid jeugdhulp is ontwikkeld en de eerste onderzoeken zijn uitgevoerd door de toezichthouders Wmo & Jeugdwet.

3. We organiseren een deel van de jeugdhulp lokaal.
Omschrijving (toelichting)

We hebben gesprekken gevoerd in de regio over het organiseren van de lokale jeugdhulp. Vanwege tijdsgebrek en in het licht van andere werkzaamheden, heeft het organiseren van de jeugdhulp lokaal geen prioriteit gekregen in 2023. Deze keus heeft geen gevolgen voor onze inwoners, want de beschikbaarheid van jeugdhulp is gegarandeerd via de regionale inkoop jeugdhulp.

4. We versterken de verbinding onderwijs en zorg.
Omschrijving (toelichting)

Er wordt regionaal gewerkt aan een agenda onderwijs-jeugdhulp. Zodra de agenda is vastgesteld zullen we aan de slag gaan met het implementeren van deze acties.

5. We werken samen met alle Groninger gemeenten aan een dekkend landschap van (hoog-specialistische) jeugdhulp.
Omschrijving (toelichting)

We hebben in 2023 deelgenomen aan de werkgroep HSJ. Er is een plan opgesteld en samen met ketenpartners wordt dit momenteel verder uitgewerkt.

Indicatoren

Doelstelling b:

Meldingen Zorg voor Jeugd Groningen
362

Score zelfscan
7

Doelstelling c:

Aantal unieke cliënten met minimaal één jeugdhulpindicatie
1993

Saldo in- en uitstroom jeugdhulp ten opzichte van het vorige jaar
237

2.2.5 Onderwijs en onderwijshuisvesting

Algemeen

In Nederland zijn de besturen van scholen verantwoordelijk voor het verzorgen van onderwijs. De gemeente heeft een aantal wettelijke taken: zorgen voor goede en veilige schoolgebouwen, het regelen van vervoer voor leerlingen en controle op de naleving van de leerplicht. Ook zorgen we samen met het onderwijs voor een goede samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs. Zo krijgen leerlingen die zorg nodig hebben, de goede ondersteuning.

We willen iedereen zoveel mogelijk gelijke kansen bieden in het onderwijs. Achterstanden proberen we al op jonge leeftijd te voorkomen. We willen dat alle peuters met een goede start aan het basisonderwijs beginnen. Peuters die een duwtje in de rug nodig hebben, kunnen extra uren naar de peuterspeelzaal. Daar krijgen ze een ondersteunend taal- en rekenaanbod. Samen met de peuteropvang en de schoolbesturen werken we aan opvang en onderwijs dat goed op elkaar en bij de leerlingen aansluit.

We willen kinderen en jongeren uitdagen hun talenten te ontwikkelen en hen zo goed mogelijk voorbereiden op de toekomst. Hiervoor verbinden we het onderwijs met welzijn, sport en cultuur. Ook aan volwassenen bieden we de mogelijkheid om zich te blijven ontwikkelen. Dit doen we met onze aanpak laaggeletterdheid.

De oorlog in Oekraïne zorgt over de hele wereld voor grote problemen. Veel mensen uit Oekraïne zijn gevlucht door de oorlog. Zij worden in heel Europa opgevangen. Ook wij vinden het belangrijk om mensen uit Oekraïne een plek te geven en om Oekraïense kinderen onderwijs te geven. Hoe we dit onderwijs regelen, staat in paragraaf 2.2.6 Participatiewet.

Doelstellingen

a. Kinderen maken een goede start in het onderwijs

Alle kinderen in onze gemeente moeten een goede start kunnen maken in het (basis)onderwijs. Kinderen met een risico op achterstand kunnen meedoen aan stimulerende programma's in de peuteropvang (Voorschoolse Educatie, VE). Die risico's worden zo snel mogelijk herkend en van de doelgroepkinderen neemt meer dan 75% deel aan deze programma's (VE). Het aanbod is van goede kwaliteit en er is veel aandacht voor samenwerking met ouders en een goede overdracht van informatie naar het basisonderwijs. We investeren extra in het bevorderen van de taal- en leesontwikkeling.

Acties

1. We houden toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang.

Omschrijving (toelichting)

Jaarlijks worden alle, ook nieuwe, locaties voor buitenschoolse opvang, kinderdagverblijven en gastouderbureaus geïnspecteerd. Voor gastouderopvangvoorzieningen geldt dat jaarlijks 50% van de voorzieningen wordt geïnspecteerd, dit was in 2022 nog 35% van de gastoudervoorzieningen. De inspecties worden door GGD Groningen uitgevoerd. Als de GGD een tekortkoming constateert, handhaven wij.

2. We verbeteren de kwaliteit van voorschoolse educatie.

Omschrijving (toelichting)

We hebben een cursus Opbrengst Bewust Werken (OBW) uitgevoerd. Door deze manier van werken wordt per kind goed gekeken wat het kan, wat het nog moet leren en hoe de pedagogisch medewerker hier goed bij aan kan sluiten. Ongeveer 25 pedagogisch medewerkers hebben deze cursus gevolgd en hun certificaat behaald. We hebben een subsidie verstrekt voor de inzet van een kwaliteitsmedewerker VE. Deze medewerker heeft met alle aanbieders van voorschoolse educatie afspraken gemaakt over het versterken van de pedagogische kwaliteit. Zo kunnen deze medewerkers kinderen nog beter ondersteunen bij hun taalontwikkeling. Daarnaast hebben we een concept kijkwijzer gemaakt. Deze wordt op de doelgroeplocaties gebruikt om de pedagogische kwaliteit te volgen en verbeteren.

3. We vergroten het bereik van de doelgroep voor voorschoolse educatie.

Omschrijving (toelichting)

Het bereik was circa 70% in 2023. Er waren in totaal 160 peuters die gebruik maakten van voorschoolse educatie. Dit zijn meer deelnemers dan in 2022. Toch is het bereikpercentage iets gedaald. Dit komt, omdat de toelatingseisen voor VE zijn verruimd. Hierdoor zijn er meer kinderen met een VE-indicatie. Dit aantal is sneller gestegen dan het aantal kinderen dat gebruik maakt van voorschoolse educatie. We hebben ingezet op het vergroten van het bereik. Zo hebben we

afspraken met de GGD over het nabellen van ouders, waarvan de kinderen geen gebruik maken van het aanbod. Er zijn in 2023 extra plekken voorschoolse educatie gekomen, in Foxhol is de peuteropvang uitgebreid met VE.

4. We vergroten ouderbetrokkenheid bij voorschoolse educatie.
Omschrijving (toelichting)

We hebben ouders van kinderen die gebruik maken van voorschoolse educatie betrokken bij het lesprogramma. Dit hebben we gedaan door het programma vve-thuis uit te voeren. Op 6 peuteropvang locaties zijn 3- 5 ouderbijeenkomsten uitgevoerd waar ouders leren hoe ze hun kind kunnen helpen bij hun (taal-) ontwikkeling.

5. We voeren een stimulerend taal-en leesaanbod uit voor kinderen van 0-12 jaar.
Omschrijving (toelichting)

We hebben de bibliotheek een subsidie gegeven om activiteiten voor taal- en leesstimulering uit te voeren op scholen en kinderopvang. Ze hebben hiervoor de volgende projecten uitgevoerd:

- Boekstart: ouders die in 2023 een baby kregen ontvingen een koffertje met leesmateriaal voor hun baby en een abonnement voor de bibliotheek.
- De bibliotheek adviseerde op het consultatiebureau om ouders te helpen met voorlezen van hun jonge kind.
- Boekenpret: alle kinderen op de peuteropvang en basisscholen kregen wekelijks een prentboek mee naar huis om met de ouders te lezen.
- Uitvoeren van taalactiviteiten op de peuteropvang, kinderopvang en basisscholen.
- Uitvoeren van de bibliotheek op school (30 scholen).

Doelstellingen

b. Vergroten van gelijke kansen en bereikbaarheid van het onderwijs
Alle kinderen moeten mee kunnen doen aan (passend) onderwijs. Voor sommige kinderen is er extra aanbod nodig om naar school te kunnen en zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. De scholen zetten hiervoor extra ondersteuning in als dat nodig is. Wij ondersteunen met een aantal projecten en leerlingenvervoer.

Acties

1. We bieden leerlingenvervoer.
Omschrijving (toelichting)

We hebben het leerlingenvervoer uitgevoerd. Dit betekent dat we vervoer regelen of vergoeden, naar de dichtstbijzijnde toegankelijke school, voor leerlingen die hier recht op hebben. Leerlingenvervoer gebeurt meestal via een taxibus van Connexxion (aangepast vervoer). Een vergoeding voor eigen vervoer met de auto, fiets of het openbaar vervoer is ook mogelijk. In 2023 is de nieuwe verordening vastgesteld. We hebben gekozen voor meer samenwerking met de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs. Ook laten we ouders beter stilstaan bij de vraag welk soort vervoer voor hun kinderen mogelijk is.

2. We gaan de extra maatregelen om onderwijskansen te vergroten uitwerken en uitvoeren.
Omschrijving (toelichting)

We hebben in 2023 een onderwijskansenakkoord opgesteld en ondertekend samen met basisscholen, kinderopvang, GGD, bibliotheek en Kwartier Zorg & Welzijn. Hierin hebben we afspraken gemaakt over wat we (gaan) doen om onderwijskansen van kinderen te vergroten en het verbeteren van de samenwerking tussen kinderopvang en scholen. Het doel is om kinderen met een risico op

achterstand een goede start te kunnen laten maken op de basisschool. We hebben een miniconferentie georganiseerd met informatie en workshops over methoden die bijdragen aan het versterken van onderwijskansen. Tot slot zijn in 2023 5 nieuwe basisscholen gestart binnen het NPG-project Tijd voor Toekomst. Zie paragraaf 2.5.2.

3. We ondersteunen de taalschool voor kinderen met een migratieachtergrond.

Omschrijving (toelichting)

We hebben een subsidie verstrekt aan de Taalschool. In 2023 zaten er gemiddeld 35 leerlingen op de taalschool. Daarnaast is een extra subsidie verstrekt voor het onderwijs aan Oekraïense leerlingen in de tijdelijke onderwijsvoorziening op de WA. Scholtenschool. Hier hebben ook ongeveer 35 leerlingen gebruik van gemaakt.

Doelstellingen

c. Onderwijs/opvang, zorg , welzijn en cultuur werken samen voor een optimale (talent)ontwikkeling van elk kind

Kinderen moeten zich kunnen ontwikkelen zonder problemen en in een doorgaande lijn. Ook bij de overstap naar (een nieuwe) school of wanneer het op (psycho-) sociaal gebied wat minder gaat. De samenwerking tussen de opvang en school en andere partners verloopt soepel net als de overstap naar een andere school. Ondersteuning is goed bereikbaar, snel beschikbaar en passend. Bereikbare voorzieningen op het gebied van welzijn, sport en cultuur leveren een bijdrage in die talentontwikkeling maar kunnen ook preventief ingezet worden. Bijvoorbeeld het vergroten van het zelfvertrouwen of weerbaarheid.

Acties

1. We versterken de samenwerking tussen onderwijs en zorg.

Omschrijving (toelichting)

Om de verbinding onderwijs en ondersteuning te versterken zetten we kind-ouder ondersteuners in. In 2023 was er op 7 kindcentra (14 scholen en kinderopvang) een kind-ouder ondersteuner. We hebben medewerkers van Elker ingezet voor de ondersteuning bij opvoed- en opgroeivragen op de peuteropvang. In totaal 1 fte voor 18 doelgroeplocaties. We hebben 14 uur extra verzuimbegeleiding ingezet op het Aletta Jacobscollege en de Rutger Koplandschool. Hiermee konden circa 50 leerlingen vroegtijdig ondersteund worden, waardoor circa 70% weer voldoende kon deelnemen aan school.

2. We zorgen voor een goede overdracht van peuteropvang naar basisschool.

Omschrijving (toelichting)

We hebben afspraken gemaakt over de overdracht in een protocol. Dit protocol is in 2023 opnieuw vastgesteld en wordt gebuikt voor de overdracht van de peuters naar de basisschool.

Doelstellingen

d. Volwassenen kunnen meedoen in onze samenleving doordat ze voldoende geletterd zijn

Iedereen moet kunnen meedoen in de samenleving. Teveel inwoners hebben echter nog moeite met lezen, rekenen en het gebruiken van een computer of smartphone. Om mee te kunnen doen heb je deze vaardigheden wél nodig. Vanuit WEB-middelen en extra gelden via centrumgemeente Groningen zetten we in op de aanpak laaggeletterdheid voor volwassenen. In de paragrafen over voorschoolse educatie en onderwijs wordt omschreven op welke manier we investeren in leesbevordering bij kinderen.

Acties

1. Inwoners kunnen in het Taalhuis aan de slag met hun basisvaardigheden.
Omschrijving (toelichting)

We hebben drie Taalhuizen waar inwoners met Nederlands als moedertaal terecht kunnen voor hulp bij hun basisvaardigheden om beter mee te kunnen (blijven) doen in onze veranderende samenleving. De Taalhuiscoördinator koppelt daarvoor vrijwilligers aan deelnemers. In 2023 zijn we gestart met het landelijk certificeringstraject om kwaliteit, organisatie en ontwikkelingskansen goed in beeld te krijgen. Dit wordt in 2024 afgerond.

2. Inwoners kunnen volwasseneneducatie volgen om beter te leren schrijven, lezen, rekenen en omgaan met de computer.
Omschrijving (toelichting)

Inwoners kunnen hun basisvaardigheden zoals lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden verbeteren, zodat ze beter mee kunnen doen in onze samenleving. Binnen de volwasseneneducatie maken we onderscheid tussen formeel en non-formeel onderwijs. Het doel van formeel onderwijs is niveauverhoging met toeleiding naar een diploma of een certificaat. Het informeel leren wordt door het Taalhuis aangeboden, zoals bij de vorige actie is beschreven. Voor formeel leren kunnen inwoners met een andere moedertaal dan Nederlands terecht bij stichting Itom in Hoogezand. Inwoners met Nederlands als moedertaal kunnen terecht bij het Noorderpoort. Het aantal aanmeldingen is nog steeds niet op het niveau van voor de coronacrisis. We gaan met deze organisaties en andere doorverwijzende partijen binnen onze gemeente aan de slag om het bereik de komende jaren te vergroten.

3. We investeren in leesbevordering van kinderen en ouders.
Omschrijving (toelichting)

Voor acties verwijzen wij u naar het onderwijskansenbeleid (doelstelling a en b).

4. We vergroten bewustwording en herkenning van laaggeletterdheid.
Omschrijving (toelichting)

Via het netwerk laaggeletterdheid werken maatschappelijke organisaties samen aan bewustwording, informatievoorziening en kennisdeling.

5. We zetten in op betrokkenheid en inzet van werkgevers.
Omschrijving (toelichting)

De werkgeversconsulent, actief vanuit de Arbeidsmarktregio Groningen, gaat in gesprek met werkgevers in onze gemeente om een aanpak voor laaggeletterdheid binnen bedrijven te ontwikkelen. We zijn in overleg met bedrijven en organisaties om medewerkers met een taal-onderwijsachterstand deel te laten nemen aan NT1 onderwijs.

Doelstellingen

e. Kinderen krijgen onderwijs in een stimulerend, veilig en toekomstbestendig schoolgebouw
De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor huisvesting van het primair en voortgezet onderwijs. Dit gaat over nieuwbouw, uitbreiding en renovatie van een school, herstel van constructiefouten en herstel en vervanging in verband met schade.

Acties

1. Opstellen programma en overzicht.
Omschrijving (toelichting)

We hebben tien huisvestingsaanvragen ontvangen en getoetst aan de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs. Vier aanvragen werden gehonoreerd:

- Vergoeding huur tijdelijke huisvesting CBS de Parel in Muntendam;
- Vergoeding van schade veroorzaakt door steenmarters in de OBS Walstraschool in Kropswolde;
- Toekenning van extra ruimte aan de Sint Antoniusschool in de tijdelijke huisvesting die reeds aanwezig is in Kindcentrum Vosholen in Hoogezand;
- Vergoeding eerste inrichting meubilair en onderwijsleerpakket Sint Antoniusschool.

2. Opstellen van een Integraal Huisvestingsplan (IHP).

Omschrijving (toelichting)

We hebben in 2023 onderzoek gedaan naar het scholenlandschap van onze gemeente: hoe ziet dat eruit, hoe ontwikkelt het zich in de komende jaren en welke stappen moeten gezet worden? Dit onderzoek vormt de basis voor het opstellen van het Integraal Huisvestingplan (IHP) waar we in 2024 mee starten. Een IHP biedt inzicht in de verschillende schoolgebouwen en gymlocaties in de portefeuille, het perspectief voor de locaties voor de komende jaren, de noodzakelijke investeringen en het kijkt naar aspecten als spreiding van voorzieningen. Het is een belangrijk planningsinstrument voor de toekomstige scholenbouw binnen een gemeente, gebaseerd op een gezamenlijke visie van gemeente en schoolbesturen.

Indicatoren

Doelstelling a:
Aantal doelgroepkinderen voorschoolse educatie: 160
Deelnamepercentage voorschoolse educatie: 70%
Aantal groepen vve thuis: 6
Deelnemers scholing Opbrengst Bewust Werken (t.b.v. versterken pedagogische kwaliteit): 25

Doelstelling b:
In het schooljaar 2023/2024 maken 425 leerlingen gebruik van het leerlingenvervoer. Het schooljaar is echter nog niet voorbij en leerlingen kunnen nog worden aangemeld. Het grootste deel van de leerlingen (282) maakt gebruik van aangepast vervoer. 68 leerlingen krijgen een vergoeding voor eigen vervoer en 38 voor openbaar vervoer. 37 leerlingen krijgen een gedeelde vergoeding voor aangepast vervoer en eigen vervoer.

Doelstelling c:
Op 14 basisscholen is een kind-ouder ondersteuner.
In het VO is door de GGD aan circa 50 leerlingen verzuimbegeleiding geboden.

Doelstelling e:
We ontvingen 10 huisvestingsaanvragen. Hiervan zijn 4 gehonoreerd.

2.2.6 Participatiewet

Algemeen

BWRI: Bedrijf voor Werk, Re-integratie en Inkomen voert de Participatiewet uit. Het doel van de Participatiewet is dat zoveel mogelijk inwoners meedoen, het liefst via een betaalde baan. Inwoners met onvoldoende geld krijgen financiële hulp zodat zij alle noodzakelijke kosten kunnen betalen.

Doelstellingen

a. Inwoners hebben genoeg inkomen om alle noodzakelijke kosten te betalen

We willen dat alle inwoners genoeg geld hebben om de kosten van voedsel, huur, medische kosten, energie, verzekeringen en noodzakelijke spullen te betalen.

Acties

1. We geven financiële ondersteuning aan inwoners met een laag inkomen.

Omschrijving (toelichting)

Financieel hebben we gezinnen ondersteund door de inzet van bijzondere bijstand, inkomenstoeslag en de aanvullende ziektekostenverzekering. Vanuit het Rijk hadden we de mogelijkheid om een energietoeslag uit te keren aan gezinnen met een laag inkomen. In 2023 hebben we zowel de energietoeslag 2022 als 2023 verstrekt. In 2023 hebben we in totaal 4176 gezinnen, met een inkomen tot maximaal 125% van het sociaal minimum, een energietoeslag van maximaal € 1.300 kunnen verstrekken. De regeling loopt tot en met 31 augustus 2024 en inwoners hebben de mogelijkheid om dit tot en met 30 juni 2024 aan te vragen. De Regeling opvang ontheemden Oekraïne liep in 2023 nog door, waardoor we 255 vluchtelingen uit Oekraïne leefgeld hebben kunnen verstrekken.

2. We geven sociale organisaties geld zodat zij inwoners met een laag inkomen kunnen helpen.

Omschrijving (toelichting)

We hebben subsidies verstrekt aan maatschappelijke organisaties die binnen onze gemeente een belangrijke rol spelen om armoede tegen te gaan. Hiermee kunnen inwoners met een laag inkomen worden geholpen. Het ging om onder andere om: Kledingbank Maxima, Voedselbank, Stichting Urgente Noden, Jeugdfonds Sport en Cultuur, stichting leergeld en Vereniging Humanitas.

3. We hebben één toegang voor inwoners met financiële vragen.

Omschrijving (toelichting)

Inwoners met geldzorgen die hier zelf moeilijk uit kunnen komen kunnen hierin gratis geholpen worden door de Kredietbank Midden-Groningen. Samen met de inwoner wordt er weer rust en overzicht gebracht in de geldzaken. Ook kan er een budgetcoach worden ingezet om de inwoner weer zelfredzaam te maken in de eigen geldzaken.

4. We hebben samen met de woningbouwvereniging de voorzieningenwijzer.

Omschrijving (toelichting)

De Voorzieningenwijzer is een samenwerking met woningbouwverenigingen en wordt uitgevoerd door Kwartier Zorg & Welzijn. Met deze inzet gaven we inwoners voorlichting over alle financiële steun die beschikbaar is. Via de online tool of in een persoonlijk gesprek kregen onze inwoners advies over bijvoorbeeld de best passende ziektekostenverzekering, het recht op een inkomensregeling en de wijze waarop deze aangevraagd kan worden. Het afgelopen jaar hebben 137 gezinnen hiervan gebruik gemaakt. Gemiddeld zorgde dit voor een besparing van € 436 per gezin op jaarbasis.

5. We passen de omgekeerde toets toe.

Omschrijving (toelichting)

De omgekeerde toets passen we toe voor gezinnen in moeilijke situaties. Uitgangspunt is dat we kijken wat het gezin nodig heeft en hoe we het gezin in de geest van de wet daarbij kunnen helpen. Hierdoor hebben we in 2023 met een maatwerkoplossing 20 moeilijke situaties kunnen oplossen.

Doelstellingen

b. Inwoners met een laag inkomen kunnen meedoen aan sociale activiteiten

We vinden het belangrijk dat alle inwoners volop meedoen aan sportieve, culturele of andere sociale activiteiten. Het mag niet zo zijn dat inwoners door te weinig geld moeten afhaken. We hebben extra aandacht voor kinderen. We zien dat kinderen die in armoede zijn opgegroeid, later vaak ook zelf een uitkering of een laag inkomen hebben. Dit willen we tegengaan door kinderen de kans te geven zich volop te ontwikkelen.

Acties

1. We geven geld aan inwoners met een laag inkomen voor sociale activiteiten.

Omschrijving (toelichting)

Het Meedoen Fonds zetten we in voor alle inwoners met een inkomen tot 125% van het sociaal minimum. Hiermee willen we het mogelijk maken dat iedereen mee kan doen met sociale activiteiten en niemand aan de zijlijn blijft staan. In 2023 hebben 2.087 inwoners gebruik gemaakt van het Meedoen Fonds.

2. We hebben een maatwerkbudget voor kinderen.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 hebben we zes gezinnen geholpen met het maatwerkbudget voor kinderen, die opgroeien in een gezin met een laag besteedbaar inkomen. Het gaat hierbij om situaties waarin geen beroep kon worden gedaan op een voorliggende voorziening en wilden we bereiken dat kinderen geen of zo weinig mogelijk last hebben van financiële problemen binnen het gezin. We hebben ondersteuning geboden in de betaling van reiskosten, netwerkpleegzorgvergoeding en met een compensatie voor het misgaan van de aanvraag voor het Meedoen Fonds.

Doelstellingen

c. Inwoners hebben een betaalde baan. Als dat (nog) niet lukt, dan blijven inwoners hun talenten en mogelijkheden gebruiken

Wij maken meedoen mogelijk. Het doel is om inwoners te helpen aan een betaalde baan. Betaald werk zorgt voor een eigen inkomen en geeft de beste kans om armoede te voorkomen of om weer financieel zelfredzaam te worden. Als betaald werk (nog) niet lukt, dan moedigen we inwoners aan om hun talenten te blijven gebruiken.

Acties

1. Inwoners met een uitkering krijgen scholing als dat de kansen op een betaalde baan groter maakt.

Omschrijving (toelichting)

Om de kans op de arbeidsmarkt te vergroten hebben 88 inwoners met een bijstandsuitkering een opleiding gevolgd of zijn omgeschoold in een kansrijk beroep. Het gaat hierbij om opleidingen waarbij de kans op een betaalde baan aanzienlijk werd vergroot. In 2023 zijn er hierdoor 11 inwoners uitgestroomd naar betaald werk. We zetten in op zowel geheel als gedeeltelijke uitstroom (parttime werk) uit de bijstand. In het laatste geval wordt er, vanuit kosten - baten, wel kritisch gekeken naar inzet versus de kans op gedeeltelijke uitstroom.

2. We helpen inwoners bij het meedoen aan sociale activiteiten.

Omschrijving (toelichting)

Inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt willen we activeren om deel te nemen aan sociale activiteiten. Het doel is om inwoners uit hun sociaal isolement te halen en daarmee het zelfvertrouwen te vergroten. Hiervoor hebben we subsidie verstrekt aan Kwartier Zorg & Welzijn om onze inwoners te ondersteunen. In 2023 zijn 58 inwoners in het programma Maatschappelijke Activering BWRI geplaatst.

3. We helpen inwoners om genoeg inkomen te verdienen met een eigen bedrijf.

Omschrijving (toelichting)

Via het loket zelfstandigen zijn er in 2023 met 110 gevestigde ondernemers één of meerdere gesprekken gevoerd en is hulp geboden. De gesprekken en hulp waren zeer divers van aard. Hierbij

kan gedacht worden aan het bespreken van de schuldenproblematiek en doorverwijzen naar de Kredietbank Midden-Groningen, adviseren bij het uitbreiden van de eigen onderneming, ernaast werken in loondienst, het beëindigen van de onderneming en hulp bij het vinden van een betaalde baan. In 2023 hadden 16 ondernemers een schuldentraject lopen bij de Kredietbank Midden-Groningen en zijn er 26 inwoners vanuit de bijstand begeleid richting een onderneming. Daarnaast zijn 5 van de BBZ-aanvragen toegekend.

4. We ondersteunen inwoners bij het vinden van een betaalde baan.

Omschrijving (toelichting)

Inwoners die een bijstandsuitkering aanvroegen wilden we zo snel mogelijk doorgeleiden naar een betaalde baan. Door intensief contact met werkgevers was bekend welke banen er waren en konden inwoners gekoppeld worden aan een passende baan. Inwoners met een bijstandsuitkering die niet direct gekoppeld konden worden of al langer afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering boden we praktijkgerichte opleidingen en werkfittrajecten voor de persoonlijke ontwikkeling om de door- en uitstroom naar betaald werk te vergroten. In 2023 hebben we 106 inwoners begeleid naar betaald werk, waarvan 10 inwoners naar een afspraakbaan. Dit is lager dan in 2022. Ondanks het economische klimaat waarin veel vraag is naar personeel, zien we dat het juist voor inwoners met een bijstandsuitkering en een grotere afstand tot de arbeidsmarkt lastig is om hiervan te kunnen profiteren. In veel gevallen is er sprake van problematiek op mentaal, lichamelijk of sociaal vlak of een combinatie hiervan. Dit vraagt om veel begeleiding en inzet van voorzieningen en vaak om aangepast werk. In 2023 hebben we 5 vluchtelingen uit Oekraïne naar werk begeleid.

5. We voeren maatregelen uit om de armoedeval tegen te gaan.

Omschrijving (toelichting)

We zijn doorgegaan om inwoners met een bijstandsuitkering tijdig te informeren over hun toekomstige inkomen als ze aan het werk gaan. Hiermee willen we de angst voor een terugval in het inkomen wegnemen. De inzet van de voorzieningenwijzer is hier een belangrijk onderdeel van. In een enkel geval konden we niet voorkomen dat een inwoner er toch financieel op achteruit ging als men aan het werk ging. In deze situaties hebben we gekeken naar een specifieke tegemoetkoming.

6. We werken aan een leer-werkbedrijf waar alle inwoners met een lagere opleiding zich kunnen ontwikkelen.

Omschrijving (toelichting)

We werken aan een ontwikkelbedrijf waar alle inwoners met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt zich kunnen ontwikkelen. De realisatie van het ontwikkelbedrijf is vormgegeven in het NPG-project “Ontwikkelbedrijf BWRI”. In september 2023 heeft uw raad ingestemd met de structurele investering in het ontwikkelbedrijf.

Doelstellingen

d. Inwoners met een arbeidshandicap kunnen een eigen inkomen verdienen

Sommige inwoners hebben een arbeidsbeperking die het lastig maakt om in een betaalde baan te werken. Deze arbeidsbeperking zorgt er bijvoorbeeld voor dat de inwoner langzamer werkt, meer uitleg nodig heeft of alleen in een beschermde omgeving kan werken. Wij helpen deze inwoners bij het vinden en houden van een betaalde baan.

Acties

1. We begeleiden inwoners met een arbeidshandicap op het werk zodat zij hun werk goed kunnen uitvoeren.

Omschrijving (toelichting)

Inwoners die door een arbeidsbeperking minder productief zijn hebben we begeleid naar een reguliere werkgever door ze te plaatsen op een afspraakbaan. Het gaat hier om inwoners die niet

zonder ondersteuning of begeleiding konden werken. Voor het in dienst nemen van deze inwoner ontvangt de werkgever een subsidie. Ook kan er sprake zijn van een vergoeding voor een werkplekaanpassing. In 2023 waren er 10 inwoners binnen de BWRI geplaatst op een afspraakbaan onder de cao aan de slag.

2. We geven een vergoeding aan werkgevers voor de loonkosten van een werknemer met een arbeidshandicap.

Omschrijving (toelichting)

Wanneer een werkgever iemand in dienst neemt uit de doelgroep loonkostensubsidie, kan deze bij ons loonkostensubsidie aanvragen. Ook nemen we hierin zelf initiatief bij het matchen van een inwoner met een werkgever. Met de inzet van de loonkostensubsidie wordt de werkgever gecompenseerd in de loonkosten voor een werknemer met een arbeidsbeperking die hierdoor een verminderde arbeidsproductiviteit heeft. In 2023 hebben we voor 196 inwoners met een arbeidsbeperking loonkostensubsidie ingezet.

3. We organiseren beschermde werkplekken binnen het Werkbedrijf BWRI.

Omschrijving (toelichting)

In onze gemeente kunnen inwoners met een indicatie beschut werk instromen bij de BWRI. Hier zijn beschutte werkplekken beschikbaar voor inwoners die door een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking zoveel aanpassing nodig hebben dat het niet lukt ze op een reguliere werkplek te plaatsen. Vanuit het Rijk hadden we hierin het afgelopen jaar een minimale verplichting van 44 beschikbare beschutte werkplekken. In 2023 waren 85 inwoners binnen dé BWRI aan het werk op een beschutte werkplek en hebben we de wachtlijst van 2022 weggewerkt. Het kan zijn dat inwoners nog niet direct kunnen instromen op een beschutte werkplek, omdat ze nog niet werkfit zijn. In dit geval laten we ze eerst een werkfit-traject volgen, zodat ze op een later moment alsnog kunnen instromen.

4. We zorgen voor aangepaste werkplekken voor inwoners met een WSW-indicatie.

Omschrijving (toelichting)

Tot 1 januari 2015 kregen inwoners met een arbeidsbeperking een betaalde baan vanuit de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW). Na deze datum gaan deze inwoners of aan het werk bij een reguliere werkgever of op een beschutte werkplek. Het aantal WSW-banen neemt naar de toekomst steeds verder af. In het jaar 2023 is het aantal inwoners met een WSW-baan gedaald met 9,4%. BWRI was in 2023 de werkgever voor 265 inwoners met een WSW-indicatie. De Gemeenschappelijke Regeling Wedeka was in 2023 de werkgever voor 78 inwoners met een WSW-indicatie.

Doelstellingen

e. Inwoners die nieuw zijn in Nederland voelen zich hier thuis en kunnen snel meedoen, het liefst via betaald werk

Veel nieuwkomers zijn verplicht om in te burgeren. Het gaat vooral om nieuwkomers die vanuit een ander werelddeel dan Europa, in onze gemeente komen wonen. Inburgeren betekent dat nieuwkomers de Nederlandse taal moeten leren, weten hoe alles geregeld is in Nederland en wat onze cultuur is. Vanaf 1 januari 2022 zijn wij verantwoordelijk voor de uitvoering van de inburgering.

Acties

1. We bieden vanaf de start van de uitkering van nieuwkomers hulp bij het betalen van belangrijke rekeningen, zoals de huur, energie en zorgverzekering.

Omschrijving (toelichting)

Nieuwkomers met een bijstandsuitkering werden voor een goede start minimaal 6 maanden ondersteund door de Kredietbank Midden-Groningen. Tijdens deze periode werd de rekening voor

gas, elektriciteit, huur, water en de zorgverzekering door de Kredietbank Midden-Groningen vanuit hun bijstandsuitkering betaald. Vanuit Humanitas werd er tevens ingezet op maatschappelijke begeleiding. Enerzijds om ervoor te zorgen dat de nieuwkomer zich zo snel mogelijk thuis voelt in onze gemeente. Anderzijds om de kansen op een goed toekomstperspectief zo groot mogelijk te maken. Humanitas ontvangt voor deze dienstverlening een subsidie van ons.

2. We geven praktische hulp aan nieuwkomers.
Omschrijving (toelichting)

Met de ondersteuning door de Kredietbank Midden-Groningen leerden nieuwkomers hoe ze in Nederland de financiële zaken zelf kunnen regelen. Het ontzorgen stopt in principe na 6 maanden of op het moment dat ze dit zelf kunnen. Wij zorgen, samen met de woningcoöperaties, voor de huisvesting van inburgeraars. In 2023 hebben we 107 inburgeraars gehuisvest in onze gemeente en zijn 8 alleenstaande minderjarige vreemdelingen hiervoor doorgeleid naar Groningen.

De vrijwilligers van Humanitas hielpen nieuwkomers bijvoorbeeld met het regelen van onderwijs voor de kinderen, aanvraag van een uitkering of het vinden van een huisarts. Daarnaast fungeerde Humanitas als ontmoetingsplek, waarbij men kon oefenen met de Nederlandse taal, computervaardigheid én informatie kon krijgen over hoe alles geregeld is in Nederland. Ook taalschool Stichting ITOMtaal is in hetzelfde gebouw gevestigd.

Nieuwkomers met een bijstandsuitkering die onder de oude Wet Inburgering vallen moeten zelf hun inburgering regelen. In 2023 hadden we ongeveer 110 personen die onder deze wet vielen.

3. We helpen nieuwkomers tijdens het inburgeringstraject
Omschrijving (toelichting)

Inwoners die moeten inburgeren onder de Wet Inburgering 2022 krijgen 800 uur taalles en moeten 800 uur participeren. De taallessen worden gecombineerd met activiteiten zoals betaald werk, vrijwilligerswerk of een taalstage. Het inburgeringstraject is voor elke inwoner anders en door middel van maatwerk wordt gekeken wat het best passend is bij de talenten van de inwoner. Inburgeraars leren de taal op een zo hoog mogelijk niveau. Samen met een aantal gemeenten zijn de taallessen door de regievoerder Groningen ingekocht. De Z-route (zelfstandigheid) wordt verzorgd door de Stichting ITOMtaal, de B1-route (taal en vrijwilligerswerk) door Vluchtelingenwerk en de onderwijsroute door het Alfa college. De aanbesteding voor de onderwijsroute kwam zeer moeizaam op gang, waardoor deze pas in juli 2023 van start is gegaan.

Doelstellingen

f. Vluchtelingen uit Oekraïne krijgen hulp om hier goed te kunnen wonen.
Vanaf maart 2022 wonen er veel vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland. Wij bieden opvang in een aantal gebouwen. Een aantal vluchtelingen heeft een plek gevonden bij een gastgezin. We helpen deze vluchtelingen en de gastgezinnen. We willen dat de vluchtelingen hun leven zo goed mogelijk weer oppakken.

Acties

1. We geven financiële hulp aan vluchtelingen.
Omschrijving (toelichting)

De Regeling opvang ontheemden Oekraïne liep in 2023 nog door. We hebben 255 vluchtelingen uit Oekraïne leefgeld verstrekt voor kleedgeld en persoonlijke uitgaven. In sommige gevallen kon er tevens sprake zijn van eetgeld (geen maaltijden beschikbaar in opvanglocatie) of een extra toelage (als ze bij een gastgezin wonen).

2. We helpen vluchtelingen bij het vinden van betaald werk.
Omschrijving (toelichting)

In 2022 zijn er 38 vluchtelingen uit Oekraïne richting werk begeleid. In 2023 hebben we 5 personen naar werk begeleid. De meesten hebben zelf werk gevonden en hadden hierin onze hulp niet nodig.

Indicatoren

- Geef de juiste waarden weer bij de opgegeven indicatoren in de begroting. De indicatoren zijn hieronder vermeld. Wanneer er sprake is van een tabel of afbeelding, mail deze naar Sanne Lange en Weinant Dijkstra.

Doelstelling a:
* Aantal gezinnen met algemene bijstand

- *Op 31-12-2023 hadden 1.614 inwoners een algemene bijstandsuitkering/IAOW/IOAZ/BBZ.*

*Aantal gezinnen dat we bereiken met onze hulp
We verwachten dat meer mensen in 2023 gebruik maken van deze regelingen doordat steeds meer huishoudens moeite krijgen om alle rekeningen te betalen

- *In 2023 zagen we hierin, ten opzichte van 2022, een stijging van 27. Dit is toe te schrijven aan inwoners die een beroep deden op de algemene bijstand. Het aantal inwoners met een IOAW wordt steeds kleiner en ook de IOAZ is in 2023 afgenomen. De BBZ is gestagneerd.*

Doelstelling b:
* Aantal inwoners dat gebruik maakt van de webwinkel van het Meedoenfonds
We verwachten dat het aantal deelnemers aan de webwinkel in 2023 zal stijgen omdat inwoners door de prijsstijgingen op zoek gaan mogelijkheden om het inkomen aan te vullen.

- *In 2023 zagen we een stijging van 50 inwoners die een beroep hebben moeten doen op het Meedoen Fonds. In totaal maakten 2.087 inwoners gebruik van het Meedoen Fonds.*

* Aantal kinderen dat gebruik maakt van financiële hulp voor het meedoen
We denken dat in 2023 meer gezinnen gebruikmaken van deze hulp omdat zij door de prijsstijgingen op zoek gaan naar mogelijkheden om het inkomen aan te vullen.

- *In 2023 waren van de in totaal 2.087 goedgekeurde aanvragen er 1.430 gerelateerd aan kinderen.*

Doelstelling c:
* Aantal mensen dat vanuit de uitkering een betaalde baan heeft gevonden
We verwachten dat het aantal mensen dat vanuit de uitkering een betaalde baan krijgt niet hoger wordt dan in eerdere jaren. Veel mensen die nu een uitkering hebben, hebben veel hulp nodig bij het oplossen van verschillende problemen voordat zij aan het werk kunnen gaan.

- *In totaal zijn er 106 inwoners vanuit de uitkering uitgestroomd naar werk, waarvan 10 inwoners naar een afspraakbaan. Dit zijn er 40 minder dan in 2022. Kanttekening die hierbij gemaakt kan worden is dat uitkeringen over 2023 nog met terugwerkende kracht kunnen worden beëindigd.*

*Aantal ondernemers aan wie ondersteuning is geboden
We geven vanaf 2021 ondersteuning aan ondernemers via het ondernemersloket. *In 2021 hebben we veel ondernemers geholpen die financiële moeilijkheden kregen door de coronacrisis. We verwachten dat in 2023 meer ondernemers hulp vragen door de stijgende kosten.*

- *In 2023 hebben we 110 gevestigde ondernemers geholpen. 16 ondernemers hadden een schuldentraject lopen bij de Kredietbank Midden-Groningen en zijn er 26 inwoners vanuit de bijstand begeleid richting een onderneming. Daarnaast zijn er van de aanvragen BBZ er 5 daadwerkelijk toegekend.*

Doelstelling d:
* Aantal inwoners met een arbeidsbeperking dat binnen een betaalde baan heeft bij een normale werkgever.
We verwachten dat het aantal inwoners met een arbeidsbeperking die aan de slag gaat bij een normale werkgever in 2023 zal stijgen.

- *In 2023 zijn er 196 inwoners met een arbeidsbeperking geplaatst bij een externe werkgever. Dit is t.o.v. 2022 een kleine daling van 5 personen.*

* Aantal inwoners met een baan in de beschermde omgeving van het Werkbedrijf BWRI
We verwachten dat het aantal inwoners met een baan binnen het Werkbedrijf BWRI stijgt.

- *In 2023 zijn er binnen de BWRI 85 inwoners geplaatst op een beschutte werkplek en 256 waren met een WSW-indicatie aan het werk.*

Doelstelling e:
* Aantal inburgeringstrajecten
We verwachten dat het aantal inburgeraars die wij ondersteunen stijgt.

- *In 2023 zijn er 14 personen ingestroomd in de B1 route (voor taal en (vrijwilligers)werk), 25 in de Z-route (zelfredzaamheidsroute voor inburgeraars met een lage leerbaarheid) en 27 in de onderwijsroute (gericht op het behalen van een erkend diploma). Totaal 66 personen. Dit zijn er 41 meer dan in 2022. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat het om een raming gaat, omdat de facturatie is geregeld via de AMRG. De taakstelling zal in 2024 verder stijgen omdat het aantal inburgeraars ook navenant zal stijgen.*
- *Onder de oude Wet Inburgering hadden we ca 110 personen in de caseload.*

Doelstelling f:
* Aantal vluchtelingen die we hulp hebben geboden
We verwachten dat het aantal vluchtelingen die we hulp bieden in 2023 gelijk is aan het jaar 2022.

- *In 2023 hebben we 255 vluchtelingen uit Oekraïne hulp geboden met leefgeld.*

2.2.7 Schuldhulpverlening

Algemeen

De Kredietbank Midden-Groningen voert de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) uit. Ons beleidsplan 2022-2026 met de titel: ‘Samen zorgen voor rust in je geldzaken’ helpt ons hierbij. In 2023 hebben wij acties uit dit beleidsplan uitgevoerd. In dit jaar waren er een aantal belangrijke ontwikkelingen:

Stijgende kosten huishouden
Ook in 2023 hadden huishoudens last van stijgende huishoudelijke kosten. Wij willen inwoners met beginnende geldzorgen zo snel mogelijk bereiken. Team Eropaf heeft daarom contact opgenomen met inwoners met geldzorgen. Door inwoners actief te benaderen en zelf gemakkelijk bereikbaar te zijn hebben zij inwoners zo snel mogelijk rust in geldzaken geboden.

Ondernemers
Ondernemers waren in 2023 net bekomen van de gevolgen van de coronapandemie toen de kosten voor energie stegen. Veel ondernemers hadden in 2023 nog belastingschulden. In 2023 is de Belastingdienst deze actief gaan invorderen. Het aantal ondernemers wat hulp nodig had is licht gestegen. Ook hebben wij in 2023 de schuldhulpverlening voor ondernemers opnieuw aanbesteed.

Halvering schuldsanering
Per 1 juli 2023 is de periode van een schuldsanering verkort van 36 naar 18 maanden. Inwoners die voor 1 juli 2023 zijn gestart hebben nog een schuldsanering van 36 maanden. Voor deze groep inwoners komt geen landelijke regeling en gaat de verkorting niet gelden. Uw raad heeft de wens uitgesproken dat inwoners in een schuldsanering van 36 maanden ook van de verkorting gebruik kunnen maken. Op 21 december 2023 is dit voorstel vastgesteld. In 2024 gaan wij deze regeling uitvoeren.

Duurzame uitstroom
Nu de periode van een schuldsanering is verkort is tijd en aandacht voor begeleiding en coaching naar zelfredzaamheid nog belangrijker geworden. In 2023 hebben wij een test gedaan waarbij onze klanten stap voor stap begeleid werden tijdens hun uitstroom bij de Kredietbank. In 2024 wordt deze aanpak aangeboden aan alle klanten die kunnen uitstromen.

Geldkrant
Alle huishoudens in onze gemeente hebben dit jaar een geldkrant ontvangen. Hierin geven wij tips zodat onze inwoners weten waar ze terecht kunnen als er geldzorgen zijn. Onze klanten delen hun ervaringen over onze hulp en collega's komen aan het woord. Met de geldkrant willen wij ons bereik onder de inwoners vergroten en vertellen hoe we samen kunnen zorgen voor rust in geldzaken.

Doelstellingen

a. Wij hebben aandacht voor onze inwoners en bijzondere doelgroepen

Wij hebben aandacht gehad voor kwetsbare inwoners. Inwoners die wel een ‘zetje in de rug’ konden gebruiken. Dit hebben wij gedaan door gemakkelijk bereikbaar te zijn en door actief contact te zoeken. Hierbij vinden wij het belangrijk dat inwoners zo veel mogelijk betrokken blijven bij hun geldzaken. Het NPG-project 'Jongeren met Toekomst' zet zich in voor jongeren met financiële problemen. Jongerencoaches bieden intensieve begeleiding en coaching zodat jongeren schuldenvrij aan hun toekomst kunnen beginnen. Voor de NPG-projecten verwijzen we naar 2.5.2.

Acties

1. Statushouders zijn zoveel mogelijk betrokken bij hun geldzaken.

Omschrijving (toelichting)

Statushouders worden een half jaar financieel 'ontzorgt'. De Kredietbank betaalt dan de belangrijkste vaste lasten vanuit hun uitkering. In dit half jaar wordt gekeken of de statushouders zichzelf financieel kunnen redden en krijgen een budgettraining. Wanneer zij zichzelf niet financieel kunnen redden ontvangen zij budgetcoaching.

2. Wij maken gebruik van een dashboard waarmee we onze dienstverlening richting inwoners kunnen bewaken.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 hebben we gewerkt aan het ontwerp van het dashboard. In 2024 zetten wij in op ontwikkeling van dit ontwerp.

3. Wij staan klaar voor ondernemers met schulden.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 heeft de Belastingdienst actief ingezet op het invorderen van coronaschulden. Daarnaast stegen ook de energielasten. We zagen een lichte stijging in het aantal aanvragen voor schuldhulp door ondernemers. Perron ZZP heeft onderzocht hoe we onze hulp aan ondernemers hebben ingericht. In 2024 zetten wij ons in om de verbeteringen die uit dit rapport komen uit te voeren.

Doelstellingen

b. Wij werken samen met onze ketenpartners

Volgens data van het CBS had in 2023 10,4% van de huishoudens in onze gemeente problematische schulden. Wij stonden daarom voor een grote opgave. Hierin trekken we gezamenlijk op met onze ketenpartners. Zo hebben we een goede samenwerking met Humanitas en Schuldhulpmaatje. Ook hebben we onze samenwerking met het Leger des Heils vernieuwd. Met deze samenwerkingen willen we zoveel mogelijk inwoners met financiële problemen tijdig bereiken en de juiste hulp bieden.

Doelstellingen

c. Wij zetten de klant centraal

Armoede en schulden zijn een belangrijke bron van stress. Het is belangrijk dat we hier rekening mee houden. Daarom is het eerste gesprek met een inwoner een 'open' gesprek. Nadat een inwoner zich bij ons meldt nemen we binnen 2 werkdagen contact op. Binnen 10 werkdagen heeft een inwoner een gesprek. Het inleveren van papieren is in deze fase niet nodig. We zetten ons in om onze klanten duidelijk en regelmatig te informeren over het traject en vinden het belangrijk dat onze klanten meedenken over onze ondersteuning. Hiervoor hebben we een actief klantpanel.

Acties

1. Samen met onze klanten kijken wij naar ons werk. (klantpanel)

Omschrijving (toelichting)

We hebben dit jaar 2 bijeenkomsten voor ons klantpanel georganiseerd. Ons klantpanel heeft op dit moment 7 leden. Zij hebben bijvoorbeeld meegedacht over de ontwikkeling van de Geldkrant. Ook hebben zij feedback gegeven op onze brieven en hebben we de resultaten van ons klanttevredenheidsonderzoek besproken.

Doelstellingen

d. Wij zetten in op een duurzame oplossing

De duur van een schuldsanering is verkort van 36 naar 18 maanden. Het is nog belangrijker geworden dat onze klanten begeleid en gecoacht worden bij hun administratie. In 2023 hebben we een test gedaan waarbij onze klanten stap voor stap begeleid werden tijdens hun uitstroom bij de Kredietbank. Vanaf de aanmelding kijken we met de klant wat hij of zij zelf kan en waar nog aan gewerkt moet worden. Tijdens het traject evalueren en kijken we regelmatig samen met de klant wat er nodig is om zelf de financiën te doen. In 2024 wordt deze aanpak aangeboden aan alle klanten die willen uitstromen.

Acties

1. Klanten die uitstromen hebben een goed vangnet en wij bieden goede nazorg.

Omschrijving (toelichting)

Als onze klanten uitstromen maken we samen afspraken over de nazorg, hoe deze eruit zal zien en hoe vaak deze zal plaatsvinden. We vinden het belangrijk dat klanten weten bij wie zij terecht kunnen met vragen. Dit kan de Kredietbank zijn, maar ook iemand uit hun eigen omgeving. Daarom bespreken we met onze klanten welke hulp ze kunnen vinden in hun eigen omgeving.

2. Onze klanten doen op hun eigen niveau mee aan hun administratie.

Omschrijving (toelichting)

We zijn gestart met stap voor stap begeleiding voor de uitstroom uit de Kredietbank. We werken aan financiële vaardigheden, omgaan met het geld wat over is en het overnemen van de vaste lasten. Hierbij houden wij rekening met de spanning die dit voor onze klanten kan opleveren. In 2024 wordt deze aanpak aangeboden aan alle klanten die kunnen uitstromen.

Doelstellingen

e. Wij zetten in op preventie en we gaan erop af!

Ook in 2023 hebben we inwoners met geldproblemen actief opgezocht. Als we wachten totdat inwoners zichzelf melden zijn de problemen vaak al te groot. Ook hebben we ons ingezet om financiële educatie op scholen verder te ontwikkelen.

Acties

1. Wij vormen een plan om de financiële educatiecirkel binnen het basisonderwijs vorm te geven.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 is er in de Week van het Geld een theatervoorstelling geweest voor de groepen 3 en 4 van de basisscholen. Daarnaast werkten we samen met de bibliotheek. Daar werd voorgelezen aan onze jongste inwoners. Hierbij waren medewerkers van de Kredietbank aanwezig die met ouders in gesprek gingen over het (leren) omgaan met geld.

Bij het dr. Aletta Jacobs College is in juni DKJL (Discussiëren kun je leren) gehouden met het thema armoede/schulden en gelijke kansen. Ook zijn wij aangesloten bij een initiatief vanuit de Alliantie van Kracht om een regionaal plan op te stellen om scholen te bereiken met een aanbod voor financiële educatie.

2. Wij zoeken inwoners met achterstanden in hun betalingen actief op.

Omschrijving (toelichting)

Team Eropaf bestaat uit vroegsignalering (standaard dienstverlening van de Kredietbank) en het NPG-project 'de IJsberg'. Dit onderdeel wordt verantwoord in 2.5.2.

Indicatoren

Doelstelling a:

- Het aantal statushouders waarvan vaste lasten door de Kredietbank worden doorbetaald, daalt;

De Kredietbank heeft al enkele jaren een grote groep statushouders in budgetbeheer. In 2023 waren er totaal 131 huishoudens die financieel werden 'ontzorgd'. Dit zijn statushouders die onder de oude Inburgeringswet vallen en statushouders die onder de nieuwe Inburgeringswet vallen. In 2023 was er een grote groep nieuwe statushouders die gehuisvest moest worden. Er zijn 46 huishoudens nieuw ingestroomd en 35 huishoudens uitgestroomd. Het aantal huishoudens waarvan wij de vaste lasten doorbetalen is niet gedaald vanwege de hoge instroom. 77% van alle huishoudens die de afgelopen jaren financieel zijn ontzorgd zijn uitgestroomd. Wij zetten ons het komende jaar in om ook de statushouders die onder de oude Inburgeringswet vallen te laten uitstromen. Statushouders stromen duurzaam uit. Slechts 1 statushouder die (tegen ons advies in) is uitgestroomd heeft opnieuw hulp gezocht bij de Kredietbank.

Jaar	Instroom	Uitstroom
2020	28	20
2021	37	24
2022	42	39
2023	46	35

- Het aantal aanmeldingen van ondernemers met schulden stijgt.

Het aantal aanmeldingen van ondernemers is in 2023 gestegen ten opzichte van vorige jaren.

Aanmeldingen ondernemers	
2021	9
2022	5
2023	16

Doelstelling b:

- Het aantal inwoners met beschermingsbewind dat binnen één jaar hulp bij schulden krijgt, stijgt.

In 2022 ontvingen wij 33 aanvragen voor schuldenregelingen via bewindvoerders. In 2023 is dit licht gedaald naar 27 aanvragen.

Het aantal inwoners met beschermingsbewind dat binnen 1 jaar hulp krijgt bij schulden is ten opzichte van 2022 licht gedaald. Hierbij is niet de vergelijking gemaakt hoeveel inwoners daadwerkelijk binnen 1 jaar zijn doorgeleid. Per 01-01-2024 hebben we een betere database waardoor we vanaf nu de cijfers beter kunnen monitoren en met elkaar kunnen vergelijken. Dat het aantal aanmeldingen achterblijft heeft ook te maken dat de looptijd van de schuldsanering is gehalveerd van drie jaar naar 18 maanden. Wij hebben onze convenantpartners meegenomen in de actuele ontwikkelingen en geadviseerd om te wachten met nieuwe aanvragen schuldhulpverlening tot er duidelijkheid was over het overgangsrecht en het standpunt van de NVVK.

Doelstelling d

- Het aantal klanten dat langer dan 6 jaar klant is daalt:

In 2023 is het aantal inwoners dat langer dan 6 jaar klant is licht gestegen, van 250 naar 269. Op 1 januari 2023 waren er 53 klanten die instroomden in de 'langer dan 6 jaar' categorie. In 2023 zijn er 30 klanten uitgestroomd die langer dan 6 jaar klant bij ons waren. Wij hebben afgelopen jaar een test gedaan waarbij onze klanten stap voor stap begeleid werden tijdens hun uitstroom uit de Kredietbank. In 2024 wordt deze aanpak aangeboden aan alle klanten die willen uitstromen.

- Ons recidivecijfer in 2023 is hetzelfde of lager dan de vorig jaren:

In 2022 zijn 16 klanten weer teruggekomen nadat ze zijn uitgestroomd uit onze dienstverlening (recidive). In 2023 zijn er 12 klanten weer terug gekomen. Als een klant terugkomt kijken we waarom dat is en welke stappen we nog moeten nemen zodat de klant wel duurzaam uitstroomt.

2.2.8 Sociale teams

Algemeen

De sociale teams hebben een centrale rol in het sociaal domein. Zij zijn vaak het eerste aanspreekpunt voor inwoners die een vraag tot ondersteuning hebben. De sociale teams bieden de toegang tot zorg en ondersteuning. Ook geven ze zelf lichte ondersteuning aan inwoners op alle levensdomeinen. Dit werk van de sociale teams gebeurt vanuit drie sociale wetten die de gemeente moet uitvoeren: de Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet. De sociale teams zijn ondergebracht bij Kwartier Zorg & Welzijn. Hierdoor kunnen ze goed aansluiten op het welzijnswerk van Kwartier.

De sociale teams zijn belangrijk voor Sociale veerkracht. Zij helpen mee aan de verandering die we willen maken. Samen met inwoners kijken ze naar wat wél goed gaat, wat mensen zelf kunnen en wat zij samen met de mensen om hen heen kunnen doen om problemen en moeilijkheden aan te pakken. Zodat er met de inwoners betere oplossingen worden gevonden. In 2023 is een aanzet gemaakt om binnen de sociale teams als compleet gebiedsteam te werken. Binnen het sociaal team zijn nu ook opbouwwerkers, jongerenwerkers en medewerkers welzijn vertegenwoordigd.

Doelstellingen

a. De sociale teams begeleiden inwoners naar de juiste zorg en ondersteuning

De sociale teams hebben een belangrijke rol in het behalen van de strategische visie sociaal domein. In 2023 hebben we de werkwijze en inrichting van de sociale teams verder ontwikkeld, zodat zij onze inwoners nog beter naar de juiste zorg en ondersteuning kunnen begeleiden. Zorg en ondersteuning heeft alleen zin als dit leidt tot een verhoging van het welbevinden van de inwoner en zijn of haar omgeving.

Acties

1. We voeren het NPG-project Bevorderen Sociale Veerkracht uit.

Omschrijving (toelichting)

De NPG-projecten worden toegelicht in 2.5.2.

2. We voeren het NPG-project Inzet Ervaringsdeskundigen Armoede en Sociale Uitsluiting uit.

Omschrijving (toelichting)

De NPG-projecten worden toegelicht in 2.5.2.

3. We voeren vroegsignalering van armoede en schulden integraal uit binnen de sociale teams

Omschrijving (toelichting)

De NPG-projecten worden toegelicht in 2.5.2.

Doelstellingen

b. De sociale teams werken meer samen met de welzijnsdiensten

Ondersteuningsvragen van inwoners pakken we zo laagdrempelig mogelijk op. Een goede samenwerking tussen de sociale teams en het welzijnswerk in onze gemeente zorgt ervoor dat er minder vaak een beroep hoeft te worden gedaan op professionele zorg en ondersteuning.

Acties

1. We investeren in de samenwerking tussen de sociale teams en welzijnsdiensten.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 is gestart met integrale aanmeldteams. In deze teams worden nieuwe aanmeldingen besproken. Vanuit alle disciplines is een vertegenwoordiger betrokken. Het gaat om toegang jeugdzorg, Wmo, welzijnstaken en de kredietbank.

2. We versterken de samenwerking tussen de sociale teams en jongerenwerk.

Omschrijving (toelichting)

Vanuit de sociale teams zetten we het voorliggend veld steeds meer in. Casemanagers jeugd en jongerenwerkers werken vanaf 2023 samen in de sociale teams. Op deze manier worden jongeren, waar mogelijk, laagdrempelig ondersteund door een jongerenwerker. Daarna kan, indien nodig, opgeschaald worden naar de toegang tot jeugdzorg.

Doelstellingen

c. Inwoners ontvangen de benodigde hulp en ondersteuning binnen de wettelijke termijnen

We zetten in op het verkleinen van de wachtlijsten binnen de sociale teams en het beperken van de wachttijden tot de wettelijke termijnen.

Acties

1. We geven uitvoering aan de beheersmaatregelen en eventuele opvolging daarvan.

Omschrijving (toelichting)

We hebben meerdere beheersmaatregelen ingezet om de jeugdhulp beter en goedkoper te maken. De inhoudelijke en financiële voortgang is gemonitord met het dashboard Sociaal domein.

2. We zetten in op het versterken van de samenwerking tussen de sociale teams en het welzijnswerk.

Omschrijving (toelichting)

We zijn gestart met het werken in gebiedsteams. Hierdoor wordt de samenwerking tussen de sociale teams en welzijnswerk versterkt met het doel meer voorliggend op te pakken en onnodige verwijzing naar zorg te voorkomen.

Doelstellingen

d. De sociale teams hebben een goed beeld van de lokale ondersteuningsbehoefte en maatschappelijke uitdagingen

Door goed zicht op de lokale ondersteuningsbehoefte en maatschappelijk uitdagingen kunnen we beter inschatten of de sociale teams de dingen op een goede wijze doen. De sociale teams kunnen zich met de juiste informatie en gegevens ook beter en sneller aanpassen aan ontwikkelingen in de lokale samenleving.

Acties

1. We geven periodiek samen met de sociale teams duiding aan de cijfers en ontwikkelingen in de indicatoren.

Omschrijving (toelichting)

We hebben zicht op het aantal opgelegde verplichte maatregelen (jeugdbescherming, Wvggz, huisuitzettingen). In 2023 gaat dit om 438 maatregelen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering én 1 maatregel in het kader van Wvggz. Daarnaast hebben we zicht op de maandelijkse wachtlijst jeugdzorg. Eind 2023 stonden 143 gezinnen op de wachtlijst, waarbij in 42 gezinnen wel hulp is ingezet, maar geen vaste casemanager betrokken is.

2. We werken in 2023 samen met de sociale teams aan het ontwikkelen van een meetinstrument om het het effect van de ingezette zorg en ondersteuning in kaart te brengen.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 is geen extra meetinstrument ontwikkeld. Wel is afgesproken om de voortgang van doelstellingen in het registratiesysteem Gidso bij te houden vanuit Kwartier Zorg & Welzijn.

Indicatoren

Doelstelling a:

Aantal opgelegde verplichte maatregelen	
Jeugd (maatregel vanuit jeugdbescherming en/of jeugdreclassering)	438
Volwassenen (opgelegde Wvggz)	1
Totaal	**439**

Aantal huisuitzettingen
1

Doelstelling c:

Aantal mensen op de wachtlijst	
Totaal	101
Waarvan wel hulp ontvangen maar geen vaste casemanager	*42*

2.2.9 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)

indicatoren

De verplichte beleidsindicatoren zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Naam Indicator	Eenheid	Peiljaar	MG	Nederland
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2022	10,5	4,2
		2021	1,5	2,7
		2020	2,3	2,7
		2019	2,1	2,4
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2022	24,0	24,0
		2021	27,0	20,0
		2020	20,0	20,0
		2019	27,0	25,0
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2022	2,7	2,4
		2021	2,3	1,9
		2020	2,1	1,7
		2019	1,9	2,0
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	2022	609,4	825,4
		2021	595,7	805,7
		2020	571,6	796,4
		2019	584,1	795,1
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2022	1,0%	1,0%
		2021	1,0%	1,0%
		2020	1,0%	1,0%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2022	7,0%	6,0%
		2021	8,0%	6,0%
		2020	8,0%	6,0%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbev. t.o.v. van de beroepsbev.	2022	69,3	72,2
		2021	67,2	70,4
		2020	65,2	69,6
		2019	66,1	70,0
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2022	3,0%	1,0%
		2021	2,0%	2,0%
		2020	3,0%	2,0%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2023	413,8	344,8
		2022	432,1	366,7
		2021	486,9	431,2
		2020	547,1	459,7
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	2023	452,3	191,5
		2022	469,6	197,7
		2021	495,7	197,7
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	14,2%	11,1%
		2022	16,7%	13,4%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	1,2%	1,0%
		2022	1,5%	1,2%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2023	0,4%	0,3%
		2022	0,5%	0,3%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2022	860,0	710,0
		2021	870,0	?
		2020	850,0	700,0
		2019	820,0	680,0
Demografische druk *Toelichting: Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.*	%	2023	75,4	70,3
		2022	75,6	70,3
		2021	75,6	70,1
		2020	75,3	70,0

2.2.10 Financieel overzicht Sociaal

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Lasten					
Inkomensregelingen	41.240	38.012	45.095	42.178	2.916 V
(Werk)Participatie	20.437	20.296	23.352	22.517	835 V
Burgerparticipatie	7.358	3.592	11.387	10.832	555 V
WMO (oude taken)	8.338	11.095	11.285	11.163	122 V
WMO Sociaal Domein (nieuwe taken)	17.034	10.748	15.409	15.465	-56 N
Accommodaties	1.220	1.168	1.354	1.248	106 V
Jeugd	33.221	32.816	37.023	37.641	-618 N
Onderwijs	13.960	11.363	12.423	11.302	1.121 V
Totaal lasten	142.808	129.090	157.327	152.346	4.981 V
Baten					
Inkomensregelingen	30.511	30.418	33.399	32.376	-1.023 N
(Werk)Participatie	3.664	3.743	3.379	3.649	270 V
Burgerparticipatie	8.052	438	10.528	10.679	151 V
WMO (oude taken)	620	843	753	715	-38 N
WMO Sociaal Domein (nieuwe taken)	6.361	386	6.142	6.966	824 V
Accommodaties	105	101	229	297	68 V
Jeugd	316	68	1.404	1.003	-401 N
Onderwijs	3.362	4.154	5.541	5.072	-470 N
Totaal baten	52.992	40.150	61.375	60.756	-619 N
Saldo voor bestemming	**-89.816**	**-88.940**	**-95.952**	**-91.590**	**4.362 V**
Mutatie reserves					
Stortingen	130	130	2.154	2.355	-200 N
Onttrekkingen	5.982	983	5.979	4.947	-1.032 N
Totaal mutatie reserves	5.852	853	3.825	2.592	-1.233 N
Saldo na bestemming	**-83.963**	**-88.087**	**-92.127**	**-88.997**	**3.129 V**

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Het saldo na bestemming op het programma sociaal is € 3.129.000 voordelig. De lasten zijn € 4.981.000 lager en de baten zijn € 619.000 lager. De mutatie reserve zorgt voor een nadeel van € 1.233.000. We lichten hieronder per onderdeel de belangrijkste wijzigingen toe.

Inkomensregelingen

Lasten (2.916.000 voordelig): In 2023 is er € 1.750.000 minder uitgegeven voor het uitbetalen van de Energietoeslag. Inwoners van onze gemeente kunnen tot eind juni 2024 de toeslag aanvragen. De loonkosten zijn € 384.000 lager uitgevallen. Dit is met name het gevolg van personeelsmutaties en de latere uitvoering van de Energietoeslag. Ook is het traject voor het verbeteren van de communicatie naar ondernemers met schulden verschoven naar 2024. Hierdoor vallen de lasten € 103.000 lager uit. Het saldo van de risicodragende vorderingen is in 2023 afgenomen. Hierdoor was er geen storting in de voorziening dubieuze debiteuren nodig, resulterend in een voordeel van € 362.000. De lasten van het Meedoenfonds zijn € 98.000 gestegen, omdat er meer beroep wordt gedaan op het activiteitenfonds. De verstrekte subsidies Energiecompensatie vanuit het Maatwerk Fonds Energiecrisis zijn € 373.000 lager uitgevallen. Eind 2023 is de verhoging van het budget voor schuldhulpverlening voor ondernemers beschikbaar gesteld. Dit kon echter niet meer uitgevoerd worden in 2023, waardoor de lasten € 64.000 lager uit zijn gevallen. Overige verschillen tellen op tot een nadeel van € 22.000.

Baten (€ 1.023.000 nadelig): Door het lagere saldo van de risicodragende vorderingen is de onttrekking aan de voorziening dubieuze debiteuren inclusief de mutatie op de debiteurenstand lager, resulterend in een nadeel van € 356.000. De baten van de regelingen ‘Bijstand voor

zelfstandigen' (Bbz) en 'Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (Tozo)' vallen € 685.000 lager uit. Overige verschillen tellen op tot een voordeel van € 18.000.

Mutatie reserve (€ 476.000 nadelig): In 2023 is € 61.000 van het totaalbudget van € 434.000 aan energiecompensaties uitbetaald vanuit het Maatwerk Fonds Energiecrisis. Hierdoor is er € 373.000 minder uit de reserve financiële ruimte 2021 onttrokken. Het verbetertraject communicatie naar ondernemers is uitgesteld. Om deze reden is er € 103.000 minder onttrokken uit de reserve financiële ruimte 2022.

(Werk)Participatie
Lasten (€ 835.000 voordelig): De medewerkers van het project 'Weer in beeld' zijn begonnen in september. Hierdoor is er € 364.000 minder besteed van het beschikbare budget uit de ontvangen ESF-subsidie. Daarnaast zijn de loonkosten € 281.000 lager uitgevallen door personele mutaties. De opheffing van de BV BWR (de voorloper van dé BWRI) is administratief afgewikkeld en resulteert in een nadeel van € 118.000. Tot slot zijn er in 2023 incidenteel middelen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van een werkbedrijf naar een leer- en ontwikkelbedrijf. De diverse leerlijnen worden in 2024 uitgewerkt, wat leidt tot een voordeel van € 340.000 in 2023. Overige verschillen tellen op tot een nadeel van € 32.000.

Baten (€ 270.000 voordelig): Wedeka heeft het boekjaar 2022 positief afgesloten, wat resulteert in een voordeel van € 176.000 voor ons. De verkoop van Vosholen 119 is niet in 2023 gerealiseerd en leidt tot een nadeel van € 360.000. Er is een voordeel van € 372.000, omdat de baten van de werkplekbegeleiding niet verwerkt zijn als negatieve last. Tot slot is er een inleenvergoeding van € 77.000 ontvangen vanuit Kansrijk Talent en subsidie MEE Groningen. Overige verschillen tellen op tot een voordeel van € 5.000.

Mutatie reserve (€ 241.000 nadelig): Aangezien de verkoop van Vosholen 119 niet is gerealiseerd in 2023, heeft er ook geen storting in de afschrijvingsreserve Nieuwbouw BWRI van € 223.380 plaatsgevonden. De bijdrage in de verhuiskosten is niet in 2023 betaald, waardoor er € 100.000 minder onttrokken is uit de reserve Tijdelijke huisvesting BWRI. Vanuit de ESF-subsidie in de reserve financiële ruimte 2022 is er € 364.000 minder onttrokken. Tot slot is er geen nut en noodzaak voor de reserve Wedeka (Westerlee gelden). Het beschikbare bedrag van € 360.300 wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Burgerparticipatie
Lasten (€ 555.000 voordelig): De vluchtelingen uit Oekraïne zijn opgevangen in Hoogezand, Muntendam en Slochteren. De lasten vallen € 503.000 lager uit door minder verstrekkingen van leefgeld. De kosten voor inhuur zijn € 86.000 hoger uitgevallen. De van het COA ontvangen middelen voor de noodopvang van de asielzoekers in Zuidbroek komen ten goede aan het dorp Zuidbroek en (gedeeltelijk) Noordbroek. De uitgekeerde subsidies zijn € 63.000 lager dan begroot.

Er is € 143.000 minder besteed aan ouderenbeleid. Een gedeelte hiervan zetten we in 2024 in als extra impuls voor activiteiten en ondersteuning van ouderen in de buurt. De loonkosten vallen € 82.000 lager uit, omdat een deel toegerekend kon worden aan projecten. Daarnaast hebben we besloten Kwartier Zorg en Welzijn een aanvullende subsidie van € 130.000 te verstrekken vanwege de CAO-verhoging. Hiervan heeft € 65.000 betrekking op het product burgerparticipatie. Door het nog niet gestarte project regiodeal vitalisering ouderen zijn de lasten € 37.000 lager. De baten zijn eveneens lager. Daarnaast is € 36.000 minder subsidie verstrekt voor vrijwilligersbeleid. De lasten van inburgering zijn € 267.000 hoger. Hier staan hogere baten vanuit de specifieke uitkering Wet Inburgering tegenover. Daarentegen zijn de loonkosten € 64.000 lager vanwege een niet ingevulde vacature. Overige verschillen tellen op tot een voordeel van € 22.000.

Baten (€ 151.000 voordelig): Het Rijk heeft een specifieke uitkering (SPUK) ter beschikking gesteld voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Het gerealiseerde bedrag van € 9.090.000 is gebaseerd op normbedragen en werkelijk uitgekeerde verstrekkingen voor leefgeld. De SPUK voor het leefgeld is als voorschot aangevraagd op basis van inschattingen. Dit heeft geleid tot een nadeel van € 88.000. Er zijn € 267.000 hogere baten voor inburgering, omdat we de hogere lasten kunnen compenseren met de specifieke uitkering Wet Inburgering 2021. De baten voor het project Regiodeal vitalisering ouderen zijn € 37.000 lager. De lasten zijn eveneens lager. Overige verschillen tellen op tot een voordeel van € 9.000.

Mutatie reserve (€ 107.000 nadelig): Het restant van de COA-middelen is gestort in de reserve opvang Zuidbroek. Dit zorgt voor een nadeel van € 63.000. De lasten van ouderenbeleid zijn lager. Hierdoor is de onttrekking aan de reserve ook € 44.000 lager.

Wmo oude taken
Lasten (€ 122.000 voordelig): Er is € 156.000 minder besteed aan grote woningaanpassingen. Wel is er € 79.000 meer uitgegeven aan scootmobielen en rolstoelen, omdat we er meer hebben verstrekt. Overige afwijkingen tellen op tot een voordeel van € 45.000.

Baten (€ 38.000 nadelig): De afwijkingen in de baten tellen op tot € 38.000 nadelig.

Wmo (nieuwe taken)
Lasten (€ 56.000 nadelig): Door meer cliënten en een hogere indicatiewaarde zijn de zorgkosten voor Beschermd Wonen € 703.000 hoger. Hier staan hogere baten tegenover. De volumegroei bij dagbesteding en begeleiding is lager dan verwacht. Deze lasten vallen € 457.000 lager uit. Ook zijn de toezicht- en uitvoeringskosten WMO € 155.000 lager vanwege niet ingevulde vacatures. Overige verschillen tellen op tot een voordeel van € 35.000.

Baten (€ 824.000 voordelig): De baten voor Beschermd Wonen zijn € 814.000 hoger. Overige verschillen tellen op tot een voordeel van € 10.000.

Accommodaties
Lasten (€ 106.000 voordelig): In 2023 zijn door dorps- en wijkcentra minder subsidies uit het Maatwerk Fonds Energiecrisis aangevraagd. Dit leidt tot een voordeel van € 71.000. De onderhoudskosten voor wijk- en buurtcentra vallen daarentegen € 52.000 hoger uit. De herberekening van de toegerekende rente op investeringen resulteert in een voordeel van € 59.000. Tot slot is er € 27.000 minder exploitatiesubsidie door dorps- en wijkcentra aangevraagd. Overige afwijkingen in de lasten tellen op tot een voordeel van € 1.000.

Baten (€ 68.000 voordelig): We hebben in 2023 € 56.000 meer huurinkomsten ontvangen. Overige afwijkingen in de baten tellen op tot een voordeel van € 12.000.

Mutatie reserve (€ 71.000 nadelig): In 2023 is € 29.000 van het totaalbudget van € 100.000 aan subsidies voor energiecompensatie aan dorps- en wijkcentra uitbetaald. Hierdoor is € 71.000 minder uit de reserve Maatwerk Fonds Energiecrisis onttrokken.

Jeugd
Lasten (€ 618.000 nadelig): De lasten voor jeugdzorg zijn € 1.200.000 hoger. Het verzilveringspercentage van het laatste kwartaal is gestegen ten opzichte van de eerdere kwartalen. Daarnaast zijn in het laatste kwartaal nog veel indicaties toegevoegd van de eerste drie kwartalen en is over die kwartalen nog veel gedeclareerd.

Voor de projecten Welzijn op Recept (WOR) en Grip en Glans vallen de lasten € 170.000 lager uit, omdat een deel van de lasten verantwoord kan worden onder het project Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De lasten voor regiodeal Kansrijke Start, GALA en het Integraal Zorg Akkoord (IZA) zijn € 200.000 lager. De Specifieke Uitkering van het Rijk kwam laat in 2023 beschikbaar, waardoor de uitvoering pas kan starten in 2024. Daarnaast vallen de loonkosten € 63.000 lager uit, omdat een deel toegerekend kon worden aan projecten. Er zijn in 2023 € 143.000 minder Gezond In de Stad (GIDS) middelen ingezet. Deze middelen willen we in 2024 inzetten om inwoners in een armoedesituatie te blijven te ondersteunen en bevorderen in hun gezondheid. Zoals benoemd bij het product burgerparticipatie hebben we besloten Kwartier Zorg & Welzijn een aanvullende subsidie van € 130.000 te verstrekken vanwege de CAO-verhoging. € 65.000 heeft betrekking op het product jeugd. Tot slot vallen de lasten voor kinderopvang € 27.000 lager uit, omdat de controle van de kinderopvang door de GGD achterblijft. Dit zien we provinciebreed. De locaties die niet zijn onderzocht in 2023 komen het eerst aan de beurt in 2024. Overige verschillen tellen op tot een voordeel van € 44.000.
In het onderstaande overzicht is een nadere specificatie gegeven van de realisatie op het product Jeugd:

	Realisatie 2023 (Bedragen x € 1.000)	Aantal jeugdigen met zorg 2023*
Zorg in natura		
Verblijf	7.030	188
Ambulante zorg	12.100	1.595
Dagbesteding	2.650	120
Overige vormen	6.918	612
Solidaire kosten	993	
PGB	293	39
Algemene Voorziening	257	
Toegang en uitvoeringskosten	3.973	
Volksgezondheid en preventie	2.331	
Totaal	**36.545**	

** Het totaal aantal jeugdigen met zorg in natura (unieke cliënten met declaratie) is 1.933 in 2023. In het jaar kunnen bij een jeugdige meerdere vormen van zorg zijn ingezet, derhalve kunnen de aantallen niet worden opgeteld tot het totaal aantal.*

Baten (€ 401.000 nadelig): De geraamde baten van de projecten WOR, Grip en Glans, Regiodeal Kansrijke Start, GALA en IZA zijn € 370.000 lager. De lasten zijn eveneens lager. Overige verschillen tellen op tot een nadeel van € 31.000.

Mutatie reserve (€ 143.000 nadelig): De onttrekking aan de reserve is € 143.000 lager dan begroot. Dit betreft niet ingezette GIDS middelen. De lasten zijn eveneens lager waardoor dit per saldo geen effect op het resultaat heeft.

Onderwijs

Lasten (€ 1.121.000 voordelig): Er zijn € 703.000 lagere lasten voor de projecten onderwijsachterstandenbeleid (OAB) en regiodeal tijd voor toekomst. De baten zijn eveneens lager. Daarnaast zijn de eenmalige lasten van het scholenprogramma € 253.000 lager. Dit betreft lagere kosten van sloop, tijdelijke huisvesting en het afboeken van restant boekwaarden. De eenmalige lasten worden gedekt vanuit de Rijksbijdrage Scholenfonds en de reserve scholenprogramma. Waardoor dit saldoneutraal is. De overige, structurele lasten van onderwijshuisvesting zijn € 101.000 lager dan begroot. Er is € 60.000 minder uitgegeven aan loonkosten omdat een aantal medewerkers werkzaamheden hebben verricht voor projecten. Deze loonkosten hebben we op de projecten verantwoord. Overige verschillen tellen op tot een voordeel van € 4.000.

Baten (€ 470.000 nadelig): De baten voor de projecten OAB en regiodeal tijd voor toekomst zijn, net als de lasten, € 703.000 lager. Enkele opbrengsten van onderwijshuisvesting vallen daarentegen € 268.000 hoger uit. Dit komt doordat een tweetal scholen is ingebracht in de grondexploitatie Vrijkomende locaties. Daarnaast zijn de baten van het scholenprogramma € 58.000 lager, omdat de lasten ook lager zijn. Overige verschillen tellen op tot een voordeel van € 23.000.

Mutatie reserve (€ 195.000 nadelig): De onttrekking aan de reserve Scholenprogramma is € 195.000 lager, omdat de eenmalige lasten ook lager zijn uitgevallen.

2.3 Programma Economie

2.3.0 Inleiding

Visie
We willen een prettige omgeving om in te wonen, werken en leven.

Doelstelling
In dit programma beschrijven we hoe we in 2023 hebben gewerkt aan de ruimtelijk-economische ontwikkelingen van onze gemeente. Binnen het programma voeren we verschillende beleidstaken in samenhang en verbinding uit, die direct van invloed zijn op de (fysieke) leefomgeving van inwoners. Onder meer op het gebied van wonen, werken, verkeer en duurzaamheid. We streven ernaar dit zodanig te doen, dat het voor de huidige én toekomstige generaties fijn wonen, werken en leven is in onze mooie gemeente. Dit vraagt onder meer dat wij rekening houden met de gevolgen van de ontwikkelingen waar we aan werken op de omgeving. Daarnaast stemmen we de ontwikkelingen af op de (toekomstige) behoeften van onze inwoners. Samen met onze inwoners, bedrijven en instellingen willen wij de juiste keuzes maken voor de invulling van de leefomgeving.

In 2023 is de 'ontwerp omgevingsvisie' vastgesteld. In de omgevingsvisie staan de opgaven en ambities omschreven met betrekking tot onze leefomgeving voor de komende periode. In 2023 is daarmee een belangrijke stap gezet voor de komende jaren. De omgevingsvisie zal de gids zijn waarlangs wij de komende periode aan verschillende ruimtelijke-economische ontwikkelingen werken.

Opbouw programma
Het programma economie bestaat uit de volgende onderdelen:

- Omgevingswet;
- Ruimtelijke Ontwikkeling;
- Economie;
- Verkeer;
- Duurzaamheid.

Per beleidsonderwerp beschrijven we hoe we aan de doelstellingen hebben gewerkt en welke resultaten de acties hebben opgeleverd.

2.3.1 Omgevingswet

Algemeen

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. De Omgevingswet voegt meerdere wetten voor de fysieke leefomgeving samen. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De wet moet zorgen voor een betere en snellere besluitvorming. Instrumenten van de Omgevingswet zijn bijvoorbeeld de omgevingsvisie, de omgevingsvergunning en het omgevingsplan.

Doelstellingen

a. Wij voldoen aan de wettelijke minimum vereisten en realiseren een kleine plus
We hebben er voor gezorgd dat we voldoen aan de wettelijke eisen die gepaard gaan met de invoering van de Omgevingswet. Zo is het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) operationeel, is de procedure voor de omgevingsvergunning verkort tot 8 weken en kunnen we werken met het tijdelijke omgevingsplan.

Acties

1. Er wordt gestart met het anders werken (integraal en extern gericht) dat nodig is voor het werken met de Omgevingswet.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 is onze werkwijze binnen het initiatievenloket herijkt in het kader van anders werken met de Omgevingswet. Daarnaast hebben we verschillende (ruimtelijke) procedures aangepast in lijn met de Omgevingswet. Hiermee is geborgd dat we kunnen voldoen aan de wettelijke eisen.

2. We controleren onze verordeningen; wat is wenselijk en nodig.
Omschrijving (toelichting)

We hebben de noodzakelijke verordeningen op orde gebracht. Deze zijn nu onderdeel van het tijdelijk omgevingsplan.

3. We oefenen met het opstellen van een (deel)omgevingsplan.
Omschrijving (toelichting)

De medewerkers die vanaf 1 januari 2024 gaan werken met het nieuwe omgevingsplan, hebben in 2023 geoefend met het opstellen van (deel)omgevingsplannen.

4. Wij stellen toepasbare regels op.
Omschrijving (toelichting)

Toepasbare regels zijn begrijpelijke vertalingen van juridische regels voor zowel de gebruiker als voor software. Met toepasbare regels wordt de logica van een door ons genomen beslissing uitgedrukt. Met behulp van deze regels komt een initiatiefnemer aan de hand van een vraag-en-antwoord-spel tot de conclusie of voor zijn of haar initiatief wel of geen vergunningsaanvraag of meldingsplicht geldt. Door het ontbreken van een geschikte pilot hebben we niet geoefend met het opstellen van toepasbare regels. Wel beschikken we over de software om deze toepasbare regels op te stellen. Onze mensen zijn opgeleid om er mee te kunnen werken. Hiermee is geborgd dat we voldoende gereed zijn om in de komende jaren toepasbare regels op te stellen in het kader van de Omgevingswet.

Doelstellingen

b. Vaststellen omgevingsvisie
In 2021 zijn wij gestart met het traject om te komen tot een gemeentelijke omgevingsvisie. Vanaf 2026 is het wettelijk verplicht om te werken vanuit een vastgestelde omgevingsvisie. In het voorjaar

van 2023 is gewerkt aan de 'Ontwerp omgevingsvisie' als vervolg op het participatiedeel dat in 2022 is afgerond. Dit ontwerp heeft van 8 juni t/m 19 juli ter inzage gelegen. Er zijn in totaal eenentwintig zienswijzen op de ontwerpvisie ingediend. Alle zienswijzen zijn van een reactie voorzien en zes zienswijzen hebben geleid tot een aanpassing van de visie. Uw raad heeft de ‘Omgevingsvisie Midden-Groningen’ unaniem vastgesteld op 2 november 2023. In deze visie zijn onder meer de grote strategische projecten verankerd. Daarmee kunnen keuzes gemaakt en onderbouwd worden en kan richting gegeven worden aan ontwikkelingen in de komende periode.

2.3.2 Ruimtelijke Ontwikkeling

Algemeen

Wij vinden een goede kwaliteit van onze leefomgeving belangrijk. We willen dat onze inwoners prettig kunnen wonen, leven en werken. Als gemeente hebben wij een belangrijke taak om voor verschillende ontwikkelingen, die bijdragen aan de kwaliteit van onze leefomgeving, een plek te vinden. Dit is niet altijd makkelijk. We moeten ruimte zoeken voor veel ontwikkelingen. Er zijn plekken nodig voor woningbouw, bedrijventerreinen, vervoer, landbouw en natuur. De ruimte daarvoor dient gevonden te worden in het stedelijk gebied van Hoogezand-Sappemeer, maar ook op ons platteland.

In 2023 heeft de provincie Groningen gebiedsprocessen gestart om richting te kunnen geven aan de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van het landelijk gebied. Wij hebben hieraan deelgenomen. Het doel van deze processen is te komen tot gebiedsplannen. Een plan dat inzicht geeft in de (gewenste) ontwikkelingen voor de komende 10 tot 15 jaar van een specifiek gebied. In de gebiedsplannen gaat het onder meer om toekomst van de landbouw, woningbouw in de dorpen, veiligheid en verkeer, wonen en werken, maar ook recreatie en toerisme. De provincie Groningen heeft de provincie verdeeld in zeven deelgebieden. Midden-Groningen ligt in vier van die deelgebieden. We nemen daarom deel aan vier gebiedsprocessen.

Doelstellingen

a. Het stedelijk gebied van Hoogezand-Sappemeer versterken

We willen dat Hoogezand-Sappemeer een fijne plek is om te wonen, te werken en te leven. We willen plekken verbeteren waar de leefbaarheid niet goed is. Ook zorgen we ervoor dat er nieuwe huizen gebouwd worden. Dit kan soms op onze eigen grond. Ook werken we mee aan plannen van projectontwikkelaars en inwoners. Een aantal projecten zijn ondergebracht binnen NPG. Deze projecten staan bij doelstelling 3 'Fysieke NPG-projecten faciliteren'.

Acties

1. Afronden IJsbaanlocatie Sappemeer.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn de laatste bouwkavels in dit project verkocht. Het woonrijp maken is inmiddels gestart.

2. Duurzaam particulier bezit.

Omschrijving (toelichting)

De subsidieregels voor het Volkshuisvestingsfonds zijn in 2023 vastgesteld. In deze regels staan de voorwaarden om subsidie te krijgen. Met geld uit het Volkshuisvestingsfonds kunnen woningeigenaren hun huis energiezuinig maken. Wij zijn op 1 september gestart met een proef in Gorecht-Noord. We hebben 200 woningeigenaren gevraagd om mee te doen. Zij hebben een persoonlijke brief gekregen.

3. Ontwikkelen Vosholen fase 2.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 is de procedure van het bestemmingsplan afgerond en vastgesteld door uw raad. Eind 2023 is het bestemmingsplan ter inzage gelegd, waarmee er vanaf 2 februari 2024 een onherroepelijk

bestemmingsplan ligt. Het komen tot een onherroepelijk bestemmingsplan heeft langer geduurd dan vooraf gepland. De werkzaamheden om de grond bouw- en woonrijp te maken starten hierdoor in 2024.

4. Verder werken aan de herstructurering van Gorecht-West.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 is gestart met het bouwrijp maken van Gorecht West fase 5. In 2024 kunnen de woningen van deze laatste fase gebouwd worden.

5. Verder werken aan het project Stadshart-Noord.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 is de voorbereiding gestart voor herijking van het programma Stadshart. Naar verwachting zal uw raad in 2024 een besluit nemen over de nieuwe koers van het programma.

Doelstellingen

b. Netwerken van sterke dorpen op het platteland
Wij willen dat onze inwoners goed kunnen wonen, leven en werken in de dorpen en op het platteland. Nieuwbouw van woningen is mogelijk. Wel vinden wij dat er vraag moet zijn naar woningen. Ook moeten plannen passen in de omgeving. Wij hebben op sommige plekken zelf bouwgrond. Op andere plekken werken wij mee aan plannen van projectontwikkelaars en inwoners.

Acties

1. Meewerken aan plannen van projectontwikkelaars en inwoners.
Omschrijving (toelichting)

We hebben in 2023 circa 400 verzoeken besproken in het initiatievenloket. Tussen de verzoeken zaten veel plannen van inwoners en ontwikkelaars. We gebruiken een ja, mits-houding bij de beoordeling van de plannen. In 2023 zijn door ons 463 omgevingsvergunningen bouw verleend, waaronder 78 in het kader van de versterkingsoperatie.

2. Ontwikkeling Tolweg Muntendam.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 heeft er een loting plaatsgevonden van de laatste 28 uitgeefbare kavels aan het woningbouwplan Tolweg te Muntendam. Deze loting heeft geresulteerd in 13 optanten voor vrijstaande kavels, 1 optant voor de realisatie van een 2onder1kap woning en 1 verkochte kavel voor een vrijstaande woning.

3. Ontwikkeling Verlengde Veenlaan Slochteren.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 is het aangepaste bestemmingsplan vastgesteld, hierin is het aantal woningen van 45 teruggeschroefd naar een totaal van 23 woningen. Naar aanleiding van het vastgestelde bestemmingsplan zijn voorbereidingen getroffen voor het woonrijp maken van de 1e fase (13 woningen) en het bouwrijp maken van de 2e fase (10 woningen). De plannen en ontwerpen zijn besproken met de huidige bewoners om zo draagvlak te krijgen voor het ontwerp.

4. Vrijkomende gemeentelijke locaties ontwikkelen.
Omschrijving (toelichting)

Afgelopen jaar hebben wij een Plan van Aanpak Vrijkomende Locaties opgesteld, inclusief bijbehorende deelexploitaties, die eind 2023 zijn vastgesteld door de gemeenteraad. Vanuit het

Programma zullen 22 vrijkomende locaties in drie fasen worden herontwikkeld met woningbouw als speerpunt. Het Programma zal een belangrijke bijdrage leveren in de woningbouwopgave van de gemeente Midden-Groningen. Voor een goede kwalitatieve herbestemming van deze 22 vrijkomende locaties staat een gebiedsgerichte participatieve aanpak centraal. Dit wil zeggen dat de basisgedachte is dat de omgeving / stakeholders vroegtijdig worden betrokken bij het in beeld brengen van ideeën en zorgen en dat gedurende de planvorming reflectie wordt opgehaald op de nog op te stellen bouwplannen. Voor enkele locaties in fase 1 zijn reeds voorbereidingen getroffen en/of zijn eerste afspraken met marktpartijen gemaakt c.q. uitgewerkt in een concept koopovereenkomst ofwel een intentieovereenkomst.

Doelstellingen

c. NPG-projecten ondersteunen

De onderstaande acties horen bij NPG-projecten. De NPG-projecten worden toegelicht in 2.5.2.

Acties

1. Herstructurering bedrijventerreinen.

Omschrijving (toelichting)

2. Herstructurering Hoogezand Noord.

Omschrijving (toelichting)

3. Verpauperde panden.

Omschrijving (toelichting)

Doelstellingen

d. Inspelen op ruimtelijke ontwikkelingen

Om woningbouwlocaties of nieuwe bedrijventerreinen mogelijk te maken voeren wij ruimtelijke verkenningen en stedenbouwkundige studies uit. Ook stellen wij visies op en toekomstperspectieven voor deelgebieden en kernen, waarin op een integrale wijze alle ruimtelijke belangen worden afgewogen. Deze documenten onderbouwen nieuwe ontwikkelingen.

Acties

1. Een plan voor de dorpsontwikkeling van Muntendam.

Omschrijving (toelichting)

Voor het gebied rondom het voormalige gemeentehuis in Muntendam maken wij een integraal plan. Het plan betreft woningbouw, een nieuw of gerenoveerd dorpshuis, inrichting openbare ruimte en een gezondheidscentrum. In 2023 hebben wij samen met een werkgroep een conceptplan opgesteld. Het conceptplan is op 14 december 2023 gepresenteerd aan de inwoners. Een uitgewerkt plan wordt medio 2024 aangeboden voor vaststelling door uw raad, de benodigde middelen hiervoor zijn reeds gereserveerd in de begroting.

2. Een vervolg aan de ontwikkeling van het gebied rond de A7.

Omschrijving (toelichting)

In 2022 heeft uw raad het Ruimtelijk economisch perspectief A7/N33 vastgesteld. In navolging van dit rapport hebben we in 2023 gewerkt aan de voorbereidingen om het bedrijventerrein De Gouden Driehoek uit te breiden. Ook hebben wij gezocht naar uitbreidingsruimte rondom Hoogezand en Sappemeer. Het zoekgebied zal in 2024 worden besproken met de provincie waarna een gebiedsproces kan starten.

3. Het schrijven van een visie voor Harkstede-Meerstad.
Omschrijving (toelichting)

Uw raad heeft op 27 oktober 2022 de Agenda voor de Toekomst Meerstad 2050 vastgesteld als begin voor de herziening van de structuurvisie Harkstede 2022. Eind 2022 zijn we gestart met het proces om te komen tot een uitwerking van de visie voor Harkstede en omgeving. Mede door het vertrek van de projectleider loopt dit proces nog. Met betrokkenheid van inwoners van Harkstede vindt in 2024 een doorstart plaats. Eind 2024 wordt een toekomstvisie voor besluitvorming aangeboden aan uw raad.

4. Het vernieuwen van de Woonvisie.
Omschrijving (toelichting)

De huidige woonvisie is in 2019 vastgesteld. In de jaren daarna is veel veranderd. Zo is eind 2022 het raadswerkprogramma vastgesteld. Wonen heeft hierin een plek. De ambities over onder meer de beschikbaarheid, kwaliteit en betaalbaarheid van woningen zijn opgenomen in dit geactualiseerde raadswerkprogramma. Ook hebben we te maken met nieuwe regels van de landelijke overheid. Om deze redenen vernieuwen we de woonvisie. In 2023 zijn we hiermee gestart. We hebben met marktpartijen, corporaties en huurderorganisaties gesproken. Zij hebben verteld wat zij belangrijke punten voor de woonvisie vinden. Uw raad noemt in de bestuursopdracht de belangrijke punten. Ook is er een online onderzoek gehouden onder inwoners. Bijna 800 mensen hebben hieraan meegedaan. Zij hebben vragen beantwoord over wonen voor hun woonplaats. Op basis van de in 2023 opgehaalde input wordt in 2024 een geactualiseerde woonvisie aangeboden aan uw raad.

Doelstellingen

e. Inspelen op nieuwe wet- en regelgeving
Het beleid op het gebied van ruimtelijke ordening vanuit de voormalige gemeenten is geharmoniseerd en geactualiseerd. Op de onderdelen waar nog geen adequaat beleid is én waar bij de uitvoering knelpunten worden ervaren, wordt nieuw beleid gemaakt.

Acties

1. Opkoopbescherming.
Omschrijving (toelichting)

Op 21 december 2023 heeft is de Huisvestingsverordening gemeente Midden-Groningen vastgesteld. Hiermee is per 1 januari 2024 een opkoopbescherming ingevoerd voor woningen met een WOZ-waarde tot € 250.000. Het gaat om woningen in Foxham en Hoogezand-Noord, Hoogezand-Zuid, Boswijck-West en Margrietpark in Sappemeer en Eemskanaal-Zuid (Overschild, buitengebied Overschild, Luddeweer en Lageland).

Doelstellingen

f. Samenwerking Omgevingsdienst Groningen
We werken samen met de Omgevingsdienst Groningen (ODG) aan vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voor milieu. Wanneer nodig, maken we hier afspraken over met de andere Groninger gemeenten en de provincie Groningen. Zo maakten we met de ODG een gezamenlijk

programma uitvoering handhaving. Doel van het programma is het streven naar een gezonde en veilige woonomgeving. De VTH-taken voor bouw zijn in juli 2023 vanuit de ODG teruggebracht binnen onze gemeente. Met de ODG is de Omgevingswet vertaald in nieuwe werkprocessen en een concrete tijdsbesteding voor de uitvoering van de taken. Verder is er een regionaal netwerk om samen te werken bij de invoering van de Omgevingswet.

2.3.3 Economie

Algemeen

We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen, goed kan wonen en kan werken. We willen een economie waar zoveel mogelijk mensen aan het werk zijn. Met een baan kunnen mensen namelijk hun rekeningen betalen en krijgen ze geen geldproblemen. Wanneer je werk hebt, heb je ook meer sociale contacten en krijgen mensen een positieve eigenwaarde. Om te zorgen voor meer banen in onze gemeente, moeten we goed voor onze bedrijven zorgen. We willen voldoende ruimte voor bedrijven om te zorgen dat bedrijven kunnen ontwikkelen op een geschikte plek. Deze plekken moeten aantrekkelijk zijn voor ondernemers, zodat ze in onze gemeente willen blijven. Goede plekken voor bedrijven trekt ook nieuwe bedrijven naar onze gemeente.

Doelstellingen

a. We willen een uitstekende service bieden voor ondernemers en instellingen

We denken mee met bedrijven die in onze gemeente willen starten en bedrijven uit onze gemeente die willen groeien. Dit doen we ook bij bedrijven die willen samenwerken met elkaar of met het onderwijs. Zo helpen we mee met ideeën van bedrijven om te vernieuwen en te ontwikkelen.

Acties

1. Aanspreekpunt voor ondernemers.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn veel contacten met het bedrijfsleven geweest. Ook worden wekelijks één of twee bedrijfsbezoeken afgelegd. Bedrijven zijn begeleid bij ruimtelijke procedures, zoals een ingewikkelde aanvraag voor een omgevingsvergunning of bij de aankoop van bedrijventerreinen. Deze contacten zorgen ervoor dat bedrijven geholpen worden en dat ze een aanspreekpunt bij ons hebben.

2. Bedrijventerreinenvisie.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn we gestart met het opstellen van de bedrijventerreinenvisie. Er is een analyse opgesteld, er zijn verschillende gesprekken gevoerd met het bedrijfsleven én er is een beeldvormende bijeenkomst voor uw raad georganiseerd. Mede op basis hiervan zal medio 2024 een nieuwe bedrijventerreinenvisie ter besluitvorming aan uw raad worden aangeboden.

3. Informatie geven.

Omschrijving (toelichting)

Belangrijke ontwikkelingen voor bedrijven worden actief door ons gedeeld met het netwerk van ondernemers en ondernemersverenigingen. Het delen van ontwikkeling vindt plaats via mail en via de structurele overleggen die we onder meer voeren met het platform detailhandel, de landbouw (het landbouwoverleg), met de recreatiebedrijven en ondernemersverenigingen. Onze regelingen zijn ook via de lokale kranten en andere nieuwskanalen gedeeld.

4. Werk en onderwijs op elkaar afstemmen.

Omschrijving (toelichting)

Net als in 2022 is ook in 2023 een 'Innovatieweek' georganiseerd. Tijdens deze week gingen basisscholen op bezoek bij lokale bedrijven en leerden de leerlingen over techniek en innovatie. Ze gingen aan de slag in het techniekokaal van het dr. Aletta Jacobs College en in het eLAB van de bibliotheek. Daarnaast werken we samen met de innovatiewerkplaats (IWP) in Hellum. In de innovatiewerkplaats gaan studenten van de Hanzehogeschool en het Terra MBO aan de slag met vraagstukken van ondernemers en inwoners uit de gemeente.

Doelstellingen

b. We willen een duurzaam perspectief voor de landbouwsector

De landbouw is voor onze gemeente belangrijk. Met een duurzaam perspectief bedoelen we dat er voor boeren duidelijkheid is voor de langere termijn, met een goede toekomst. Net als in de rest van Nederland krijgt de landbouw in onze gemeente te maken met grote veranderingen. Samen met landbouwers, maatschappelijke organisaties en inwoners werken we aan de Gebiedsprocessen die de provincie Groningen in 2023 heeft gestart. Hieruit komen Gebiedsplannen. In die Gebiedsplannen wordt voor de komende 10 tot 15 jaar aangegeven welke ontwikkelingen wel en niet in het gebied kunnen plaatsvinden. Het gaat om meer dan alleen landbouw. De provincie Groningen heeft de provincie verdeeld in zeven gebieden. Vier daarvan liggen in Midden-Groningen. Wij nemen daarom deel aan vier Gebiedsprocessen.

Acties

1. Agenda voor de Veenkoloniën.

Omschrijving (toelichting)

De Agenda voor de Veenkoloniën is een samenwerkingsverband van verschillende overheden. Binnen het samenwerkingsverband wordt kennis uitgewisseld over landbouw en omgeving in de Veenkoloniën. Ook wordt uitvoering gegeven aan onderdelen van de Regiodeal Natuurinclusieve landbouw. Natuurinclusieve landbouw is een manier van landbouw waarbij landbouw en omgeving elkaar versterken. In het kader van deze samenwerking hebben we in 2023 in verschillende overleggen geparticipeerd.

2. Landbouwoverleg.

Omschrijving (toelichting)

We hebben tweemaal het landbouwoverleg georganiseerd met vertegenwoordiging van de landbouwverenigingen in Midden-Groningen.

3. Landbouwstrategie.

Omschrijving (toelichting)

Er zijn voorbereidende werkzaamheden gedaan voor het opstellen van een landbouwagenda voor onze gemeente. In 2024 zal dit traject starten. We doen vanuit onze rol ondertussen mee in de provinciale aanpak om te komen tot een provinciaal programma landelijk gebied. Onze rol is echter beperkt. De landbouwagenda laat zien waar de gemeente vanuit haar rol wel en niet invloed op heeft.

4. Verbinding leggen.

Omschrijving (toelichting)

We zijn bij verschillende boeren op bedrijfsbezoek geweest. Ook leggen we verbinding tussen landbouw en andere thema's en partijen. Hierbij kan gedacht worden aan de innovatiewerkplaats, het netwerk Groeningen en LEADER.

Doelstellingen

c. We willen winkels zo veel mogelijk bij elkaar plaatsen in winkelgebieden

In onze gemeente is meer winkelruimte beschikbaar dan dat er winkels zijn. Dit betekent dat een aantal gebouwen leeg staat. Dat is niet goed voor de sfeer in een winkelgebied. Ook kunnen leegstaande gebouwen in slechte staat zijn. Om te zorgen dat er niet te veel gebouwen leeg staan, willen we dat er minder gebouwen gebruikt kunnen worden als winkel. Zo zorgen we ervoor dat onze winkelgebieden aantrekkelijk blijven.

Acties

1. Wij geven aan in welke gebieden winkels mogen zitten.

Omschrijving (toelichting)

Ondernemers die een nieuwe winkel in onze gemeente willen starten, mogen dit alleen doen binnen de grenzen van een winkelgebied of in een gebouw waar al een winkel zit. In 2023 zijn er geen aanvragen voor nieuwe winkels buiten de aangewezen winkelgebieden binnen gekomen.

2. Wij maken het platform detailhandel mogelijk

Omschrijving (toelichting)

Het platform detailhandel is een netwerk van verschillende winkeliersverenigingen in onze gemeente. In 2023 is het platform detailhandel zes keer bij elkaar geweest om te praten over verschillende onderwerpen en ontwikkelingen die te maken hebben met detailhandel.

3. Wij werken zoveel mogelijk mee aan verandering van gebruik van een winkelpand.

Omschrijving (toelichting)

Wanneer er aanvragen binnenkomen om een winkelpand te veranderen naar ander gebruik werken wij daar zo veel mogelijk aan mee als deze panden buiten de aangewezen winkelgebieden liggen. In 2023 zijn verschillende verzoeken voor een dergelijke verandering binnengekomen. Deze zijn, als het kan binnen de wet- en regelgeving, positief beoordeeld.

Doelstellingen

d. We willen een gemeente zijn waar het voor iedereen goed vertoeven is

We gaan ons de komende jaren inzetten voor een volwaardige en gezonde recreatiesector. Met gezonde en aantrekkelijke bedrijven, waar veel toeristen hun vakantie willen doorbrengen. Onze voorzieningen zijn aantrekkelijk en goed onderhouden, zodat er toeristen en dagjesmensen graag naar onze gemeente komen. We willen graag dat ze nog een keer terugkomen. Dit doen we niet alleen voor toeristen en dagjesmensen, maar zeker ook voor onze eigen inwoners. Dat is goed voor de bedrijven, maar ook voor de werkgelegenheid.

Acties

1. Midden-Groningen laten zien.

Omschrijving (toelichting)

Vereniging Ontdek Midden-Groningen heeft ook in 2023 de promotie en informatievoorziening van onze gemeente weer vorm en inhoud gegeven. Zij hebben extra financiële middelen ontvangen vanuit de Visie Vrijetijdseconomie om beter aan deze doelstelling te kunnen voldoen. Zij geven zowel via online als offline media bekendheid aan culturele en recreatieve evenementen, overnachtingsmogelijkheden en toeristische trekpleisters. Periodiek wordt een evenementenkalender uitgebracht. Ook ontwikkelt Ontdek Midden-Groningen wandel-, fiets-, en vaarroutes. Daarnaast is in 2023 een zogenaamde regiokaart gemaakt waarop alle bezienswaardigheden, overnachtingsmogelijkheden, natuurgebieden en een aantal leuke routes zijn weergegeven. Ook is onze gemeente onderdeel van het magazine Veenkoloniën samen met Stadskanaal, Veendam en Pekela. De Terrasjesgids (ook in het Duits) wordt gretig gebruikt om de

leukste terrassen te bezoeken. Ook zijn producten ontwikkeld zoals de Buitenspeelkaart, Plekken van herinnering en het ZomerDoeBoek. Evenementen worden ondersteund. Denk hierbij onder andere aan Festival Roeg Klassiek. Verder is er nauwe samenwerking met Marketing Groningen en de regiomarketing organisaties.

2. Onderhoud fiets- en wandelpaden.

Omschrijving (toelichting)

In de Visie Vrijetijdseconomie hebben we middelen beschikbaar gesteld om onderzoek te kunnen doen naar de kwaliteit, veiligheid en beleefbaarheid van de fietspaden onder het fietsnetwerk. We hebben het Routebureau Groningen opdracht gegeven om dit onderzoek uit te voeren. Zij zijn hiermee in de zomerperiode van 2023 gestart. De resultaten van dat onderzoek zijn in de tweede helft van 2023 ontvangen en worden in de komende periode nader geanalyseerd en verwerkt. Daarnaast hebben we een bijdrage toegekend voor beleefobjecten aan 't Roege Pad, een door Ontdek Midden-Groningen te ontwikkelen wandelroute van in totaal 80 kilometer. Ook is een inventarisatie gemaakt van alle gemeentelijke aanlegsteigers en de onderhoudssituatie daarvan. De uitkomsten van de inventarisatie worden verwerkt in onze beheer- en onderhoudsplannen. Tot slot zijn we ook een onderzoek gestart naar de onderhoudssituatie en voorzieningen bij de vier gemeentelijke zwemstranden. Ook hiervoor heeft uw raad middelen beschikbaar gesteld in de Visie Vrijetijdseconomie. Het rapport wordt in Q1 2024 opgeleverd.

3. Samenwerken.

Omschrijving (toelichting)

We hebben in 2023 meerdere bijeenkomsten georganiseerd waarbij ondernemers, cultuurhistorische organisaties en inwoners zijn uitgenodigd om mee te denken over verschillende thema's. Denk hierbij aan het onderzoek naar de toeristische informatievoorziening, het plan voor een beleefpark Meerwijck, de herinrichting van de recreatieweide aan het Schildmeer, de gebiedsontwikkelingen Slochterhaven. Ook zijn ondernemers betrokken bij het afstemmingsoverleg Zuidlaardermeer. Samen met het Routebureau Groningen zorgen wij ervoor dat het fiets- en wandelnetwerk in de provincie er goed bij ligt en dat de routes via hun website beschikbaar zijn. Tot slot vindt periodiek overleg plaats met provincie en de Groninger gemeenten. Gezamenlijk worden plannen ontwikkeld voor verbetering van de waterrecreatie in Groningen en samen met de Groninger gemeenten is de aanbesteding voorbereid om de ontwikkeling van de vrijetijdseconomie in de regio gezamenlijk te monitoren.

4. Sector die op de toekomst is voorbereid.

Omschrijving (toelichting)

Het aanbod aan verblijfs- en dagrecreatie is stabiel in onze gemeente. In 2023 zijn er gesprekken gevoerd met een aantal ondernemers in de verblijfsrecreatie over het veranderen, verbeteren, toevoegen van (nieuw) aanbod. Met initiatiefnemers van bijvoorbeeld de Barst en Epiq zijn verkennende gesprekken gevoerd.

Indicatoren

2.3.4 Verkeer

Algemeen

Het brede werkveld verkeer en vervoer gaat over onderwerpen die van belang zijn voor onze inwoners, bedrijven en bezoekers. Het gaat om de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid voor fietsers, voetgangers, gemotoriseerd verkeer (auto-, vracht- en landbouwverkeer) en het openbaar vervoer.

In 2023 hebben wij de voorbereidingen getroffen om te komen tot een actualisatie van het Mobiliteitsplan Midden-Groningen. Hierin wordt het mobiliteitsbeleid voor de komende 10 jaar beschreven. In februari is uw raad per brief geïnformeerd over de stand van zaken en de beoogde aanpak om te komen tot een mobiliteitsplan. Op 19 december 2023 is uw gemeenteraad bijgepraat tijdens een informatieve bijeenkomst. In 2023 hebben we een multimodaal verkeersmodel ontwikkelt om effecten van ruimtelijke ontwikkelingen in beeld te krijgen en om oplossingsvarianten door te kunnen rekenen om grip te krijgen op (toekomstige) verkeersproblemen. In 2024 volgt een participatieproces met de samenleving en eind 2024 wordt het Mobiliteitsplan ter vaststelling aangeboden.

Doelstellingen

a. Verkeersveilig bewegen

Wij willen de verkeersveiligheid, met de nadruk op kwetsbare verkeersdeelnemers, blijvend verbeteren. We hebben een goed beeld van de meest verkeersonveilige plekken, risicovolle doelgroepen (bijvoorbeeld jonge bestuurders) en gedrag (bijvoorbeeld afleiding door het gebruik van de smartphone). Het aanpakken van deze meest onveilige knelpunten en risicoplekken vinden we belangrijk.

Acties

1. Financiering.

Omschrijving (toelichting)

Om de verkeersveiligheid te verbeteren zijn we continu op zoek naar financiële mogelijkheden om knelpunten aan te pakken. We proberen subsidies binnen te halen die we kunnen koppelen aan bestaande middelen in de begroting. In 2023 hebben we subsidie aangevraagd om de oversteeksituatie van de Abraham Kuypersingel ter hoogte van de Andromeda te verbeteren.

2. Monitoring.

Omschrijving (toelichting)

Ook in 2023 kregen we meldingen over verkeersonveilige situaties. In 2023 waren dit ongeveer 300 meldingen. Deze meldingen worden door ons beoordeeld en de melder krijgt een reactie terug. In sommige gevallen worden aanvullende maatregelen getroffen.

3. Permanente verkeerseducatie.

Omschrijving (toelichting)

29 basisscholen (in totaal 5.459 leerlingen) hebben deelgenomen aan één of meerdere activiteiten van verkeerswijzergroningen.nl. Voor de doelgroep 18+ heeft in 2023 provinciebreed een intensivering plaatsgevonden op de thema's afleiding, snelheid en middelengebruik (alcohol/drugs). Onder andere door interventies op straat en festivals.

In 2023 zijn 3 scholen opnieuw gecertificeerd voor het keurmerk verkeersactieve school (De Achtbaan, Dorpsschool Meeden en de Driespan) en is er 1 nieuwe school gecertificeerd voor dit keurmerk (de Ontdekking). Verkeersactieve school is een keurmerk voor scholen die zich inzetten voor de verkeersveiligheid van hun leerlingen.

Doelstellingen

b. Sociaal inclusief

Het openbaar vervoer staat onder (financiële) druk. Corona, personeelsproblemen en financiële tekorten kunnen tot verdere vervoersarmoede leiden. Vervoersarmoede is een verslechtering van het openbaar vervoer, zoals minder stations, minder buslijnen of hoe vaak de bus rijdt. Daarnaast kunnen mensen onvoldoende mobiel zijn door beperkte middelen en vaardigheden. Wij willen de gevaren van vervoersarmoede tegengaan en werken aan een toegankelijk mobiliteitssysteem, waarbij al onze inwoners voldoende mobiel zijn om deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk

leven. In overleg met provincie en het OV-bureau willen we dit gaan uitwerken en onderzoeken wat wij hier verder in kunnen betekenen.

Acties

1. Proefproject deelmobiliteit.
Omschrijving (toelichting)

Wij doen mee aan een regionaal proefproject over deelmobiliteit van de Regio Groningen-Assen in samenwerking met de Provincie Drenthe. Op meerdere plekken in de regio en in Drenthe zijn deelauto's geplaatst waaronder in Hoogezand. De proef duurt 2 jaar. Deze pilot is in 2023 geconfronteerd met tegenslagen vanwege onjuist gebruik/misbruik van diverse deelauto's. In 2023 zijn verbetermaatregelen doorgevoerd om dit te voorkomen. Mede hierdoor is er nog weinig aandacht geweest voor promotie van de deelauto.

2. We doen mee aan het landelijke fietsproject 'Doortrappen'.
Omschrijving (toelichting)

Fietsen zorgt ervoor dat senioren langer gezond, sociaal en zelfredzaam blijven. Tegelijkertijd zijn ouderen ook kwetsbaar in het verkeer. Het programma Doortrappen, een initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, zorgt ervoor dat ouderen zo lang mogelijk veilig kunnen blijven fietsen, oftewel 'veiliger fietsen tot je 100ste'. We werken onder andere samen met VVN, VeiligheidNL, BOVAG, Fietsersbond, Huis voor de Sport Groningen en de provincie Groningen. In 2023 hebben we bijeenkomsten Doortrappen georganiseerd in Harkstede, Kolham, Slochteren, Muntendam en Hoogezand. In totaal hebben 190 mensen vanuit onze gemeente deelgenomen aan het project.

Doelstellingen

c. Duurzaam verplaatsen
Wij willen met het mobiliteitsbeleid bijdragen aan de duurzaamheidsambities. De komende jaren stimuleert het werkveld verkeer en vervoer het gebruik van de fiets.

Acties

1. We proberen subsidies binnen te halen om het fietsnetwerk te verbeteren.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 hebben we subsidie aangevraagd om de oversteeksituatie op de Abraham Kuypersingel ter hoogte van de Andromeda te verbeteren. De aanvraag is toegekend, waarmee de oversteeksituatie kan worden aangepakt.

Doelstellingen

d. Bereikbaar platteland
Wij willen de voorzieningen bereikbaar houden. Niet overal is goed openbaar vervoer beschikbaar. We vragen aandacht voor knelpunten, een voorbeeld daarvan is Sappemeer. Oplossingen zoeken we in maatwerk per dorp en/of het ondersteunen van alternatieven zoals de Hubtaxi.We vragen aandacht voor knelpunten, een voorbeeld daarvan is Sappemeer. Oplossingen zoeken we in maatwerk per dorp en/of het ondersteunen van alternatieven zoals de Hubtaxi.

Acties

1. We ondersteunen het uitbreiden en verbeteren van de voorzieningen bij de treinstations en de Hub's.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn plannen voor de verbetering van het stationsgebouw bij station Hoogezand-Sappemeer opgesteld. Ook een kwaliteitsimpuls geven aan de directe omgeving is onderdeel van deze plannen. In de Voorjaarsnota 2023 zijn hiervoor middelen beschikbaar gesteld. In een overeenkomst met de betrokken partijen zijn afspraken gemaakt over het vervolgtraject en de financiering. We verwachten dat de plannen in 2024/2025 uitgevoerd worden.

2. We overleggen met Provincie Groningen, Regio Groningen-Assen en OV-Bureau over ontwikkelingen op het terrein van openbaar vervoer.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 hebben we deelgenomen aan verschillende structurele overleggen met de provincie, Regio Groningen-Assen en het OV-Bureau over de ontwikkeling van het openbaar vervoer. Daarnaast hebben we geanticipeerd op het voornemen van het OV-bureau om vanaf 2024 de lijnen 174 (Muntendam-Zuidbroek) en 107 (Stadskanaal-Hoogezand-Zernike) te schrappen in de dienstregeling. Dit als gevolg van bezuinigingen. Door in de eerste helft van 2023 een zienswijze in te dienen is dit voorkomen. Verder zijn we in 2023 betrokken bij de planvorming van grote spoorprojecten waaronder de Wunderline, de Nedersaksenlijn en de wat meer lokale plannen voor het doortrekken van de trein van Veendam naar Stadskanaal.

Doelstellingen

e. Economische dynamiek

Wij willen dat de werklocaties en de economische centra goed bereikbaar zijn.

Acties

1. Uitvoering plannen project Knijpsbrug.

Omschrijving (toelichting)

Onderdeel van de plannen is het ombouwen van beide rotondes ten noorden van de Knijpsbrug tot turborotondes en het verdubbelen van de afrit vanaf Groningen om hiermee de verkeersveiligheid en de doorstroming van het verkeer te verbeteren. Het tot uitvoer brengen van dit project kost meer tijd dan vooraf werd ingeschat. Onder meer door lopende gesprekken tussen de provincie Groningen en Rijkswaterstaat. Deze gesprekken gaan over het handhaven van de fiets- en voetgangersoversteek op de afrit vanaf Groningen in combinatie met de te gebruiken verkeerslichten. In juli 2023 is uw raad geïnformeerd over de vertraging binnen dit project.

2. We doen mee aan het project N33.

Omschrijving (toelichting)

Vanwege een tekort aan budget en de stikstofproblematiek is het project 'verdubbeling N33 Midden' medio 2022 stil komen te liggen. Inmiddels zijn er extra middelen beschikbaar op basis van de Kabinetsreactie 'Nij Begun' waar ook de N33 Noord mogelijk uit gefinancierd kan worden. Medio 2024 wordt duidelijk wanneer en hoe het project wordt opgestart. Wij zijn bij de verdere planvorming betrokken.

2.3.5 Duurzaamheid

Algemeen

In 2019 is een duurzaamheidsvisie vastgesteld. Sinds die tijd werken we aan de uitvoering van deze visie. De duurzaamheidsvisie straalt ambitie uit. Hiermee willen we aan het werk. Tegelijkertijd zijn capaciteit en middelen beperkt. Elk jaar worden de onderwerpen bepaald waar in dat jaar op wordt ingezet. We hebben veel aandacht voor 'de sociale kant van duurzaamheid'. Armoede is een probleem in onze gemeente en we zien dat dit probleem groter wordt. Veel woningeigenaren hebben onvoldoende geld om hun huis te verduurzamen. In wijken met goedkope woningen hebben onze inwoners hoge energierekeningen.

Daarnaast vraagt de overgang naar duurzame energievormen zoals zonne-energie de komende jaren om veel inspanningen. Diverse beleidsplannen moeten worden opgesteld of geactualiseerd. In 2021 is de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 vastgesteld. In 2023 is deze strategie geactualiseerd, in de vorm van de RES 2.0. Een belangrijk onderwerp voor de RES is hoe onze inwoners kunnen profiteren van duurzame energieprojecten. Ook de problemen met het overvolle elektriciteitsnet vroegen in 2023 onze aandacht.

In 2021 is de Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld. De TVW beschrijft per wijk welke mogelijkheden er zijn om hier van het aardgas af te gaan. Wij maken in een aantal wijken al plannen om van het aardgas af te gaan, zoals in Kiel-Windeweer en Lageland. Dit doen wij samen met de inwoners. De TVW is de basis voor de RES 2.0. Het opstellen van de RES en TVW, en het om de 2 of 4 jaar vernieuwen, is een wettelijke verplichting. Tot slot is er aandacht voor de voorbeeldrol van de gemeente. We willen extra stappen maken om verder te verduurzamen. Belangrijke onderwerpen zijn Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) en het verduurzamen van onze gebouwen.

Doelstellingen

a. We bieden individuele inwoners mogelijkheden om te verduurzamen

We bieden individuele inwoners die duurzaam willen handelen hier de mogelijkheden voor.

Acties

1. Beleid elektrische laadpalen.

Omschrijving (toelichting)

In april 2022 heeft uw raad de laadvisie Midden-Groningen vastgesteld. Vanaf juli 2022 kunnen inwoners een laadpaal in de openbare ruimte aanvragen als het niet mogelijk is om op eigen terrein te laden. De voorbereidingen om een laadpaal te plaatsen kost de nodige tijd, als gevolg van locatiekeuze(beoordeling), het nemen van een verkeersbesluit, en door de levertijden van de palen. In 2023 zijn rond de 60 laadpalen. Daarnaast is in een gemeenschappelijk aanbesteding met een groot aantal andere gemeenten in de provincies Groningen en Drenthe een contract afgesloten met een nieuwe laadpalenleverancier. Dit contract is ingegaan op 1 juli 2023 en loopt 3 jaar.

2. Duurzaamheidslening.

Omschrijving (toelichting)

Wij bieden onze inwoners een duurzaamheidslening aan. Deze zogenaamde stimuleringsregeling wordt aangeboden via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn). We zijn in september 2023 gestart met de eerste pilot voor het Volkshuisvestingsfonds. Deze pilot is in Gorecht-Noord. Er is een samenwerking met Gasvrij Gorecht. We hebben ruim 200 huiseigenaren benaderd. Dit zijn eigenaren die recht hebben op subsidie uit het Volkshuisvestingfonds en hebben hen energieadvies aangeboden. Ongeveer 80 huiseigenaren hebben van dit aanbod gebruik gemaakt. Een flink aantal van deze eigenaren start met verduurzamen. In 2023 zijn 42 stimuleringsleningen verstrekt. Dit zijn er wat minder dan op voorhand gedacht. Veel eigenaren zijn nog bezig met de voorbereiding en het opvragen van offertes. Onze verwachting is dan ook dat er in 2024 nog meer gebruik gemaakt zal worden van de mogelijkheden die het Stimuleringsfonds Volkshuisvestingfonds onze inwoners biedt.

3. Energieloket.

Omschrijving (toelichting)

We hebben een energieloket. Inwoners met vragen over energiebesparing en duurzame energie in huis kunnen gratis bij het Energieloket terecht voor onafhankelijke en transparante informatie hierover. Het energieloket heeft een uitgebreide website, biedt een huisscan aan en organiseert online bijeenkomsten. Per chat en per e-mail kan een persoonlijk advies worden gevraagd. In 2023 hebben meer dan 5.000 van onze inwoners de website van het Regionaal Energieloket Midden-Groningen bezocht. Meer dan 90% van de inwoners die gebruik maken van het energieloket is hier tevreden over.

4. Ondersteunen individuele burgers.
Omschrijving (toelichting)

Wij helpen onze inwoners bij het vinden van de juiste informatie en beschikbare middelen. Hiervoor hebben we onder andere het energieloket. Ook helpen we onze inwoners bij het invullen van de aanvragen / formulieren als zij subsidies willen aanvragen. Hiervoor is de bespaarcoach beschikbaar.

5. RREW en SPUK.
Omschrijving (toelichting)

De Specifieke Uitkering (SPUK) Energiebesparende maatregelen is de opvolger van de Regeling Reductie Energiegebruik Wonen (RREW). De uitvoering van deze regeling is in 2023 van start gegaan. De resultaten over 2023 waren als volgt:

- Klusbus: voor huurders en huiseigenaren hebben we nu de Klusbus voor hulp bij kleine energieklussen in huis, zoals het dichten van kieren en naden of het aanbrengen van tochtstrips, radiatorfolie, en waterbespaarders. In 2023 zijn 267 huishoudens geholpen. De tevredenheid hierover wordt doorlopend gemonitord en deze dienst krijgt van onze inwoners een gemiddelde waardering van 8/10.
- Bespaarcoach: voor huiseigenaren die grotere verduurzamende maatregelen willen uitvoeren aan hun huis én hulp kunnen gebruiken met hun financiële mogelijkheden, hebben we nu de Bespaarcoach. Zij helpt inwoners met het inzichtelijk maken van de betaalbaarheid van gewenste maatregelen en helpt eventueel bij het aanvragen van subsidies. In 2023 zijn er 76 Bespaarcoach casussen opgestart, waarvan er 21 zijn afgerond.
- Extra subsidie: voor huiseigenaren in onze gemeente die minder verdienen dan 125% van het sociaal minimum inkomen is er een maximale extra subsidie voor het verduurzamen van €1.750 per adres. Deze subsidie is aan te vragen via de Bespaarcoach. In 2023 hebben 14 huishoudens hier gebruik van gemaakt.
- CV-dokter voor huiseigenaren: de CV-dokter stelt de centrale verwarming optimaal in, zodat deze minder hard pompt. Dit zorgt voor een lager gasverbruik en dus lagere kosten. In 2023 hebben 32 huishoudens hier gebruik van gemaakt. Deze dienst krijgt van onze inwoners een gemiddelde waardering van 9,2/10.
- CV-optimalisatie voor huurders: met woningcorporatie Lefier en woonstichting Groninger Huis zijn afspraken gemaakt om huurders ook CV-optimalisatie aan te bieden. De samenwerkingsovereenkomsten hiervoor zijn in 2023 getekend en Lefier is reeds begonnen met de uitvoering. In 2023 zijn er 150 huurwoningen bediend met deze dienstverlening.
- Dit alles wordt met een doorlopende communicatiestrategie onder de aandacht gebracht bij onze inwoners.

Doelstellingen

b. Onze inwoners zijn betrokken bij de ontwikkeling van duurzame energieprojecten en profiteren hiervan
In het klimaatakkoord is het streven naar 50% lokaal eigendom van hernieuwbare energieprojecten opgenomen. De RES Groningen, waar onze gemeente deel vanuit maakt, onderschrijft het belang van lokaal eigendom en participatie. Dit gaat zowel over meepraten (procesparticipatie) als financieel voordeel genieten (financiële participatie).

Acties

1. Afstemmen bij profiteren ontwikkeling duurzame energie projecten.
Omschrijving (toelichting)

Indien wij als gemeente worden geconfronteerd met een initiatief van een ontwikkelaar om een zonnepark te realiseren, gaan wij altijd in gesprek om te borgen dat omwonenden mee kunnen profiteren van de ontwikkelingen. Wij zetten hierbij in op lokaal eigendom. Wanneer dit niet lukt richten we een gebiedsfonds in. In 2023 zijn een tweetal zonneparken vergund (Buitenhuizen en Woudbloem), waarbij door ons op bovenstaande wijze is gehandeld.

2. Beleid Midden-Groningen.
Omschrijving (toelichting)

Op 23 mei 2023 heeft uw raad het herziene zonneparkenbeleid vastgesteld. In het nieuwe beleid vindt nadrukkelijk meer sturing plaats op draagvlak en maatschappelijk rendement dan in het vorige zonneparkenbeleid.

3. Taken binnen de RES.
Omschrijving (toelichting)

In RES-verband is een handreiking opgesteld voor gebiedsfondsen en voor een maatschappelijke tender.

Doelstellingen

c. We maken duurzame energieprojecten mogelijk
Onze gemeente heeft een vastgestelde visie over het waar en hoe we ruimte bieden aan duurzame energieprojecten. In de toekomst is meer duurzame energie op land nodig. Dit betekent dat we moeten bedenken waar we dergelijke parken willen toestaan en hoe ze passen in de omgeving. Hierbij willen we ons landschap niet (te zeer) aantasten. Negatieve effecten, bijvoorbeeld geluidsoverlast, van duurzame energieprojecten spelen hier ook een rol bij.

Acties

1. Beleid Duurzame Energie Midden-Groningen.
Omschrijving (toelichting)

Zoals benoemd heeft uw raad in 2023 het herziene zonneparkenbeleid vastgesteld. In het nieuwe beleid vindt meer sturing plaats op draagvlak en maatschappelijk rendement, is de definitie van wat onder een kleinschalig zonnepark wordt verstaan gewijzigd, zijn zoekgebieden geschrapt en worden aan zon-op-dak en andere koppelkansen (meervoudig ruimte gebruik) nadrukkelijk voorrang gegeven. De beleidsdoelstelling voor 2025 is met de actualisatie van het beleid onveranderd gebleven, namelijk 600 hectare zonneparken. Daarnaast is in 2023 de omgevingsvisie vastgesteld. De opgenomen ambities en doelstellingen in deze visie sluiten aan bij het streven ruimte te bieden aan duurzame energieprojecten.

2. Netwerkcapaciteit.
Omschrijving (toelichting)

We overleggen regelmatig met Enexis over knelpunten in het elektriciteitsnet. In 2023 hebben wij als onderdeel van deze gesprekken concrete afspraken gemaakt over hoe we elkaar op de hoogte houden van plannen en projecten op de middellange termijn. Dit om te zorgen dat er over en weer nog beter zicht is op aankomende projecten op het gebied van onder meer duurzame opwekking van energie, woningbouw en de elektrificatie van de industrie en vervoer. Dit inzicht is nodig om de ontwikkeling van het elektriciteitsnet hier zo optimaal mogelijk op aan te laten sluiten.

In het verlengde van het overleg met Enexis hebben we geparticipeerd in het traject om te komen tot een Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK). Dit traject is gericht op het in beeld brengen van de verwachte ruimtelijke economische ontwikkelingen en de hiervoor benodigde energie-infrastructuur op de middellange termijn. Dit vormt een belangrijke basis voor het doen van investeringen in het elektriciteitsnet in de komende jaren.

3. RES-uitgangspunten.
Omschrijving (toelichting)

Er zijn in RES-verband in 2023 geen gezamenlijke uitgangspunten voor een ruimtelijke visie vastgesteld.

4. Zon-op-dak.
Omschrijving (toelichting)

In RES-verband is in 2023 geen plan van aanpak 'stimuleren zon-op-dak' opgesteld. In ons herijkte zonneparkenbeleid krijgt zon-op-dak wel nadrukkelijk voorrang.

Doelstellingen

d. Een aantal wijken in onze gemeente is in 2030 van het aardgas af
We hebben in 2021 de Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld. De visie beschrijft welke techniek om van het gas af te gaan het best passend is voor de diverse wijken. Dit hangt af van de locatie en het type woningen. Nu de visie is vastgesteld moeten wijkuitvoeringsplannen (WUPs) worden gemaakt. Het opstellen van een TVW en de WUPs is een wettelijke verplichting. We hebben al een aantal lopende projecten waarbij wijken van het aardgas afgaan. Ook zijn er een aantal plannen voor andere wijken om van het aardgas af te gaan.

Acties

1. Aardgasvrij Steendam-Tjuchem.
Omschrijving (toelichting)

Wij voeren, samen met een grote groep samenwerkingspartners, het project Proeftuin Aardgasvrije dorpen Steendam-Tjuchem uit. Binnen dit project worden de woningen in de dorpen naast versterkt ook verduurzaamd. Om hierbij te helpen kunnen de inwoners van de twee dorpen gebruik maken van een speciale verduurzamingssubsidie en een stimuleringslening aanvragen. In 2023 hebben we 77 subsidies verstrekt. Zonnepanelen (41) was in 2023 de maatregel waarvoor de meeste subsidies zijn aangevraagd, gevolgd door warmtepompen (20) en isolatie (15). Daarnaast zijn er 3 rentevrije lening verleend. Verder hebben we in 2023 een enquête gehouden onder de bewoners van Steendam en Tjuchem over hun ervaringen met deze subsidie. De resultaten van de enquête waren positief.

2. Belanghebbenden TVW WUPs.
Omschrijving (toelichting)

Bij het opstellen van TVW en in het bijzonder de WUPs betrekken wij vele belanghebbenden. Denk hierbij aan woningcorporaties, bewoners vertegenwoordigende organisaties, energiecoöperaties, het waterbedrijf, en uiteraard de bewoners van de huizen. Deze werkwijze 'samen aan de slag van onderop' hebben wij in 2023 toegepast in de projecten Aardgasvrij Steendam-Tjuchem en Gasvrij Gorecht.

3. Gasvrij Gorecht.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn de volgende vorderingen gemaakt met het doel dat ongeveer 1.000 woningen in Gorecht-Noord vanaf 2025 met de restwarmte van ESKA:

- de woningverbeteringen om de woningen op minimaal label C te brengen zijn vergevorderd;
- eind 2023 kookte, dankzij de inductieregeling, 83% van de bewoners inmiddels elektrisch;
- ruim 90% van de huurders heeft in 2023 ingestemd met het warmtenet (minimaal 70% was benodigd);

- het voorlopig ontwerp en definitief ontwerp voor het warmtenet zijn zo goed als afgerond, zo ook het technisch ontwerp voor 'de uitkoppelingsinstallatie' bij ESKA;
- de samenwerkingsovereenkomst is door alle betrokkenen (ESKA, waterbedrijf, de gemeente en alle betrokken woningcorporaties) ondertekend, en;
- de gesprekken over de governance en financiering van het warmtenet tussen de gemeente en het waterbedrijf zijn opgestart.

4. Kosten.
Omschrijving (toelichting)

Wij hebben ons in 2023 ingespannen om onze inwoners op weg te helpen met hun zoektocht naar subsidies en regelingen. Onze bespaarcoach ondersteunt inwoners hierbij. Binnen het project Gastvrij Gorecht zijn de verschillende subsidies en regelingen daarnaast ook onder de aandacht gebracht bij particuliere woningbezitters.

5. Nieuwe Aardgasvrije Wijken.
Omschrijving (toelichting)

Wij ondersteunen nieuwe initiatieven in wijken en dorpen die het doel hebben om van het aardgas af te gaan. In het bijzonder ondersteunen wij bij het aanvragen van subsidies, zoals de PAW-subsidies. In 2023 hebben wij geen aanvraag ingediend voor het Programma Aardgasvrije Wijken. Wel zijn wij betrokken bij een mooi initiatief in Kiel-Windeweer. Wij onderzoeken met de initiatiefnemers in het dorp hoe we de plannen kunnen ondersteunen om naast aardgasvrij zelfs fossielvrij te kunnen worden.

6. Wijkuitvoeringsplannen.
Omschrijving (toelichting)

In 2022 heeft uw raad het plan van aanpak 'Intensivering buurtaanpak' vastgesteld. Op basis hiervan zijn in 2023 initiatieven ondersteund in Kiel-Windeweer, Lageland, Zuiderpark, Foxhol, Vosholen(-west), Noordbroek, Zuidbroek en de Schildmeer dorpen. We werken samen met de inwoners van deze dorpen en wijken aan plannen om van het aardgas af te gaan.

Doelstellingen

e. We ondersteunen initiatieven van inwoners, bewonersorganisaties, energiecoöperaties en andere belanghebbenden
De transitie naar een duurzame samenleving kunnen we niet alleen. We ondersteunen daarom initiatieven van bewoners, bewonersorganisaties, energiecoöperaties en andere belanghebbenden.

Acties

1. Afstemming rollen.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 hebben we deelgenomen aan de Regiotafel. Hierin zijn alle energiecoöperaties van Midden-Groningen vertegenwoordigd. Afgelopen jaar hebben we het project 'Anders Warm' gefaciliteerd en gefinancierd. De energiecoöperaties hebben een toolbox ontwikkeld. In de online toolbox zitten subsidiewijzers, communicatie sjablonen en hand-outs (met basisinformatie over isolatiematerialen, verwarmingssystemen en stroomopwekking en -opslag). Beginnende initiatieven van energiecoöperaties kunnen de toolbox raadplegen. We vinden dergelijke projecten belangrijk, omdat de leden van de energiecoöperaties dicht bij onze inwoners staan en gemakkelijk met hen in contact komen.

2. Betrekken jeugd.
Omschrijving (toelichting)

Er hebben in 2023 geen activiteiten plaats gevonden die specifiek gericht waren op de jeugd.

3. Fairtrade/ Global goals.
Omschrijving (toelichting)

Onze externe samenwerkingspartners in de werkgroep Fairtrade hebben zich, door omstandigheden, teruggetrokken. Daarmee is er onvoldoende menskracht beschikbaar om de inspanningen te leveren die nodig zijn om een Fairtradegemeente te worden. Wij zullen echter wel voldoen aan de eisen / prestaties van de gemeentelijke organisatie die nodig zijn om Fairtradegemeente te worden, zoals de inkoop van Fairtradekoffie. Mochten in de toekomst zich weer externe partners melden, dan zullen wij ons opnieuw inspannen om het label Fairtradegemeente te krijgen. Daarnaast spannen we ons blijvend in voor de global goals. Het bestrijden van armoede/ energiearmoede is één van de goals waar wij ons volop voor inzetten.

Doelstellingen

f. We voeren een duurzame bedrijfsvoering
We hebben een voorbeeldrol. Wat we van anderen verwachten moeten we zelf ook doen. We voldoen hierbij aan alle wettelijke verplichtingen op het gebied van energie en duurzaamheid.

Acties

1. Duurzaam gemeentelijk vastgoed.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn een aantal maatregelen getroffen om ons vastgoed te verduurzamen:

- Voor Sportcentrum de Kalkwijck en de Duurswoldhal is een verduurzamingsplan gemaakt. Er is voor 2024 een uitvoeringskrediet aangevraagd én verstrekt.
- In het Huis voor Bestuur en Cultuur is het lichtplanontwerp aangepast om te komen tot een efficiënter energieverbruik. Vanuit het ontwerp was bedacht om het gebouw meer te verlichten dan daadwerkelijk nodig is; dit is aangepast.
- In het Huis voor Bestuur en Cultuur en Kindcentrum de Vosholen is slimme technologie geïnstalleerd om de installaties efficiënter te besturen.
- Kindcentrum Zuidbroek en Kindcentrum Woldwijck zijn in 2023 gasloos gemaakt en verduurzaamd door onder andere zonnepanelen te plaatsen.

2. Duurzaam meerjaren onderhoudsplan.
Omschrijving (toelichting)

Voor de gemeentelijke gebouwen worden aparte verduurzamingsplannen gemaakt. Zie ook actie één hierboven.

3. Duurzaam wagenpark.
Omschrijving (toelichting)

Uw raad heeft in december 2023 een plan van aanpak voor de verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark vastgesteld. We hebben het doel om een emissievrij wagenpark te hebben in 2030. In het nu vastgestelde plan wordt voorgesteld om vanaf nu scooters, personenauto's en bestelbusjes te vervangen voor batterij-elektrische alternatieven. Voor vrachtwagens, tractoren en voertuigen met beperkte snelheid is het op dit moment nog niet haalbaar en betaalbaar. Wel wordt in 2024 een pilot gedraaid met een elektrische vuilniswagen om ervaring op te doen met dit duurzame alternatief.

4. Interne afvalstromen.
Omschrijving (toelichting)

In 2022 hebben we in het Huis voor Cultuur en Bestuur de afvalscheiding succesvol ingevoerd. In 2023 waren de andere locaties aan de beurt. Hierdoor is het mogelijk dat medio 2024 op alle locaties aparte fracties worden ingezameld. Het gaat dan om groente, fruit en etensresten, oud papier en karton, plastic verpakkingsmateriaal en restafval. De bedoeling is dat uiteindelijk deze laatste fractie komt te vervallen. Afgesproken is om jaarlijkse een sorteeranalyse te verrichten van het restafval. Op basis van de sorteeranalyse wordt een advies gegeven om reductie van het restafval verder door te voeren.

5. Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI).
Omschrijving (toelichting)

In 2023 hebben we voorbereidingen getroffen om in januari 2024 het Manifest MVOI (maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen) te gaan ondertekenen. Het manifest helpt ons met het bereiken van ambities op het gebied van duurzaamheid door op een verantwoorde manier in te kopen. Het betekent dat we ons bij elke aankoop afvragen of de koop nodig is en zo ja, op welke duurzame en sociale manier dat het beste kan. Hierbij kijken we naar klimaat, milieu en biodiversiteit, circulariteit, social return, diversiteit en inclusie, én ketenverantwoordelijkheid. Elke ondertekenaar van het manifest dient uiterlijk een jaar na ondertekening een MVOI actieplan op te stellen. In het actieplan leggen partijen vast welke concrete acties ze gaan uitvoeren om hun inkoopproces te verduurzamen. Bijvoorbeeld door andere kwaliteitseisen of criteria toe te voegen aan de inkoopprocedure.

2.3.6 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren

De verplichte beleidsindicatoren zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Naam Indicator	Eenheid	Peiljaar	MG	Nederland
Functiemenging	%	2022	45,1	53,8
		2021	44,6	53,3
		2020	43,8	53,3
		2019	44,6	53,3
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2022	140,6	174,1
		2021	135,1	164,9
		2020	126,5	158,1
		2019	121,7	151,3

2.3.7 Financieel overzicht Economie

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Lasten					
Brandweer / Openbare Veiligheid	5.842	6.436	6.839	6.073	766 V
Economische ontwikkeling	8.190	7.208	13.369	12.063	1.306 V
Bedrijventerreinen	1.077	2.553	8.212	3.837	4.375 V
Grondexploitaties	5.291	6.546	9.517	7.170	2.347 V
Toerisme	290	518	695	542	152 V
Openbaar vervoer	41	48	48	40	9 V
Totaal lasten	20.731	23.309	38.680	29.725	8.955 V
Baten					
Brandweer / Openbare Veiligheid	264	217	217	251	34 V
Economische ontwikkeling	4.542	2.668	6.206	6.419	213 V
Bedrijventerreinen	1.236	3.486	12.332	6.170	-6.162 N
Grondexploitaties	4.560	6.792	7.834	5.290	-2.544 N
Toerisme	456	307	385	483	99 V
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0
Totaal baten	11.058	13.470	26.973	18.613	-8.360 N
Saldo voor bestemming	**-9.673**	**-9.839**	**-11.707**	**-11.112**	**595 V**
Mutatie reserves					
Stortingen	1.790	0	4.283	3.961	321 V
Onttrekkingen	220	13	4.463	4.615	152 V
Totaal mutatie reserves	-1.570	13	181	654	474 V
Saldo na bestemming	**-11.243**	**-9.826**	**-11.527**	**-10.458**	**1.069 V**

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Het nadelig saldo na bestemming op het programma Economie is afgenomen met ongeveer € 1 miljoen ten opzichte van de begroting na wijziging 2023. We lichten per product de belangrijkste wijzigingen toe.

Brandweer en openbare veiligheid
Lasten (€ 766.000 voordelig): We hebben een incidenteel voordeel van € 663.000 op de personeelslasten door het niet kunnen invullen van vacatureruimte. Dit komt met name door de krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast is er een voordeel van € 92.000 door vertraging in de inventarisatie en het uitvoeren van het witte-vlekkenplan (aanwezigheid en bereikbaarheid van brandkranen). Overige afwijkingen in de lasten tellen op tot een voordeel van € 11.000.

Baten (€ 34.000 voordelig): Deze afwijking wordt niet toegelicht.

Economische ontwikkeling
Lasten (€ 1.306.000 voordelig): Voor het Volkshuisvestingsfonds zijn de lasten € 1.747.000 lager uitgevallen, door een beperkt aantal aanvragen in 2023. Daarentegen ontstaat per saldo een nadeel van € 1.023.000 op de lasten door de terugbetaling van onterecht ontvangen dwangsommen in relatie tot een windmolenpark. Voor de implementatie van de Omgevingswet resteert een bedrag van € 421.000. De Omgevingswet is op 1-1-2024 ingegaan en er zullen nog kosten volgen. Op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling zijn de personeelskosten voor ruimtelijke ordening en stedenbouw € 133.000 lager uitgevallen. Er resteert € 48.000 van het incidentele budget voor het opstellen van de bedrijventerreinenvisie en de agenda voor de landbouw. Er volgen nog kosten in 2024, maar deze kunnen opgevangen worden binnen de structurele budgetten. Lagere kosten voor het uitkeren van subsidies en het organiseren van activiteiten voor ondernemers tellen op tot een voordeel van € 89.000. In 2023 zijn de bouwtaken teruggehaald vanuit de Omgevingsdienst. Dit heeft geleid tot hogere personeelskosten van € 488.000, maar ook tot meer inkomsten uit leges. Voor de pilot aardgasloze wijk Hoogezand zijn de lasten € 161.000 hoger dan begroot. Dit project

wordt volledig met subsidie gedekt. Per saldo zijn de baten en lasten budgetneutraal. De proces- en beheerkosten van de renteloze lening en subsidies van het project PAW Steendam-Tjuchem zijn € 470.000 lager uitgevallen. Tot slot zijn de toegerekende rentelasten aan dit product € 80.000 lager dan begroot. Na herberekening is de omslagrente lager uitgevallen. Overige afwijkingen tellen op tot een nadeel van € 10.000.

Baten (€ 213.000 voordelig): Voor het Volkshuisvestingsfonds zijn de baten € 1.320.000 lager uitgevallen. Er zijn minder kosten gemaakt, waardoor de dekking vanuit de specifieke uitkering van het Rijk (SPUK) ook lager is. Er zijn meer leges ontvangen voor ruimtelijke ontwikkeling, resulterend in een voordeel van € 83.000. De ontvangen leges voor omgevingsvergunningen zijn € 551.000 hoger. Er is een dwangsomvergoeding ontvangen van € 1.000.000. De rechtbank heeft besloten dat dit terugbetaald moest worden. Door de hogere lasten voor de pilot aardgasloze wijk Hoogezand vallen de baten ook € 161.000 hoger uit. De baten zijn € 291.000 lager voor het project PAW (Programma Aardgasvrije Wijken) Steendam-Tjuchem. Door de lagere proces- en beheerkosten is de dekking vanuit de specifieke uitkering ook lager. Overige afwijkingen tellen op tot een voordeel van € 29.000.

Mutaties reserves (€ 659.000 nadelig): Het nadeel van € 659.000 ontstaat door een lagere onttrekking uit een aantal reserves. Voor € 482.000 bestaat dit uit een lagere onttrekking uit de reserve financiële ruimte 2022. Dit heeft voor € 421.000 betrekking op de implementatie van de Omgevingswet en voor € 61.000 op de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb). Het restant blijft voor 2024 beschikbaar in de reserve. Daarnaast is er € 177.000 minder onttrokken uit de reserve PAW Steendam-Tjuchem. Dit heeft te maken met lagere kosten voor de renteloze lening.

Bedrijventerreinen en grondexploitaties algemeen
Dit betreffen grondexploitaties. Voor een meer uitgebreide toelichting verwijzen we u naar de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) en paragraaf 3.7.

Bedrijventerreinen
Lasten (€ 4.375.000 voordelig): De baten van de grondexploitatie Rengerspark (vnl. grondverkopen) worden via de lasten overgeboekt naar de balans. De afname van de lasten wordt voor het grootste gedeelte veroorzaakt door € 3.979.000 minder grondverkopen. Daarnaast zijn de kosten voor het woonrijp maken € 465.000 lager uitgevallen, omdat de uitvoering opschuift naar volgende jaren. De Onroerende Zaak Belasting is voor Rengerspark € 33.000 hoger. Overige verschillen tellen op tot € 36.000 hogere lasten.

Baten (€ 6.162.000 nadelig): Door minder grondverkopen op Rengerspark zijn de baten € 3.979.000 lager. Hierdoor is de verwachte winstneming € 1.759.000 lager uitgevallen. De lasten van de grondexploitatie Rengerspark worden via de baten overgeboekt naar de balans. Dit verklaart ook voor een deel het verschil bij de baten van € 465.000 voor het woonrijp maken. Overige verschillen tellen op tot € 41.000 hogere baten.

Mutaties reserves (€ 1.012.000 voordelig): Binnen het product bedrijventerreinen is € 1.012.000 minder gestort in de reserve grondexploitaties gedaan door een lagere winstneming op Rengerspark van € 1.759.000. Hiertegenover staat een extra storting in de reserve grondexploitaties van € 747.000 als aanvulling tot het minimumniveau van € 1.250.000.

Grondexploitatie
Lasten (€ 2.347.000 voordelig): De baten van de woningbouwexploitaties (vnl. grondverkopen) worden via de lasten overgeboekt naar de balans. De grondverkopen zijn € 720.000 lager uitgevallen. Het overige verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door € 2.503.000 lagere kosten voor het bouw- en woonrijp maken. Deze kosten hebben met name betrekking op de Vosholen deelplan 2 en schuiven op naar volgende jaren. Daarnaast is € 811.000 extra gestort in de verliesvoorzieningen van de grondexploitaties als gevolg van de uitkomsten van de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2024. Dit is vooral veroorzaakt door hogere saneringskosten voor grondexploitatie De Vosholen deelplan 2 en extra kosten voor asfaltering van De Croonhoven. Overige verschillen tellen op tot € 65.000 hogere lasten.

Baten (€ 2.544.000 nadelig): De lasten van de woningbouwexploitaties worden via de baten overgeboekt naar de balans. De lagere kosten voor bouw- en woonrijp maken van € 2.503.000 hebben hier effect op. Verder is op de grondexploitaties € 720.000 minder verkocht, dit betreft Tolweg, De Vosholen deelplan 2 en verlengde Veenlaan (€ 1,5 mln). Daartegenover staan hogere grondverkopen op De Drevenhof en De IJsbaan (€ 0,8 mln). De winstnemingen zijn € 593.000 hoger

omdat de kosten voor het woonrijp maken van de grondexploitaties Tolweg en De Vosholen deelplan 1 naar beneden zijn bijgesteld. Overige verschillen tellen op tot € 86.000 hogere baten.

Mutaties reserves (€ 120.000 voordelig): Er heeft een hogere storting van € 691.000 plaatsgevonden in de reserve grondexploitaties. Dit komt door hogere winstnemingen op de woningbouwexploitaties van € 592.000 en een extra storting in de reserve grondexploitaties van € 99.000 als aanvulling tot het minimumniveau van € 1.250.000. De hogere onttrekking van € 811.000 betreft de dekking van de aanvulling van de verliesvoorzieningen van de grondexploitaties als resultaat van de Meerjarenprognose Grondexploitaties 2024.

Toerisme
Lasten (€ 152.000 voordelig): In 2023 zijn structurele en incidentele middelen beschikbaar gesteld voor de visie Vrijetijdseconomie. Van het structurele budget resteert € 20.000. Ook resteert € 20.000 vanuit de middelen die meerjarig beschikbaar zijn voor recreatie en toerisme. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere kosten voor intergemeentelijke samenwerking door uitgestelde werkzaamheden. Van het incidentele budget resteert € 70.000. Het opstellen van de havenvisie en het ligplaatsenbeleid, voorbereidingen voor verbetering Haven Zuidbroek, onderzoek fietsnetwerk en het herstellen van de nutsvoorzieningen in de Slochterhaven hebben vertraging opgelopen. Deze werkzaamheden worden in 2024 uitgevoerd. Overige afwijkingen tellen op tot een voordeel van € 42.000.

Baten (€ 99.000 voordelig): De toeristenbelasting wordt opgelegd na afloop van het jaar aan de hand van het aantal geregistreerde overnachtingen. Het opbrengst op basis van het aantal toeristen dat in 2022 in onze gemeente overnachtte overtrof onze inschatting met € 78.000. Als gevolg hiervan hebben we de verwachte opbrengst over 2023 met € 25.000 verhoogd. Tezamen resulteert dit in een voordeel van € 103.000. Overige afwijkingen tellen op tot een nadeel van € 4.000.

Openbaar vervoer
Het verschil ten opzichte van de begroting 2023 is nihil en wordt derhalve niet toegelicht.

2.4 Programma Dienstverlening

2.4.0 Inleiding

In 2023 is duidelijk geworden dat onze inwoners op het gebied van (burgerzaken) dienstverlening zeer tevreden zijn over de centrale dienstverlening vanuit het nieuwe Huis van Cultuur en Bestuur in Hoogezand. We hebben de dienstverlening kwalitatief beter en efficiënter ingeregeld, zijn fysiek goed bereikbaar met ruimere openingstijden, toegankelijk en klantvriendelijk. Uit een enquête in 2023 onder onze bezoekers is gebleken dat 95% van de inwoners onze dienstverlening en de openingstijden als positief ervaren. Voor de specifieke burgerzaken producten hebben 23.707 inwoners ons bezocht. Daarvan hadden 11.699 een afspraak gemaakt voor het aanvragen van een reisdocument (4.965) of rijbewijs (4.203). De rest kwam voor één van de overige producten. Daarnaast kwamen er 12.008 inwoners zonder afspraak naar het Huis van Cultuur en Bestuur. Van hen kwamen 8.021 hun reisdocument of rijbewijs ophalen. Dat gaat via de snelbalie en hiervoor hoeft ook geen afspraak gemaakt te worden. De overige 3.987 inwoners die zonder afspraak binnen kwamen lopen hadden dat volgens onze uitgangspunten wel moeten doen. Waar mogelijk zijn zij direct geholpen of is voor hen alsnog een afspraak gemaakt.

We zijn verder blijven investeren in digitalisering en er kan steeds meer digitaal geregeld worden voor en door inwoners. Tegelijkertijd beseffen we ons dat niet alle werkzaamheden digitaal kunnen worden uitgevoerd en dat we er uiteraard voor ál onze inwoners zijn. Niet iedereen kan tenslotte digitaal goed zijn weg vinden. Die groep hebben we in het Huis van Cultuur en Bestuur begeleid of geholpen. Incidenteel hebben we inwoners thuis bezocht wanneer zij niet in staat waren om naar ons toe te komen. Op deze manier blijven we inzetten op maatwerk en sluiten wij aan bij wat het beste past bij onze inwoners.

Extra inzet van ons werd gevraagd rondom de organisatie van de verkiezingen. Zo was er de geplande Provinciale Staten en Waterschapsverkiezingen (feitelijk twee verkiezingen op één dag) en ontstond door de val van het Kabinet een nieuwe uitdaging: de organisatie van de Tweede Kamerverkiezingen.

2.4.1 Programmaplan Dienstverlening

Algemeen

Het programma Dienstverlening is beëindigd per 2023. Alle vervolgontwikkelingen hebben een plek gekregen in de bestaande organisatie. Met name de vorming van het Adviesteam Dienstverlening heeft hierin centraal gestaan. De ontwikkelingen en werkzaamheden waarover in deze jaarrekening

verslag wordt gedaan zijn daarom niet te herleiden naar de begroting 2023. In het collegeakkoord en de verbeteragenda van de raad heeft men duidelijk aandacht gevraagd voor de verbetering van de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en betrokken organisaties in onze gemeente.

In 2023 is er actief ingezet op de verbetering van de dienstverlening. Eind 2022 is hier al op voorgesorteerd. In het najaar van 2023 heeft dit geresulteerd in de totstandkoming van een Adviesteam Dienstverlening, ondergebracht in de lijnorganisatie onder het domein Dienstverlening en Participatie. Het Adviesteam Dienstverlening heeft, domein overstijgend, de regie over ontwikkelingen die de organisatie de komende jaren, in het kader van de dienstverlening, moet ontwikkelen of oppakken.

De klachtenbehandelaar maakt deel uit van het Adviesteam Dienstverlening. Jaarlijks wordt de inzet op klachtenafhandeling verantwoord door een separaat jaarverslag. Uw raad wordt geïnformeerd met een raadsbrief en ontvangt dit jaarverslag.

Doelstellingen

a. Gastheerschap in Huis van Cultuur en Bestuur

We vragen de bezoekers van het gemeentehuis naar hun ervaringen met het Huis van Cultuur en Bestuur en de centrale dienstverlening.

Acties

1. Evalueren van ervaringen van de bezoekers aan ons gemeentehuis.

Omschrijving (toelichting)

Eind 2022 is een enquête gehouden onder 261 baliebezoekers . De reacties geven overwegend positieve ervaringen over de geleverde dienstverlening en het bezoek aan het gemeentehuis. Inwoners gaven vaak een compliment of een uiting van genoegen over het gebouw, de inrichting of de manier waarop zij geholpen werden en te woord werden gestaan.

2. Evalueren van ervaringen van inwoners met de centrale dienstverlening.

Omschrijving (toelichting)

Een deel van onze inwoners moet verder reizen naar het gemeentehuis dan voor de herindeling. Op de vraag wat men vindt van de reistijd naar het gemeentehuis in Hoogezand geeft 90% van de ondervraagden aan deze goed te vinden, 10% vindt de reistijd te lang. De openingstijden beoordeelt 93% als voldoende om langs te komen en 7% onvoldoende. Al met al is de uitkomst van de enquête positief. Er is ruimte voor verbetering als we kijken naar de bekendheid van de avondopenstelling. De helft van de bezoekers was hier niet van op de hoogte. In de loop van 2023 is hier extra aandacht aan besteed via diverse communicatie kanalen. Onder andere in de herinneringsbrief die inwoners ontvangen bij het verlopen van (reis)documenten, worden de openingstijden duidelijk toegelicht.

Doelstellingen

b. Verkiezingen in 2023 goed, veilig en toegankelijk organiseren

We willen de verkiezingen goed, veilig en voor iedereen toegankelijk organiseren met inachtneming van de landelijke voorschriften en richtlijnen.

Acties

1. Het organiseren van de Provinciale Staten verkiezingen en de Waterschapverkiezingen 2023.

Omschrijving (toelichting)

Op 15 maart 2023 zijn de Provinciale Statenverkiezingen gehouden in combinatie met de Waterschapsverkiezingen. Feitelijk twee verkiezingen op dezelfde dag waarvan het tellen en het vaststellen van de uitslag pas na 21.00 uur kan beginnen. Dat is door bijna iedereen als (te) zwaar

ervaren. De combinatie van de telling, die tot diep in de nacht duurde, en de uitvoering van de (nieuwe) gemeentelijk stembureautaken heeft geleid tot extra belasting en oververmoeidheid bij zowel de stembureauleden en tellers als de gemeentelijke organisatie.

Veel gemeenten hebben dit gemeld bij de evaluatie van de verkiezingen door het ministerie van Binnenlandse Zaken en bij de belangenvereniging Nederlandse Vereniging Voor Burgerzaken (NVVB). De laatste heeft de minister van Binnenlandse Zaken schriftelijk meegedeeld dat de organisatie voor gemeenten op deze manier niet langer uitvoerbaar is en er veranderingen in het verkiezingsproces noodzakelijk zijn om de uitvoerbaarheid te waarborgen. Daarbij zijn onder andere aanbevelingen gedaan voor kleinere stembiljetten en elektronisch tellen, een vereenvoudiging van de beveiliging van het proces en kortere openingstijden van de stembureaus.

Door de val van het kabinet in de zomer moest op woensdag 22 november 2023 een extra verkiezing georganiseerd worden voor de samenstelling van de Tweede Kamer. Wij hebben ervoor gekozen de stemmen centraal te tellen waardoor de stembureaus alleen de stemmen per partij hoeven te tellen en niet meer op kandidaat niveau. Dat ontlast de stembureaus aanzienlijk en leidt tot een betere uitslag. De dag na de verkiezingen zijn alle stemmen door bijna 60 medewerkers geteld in sporthal De Kalkwijck. Dat is goed verlopen en ook goed bevallen. Door de te verwachten drukte bij deze verkiezingen hebben we op de grootste stembureaus extra personeel ingezet en gewerkt met een dubbele bezetting en een dubbel aantal stemhokjes en stembussen. Door het zeer grote formaat van de stembiljetten zijn alle stembureaus voorzien van extra stembussen en zijn extra tellers ingezet. We constateren dat 2023 een intensief jaar is geweest voor de verkiezingsorganisatie maar ook dat de organisatie van de verkiezingen opnieuw goed is verlopen.

Doelstellingen

c. Open Data
De implementatie start in 2023 en duurt meerdere jaren.

Acties

1. Waar mogelijk gegevens kosteloos, rechtenvrij, openbaar, machineleesbaar en volgens open standaarden beschikbaar stellen.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn deze werkzaamheden uitgevoerd door een daarvoor ingericht Data team

2. We maken een verkenning van makkelijk te behalen verbeteringen op het gebied van Open Data.
Omschrijving (toelichting)

In 2023 zijn deze werkzaamheden uitgevoerd door een daarvoor ingericht Data team.

Doelstellingen

d. Online-strategie
We willen de digitale toegankelijkheid en dienstverlening verbeteren. De onlinewereld verandert continu. Ook wetgeving vraagt meer inzet en een andere manier van werken. Onze website moet toegankelijk zijn voor alle doelgroepen. Hiervoor zijn centrale richtlijnen en regels opgesteld. We zorgen dat onze digitale kanalen steeds voldoen aan deze richtlijnen. We willen dat producten digitaal aangevraagd en/of verwerkt kunnen worden.

Acties

1. Deelname aan het project Digitale Aanvraag Rijbewijs waardoor het rijbewijs rechtstreeks digitaal bij de RDW kan worden aangevraagd.
Omschrijving (toelichting)

Vanaf 1 augustus 2022 kunnen inwoners hun rijbewijs ook online bij de RDW aanvragen. Via onze sociale mediakanalen en een persbericht is hiervoor de nodige aandacht gevraagd en ook op onze website staat alle informatie over het aanvraagproces . Online aanvragen bij de RDW kunnen alleen voor vernieuwingen en categorie uitbreidingen. Er zijn drie deelnemende fotografen in onze gemeente waar de inwoner terecht kan voor een digitale gezichtsopname die nodig is voor een online aanvraag. De aanvragen die bij de RDW worden gedaan, kunnen na twee werkdagen worden opgehaald aan onze balie. De uitreiking verzorgen wij omdat er een goede identificatie moet plaatsvinden. De deelname was in de eerste maanden ongeveer 10% en heeft zich in 2023 gestabiliseerd tot net geen 18%. Het digitaal aanvragen van een rijbewijs is een mooie aanvulling op onze dienstverlening.

2. Dienstverlening verbeteren door Word- en PDF-formulieren om te zetten naar digitale aanvraagformulieren.

Omschrijving (toelichting)

De projectgroep 'Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV)' heeft in 2023 geïnventariseerd welke aanvraagformulieren omgezet moeten worden en zal, in overleg met de uitvoeringsteams, de betreffende aanvraagformulieren in 2024 omzetten naar digitale aanvraagformulieren.

3. Het uitwerken van onze digitale communicatiestrategie.

Omschrijving (toelichting)

Het afgelopen jaar is er gewerkt aan het project ‘Werken aan Digitale Dienstverlening 2.0’. In dit project is er gedurende een periode van 6 maanden gebouwd aan de versteviging van het online communicatie team en de verbetering van online dienstverlening. Het project was slechts de eerste stap in de ambitie om onze inwoner beter te kunnen bedienen. Ook in 2024 werken we verder aan de verbetering van de online dienstverlening.

4. Verdere implementatie I-Burgerzaken (zoveel mogelijk digitaal werken).

Omschrijving (toelichting)

We willen met onze software zowel de medewerkers als de inwoners zo goed mogelijk digitaal faciliteren. Dat doen we door het maximale uit I-Burgerzaken te halen en alle beschikbare modules te gebruiken. Door de extra te organiseren Tweede Kamerverkiezingen (capaciteitsinzet) hebben we 6 van de 8 nieuwe modules niet kunnen implementeren en door moeten schuiven naar 2024.

Doelstellingen

e. Adviesteam Dienstverlening

We streven naar een goede (online) dienstverlening die erop gericht is om de toegang tot de gemeentelijke diensten en producten zo gemakkelijk, efficiënt en klantvriendelijk mogelijk te maken. Dit moet leiden tot een stijgende lijn in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening en verlaging van het aantal klachten van inwoners.

Acties

Inzet advies dienstverlening

Omschrijving (toelichting)

In 2023 heeft het adviesteam zich met de volgende projecten en activiteiten bezig gehouden:

Project 'Zo doen we het in Midden-Groningen':
In juli 2022 is het protocol “Zo doen we het in Midden-Groningen” vastgesteld. In het protocol staan afspraken rondom de afhandeling van alle externe klantcontacten. Hiermee is er een betere

beheersing en sturing mogelijk van de klantcontacten in relatie tot ons zaaksysteem. In 2023 heeft de implementatie van dit protocol geleid tot een verbetering van de inwonerstevredenheid over de kwaliteit van de klantcontacten. Verder is het 'klantbewustzijn' van de medewerkers aangescherpt en zijn teamleiders in staat tot monitoring, sturing en begeleiding van de medewerkers doordat zij beschikken over een speciaal ontwikkeld dashboard.

Project 'Implementatie van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer':
Op 1 januari 2025 treedt de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) in werking. Met deze wet wordt geregeld dat inwoners (burgers en bedrijven) het recht hebben om digitaal zaken te doen met de overheid, op een door het bestuursorgaan bepaalde wijze. Burgers en bedrijven krijgen het recht (niet de plicht) om ieder officieel bericht elektronisch aan de overheid te zenden. Om de implementatie te verwezenlijken is in mei 2023 een ambtelijke werkgroep gestart. De Wmebv stelt eisen aan onze digitale dienstverlening. Om de impact hiervan te doorgronden is een analyse gemaakt. In 2023 is geïnventariseerd en in kaart gebracht om welke producten het gaat en welke operationele en uitvoerende aansturing nodig is om de implementatie te realiseren. Er is beoordeeld wat de impact hiervan is en er zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd, die gehanteerd kunnen worden bij de verdere implementatie van de wet.

Project Fixi:
Ondanks onze inspanningen is het aantal klachten dat we ontvangen over de dienstverlening in de buitenruimte te hoog. Door het Fixi proces te verbeteren willen we een betere en gerichtere uitvoering van de werkzaamheden naar aanleiding van meldingen van inwoners. De projectgroep Fixi is in 2023 gestart met het verbetertraject.

Inwonersonderzoek:
Naar aanleiding van de evaluatie startorganisatie is besloten om in 2023 een inwonersonderzoek te houden. We hebben nog geen inwonersonderzoek dat inzicht biedt in hoe onze inwoners denken over hun omgeving, mede-inwoners en de gemeente. In 2024 wordt het traject bestuurlijk afgerond, waarna het inwonersonderzoek kan worden uitgezet.

Visie Dienstverlening Midden-Groningen:
In 2023 is de 'Visie Dienstverlening Midden-Groningen' vastgesteld. Aanleiding om tot een visie te komen komt voort uit de praktijk van alledag en met een blik op de toekomst. We leven in een tijdperk van snelle technologische ontwikkelingen en dat vraagt om een actuele visie op (digitale) dienstverlening.
Vaststelling van de visie is richtingbepalend voor de strategienota die naar verwachting begin 2024 wordt opgeleverd. Dit wordt het brondocument waarin de bindende visie, missie en strategische doelstellingen voor de komende jaren wordt beschreven en vastgelegd.

Overige activiteiten Adviesteam Dienstverlening in 2023:
Het Adviesteam Dienstverlening heeft in 2023 haar medewerking en inzet gegeven binnen diverse andere organisatieontwikkelingen of projecten:

- Project 'training Bondgenootschap & Eigenaarschap';
- IBOR en Djuma;
- IBOR en Gebouwenbeheer;
- Inzet van de POK-gelden;
- Dienstverlening Informatiepunt Digitale Overheid (IDO);
- Procesanalyse van complexe casussen; adviezen voor de lange en korte termijn: werkafspraken die volgen uit de analyses;
- Voorstellen m.b.t. kanalenstrategie, eigenaarschap, monitoring, (systeem)technisch ondersteuning en organisatorische verankering en borging;
- Dienstverlening leerlingenvervoer.

2.4.2 Financieel overzicht Dienstverlening

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Lasten					
Burgerzaken	1.218	1.347	1.627	1.573	55 V
Basisregistratie vastgoed	910	589	687	749	-62 N
Lokale omroep	57	56	71	70	0
Bestuurlijke samenwerking	335	305	375	389	-14 N
Voorlichting	46	74	74	28	46 V
Totaal lasten	2.567	2.371	2.834	2.809	25 V
Baten					
Burgerzaken	747	526	737	711	-26 N
Basisregistratie vastgoed	0	0	0	1	1 V
Lokale omroep	13	9	9	17	8 V
Bestuurlijke samenwerking	0	0	0	0	0
Voorlichting	1	0	0	0	0
Totaal baten	761	535	746	730	-17 N
Saldo voor bestemming	**-1.806**	**-1.836**	**-2.088**	**-2.079**	**8 V**
Mutatie reserves					
Stortingen	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0
Totaal mutatie reserves	0	0	0	0	0
Saldo na bestemming	**-1.806**	**-1.836**	**-2.088**	**-2.079**	**8 V**

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Op geen van de producten in het programma dienstverlening is er sprake van een afwijking boven € 100.000. De verschillen tellen op tot een voordeel van € 25.000 in de lasten en een nadeel van € 17.000 in de baten.

2.5 Programma Gevolgen gas- en zoutwinning en lokaal programma NPG

2.5.0 Inleiding

Binnen dit programma geven we uitvoering aan het Programma gevolgen gas- en zoutwinning en de uitvoering van het lokale programmaplan NPG.

2.5.1 Gevolgen gas- en zoutwinning

Algemeen

Veel van onze inwoners ondervinden dagelijks de gevolgen van de gaswinning. Dit gaat om eigenaren / bewoners van woningen die in het versterkingsprogramma zitten (3.316 adressen). Het gaat ook om mensen die niet in het versterkingsprogramma zitten, maar wel last ondervinden van de gaswinning. Bijvoorbeeld omdat ze meerdere schademeldingen hebben lopen bij het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG). Ook zijn er nog steeds veel inwoners die mentale en fysieke klachten hebben als gevolg van de gaswinning en de wijze waarop daar tot nu toe vanuit de rijksoverheid en de instituten mee om is gegaan.

Parlementaire Enquête
Op 24 februari 2023 publiceerde de parlementaire enquêtecommissie, die onderzoek deed naar de gaswinning en de afhandeling daarvan, haar langverwachte eindrapport. Dit rapport "Groningers boven gas" bood een ontluisterend beeld over hoe de afgelopen decennia om is gegaan met de inwoners van Groningen. In het rapport zijn ook aanbevelingen gedaan over hoe zaken beter kunnen.

Het kabinet heeft op basis van deze aanbevelingen een reactie geschreven met als titel Nij Begun, bestaande uit 50 maatregelen. Deze maatregelen gaan over het verbeteren en aanpassen van de huidige werkwijzen rondom schadeherstel en versterken specifiek gericht op het kerngebied. Ook zijn er maatregelen met een meer lange termijn die gericht zijn op het verbeteren van de sociale en economische structuur in Groningen en Noord-Drenthe.

Een paar maatregelen zijn kort na de publicatie van Nij Begun op 25 april 2023 ingegaan, maar de meeste maatregelen vragen meer uitwerking. In de loop van 2023 zijn verschillende momenten van

bestuurlijke afstemming geweest met de staatssecretaris over de voortgang van de uitwerking. Al snel concludeerden de regionale overheden dat de verschillende maatregelen teveel los van elkaar werden uitgewerkt. Daarom pleit de regio voor het opzetten van een Agenda Herstel van Groningen. In deze agenda moeten alle maatregelen die gericht zijn op het verbeteren van schadeherstel en versterking in het kerngebied integraal een plek krijgen. Een gezamenlijk eindbeeld vraagt een gezamenlijke aanpak en gedeelde verantwoordelijkheid en het organiseren van lokale slagkracht en doorzettingsmacht (op korte en lange termijn). Deze insteek heeft directe gevolgen voor hoe we werken, wat we nodig hebben inclusief bijbehorende financiën en mandaat. De gesprekken hierover hebben in 2023 nog niet tot definitieve afspraken geleid.

Hoogte van de gaswinning
In 2023 werden we voor het eerst geconfronteerd met een vaststellingsbesluit dat uitging van een winning van 0 m3 gas uit het Groningenveld, onder voorwaarden. In feite werd er besloten dat het er geen winning meer zou plaatsvinden, tenzij er specifieke omstandigheden zouden optreden. Dan zouden één of meerdere productieclusters tijdelijk op waakvlam-niveau worden gebracht, voor het geval er calamiteiten zouden optreden. Tegen dit besluit zijn de regionale overheden in beroep gegaan. De regio constateerde dat het besluit onduidelijk was en interne tegenstrijdigheden bevatte. Ook werd een voorlopige voorziening aangevraagd. Eind december besloot de Raad van State om de voorlopige voorziening af te wijzen. Drie weken later gaf het ministerie van EZK aan NAM opdracht om twee productieclusters op waakvlam-niveau te zetten vanwege verwachte kou.

Schade
Schade als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld wordt afgehandeld door het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG). Schade als gevolg van andere gasvelden en andere vormen van mijnbouw (zoals zoutwinning) ligt bij de Commissie Mijnbouwschade. De gemeente heeft geen rol in individuele schadetrajecten, tenzij eigenaren om hulp vragen. Ook bij acuut onveilige situaties kan de gemeente een rol hebben als toezichthouder en vergunningverlener en soms als hulpverlener.

In 2023 is een aantal nieuwe schaderegelingen door IMG ingevoerd die direct gevolgen hebben voor onze inwoners. Ook is IMG gestart met een pilot voor duurzaam schadeherstel, gericht op het voorkomen van herhaalschade. Deze pilot vindt in eerste instantie niet in onze gemeente plaats. Omdat we vermoeden dat duurzaam schadeherstel in onze gemeente ook problemen kan oplossen, zijn we in gesprek met IMG om de pilot zo snel mogelijk te verbreden.

Versterking
Eind 2023 bestond het versterkingsprogramma binnen Midden-Groningen uit 3.317 adressen. Dit zijn adressen waarvan onderzocht moet worden of ze voldoen aan de veiligheidsnorm. Dit gebeurt door de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Eind december gaf de NCG aan dat de situatie voor onze gemeente als volgt was:

Versterkingsprogramma	
Aantal adressen nog te starten (opname en normering)	45
Aantal adressen in opname	168
Aantal adressen in beoordeling	348
Aantal adressen in planvorming	919
Aantal adressen in uitvoering	275
Aantal adressen afgerond	1562
Totaal	**3317**

Van de 1.562 adressen die zijn afgerond zijn er 114 daadwerkelijk versterkt. De rest blijkt op norm te zijn na de beoordeling.

Eind 2023 werd ook bekend dat de doelstelling van NCG om voor 2024 alle inwoners die in het versterkingsprogramma zitten duidelijkheid te geven over de veiligheid van hun woning niet gehaald ging worden. Voor ruim 550 adressen in onze gemeente kon NCG nog geen versterkingsadvies uitgeven. De NCG gaat ervan uit dat deze eigenaren voor 1 juli 2024 wél duidelijkheid krijgen.

De rol van de gemeente in de versterking is vastgelegd in de Tijdelijke wet Groningen (TwG). Deze wet is per 1 juli 2023 ingegaan. In deze wet staat dat de gemeente de prioritering van de adressen vastlegt in het Lokaal Plan van Aanpak, waarmee NCG een jaarlijkse opdracht krijgt. Dit gebeurt binnen de kaders die het Rijk hiervoor stelt.

In de dorpen waar de versterking speelt zorgt de gemeente voor een aantal randvoorwaarden. Dat gaat om ruimtelijke procedures, maar ook om de zorg dat de dorpen leefbaar blijven tijdens de uitvoering (Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie, oftewel BLVC). Ook bij tijdelijke huisvesting heeft de gemeente een ondersteunende rol. Uiteindelijk moet ook het openbaar gebied na de versterking weer op orde worden gemaakt. Voor de dekking van kosten aan openbaar gebied, de zogenaamde inpassingskosten, zijn afspraken gemaakt met het Rijk. Dit zijn lopende trajecten waar de maatregelen uit Nij Begun deels bovenop komen. We zijn aan het kijken hoe deze maatregelen in de dorpen hun weerslag krijgen en wat er aanvullend aan de huidige aanpak gedaan moet worden in deze dorpen.

Ook op het gebied van sociale ondersteuning heeft de gemeente een rol. We zien de vragen van inwoners voor ondersteuning en hulp toenemen. Dit heeft geleid tot het aantrekken van meer aardbevingsconsulenten in 2023. We kijken in hoeverre dit samenloopt met de maatregelen uit Nij Begun die gericht zijn op de verbetering van de sociale leefbaarheid.
De personele inzet die hoort bij deze verschillende gemeentelijke rollen wordt gedekt vanuit de zogenaamde lumpsum, die tussen gemeenten en het Rijk is overeengekomen. We monitoren of de benodigde inzet en de beschikbare middelen in de pas lopen.

Scholenprogramma
We geven uitvoering aan het convenant aardbevings- en toekomstbestendige scholenbouw Groningen. Dit convenant combineert het waarborgen van een veilige onderwijsomgeving met het realiseren van ’een sprong voorwaarts’ als het gaat om onderwijs in de gehele regio. Het grootste deel van het scholenprogramma is inmiddels opgeleverd. Voor een aantal projecten wordt nog gewerkt aan de afronding en overdracht.

Zoutwinning
Er wordt onderzoek gedaan naar het effect van bodemdaling door zoutwinning op het rioolstelsel en overige schade die hierdoor kan ontstaan. Dit wordt regionaal georganiseerd.
De beroepsprocedure die de gemeente heeft gestart tegen het instemmingsbesluit op het winningsplan van Nedmag is voor 2023 gestart en loopt nog steeds.

Doelstellingen

a. Alle gebouwen binnen de versterkingsopgave zo snel mogelijk beoordelen
Op basis van het Lokaal Plan van Aanpak 2023 had NCG al opdracht om ook de laatste adressen in het versterkingsprogramma in onze gemeente te beoordelen.

Acties

1. In het Lokaal Plan van Aanpak 2023 staat het programma voor opname en beoordelen voor 2023. Dit is de opdracht aan NCG voor die periode.
Omschrijving (toelichting)

Eind 2023 bleek dat NCG deze doelstelling niet heeft gehaald. Nog ruim 550 adressen van de totaal 3.317 adressen die in onze gemeente in de versterkingsopgave zitten, hebben nog geen versterkingsadvies ontvangen. NCG gaat ervanuit dat deze eigenaren voor 1 juli 2024 alsnog duidelijkheid krijgen.

Doelstellingen

b. Gebouwen waar nodig zo snel mogelijk versterken
Op basis van de beschikbare capaciteit en de regionale verdeling ervan is in het Lokaal Plan van Aanpak 2023 aan de NCG opdracht gegeven om 188 adressen tot uitvoering te brengen, waarvoor 288 adressen waren geselecteerd. Dit waren meer adressen dan waarvoor capaciteit beschikbaar was, maar de verwachting was dat een deel van deze adressen op norm zou zijn en dus geen uitvoeringscapaciteit zou vragen.

Acties

1. Ruimte creëren zodat er meer adressen gelijktijdig kunnen worden versterkt.

Omschrijving (toelichting)

Voor 135 adressen heeft NCG het proces naar uitvoering gestart. Echter waren nog niet voor alle adressen versterkingsadviezen beschikbaar. NCG heeft voorgesteld om 148 andere adressen, waarvoor wel een versterkingsadvies beschikbaar was, ook tot uitvoering te brengen, zodat aan de totale opdracht kon worden voldaan.

Doelstellingen

c. Beëindiging Gaswinning

We zetten in op een zo spoedig mogelijke afbouw en beëindiging van de gaswinning uit het Groningenveld en een wettelijke verankering daarvan. Eind 2023 kondigde de staatssecretaris aan dat de wet Beëindiging gaswinning Groningen begin 2024 naar de Tweede en Eerste Kamer wordt gestuurd. De staatssecretaris koerst erop dat de wet is aangenomen voor het komend gasjaar dat in gaat op 1 oktober 2024. Wanneer dit het geval is zal de gaswinning per 1 oktober 2024 daadwerkelijk stoppen. Het vaststellingsbesluit voor het huidige gasjaar (2023/2024) bevatte onduidelijkheden en innerlijke tegenstrijdigheden. Om deze reden zijn de regionale overheden eind 2023 in beroep gegaan tegen dit besluit. Een door de regio ingediende voorlopige voorziening is door de Raad van State niet overgenomen. De beroepsprocedure zal begin 2024 plaatsvinden.

Doelstellingen

d. Zorgen voor goede (ruimtelijke) randvoorwaarden voor een vlotte en bewonersgerichte manier van versterken

Het versterken en/of sloop-nieuwbouw van woningen is meer dan alleen een technische opgave. Het is belangrijk dat dit gebeurt in ruimtelijke en sociale samenhang en met een grote rol voor de inwoners. Hierbij is het van belang dat de ruimtelijke randvoorwaarden passen bij de opgave en indien nodig aangepast worden.

Acties

1. Aanpassen ruimtelijke kaders en maken plannen voor de bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie.

Omschrijving (toelichting)

Voor het gebied rondom Bovenpad te Slochteren is de versterking en sloop-nieuwbouw voorbereid. De uitvoering kan in 2024 plaatsvinden. Voor de versterkingen sloop-nieuwbouw aan de Goeman Borgesiusstraat en Henry Dunantstraat is de planvorming in volle gang.

In 2023 zijn we gestart met een pilot aanpak voor het gebied 't Veen ten oosten van Siddeburen, naast de reeds bestaande min of meer gebiedsgerichte aanpakken in onder meer Overschild, Steendam en Tjuchem. In dit gebied werken gemeente, NCG en IMG samen in een gebiedsgerichte aanpak onder gemeentelijke regie. Ook het waterschap Hunze en Aa's participeert in deze aanpak.

We hebben in 2023 de capaciteit van onze aardbevingsconsulenten uitgebreid, zodat we meer hulp op individueel niveau kunnen bieden aan inwoners die vastlopen in de processen van versterking, maar ook bij schadeafhandeling. Hiermee dragen we ook bij aan de voortgang en versnelling op individueel niveau. Ook zorgen we ervoor dat inwoners die (mede) door gevolgen gaswinning last ondervinden, psycho sociale en praktische hulp kunnen krijgen.

Doelstellingen

e. De eigenaren in batch 1588 moeten verder kunnen met hun versterkingsprojecten

Batch 1588 wordt uitgevoerd op basis van het convenant dat de gemeenten en het Rijk hierover gesloten hebben. Dit betekent dat de middelen voor versterking (veelal sloop-nieuwbouw) beschikbaar komen voor de eigenaren via een gemeentelijke subsidieverordening. De bedragen per

adres worden gebaseerd op een model met eenheidsprijzen (prijslijst). Bij een tekort per adres kunnen gemeenten het gezamenlijke risicofonds aanspreken.

Acties

1. Oplossen individuele problemen binnen batch 1588.

Omschrijving (toelichting)

In 2023 werd meer en meer duidelijk dat het voor eigenaren steeds lastiger wordt om met de beschikbare middelen een functioneel vergelijkbare woning terug te bouwen die past binnen de randvoorwaarden en ruimtelijke kaders. Dit leidde tot veel (en grote) aanspraken op het regionale risicofonds. In 2023 zijn we met EZK in gesprek gegaan over de dekking van de meerkosten die hiermee gemoeid zijn en willen we een meer generieke oplossing creëren door de indexering aan te passen aan de specifieke situatie in onze regio. Maatregel 17 uit Nij Begun vormt hiertoe de basis.

Doelstellingen

f. Op basis van de afspraken uit het convenant scholenprogramma willen we de projecten voor het versterken en nieuwbouwen van scholen afronden

We geven uitvoering aan het convenant aardbevings- en toekomstbestendige scholenbouw Groningen. Dit convenant combineert het waarborgen van een veilige onderwijsomgeving met het realiseren van ’een sprong voorwaarts’ als het gaat om onderwijs in de gehele regio.

Acties

1. Afronden lopende projecten van het Scholenprogramma.

Omschrijving (toelichting)

Het grootste deel van het scholenprogramma is inmiddels technisch opgeleverd en in gebruik genomen. Alleen de realisatie van het project KC Kropswolde Meerwijck bevindt zich nog in een voorfase. Voor een deel van de projecten die zijn opgeleverd wordt nog gewerkt aan de afronding en overdracht van de gebouwen.

Doelstellingen

g. Onze inwoners moeten niet de financier worden van de kosten die voortkomen uit de versterking

De kosten die we maken als gevolg van de extra werkzaamheden die nodig zijn voor de versterking en de andere gevolgen van de gaswinning moeten niet ten laste komen van onze inwoners. Dit betekent dat ze niet gedekt moeten worden uit de algemene middelen, maar door het Rijk. Hierover hebben het Rijk en gemeenten al jaren geleden afspraken gemaakt (de zogenaamde lumpsum).

Acties

1. Monitoring van de uitgaven en afstemming met het Rijk over de hoogte van de Rijksbijdragen.

Omschrijving (toelichting)

Eind 2022 is door de gemeenten in beeld gebracht welke middelen nodig zijn voor het voortzetten van de rol die de gemeenten op dat moment hadden bij de gevolgen van de gaswinning. Deze inzet is terecht gekomen in maatregel18 van Nij Begun. Hiermee is een langjarige dekking van de gemeentelijke kosten (met name ambtelijke inzet) gegarandeerd. Aandachtspunt hierbij zijn de extra kosten die horen bij de werkzaamheden die in Nij Begun worden beschreven en eind 2022 nog niet in beeld waren.

Doelstellingen

h. We willen geen uitbreiding van de zoutwinning

Zoutwinning in het zuiden van onze gemeente veroorzaakt bodemdaling. Dit heeft negatieve gevolgen voor de gebouwen en mensen daarboven. Wij zijn tegen (een uitbreiding van) de zoutwinning.

Acties

1. Monitoren beroepsprocedure zoutwinning en in gang zetten eventuele verdere acties.

Omschrijving (toelichting)

Eind 2022 heeft de Rechtbank in Den Haag uitspraak gedaan in de procedure die onder meer door ons was ingesteld tegen het instemmingsbesluit op het winningsplan van Nedmag. Drie van de achtentwintig bezwaren werden gegrond verklaard, met als gevolg dat het instemmingsbesluit werd vernietigd. In januari 2023 nam de staatssecretaris alweer een nieuw instemmingsbesluit op een deel van het winningsplan. We zijn samen met een aantal andere partijen hiertegen in beroep gegaan bij de Raad van State. Dit hoger beroep moet nog door de Raad van State worden behandeld. Wanneer dit gaat plaatsvinden is nog niet bekend.

2.5.2 Nationaal Programma Groningen

Algemeen

Nationaal Programma Groningen (NPG) is er om Groningers in het aardbevingsgebied een betere toekomst te bieden. Het programma wil hiervoor de Brede Welvaart vergroten. Brede Welvaart gaat over groei van de economie en ook over de gezondheid, de tevredenheid van inwoners met hun leven, de omgeving waar ze wonen, de kwaliteit van natuur en milieu, opleidingsniveau en vertrouwen in politiek en bestuur. Daarnaast wil het programma ook het imago van Groningen verbeteren. Wij kunnen geld aanvragen voor projecten uit het programmaplan dat door uw raad is vastgesteld. Er zijn geen noemenswaardige afwijkingen op het gebied van financiën, planning en resultaten ten opzichte van de begroting 2023.

2023 in cijfers:

150
partners betrokken

€ 116 miljoen
co- en afgeleide financiering

88.096
views online campagne

3
stamppotbijeenkomsten

16
ervaringsverhalen Regiokrant

120
valentijnsfoto's

12
scholen Tijd voor Toekomst

9
dorpen/wijken gestart met eigen plan

5
dorps/wijkplannen klaar

1948
views Aletta Jacobsroute

176
deelnemers Ontwikkelbedrijf

418
inwoners geholpen bij het verminderen van schulden

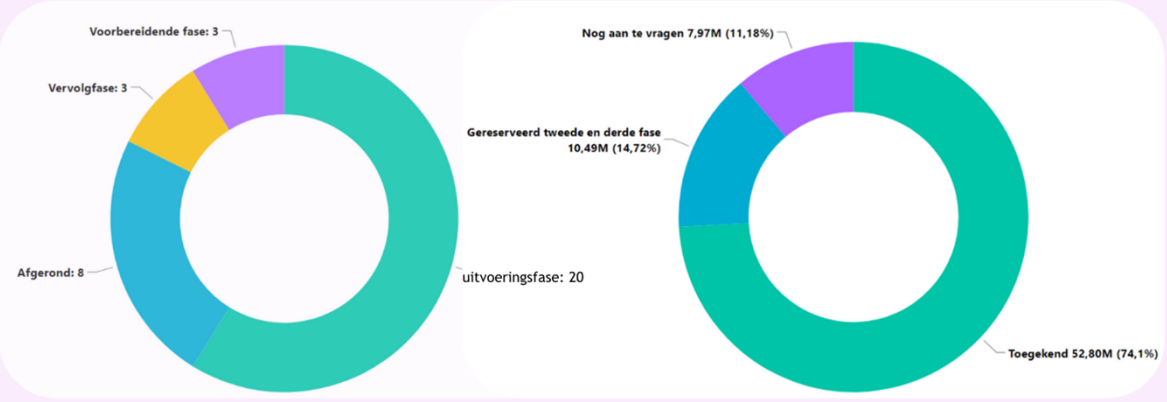

Aantal projecten en fasering

Trekkingsrecht

Doelstellingen

a. Uitvoering geven aan het lokaal Programmaplan Hart voor Midden-Groningen

In 2023 gaven we verdere uitvoering aan de 21 goedgekeurde projecten. Afgelopen jaar is de inrichting van het terrein voor de Houtstek in Slochteren (vrijwel) afgerond. Dit was het laatste lopende project uit de ‘leefbaarheidsgelden’ (voorloper van Nationaal Programma Groningen). In 2023 werd de tweede fase van project Hoogezand Noord en van project Tijd voor Toekomst goedgekeurd. Na veel inspanningen werd de aanvraag voor uitvoering van het 5% amendement* afgewezen door het bestuur van Nationaal Programma Groningen. Er wordt in overleg met de raadswerkgroep NPGAS gewerkt aan een nieuwe invulling. Daarnaast is gestart met de voorbereiding van de laatste twee nieuwe projecten die nog aangevraagd kunnen worden: Bedrijvig & Leefbaar en Versterking Landschap & Natuur. Vanwege beperkte capaciteit en beschikbaarheid van mensen, kost dit meer tijd dan eerder verwacht. In de tabel hierna volgt een overzicht van behaalde resultaten en eventuele afwijkingen in de lopende projecten in 2023. Een toelichting op de projecten vindt u op deze website.

** Het 5% amendement is bij vaststelling van het lokaal programmaplan door uw raad aangenomen met de bedoeling om 5% van het beschikbare geld te gebruiken om betrokkenheid van inwoners bij het lokaal programma te vergroten.*

Doelstellingen

b. Uitvoering geven aan het collegeprogramma Samen aan de Slag

De uitvoering van de projecten draagt bij aan de doelen van het collegeprogramma*. Eén van de activiteiten uit het collegeprogramma is inzet op behoud van het 3e kwart** en het beschikbaar stellen van het 4e kwart voor lokale, aanraakbare projecten. In 2022 is regionaal besloten dat het vierde kwart van het trekkingsrecht niet beschikbaar komt voor de lokale plannen van gemeenten. Mede dankzij onze motie is 'het derde kwart' gegarandeerd beschikbaar voor gemeenten.

**Een overzicht van de raakvlakken en kansen per ambitie is opgenomen in de programmabegroting 2023.*
*** Bij de start van Nationaal Programma Groningen is een voorlopige verdeling van het geld afgesproken: het 'trekkingsrecht'. Dit werd per gemeente verdeeld in vier kwarten waarbij de gemeenten direct aanvragen konden doen uit de eerste helft van het geld. Met de zekerstelling van het derde kwart is voor onze gemeente maximaal € 71,25 miljoen gereserveerd voor projectaanvragen.*

Doelstellingen

c. Actualisering en prioritering van het Programmaplan Hart voor Midden-Groningen

Eind 2022 heeft uw raad ingestemd met een aanpassing van het programmaplan. In 2023 waren er nieuwe ontwikkelingen die invloed hebben of kunnen krijgen op ons programmaplan:

- De aanvraag voor het 5% amendement is definitief afgewezen.
- We ontvangen een inflatiecorrectie boven op het geld dat gereserveerd is voor onze gemeente.
- Er wordt geen vervolgfase van het project Toekomstbestendig Cultureel Erfgoed aangevraagd. Hiermee valt er trekkingsrecht vrij.
- De kabinetsreactie op de parlementaire enquête aardgaswinning: 'Nij Begun'. De maatregelen kunnen invloed hebben op of gedeeltelijk overlappen met onze lopende projecten.

Het programmaplan wordt opnieuw aangepast wanneer er meer duidelijkheid is over de maatregelen.

Doelstellingen

d. Invulling geven aan participatie en betrokkenheid van inwoners

In 2023 hebben inwoners inhoud gegeven aan het programma. De manier waarop we dat doen is altijd maatwerk per project. Zo werd participatie heel zichtbaar binnen het project Dorps- en wijkplannen. Inmiddels gingen al honderden inwoners zelf aan de slag met het maken van een plan voor hun dorp of wijk. Een ander voorbeeld is het project Jongeren pitchen cultuurprojecten waar jongeren zelf invulling geven aan culturele initiatieven. En veel van de projecten die we samen met Kwartier Zorg & Welzijn uitvoeren, zijn erop gericht om inwoners zelf weer regie op hun leven te geven. Dit doen we met ervaringsdeskundigen die dezelfde taal spreken als de inwoners. Of binnen Moeders van Midden-Groningen met studenten die juist géén ervaring als moeder hebben. Ze weten het niet beter dan de moeder, maar bedenken oplossingen samen met de ouders.

" Wil je succesvol zijn dan moet je het toch echt met elkaar doen als samenleving. De overheid alleen gaat het niet redden. Je moet meer zélf doen, met steun van de overheid. Ik zeg altijd: samenleven is een heel mooi woord, maar is ook een werkwoord.
citaat uit interview met burgemeester Hoogendoorn in de Regiokrant

We willen laten zien wat we doen. Want zo wordt duidelijk dat Nationaal Programma Groningen echt iets betekent voor de toekomst van onze inwoners. Daarom hebben we de verhalen van inwoners verteld in een serie van artikelen in de Regiokrant. En we gingen naar de dorpen toe met drie stamppotbijeenkomsten waar we tijdens het eten vertelden over de projecten. Op Valentijnsdag stonden we bij het Aletta Jacobscollege waar de jongeren in de rij stonden voor een 'Hart voor Midden-Groningen' foto en praatje over de projecten die iets voor hen kunnen

betekenen. Met een onlinecampagne hebben we gericht gewerkt aan naamsbekendheid onder verschillende doelgroepen.

Doelstellingen

e. Meten en rapporteren

We willen weten of de uitvoering van de projecten daadwerkelijk bijdraagt aan de Brede Welvaart. Daarom wordt dit jaarlijks onderzocht in opdracht van het regionaal NPG-bestuur. In 2023 is dit voor de vierde keer gemeten. De resultaten zijn gedeeld met uw raad. Ook zijn er voor ieder project resultaten en indicatoren afgesproken. Twee keer per jaar meten we hoe we ervoor staan. Het overzicht in de tabel onder doelstelling A is een samenvatting hiervan.

Doelstellingen

f. Samenwerking en samenhang vergroten

We werken veel samen met de andere Groninger gemeenten en de provincie. Met Nij Begun garandeert het kabinet onze regio voor 30 jaar lang geld voor de aanpak van sociale en economische problematiek. Die tijd is nodig om problemen te doorbreken die van generatie op generatie zijn doorgegeven. Regionaal werken we goed samen om te komen tot een sociale en economische agenda voor besteding van het geld met ruimte voor lokale accenten. We hopen hiermee een aantal NPG-projecten langdurig te kunnen voortzetten of om te zetten naar bestaand beleid.

Ook tussen onze eigen projecten ontstaat er steeds meer verbinding. Zo is er een plan gemaakt om de herstructurering van Hoogezand Noord te verbinden met uitdagingen en kansen in deze wijk vanuit het sociaal domein. We maken niet alleen de woning klaar voor de toekomst, maar we doen ook wat er nodig is om de bewoner ervan een betere toekomst te bieden.

“We proberen steeds meer projecten met elkaar te verbinden. Zo is bijvoorbeeld het project ‘Verbeteren veiligheid Midden-Groningen’, gericht op de wijken waar de grootste problematiek

zichtbaar is. Dat je daar samenwerkt met elkaar: de wijkagenten, de BOA's, de jongerenwerkers, de sportcoaches, de bewoners en de buurtorganisaties. De veiligheidsregisseur bevordert de samenwerking. Het lijkt misschien dat alle projecten los van elkaar staan, maar er zit een rode draad doorheen. En dat is proberen mensen zo positief mogelijk te benaderen. En de kans te bieden om zichzelf positief te ontwikkelen en ze daarbij waar mogelijk te ondersteunen."
citaat uit interview met burgemeester Hoogendoorn in de Regiokrant

Doelstellingen

g. Slimme financieringskansen onderzoeken

Bij de start van het programma is ervoor gekozen de opgaven in de gemeente leidend te laten zijn. Dus: eerst de opgaven, dan het geld en niet andersom. Dat geldt ook voor het onderzoeken van kansen voor extra financiering: we werken aan een opgave en binnen de opgave zoeken we naar (co)financiering. In 2023 is een overzicht gemaakt van cofinanciering in de NPG-projecten. Op dit moment is er bijna € 15 miljoen euro aan cofinanciering beschikbaar gekomen. Dit is 28% bovenop het tot nu toe beschikbaar gestelde NPG-geld. Daarbij hebben we ook uitgezocht wat het NPG-geld onze gemeente gebracht heeft aan kansen en middelen die zonder NPG niet beschikbaar of haalbaar geweest waren voor Midden-Groningen. Denk bijvoorbeeld aan inzet van NPG-geld als cofinanciering voor de aanvraag van Rijksmiddelen, subsidies of fondsen (bijvoorbeeld het Volkshuisvestingsfonds). Of private investeringen als gevolg van een NPG-project en succesvolle NPG-projecten die uit niet-gemeentelijke middelen een vervolg krijgen. Het totaalbedrag van deze uitgelokte investeringen en koppelkansen is op dit moment ruim € 98 miljoen. Dat is nog eens 187% bovenop het tot nu toe beschikbaar gestelde NPG-geld.

In 2023 zijn ook de kansen voor een revolverende* inzet van NPG-geld verder onderzocht. Dit heeft geleid tot een overzicht van kansen en mogelijke verdienmodellen binnen de projecten. Een voorbeeld is project IJsberg, waarin schuldeisers meeprofiteren van de hulp bij het oplossen van schulden. Dit 'verdienmodel' zou omgezet kunnen worden in een bijdrage vanuit de schuldeisers aan de financiering van de aanpak. In de praktijk blijkt het ingewikkeld om op het schaalniveau en binnen de looptijd van onze lokale projecten afspraken te maken met grote partijen. Vaak werkt het sneller en beter om aan te sluiten bij bestaande regelingen en fondsen. De verkenning heeft een overzicht van deze bestaande mogelijkheden en samenwerkingskansen opgeleverd. Dit wordt vanuit de projecten verder opgepakt.

**Bij revolverend financieren wordt gezocht naar manieren om het beschikbare geld meerdere malen in te kunnen zetten. Bijvoorbeeld in de vorm van een lening of door de toegevoegde waarde of besparing door een project te vertalen in een bijdrage. Het doel hiervan is vergroting van de maatschappelijke impact van NPG en een langdurige en structurele inzet in plaats van een eenmalige impuls.*

Doelstellingen

h. Voorbereiden van de borging van de projectresultaten in het reguliere werk

We willen dat de projecten vanuit het Nationaal Programma niet stoppen nadat het geld op is. Veel van de projecten hebben niet alleen een inhoudelijk resultaat, maar ook een beoogd en langdurig resultaat in de vorm van een vernieuwende werkwijze of nieuwe vormen van samenwerking. Soms heeft het project de vorm van een proef, waarbij het resultaat na een positieve evaluatie moet worden ingevoerd in de gewone organisatie. In 2023 zijn binnen alle projecten afspraken gemaakt over en acties in gang gezet voor de borging van het project.

Code	Projectnaam	Status eind 2023	Inspanningen, resultaten en indicatoren 2023	Gehonoreerd bedrag incl. BTW	Gehonoreerd bedrag excl. BTW	Besteed bedrag t/m '23 excl. BTW
Projecten uit Leefbaarheidsgelden						
S01-2m	Kademuur Hellum	Afgerond		151.250	125.000	117.558
S01-2n	Steigers Kielwindeweer	Afgerond		60.500	50.000	41.705
S01-2p	Kwaliteitsverbetering Foxholstermeer	Afgerond		112.669	93.115	93.115
S01-2q	Ontmoetingsplek Froombosch	Afgerond		290.400	240.000	237.304
S01-2r	Herinrichting centrumgebied Slochteren	Eind realisatie	Werkzaamheden gestart, afronding Q1 2024 wegens slechte weersomstandigheden.	457.380	378.000	276.320
S01-2s	Ontmoetingsplek Siddeburen	Afgerond		250.470	207.000	207.000
Totaal				**1.322.669**	**1.093.115**	**973.002**
Project via Provincie						
S02-1	Pilot aardgasvrije wijk (Gorecht-Noord)	Middenin realisatie	Bij 2 woningcorporaties is meer dan 70% van de huurders akkoord met de noodzakelijke aanpassingen in hun woning. De overige 2 woningcorporaties hebben besloten om eén collectieve aansluiting te behouden en niet over te gaan op individuele aansluitingen. Er is mede vanuit het Voljkshuisvestingsfonds een goed aanbod voor huiseigenaren uitgewerkt om, vooruitlopend op de aansluiting van het warmtenet, hun huizen te laten verduurzamen. De woningverbetering verloopt volgens planning. 85% van de huishoudens is over op inductiekoken. De businesscase is 95% gereed. De technische studies zijn afgerond: DO ontwerp warmtering, DO warmte-uitkoppelingsinstallatie. De nieuwe warmtewet eist dat de infrastructuur van warmtenetten in de toekomst voor minimaal 50% in handen is van de gemeente. Tegen deze achtergrond worden de eerdere afspraken over eigenaarschap en exploitatie uit de samenwerkingsovereenkomst opnieuw tegen het licht gehouden. Naar verwachting heeft dit geen gevolgen voor de planning.	6.000.000	6.000.000	1.610.843
Totaal				**6.000.000**	**6.000.000**	**1.610.843**
Projecten uit Trekkingsrecht						
M01	Bouw programma MG	Afgerond		968.200	880.000	880.000
M02	Dorpsproces Overschild	Middenin realisatie	10 projecten opbouwwerk, 14 burengesprekken dorpsbouwmeester	1.170.800	1.070.000	1.003.267
M03	Beleving en Verhaal Overschild	Afgerond		141.000	120.000	120.000
M04	Plus op Sport (wijken Gorecht & Woldwijck Hoogezand)	Middenin realisatie	Scenariostudie locatie laatste sporthal loopt. Dit zorgt voor vertraging ten opzichte van oorspronkelijke planning (is eerder al gemeld).	3.653.015	3.081.500	2.146.000

M22 voor-heen M05	Herstructurering Hoogezand-Noord (incl. 2e fase)	Voorbereidende fase	Gebiedsvisie entreegebied vastgesteld, concept samenwerkingsovereenkomst tussen gemeente en corporaties, participatiebijeenkomsten over het park, activiteiten (placemaking) vml. Agrifirm, inrichtingsleidraad openbare ruimte.	9.010.983	8.414.000	1.813.240
M06	Aanpak verpauperde panden	Middenin realisatie	Doelstellingen fase 1 particuliere verpaupering zijn gehaald. Er is 1 zakelijk pand aangekocht. Over 2 andere panden worden gesprekken gevoerd waarbij het project kan bijdragen aan financiering van de onrendabele top. Er is capaciteit geregeld om te kunnen handhaven. Fase 1 is met 1 kalenderjaar verlengd tot het eerste kwartaal van 2025. In 2024 wordt de tweede fase van het project aangevraagd.	2.000.000	2.000.000	610.614
M07	Midden-Groningen op de kaart	Middenin realisatie	Ontwikkeling meerdaagse wandelroute t Roege Pad (80 km) gestart, nieuwe scheepvaartroute Faber tot sluis 1000x gelopen, 114.200 views social media berichten Roeg Klassiek, 3.341 routefolders, Aletta Jacobsroute goed bezocht op Visit Groningen. Fase 2 wordt in 2024 aangevraagd.	155.000	128.099	128.099
M08	Jongeren pitchen cultuurprojecten(Dragon's Den)	Middenin realisatie	Wegens ziekte is de tweede pitchronde 2023 verplaatst naar februari 2024. Het aantal inzendingen en structurele voortzetting van de ideeën blijft achter bij de verwachting. Cultuur- en sportcoaches worden ingezet om meer jongeren te bereiken en te activeren. Opbrengst pitches: escaperoom Fraeylemaborg gaat in 2024 open, theaterproductie met dramatisering van het eigen verhaal van jongeren gaat in 2024 in productie, er is een filmactiviteit uitgevoerd in de herfstvakantie.	250.000	250.000	79.553
M09	Bevordering Sociale Veerkracht (incl. 2e fase)	Middenin realisatie	Welbevinden en zelfvertrouwen van inwoners zijn in de meeste gevallen vergroot. De omslag van minder profesionele en meer informele ondersteuning lijkt gemaakt te worden. Er zijn studenten aangenomen om dit te onderzoeken en meetbaar te maken. De bestuursopdracht heeft raakvlakken met dit project die verder uitgewerkt worden. NPG-Project wordt afgerond in september 2024.	700.000	677.541	309.665
M10	Ijsberg	Middenin realisatie	Profilering in de gebiedsteams, samenwerking met project verpauperde panden, aanpassing aan applicatie waardoor doelgroep gerichter benaderd kan worden. 'de Geldkrant' is verspreid onder alle inwoners. Project wordt eind 2024 afgerond. Er wordt gewerkt aan een voorstel voor continuering.	2.221.740	2.221.740	938.045
M11	Ervaringsdeskundigen	Middenin realisatie	Er zijn 33 gezinnen en 46 inwoners begeleid. Er wordt 1 extra ervaringsdeskundige opgeleid zodat alle sociale teams bemand zijn. Hiervoor wordt het project met één kalenderjaar verlengd tot eind 2025. Er wordt onderzocht of	764.990	764.990	654.319

			de inzet bijdraagt aan het doorbreken van intergenerationele armoede.			
M12	Jongeren met Toekomst	Middenin realisatie	In 2023 hebben 71 jongeren zich gemeld voor hulp, dat is dankzij actieve profilering veel meer dan vóór het project. Resultaat: alle jongeren in het project hebben een stabiel inkomen (landelijk: 37% geen stabiel inkomen). De caseload is door intensieve begeleiding hoger dan gedacht. Er wordt binnen de regels die NPG biedt inzet vanuit IJsberg verschoven naar dit project om de caseload aan te kunnen.	1.858.464	1.858.464	502.630
M13	Jongerenwerk+	Middenin realisatie	Er worden 125 jongeren individueel begeleid. Daarnaast zijn ongeveer 12 activiteiten en straatwerk georganiseerd waarbij er zeker met 240 jongeren contact was. Jongerenwerk+ sluit aan bij de pilot Verrijkte Schooldag op het Aletta Jacobscollege en maken sinds 1/11 onderdel uit van het Interventie Coordinatie Punt (ICP).	2.500.000	2.500.000	1.352.909
M14	JIM aanpak	Middenin realisatie	Er zijn 3 trainingsgroepen gestart met in totaal 28 deelnemers. Na afronding zijn de deelnemende train-de-trainers gecertificeerd trainer. Er is contact met WIJ Groningen over hun JIM aanpak en monitoring hiervan. Het project wordt eind 2024 afgerond, maar de methodiek wordt blijvend ingezet.	263.028	263.028	243.302
M15	Ontwikkelbedrijf	Middenin realisatie	*Deelname aan werkfittrajecten Kansrijk Talent: 25 personen *Deelname arbeidstrainingsovereenkomsten: 96 personen *Realisatie afspraakbanen bij het werkbedrijf 10 personen *Realisatie scholingstrajecten/ praktijkleren: 45 personen Samen met de arbeidsmarktregio is een subsidieaanvraag ingediend voor het Just Transition Fund. Dit moet leiden tot een regionaal netwerk van ontwikkelcentra. Er is een project gestart om meer inwoners met arbeidspotentieel te bereiken (pro-actief i.p.v. door eigen aanmelding) Het project loopt tot juli 2025. De eerste stappen voor borging van het project in de lijn zijn gezet. Het project scoort positief op alle vooraf bepaalde indicatoren.	1.064.000	1.064.000	415.950
M16	Hulpteam Overschild	Middenin realisatie	16 deelnemers (20 was het streefgetal). 1 op de 3 stroomt uit naar betaald werk, dat is gezien de doelgroep een goed resultaat. Door grotere problematiek is de trajectduur langer en de kans op uitval groter. Het project wordt afgerond in oktober 2024. Daarna wordt het project als leerlijn geborgd binnen het Ontwikkelbedrijf. Hiervoor is in 2023 een convenant getekend. Er worden gesprekken gevoerd over blijvende koppeling aan de versterkingsopgave.	360.000	360.000	289.448
M17	Tijd voor toekomst	Middenin realisatie	*Alle beoogde resultaten 2023 zijn gehaald. *Verrijkte schooldag op 12 scholen (11 was het doel voor 2025)	941.620	941.620	1.208.266

			*Budget tweede fase NPG t/m schooljaar 2028/2029 is toegekend *Er zijn afspraken gemaakt over het combineren van financieringsstromen door scholen (bv. Rijke Schooldag) en er is een aanbod voor scholen die buiten deze regelingen vallen. *Bezoek Mark Rutte op het Galjoen *Bezoek Carola Schouten op Zuiderkroon *Start Kind en Ontbijt met inmiddels al 65 deelnemers *Editen documentaire, première in voorjaar 2024.			
M18	Moeders van MG (onderdeel Kansrijke start)	Middenin realisatie	Beoogde resultaten 2023 zijn gehaald. Er worden nu 15 moeders begeleid, 10 zijn in 2023 binnengekomen. Over de hele looptijd 31 aanmeldingen. Inzet van studenten werkt goed. Mogelijk wordt het project overgenomen door andere gemeenten in de provincie, dit heeft voordelen voor combinatie van overstijgende taken en uitwisseling van medewerkers.	680.000	680.000	402.739
M19	Toekomstbestendig cultureel erfgoed	Middenin realisatie	Goedkeuring voor verlenging eerste fase is verleend door NPG-bureau en tweede fase wordt niet aangevraagd vanwege (ook na veel promotie) te weinig belangstelling voor de regeling. In 2023 zijn 9 aanvragen ingediend en verleend.	500.000	500.000	177.948
M24 (voor-heen M20)	Verbeteren veiligheid MG (incl. 2e fase)	Middenin realisatie	De verschillende onderdelen lopen op schema. Door de inzet van de stratenaanpak is veel informatie opgehaald in de wijken. Dat levert een scherper beeld op van wat er speelt in de focuswijken. De onderlinge samenwerking met netwerkpartners is verstevigd. Er is overeenstemming tussen interne partijen over de start van een meldpunt Overlast en Zorg. Er zijn complexe overlastcasussen in samenwerking met netwerkpartners en inwoners opgelost (straatetiquette). Er hebben schouwen plaatsgevonden in de focuswijken en in dorpen. De indicator 'Leefbaarometer, kenmerken sociale samenhang, overlast en onveiligheid is veranderd van zwak naar voldoende.	3.663.716	3.515.613	462.781
M21	Dorpsplannen ontwikkelen	Begin van realisatie	Met 21 dorpen is een informatief gesprek gevoerd. 9 dorpen en wijken zijn in 2023 gestart, 5 dorps- en wijkplannen zijn klaar. Er is een eerste activiteit uit de uitvoeringsagenda uitgevoerd. Op verzoek van de raadswerkgroep wordt onderzocht of het budget voor het 5% amendement ingezet kan worden voor een tweede fase van dorps- en wijkplannen.	7.500.000	7.500.000	599.247
Totaal				**40.366.556**	**38.790.595**	**14.338.022**
Totaal alle projecten				**47.689.225**	**45.883.710**	**16.921.867**

2.5.3 Financieel overzicht Gevolgen gas- en zoutwinning en lokaal programma NPG

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Lasten					
Versterking	19.031	8.634	15.905	11.860	4.045 V
NPG	11.234	5.804	8.759	5.136	3.623 V
NPG provinciale aanvraag	199	0	0	0	0
Totaal lasten	30.464	14.438	24.664	16.996	7.668 V
Baten					
Versterking	19.031	8.634	15.905	11.860	-4.045 N
NPG	11.234	5.804	8.685	5.077	-3.607 N
NPG provinciale aanvraag	143	0	0	0	0
Totaal baten	30.408	14.438	24.590	16.938	-7.652 N
Saldo voor bestemming	0	0	-75	-59	16 V
Mutatie reserves					
Stortingen	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0
Totaal mutatie reserves	0	0	0	0	0
Saldo na bestemming	0	0	-75	-59	16 V

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

Bedragen x € 1.000

Programma gevolgen gaswinning

Onder het thema Versterking in de tabel worden de financiën van het programma gevolgen gaswinning verantwoord. Per saldo is het programma gedekt vanuit bijdragen van het Rijk.

Lasten (€ 4.045.000 voordelig): De vergoedingen aan eigenaren van woningen die vallen onder de Batch 1588 vormen de grootste post. Deze lasten zijn € 1,7 miljoen lager, omdat de voortgang minder snel gaat dan verwacht. Een andere grote post betreft de regeling voor het verbeteren van de sociale cohesie - Blok B. Er resteert nog € 1,3 miljoen van de begrote € 2,5 miljoen voor de subsidieverstrekking via SNN. Een groot deel van deze regeling loopt via de woningcorporatie en wordt in 2024 uitgevoerd. Het restant van de Rijksbijdrage blijft hiervoor beschikbaar. De inpassingskosten zijn € 600.000 lager. Dit komt vooral door minder aanvragen voor de subsidie Kwaliteitsimpuls Overschild. Tot slot zijn de organisatiekosten € 400.000 lager, omdat vacatures niet direct ingevuld konden worden.

Baten (€ 4.045.000 nadelig): De baten komen vanuit specifieke uitkeringen die we ontvangen van het Rijk. Deze verschillende rijksbijdragen hebben elk een specifiek bestedingsdoel en kunnen niet voor iets anders worden ingezet. Aangezien de lasten € 4 miljoen lager zijn, geldt dit ook voor de dekking vanuit de specifieke uitkeringen. Voor Batch 1588 is € 8,3 miljoen ingezet, de vergoeding voor de inpassingskosten bedroeg € 0,7 miljoen en voor Blok B was dit € 1,2 miljoen. Daarnaast wordt de Rijksbijdrage voor de Aardbevingsgerelateerde inzet (Lumpsum) voor € 1,7 miljoen ingezet.

Het restant van de Rijksbijdragen blijft op de balans staan en is beschikbaar voor de dekking van kosten in de komende jaren. Voor het begeleiden van de versterkingsopgave in het dorp Overschild is vanuit NPG een bijdrage ontvangen die onder het product NPG wordt verantwoord.

Uitvoering lokaal programmaplan (NPG)

Onder het thema NPG in de tabel worden de financiën van de projecten uit het lokaal programma NPG verantwoord op totaalniveau. De meeste projecten worden volledig gedekt door bijdragen van

het Rijk en/of door bijdragen van andere partijen. Bij een aantal projecten is daarnaast sprake van cofinanciering uit onze eigen middelen. Dit wordt zichtbaar door het saldo van € 16.000.

Lasten (€ 3.623.000 voordelig): De lasten zijn € 3,6 miljoen lager door vertraging in de uitvoering, minder subsidieaanvragen en lagere salarislasten doordat vacatures niet of pas later zijn ingevuld. Dit heeft geen effect op het resultaat omdat de dekking vanuit de specifieke uitkeringen van het Rijk hierdoor ook lager zijn.

Baten (€ 3.623.000 nadelig): De baten mogen niet hoger zijn dan de lasten en vallen daarom € 3,6 miljoen lager uit. Het restant staat op de balans en blijft beschikbaar voor de komende jaren

2.6 Programma Bestuur en bedrijfsvoering

2.6.0 Inleiding

Onder het programma Bestuur en bedrijfsvoering is geen aparte visie en/of doelstelling opgenomen. Deze komen, voor zover relevant, terug in de desbetreffende paragrafen. In het programma zelf begroten wij de belangrijkste inkomstenstroom van de gemeente; de algemene uitkering.

2.6.1 Bestuur en bedrijfsvoering

Algemeen

Omdat een groot deel van de hierop te nemen informatie is opgenomen in de paragrafen “Bestuur” en “Bedrijfsvoering” wordt hier volstaan met een korte toelichting op de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, een toelichting op de budgetraming ‘Overhead’, de stand van de algemene reserve, een overzicht van de te betalen vennootschapsbelasting en een overzicht van de post onvoorzien.

Algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Saldo lasten en baten					
Lokale heffingen	20.004	21.020	20.947	21.104	157 V
Algemene uitkeringen	152.100	145.397	153.470	154.185	715 V
Dividend	299	285	385	480	95 V
Saldo financieringsfunctie	113	773	1.423	172	-1.251 N
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0
Totaal	**172.516**	**167.475**	**176.225**	**175.941**	**-284 N**

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen
De lokale heffingen hebben een batig saldo ten opzichte van de begroting na wijziging van € 157.000. Dit wordt veroorzaakt door een hogere opbrengst toeristenbelasting van € 103.000 en een hogere opbrengst OZB van € 196.000. Tegenover deze voordelen staan hogere lasten OZB van € 142.000 onder andere als gevolg van hogere kosten afhandelen bezwaarschriften en meer organisaties die in aanmerking komen voor de compensatieregeling OZB maatschappelijk vastgoed.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds
Ten opzichte van de bijgestelde raming resteert op de Algemene Uitkering een voordelig verschil van ongeveer € 715.000. Dit voordeel is net name het gevolg van de extra middelen die het Rijk bij de decembercirculaire 2023 beschikbaar heeft gesteld. Het betreft onder andere de compensatie voor de invoeringskosten van de Omgevingswet, de meerkosten die gemeenten maken in het sociaal domein in verband met de opvang van Oekraïense ontheemden en uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak/uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk gebied. Daarnaast is de algemene uitkering voordelig bijgesteld als gevolg van actualisatie van verdeelmaatstaven.

Dividend
Ten opzichte van de bijgestelde raming resteert een voordelig verschil van € 95.000. Dit voordeel is met name een gevolg van afrekening van dividendbelasting met de belastingdienst over de periode 2018-2023.

Saldo financieringsfunctie
Het saldo van de financieringsfunctie bedraagt € 1.251.000 nadelig. Als gevolg van een hoog saldo schatkistbankieren en de stijging van de rente zijn de rentebaten dit jaar hoger dan de rentelasten. Dat heeft tot gevolg dat het renteomslag percentage voor wat betreft de rekening 2023 op 0% is gezet. Hierdoor worden er geen rentelasten aan de overige taakvelden toegerekend en ontstaat er op het product treasury ten opzichte van de raming een nadeel van € 2.032.000. Doordat er geen rente is toegerekend aan de overige taakvelden levert dat, verdeeld over de overige taakvelden , in totaliteit een voordelig verschil op van eveneens € 2.032.000. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf financiering. Ten opzichte van de bijgestelde raming zijn de rentebaten uit schatkistbankieren € 673.000 en rente korte en lang financiering € 109.000 hoger dan geraamd.

Overhead

Op grond van het BBV behoort in de begroting een overzicht te worden opgenomen van de ‘Overhead’ in de organisatie. Hoofdlijn begroting 2023 ’Wat direct kan worden toegerekend, wordt direct toegerekend’.

- Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren daarom tot de overhead. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead;
- Sturende taken, vervuld door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten behoren ondeelbaar tot de overhead;
- De positionering van een functie binnen de organisatie heeft geen invloed op de beoordeling of er sprake is van overhead.

De overheadkosten zien er als volgt uit:

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Saldo lasten en baten					
Overhead	-30.563	-29.814	-31.441	-32.944	-1.503 N
Totaal					

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

bedragen x € 1.000

Algemene reserve

Voor wat betreft de specificaties van mutaties in de reserves wordt verwezen naar het onderdeel ‘Uiteenzetting financiële positie’ / “Reserves en voorzieningen”. Hier vindt u ook de stand van de reserves en voorzieningen, die wij jaarlijks herijken. Ook ziet u de toevoeging en aanwending van de reserves, die in de budgetonderdelen van de thema’s zijn verwerkt. De stand van de algemene reserve per 31-12-2023 ziet er als volgt uit.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Storting 2023	Onttrekking 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserve				
Algemene reserve (algemeen)	11.580	2.253	610	13.223
Totaal algemene reserve	**11.580**	**2.253**	**610**	**13.223**

Bedragen x € 1.000

Vennootschapsbelasting

De gemeente is niet aangemerkt als ondernemer door de Belastingdienst. Er wordt jaarlijks een toets uitgevoerd of er winst gemaakt wordt op niet-overhedentaken. Indien dit winstbedrag structureel is wordt de gemeente voor die betreffende activiteit als ondernemer aangemerkt en vallen we onder de vennootschapsbelasting. Voor 2023 was dit niet het geval en is geen vennootschapsbelasting verrekend.

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Saldo lasten en baten					
Heffing VPB	0	-3	-3	0	2 V
Totaal	**0**	**-3**	**-3**	**0**	**2 V**

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

bedragen x € 1.000

Onvoorzien

In de oorspronkelijke begroting 2023 is een post onvoorzien opgenomen van € 150.000. Dit betreft een stelpost ter dekking van tegenvallers, c.q. niet voorziene uitgaven waar gedurende het begrotingsjaar alsnog prioriteit aan toe wordt gekend. In 2024 is € 61.000 beschikbaar gesteld voor de slachtoffers aardbeving Turkije en Syrië (Giro 555) en € 32.000 subsidie voor de Stichting Platform Tegenwind N33 voor het uitvoeren van een onderzoek naar de milieubelasting door bisphenol A (BPA) afkomstig van de turbines in het Windpark N33. Per saldo resteert een bedrag van € 57.000.

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Saldo lasten en baten					
Onvoorzien	0	-150	-57	0	57 V
Totaal	**0**	**-150**	**-57**	**0**	**57 V**

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

bedragen x € 1.000

2.6.2 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)

Naam Indicator	Eenheid	Peiljaar	MG	Nederland
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2023	€ 239	€ 368
		2022	€ 206	€ 317
		2021	€ 188	€ 290
		2020	€ 175	€ 271
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In euro's	2023	€ 954	€ 860
		2022	€ 911	€ 823
		2021	€ 806	€ 733
		2020	€ 762	€ 700
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In euro's	2023	€ 997	€ 942
		2022	€ 952	€ 905
		2021	€ 852	€ 810
		2020	€ 813	€ 773
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2023	11,3	
		2022	10,1	
		2021	9,4	
		2020	9,7	
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2023	11,0	
		2022	10,4	
		2021	9,9	
		2020	9,9	
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2023	€ 535	
		2022	€ 503	
		2021	€ 499	
		2020	€ 445	
Externe inhuur	Kosten als % van tot. loonsom + tot. kosten inhuur extern	2023	17,4%	
		2022	16,2%	
		2021	15,9%	
		2020	17,1%	
Overhead	% van totale lasten	2023	11,2%	
		2022	11,0%	
		2021	12,7%	
		2020	11,3%	

2.6.3 Financieel overzicht Bestuur en bedrijfsvoering

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Lasten					
Bestuur	2.842	3.246	3.560	2.983	577 V
Bestuursondersteuning	31.516	30.617	32.030	34.220	-2.190 N
Belastingen	1.320	769	1.217	1.358	-141 N
Treasury	57	-630	-156	1.858	-2.014 N
Gemeentefonds	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	787	12.437	7.029	2.021	5.008 V
Totaal lasten	36.521	46.438	43.681	42.440	1.241 V
Baten					
Bestuur	229	0	0	229	229 V
Bestuursondersteuning	575	373	403	775	372 V
Belastingen	20.942	21.487	21.862	22.058	197 V
Treasury	469	428	1.652	2.511	859 V
Gemeentefonds	152.100	145.397	153.470	154.185	715 V
Overige baten en lasten	527	797	497	1.289	792 V
Totaal baten	174.841	168.482	177.884	181.047	3.163 V
Saldo voor bestemming	**138.320**	**122.043**	**134.203**	**138.607**	**4.404 V**
Mutatie reserves					
Stortingen	3.917	0	50	25	25 V
Onttrekkingen	3.522	141	3.660	3.874	214 V
Totaal mutatie reserves	-395	141	3.610	3.849	239 V
Saldo na bestemming	**137.925**	**122.185**	**137.814**	**142.456**	**4.642 V**

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

bedragen x € 1.000

Toelichting

Bestuur

Lasten (€ 577.000 voordelig): De voorziening Appa-wethouders wordt jaarlijks geëvalueerd om te bepalen of deze toereikend is voor toekomstige verplichtingen. Uit recente berekeningen is gebleken dat het saldo van de voorziening op dit moment hoger is dan noodzakelijk. Hierdoor valt er € 167.000 vrij in plaats van de verwachte storting van € 275.000. Dit resulteert in een voordeel van € 275.000 bij de lasten. Daarnaast resteert € 186.000 van de beschikbare € 500.000 van de overheveling van het raadsprogramma 2022. Er is een nadeel van € 62.000 door extra uitgaven voor het versterken van de positie van de gemeenteraad. Hier staan extra baten tegenover vanuit de Bestuurlijke Afspraken Versterking Groningen (BAVG). Verder zijn de salariskosten € 143.000 lager uitgevallen door een tijdelijk lagere bezetting. Overige plussen en minnen tellen op tot een voordeel van € 35.000.

Baten (€ 229.000 voordelig): Het grootste deel wordt verklaard de vrijval van € 167.000 uit de voorziening Appa-wethouders. Het overige voordeel van € 62.000 zijn toegekende middelen vanuit de Bestuurlijke Afspraken Versterking Groningen (BAVG).

Bestuursondersteuning

Lasten (€ 2.190.000 nadelig): De kosten van bestuursondersteuning bestaan uit beheer overige gronden en gebouwen, overhead waaronder toerekening projecten en verzelfstandiging Kielzog. Het beheer van de overige gebouwen en gronden heeft een voordelig saldo van € 139.000. De overhead betreft kosten van personeel ingezet voor sturing en ondersteuning van personeel in het primaire proces. De toerekening projecten en verzelfstandiging Kielzog zijn in de overheadkosten verwerkt. De overheadkosten waren in 2023 € 33,5 miljoen. Ten opzichte van de raming (na wijziging) van € 31,2 miljoen is dat een nadeel van € 2,3 miljoen. Dit nadeel bestaat uit:

- Lagere salariskosten personeel € 300.000;

- Lagere toegerekend rente € 400.000;
- Hogere kosten inhuur € 1,8 miljoen;
- Hogere kosten opleidingen en overige personeelskosten € 800.000;
- Hogere kosten facilitair en huisvesting € 400.000.

De lagere salariskostenkosten zijn een gevolg van het personeelsverloop (vacatures) en daardoor, tijdelijk, niet invullen van functies in een vast en/of tijdelijk dienstverband. Om de continuïteit van het primaire proces in de organisatie en ook de beleidsuitvoering te waarborgen vindt inhuur plaats of worden werkzaamheden tijdelijk uitbesteed. De kosten hiervan zijn hoger dan de niet gerealiseerde loonkosten binnen de overhead. Daarentegen is er geen sprake van een overschrijding op de totale personeelskosten. Het grote personeelsverloop heeft ook effect op de opleidingskosten en overige personeelskosten. Deze zijn € 800.000 hoger. Het renteomslag percentage bedraagt voor 2023 0%. Hierdoor worden geen rentelasten toegerekend aan de taakvelden maar staat alles op product treasury. Dit levert een voordeel op bij overhead van € 400.000. De overschrijding van de kosten van facilitair en huisvesting die zich in 2022 heeft voorgedaan zetten zich voort in 2023 en lijken daarmee van structurele aard te zijn. In 2022 betrof het nadeel € 200.000 en in 2023 € 400.000.

Baten (€ 372.000 voordelig): De baten van gronden en gebouwen zijn € 104.000 hoger door hogere doorbelasting van vastgoedkosten. De baten van overhead zijn € 268.000 hoger, vooral door hogere baten automatisering (onder andere Gegevensknooppunt Groningen).

Mutatie reserves (€ 318.000 nadelig): Dit wordt in hoofdzaak veroorzaakt door lagere onttrekkingen dan geraamd aan de reserve financiële ruimte 2022 voor uitvoering het raadsprogramma € 185.000, organisatieontwikkeling € 95.000 en schuldhulpverlening ondernemers € 50.000. De uitvoering heeft enige vertraging opgelopen waardoor de resterende uitgaven in 2024 worden gedaan in plaats van in 2023. Overige kleine afwijkingen tellen op tot een voordeel van € 12.000.

Belastingen
Lasten (€ 141.000 nadelig): Om tijdig alle ingediende bezwaarschriften af te handelen, is er € 39.000 meer uitgegeven aan inhuur. Daarnaast zijn er meer organisaties in aanmerking gekomen voor de compensatieregeling Onroerende Zaak Belasting maatschappelijk vastgoed, wat heeft geleid tot een overschrijding van € 34.000. De bankkosten zijn incidenteel € 22.000 hoger uitgevallen, omdat ook bankkosten uit het verleden functioneel zijn verwerkt. Als gevolg van het grote aantal ingediende bezwaarschriften, inclusief die door “no cure no pay”-bureaus, zijn er voor totaal € 44.000 extra kosten gemaakt bij de rechtbank. Overige plussen en minnen leiden tot een nadeel van € 2.000.

Baten (€ 197.000 voordelig): De inkomsten uit de aanslagen Onroerende Zaak Belastingen (OZB) zijn € 87.000 hoger dan geraamd. Daarnaast heeft een intensievere aanpak van belastinginvordering geleid tot € 68.000 extra inkomsten uit vergoedingen voor aanmanings- en dwangbevelkosten. Bovendien is de voorziening voor dubieuze debiteuren belastingen opnieuw beoordeeld, wat leidt tot een voordeel van € 43.000. Het overige nadelige verschil van € 1.000 wordt veroorzaakt door diverse plussen en minnen.

Treasury
Lasten (€ 2.014.000 nadelig): Als gevolg van een hoog saldo schatkistbankieren en de stijging van de rente zijn de rentebaten dit jaar hoger dan de rentelasten. Dit heeft tot gevolg dat het renteomslag percentage voor 2023 op 0% is gezet. Hierdoor worden er geen rentelasten aan de overige taakvelden toegerekend en ontstaat er op het product Treasury een nadeel van ongeveer € 2 miljoen. Het voordeel van eveneens ongeveer € 2 miljoen komt tot uitdrukking in lagere lasten op de andere producten. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf financiering.

Baten (€ 859.000 voordelig): Dit voordeel is met name een gevolg van hogere baten schatkistbankieren en rente korte financiering van € 764.000 en verrekening van dividendbelasting over de periode 2018-2023 met de belastingdienst € 95.000.

Gemeentefonds
Baten (€ 715.000 voordelig): Dit voordeel is met name het gevolg van de extra middelen die het Rijk bij de decembercirculaire 2023 beschikbaar heeft gesteld. Het betreft onder andere de compensatie voor de invoeringskosten van de Omgevingswet, de meerkosten die gemeenten maken in het sociaal domein in verband met de opvang van Oekraïense ontheemden en uitvoeringskosten

gebiedsgerichte aanpak/uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk gebied. Daarnaast is de algemene uitkering voordelig bijgesteld als gevolg van actualisatie van de verdeelmaatstaven.

Overige baten en lasten
Onder het product overige baten en lasten worden ramingen opgenomen die onder andere betrekking hebben op stelposten en nog niet bestemde uitgaven en inkomsten. Hierdoor fluctueren de ramingen en kunnen de werkelijke uitgaven op jaarbasis afwijken van de ramingen.

Lasten (€ 5.008.000 voordelig). Dit voordeel wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Op het product overige baten en lasten is nog een bedrag van € 4.688.000 beschikbaar voor het opvangen van het inflatierisico. Bij de najaarsnota en slotwijziging 2023 is voorgesteld om de gestegen energie- en onderhoudskosten (€280.000), de verhoging van de huur van het sociaal team west (€ 90.000) en de gestegen kosten van brandstof en onderhoud van tractie (€ 48.000) te verrekenen met de stelpost inflatie. De betreffende bedragen zijn abusievelijk via begrotingswijziging verrekend met de reserve indexatie in plaats van met de stelpost. Op rekeningbasis worden de bedragen alsnog verrekend met de stelpost indexatie zoals voorgesteld bij de najaarsnota en slotwijziging. Rekening houdende met deze verrekening resteert per saldo een bedrag van € 4.270.000. Zie ook de toelichting bij mutaties reserves.
- Bij de Voorjaarsnota 2023 is vooruitlopende op het jaarrekeningresultaat 2023 rekening gehouden met een voordelig resultaat van € 1.000.000. Dit is budgettair als stelpost verwerkt op het product overige baten en lasten. De realisatie is functioneel verwerkt en heeft een daardoor nadelig effect op het product overige baten en lasten van € 1.000.000.
- Van de via de algemene uitkering ontvangen middelen voor taakmutaties resteert op het product algemene baten en lasten een bedrag van €998.000 dat nog niet is besteed en/of waarvan de besteding op andere producten is verantwoord.
- Het voor 2024 beschikbare bedrag van € 500.000 voor uitvoering van het raadsprogramma is niet besteed.
- Voor uitvoering van deze beleidsplannen wegen en kunstwerken is € 500.000 dekking op stelpost opgenomen. Eind 2023 zijn de beleidsplannen wegen en kunstwerken vastgesteld. De budgettaire consequenties worden via begrotingswijziging in 2024 verwerkt. Hierdoor valt het beschikbare bedrag 2023 van € 500.000 vrij in het rekeningsaldo.
- Hogere kosten centraal verantwoorde personeelsbudgetten - € 196.000. Het betreft onder andere de kosten van voormalig personeel, verrekening met de voorziening verlofsparen en mobiliteitskosten.
- Afrekening van BTW en BCF met de belastingdienst over de jaren 2017 t/m 2020 heeft geleid tot extra lasten van € 552.000. Tegenover deze hogere lasten staan voordelige verrekeningen (zie analyse baten) van € 1.078.000. Per saldo resteert een voordelig effect van € 526.000.
- Gedeeltelijk niet aanwenden van de post onvoorziene uitgaven € 57.000.
- Overige verschillen tellen op tot een voordeel van € 13.000.

Baten (€ 792.000 voordelig). Dit voordeel wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Afrekening van BTW en BCF met de belastingdienst over de jaren 2017 t/m 2020 heeft geleid tot extra baten van € 1.078.000. Tegenover deze baten staan nadelige verrekeningen (zie analyse lasten) van €522.0000. Per saldo resteert een voordelig effect van € 526.000. Daarnaast is een bedrag van € 38.000 met de belastingdienst verrekend in verband met doorgeschoven BTW van samenwerkingsverbanden (zoals regio Groningen-Assen, agenda veenkoloniën en afvalverwijdering Oost- en Zuidoost Groningen).
- Realisatie van het restant bezuinigingstaakstelling met betrekking tot de bedrijfsvoering - € 347.000. De realisatie van de taakstellingen is verantwoord op de betreffende producten.
- Overige verschillen tellen op tot per saldo € 23.000 voordelig.

Mutaties reserves (€ 557.000 voordelig): Het voordeel is onder andere het gevolg van de vrijval van het restant maatwerkfonds energiecrisis (€927.000). Daarnaast is bij de Najaarsnota 2023 voorgesteld de gestegen energie- en onderhoudskosten van € 280.000 en de verhoging van de huur

van het sociaal team west van € 90.000 te verrekenen met de stelpost indexatie. De betreffende bedragen zijn abusievelijk verwerkt als verrekening met de reserve indexatie in plaats van met de stelpost. Op rekeningbasis worden de bedragen alsnog verrekend met de stelpost indexatie zoals voorgesteld bij de najaarsnota. Zie ook de toelichting bij het product overige baten en lasten. De geraamde onttrekking aan de reserve blijft achterwege en heeft op product mutaties reserves een nadelig effect van € 370.000.

3. Paragrafen

3.1 Paragraaf bedrijfsvoering

De opgave voor 2023

Bedrijfsvoering is ons vak. Wij denken met u mee!

Het domein bedrijfsvoering ondersteunt bij het uitvoeren van hun werkzaamheden op het gebied van personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, juridische zaken en huisvesting. Het domein bedrijfsvoering anticipeert hierbij zo veel mogelijk op de ontwikkelingen in het primaire proces en neemt hierbij het voortouw om deze ontwikkelingen te inventariseren en te vertalen naar de bedrijfsvoering.

Informatietechnologie, HR-beleid, facilitaire ondersteuning en financiële, juridische advisering en communicatie zijn onmisbaar voor beleidsvorming en de uitvoering. In onze organisatie willen we rekening houden met de behoeften die er leven bij de inwoners, organisaties en bedrijven. Naast de maatschappelijke opgaven, politiek-bestuurlijke ambities, opgaven en trends en ontwikkelingen in de samenleving geeft dit een complex werkveld. Dit vraag om een flexibele inzet van medewerkers waarbij onze rollen niet meer zo vanzelfsprekend zijn als ze ooit waren. We krijgen meer en complexere opgaven zoals woningbouw, mobiliteit, duurzaamheid en een groeiende vraag naar ondersteuning vanuit het sociaal domein. Daarnaast worden de (verantwoordings-)eisen steeds strenger. Dit vraagt om inzet bij de beleidsafdeling en de ondersteunende afdelingen. Kentallen zoals het aantal te verwerken facturen geven aan dat er steeds meer werk op ons af komt. Dit zien we ook aan het stijgende saldo van onze begroting van afgerond € 240 miljoen in 2021 naar € 295 miljoen in 2024. Om in te spelen op deze ontwikkelingen werken we aan het veranderen en verbeteren van de organisatie in het programma organisatieontwikkeling. In 2023 hebben we verder gebouwd op het fundament dat we op basis van de evaluatie startorganisatie hebben gelegd. We voeren de verbeteringen door om te komen tot een toekomstbestendige organisatie waarin medewerkers op basis van de drie V's (vertrouwen, verantwoordelijkheid en vrijheid) werken.

Een gezonde en moderne organisatie die voorbereid is op de toekomst

Wij willen een werkgever zijn waar medewerkers zich welkom en gezien voelen en op een gezonde en plezierige wijze kunnen werken. Hierbij hebben we ingezet op het volgende.:

Lang en gezond kunnen doorwerken
We hebben eraan gewerkt dat onze mensen lang gezond kunnen doorwerken, veerkrachtig en vitaal zijn en met veranderingen kunnen omgaan. We zijn bezig geweest met het begeleiden van medewerkers die ziek zijn om hen op een goede manier terug te laten keren naar hun werk. We vinden het ook belangrijk dat iedere medewerker in een fijne werksfeer kan werken. Ook daaraan hebben wij aandacht besteed in het afgelopen jaar. Ons doel is geweest dat ons ziektepercentage niet boven de 6% uitkomt en dat is gelukt. Het ziektepercentage over 2023 is 5,7%.

Iedere medewerker is welkom
In onze organisatie is er plaats is voor iedereen en dat willen we in ons gedrag, handelen en hoe wij met elkaar willen omgaan laten zien. We zijn daarom ook begonnen dit via onze informatie over vacatures te laten zien. Ook hebben wij een vertrouwenspersoon waar medewerkers die toch problemen ervaren omdat zij niet goed bejegend worden terecht kunnen. We hebben via het aanbieden van stageplaatsen en speciale trajecten jonge medewerkers het werken in onze organisatie voor jongeren aantrekkelijk gemaakt.

Mobiliteitsbeleid ontwikkelen
De veranderingen in de wereld gaan snel. Dit vraagt veel van onze medewerkers. Zij moeten daar goed op kunnen inspelen. Om dat goed te kunnen doen is het belangrijk dat zij goed geschoold zijn en ervaring hierin hebben. Voor ons als organisatie is het belangrijk om dit naar onze inwoners goed te doen. We willen de medewerkers door het aanbieden van opleidingen en het opdoen van ervaringen, helpen op de werkplek/ functie te zitten waar ze het beste tot hun recht komen. Dit

vraagt van medewerkers en leidinggevenden dat ze voortdurend hierover met elkaar praten over of zij hun werk nog goed kunnen doen. Het kan zijn dat het nodig is om een andere functie te gaan doen. We helpen de medewerker daarbij.

Wij willen een werkgever zijn waar mensen graag werken
Het is -net als bij andere gemeenten- moeilijk om goede medewerkers te vinden voor de vele taken die wij hebben. Voor niet alle functies kunnen wij snel de goede persoon vinden. Daarom is het belangrijk dat wij een gemeente zijn waar mensen graag willen werken. Ook leiden wij mensen die al bij ons werken op voor deze functies.

Digitalisering

I&A visie
In de I&A-visie 2020-2023 wordt ook voor 2023 de voor onze gemeente relevante ICT-ontwikkelingen geschetst. Dat doen we door de ICT-ontwikkelingen langs 6 sporen uit te werken:

1. Goede en betrouwbare dienstverlening;
2. Regievoering en ketensamenwerking;
3. De data gedreven gemeente;
4. Doorontwikkeling bedrijfsvoering;
5. De basis op orde;
6. Doorontwikkeling van de informatiefunctiefunctie

Samen met de nieuwe I&A-visie is ook een projectenlijst vastgesteld. De projecten zijn ingedeeld naar de in de I&A-visie genoemde 6 sporen. Deze lijst wordt jaarlijks geactualiseerd.

In 2023 zijn de volgende projecten uitgevoerd en/of in gang gezet:

- De invoering van het integrale systeem XWorks in het sociaal domein: WMO, werk, inkomen en re-integratie, en sociale teams. Doel hiervan is te werken met een moderner, integraal systeem met lagere jaarlijkse kosten. In 2023 is het WMO-deel ingevoerd. De overige delen volgen in 2024;
- Het nieuwe Raadsinformatiesysteem is in gebruik genomen;
- De invoering van de Wet Open Overheid (Woo) en de digitale bewaarstrategie: hiervoor wordt verwezen naar de openbaarheidsparagraaf over de Woo.

E-HRM Digitalisering
Met E-HRM digitaliseren bedoelen wij dat we ook bij HRM steeds meer gebruik (willen) maken van de mogelijkheden die de computersystemen ons bieden. Dit verder automatiseren van het HRM-werk is een belangrijk onderdeel in 2023 geweest. Er is gewerkt aan het zo eenvoudig mogelijk kunnen invoeren van gegevens in de HR-systemen. Daarmee willen wij bereiken dat medewerkers en leidinggevenden zo zelfstandig mogelijk de juiste informatie kunnen invoeren. Dat heeft tot gevolg dat de personeels- en salarisadministratie deze gegevens sneller en eenvoudiger kan verwerken.

Wij zijn in control

De teams financieel advies en financieel beheer zijn samengevoegd tot het team Financiën. De herinrichting van de financiële administratie is voltooid en er is een verbeterslag gemaakt in de uitrol van de verplichtingenadministratie. Daarnaast worden de financiële mutaties tijdig verwerkt. Binnen onze organisatie zijn we gestart met opgave gericht werken en verbeteren juridische kwaliteit.

Verbeteren Planning & Control cyclus
In 2023 is de planning van de P&C-cyclus verbeterd en gestroomlijnd. Hierdoor zijn de

verantwoordelijkheden van alle betrokkenen beter in beeld. Alle reguliere P&C-documenten zijn in 2023 voor besluitvorming op tijd en kwalitatief verbeterd aan uw raad aangeleverd.

Herinrichting financiële administratie
De herinrichting van de financiële administratie is voltooid. Hierdoor zijn processen vereenvoudigd en zijn de administratieve lasten verminderd. Dit uit zich onder andere in de doorlooptijd van de facturen. We halen ruimschoots onze gehanteerde doorlooptijd van gemiddeld 30 dagen en blijven zelfs onder de 20 dagen.

Heldere advisering en ondersteuning
Naast de reguliere advisering, geven we advies en ondersteuning aan het Nationaal Programma Groningen (NPG). Om het advies en ondersteuning te verbeteren hebben we de taken meer gecentraliseerd binnen het team Financiën. Zo worden de NPG-projecten voor het sociaal domein qua advisering en ondersteuning opgepakt door de financieel adviseurs sociaal domein. Dit leidt tot kortere lijnen qua advisering en ondersteuning. Voor de overige NPG projecten is er één aanspreekpunt.

Opgavegericht werken
Wij zijn afgelopen jaar aan de slag gegaan met opgavegericht werken. Dat hebben we op verschillende manieren gedaan. We hebben onze opgaven in beeld gebracht met als beoogd resultaat de organisatie heeft zicht op welke opgaven er zijn en de organisatie is in staat vraagstukken integraal en met een passende aanpak uit te voeren met een duidelijke ‘kop en staart’. Er is ingezet op opgavegericht leren en ontwikkelen (verbeteren van kennis en competenties d.m.v. het organiseren van opleidingen, trainingen on the job, coaching etc.) onder andere op het gebied van programmatisch- en projectmatig werken en op goed opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap. Ook buiten de programma’s en projecten kijken we waar we opgavegericht werken kunnen toepassen.

Juridische kwaliteit verbeteren
Het team juridische zaken en inkoop bevordert de juridische kwaliteit van de te leveren producten en diensten zodat deze voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Ze ondersteunt het bestuur en de organisatie door juridische- en inkoopadvisering te bieden bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering.
Door het samenwerken met een huisadvocaat, Yspeert Advocaten, is ingezet op een tweetal doelen. Allereerst de beheersing van de kosten voor externe juridische diensten en ten tweede het verhogen van de juridische kwaliteit in de organisatie. Na bijna drie jaar samenwerking met de huisadvocaat zien we steeds meer partnerschap ontstaan waardoor de juridische kwaliteit is verhoogd.

Contractbeheer 2023
Hierbij kan gedacht worden aan de inzameling van bedrijfsafval, warme drankenautomaten, schoonmaak en de beveiliging. Voor een aantal van deze contracten staan in 2023 aanbestedingen op de kalender. De grotere aanbestedingen in 2023 waren warme drankautomaten, autolease, afval, schoonmaak van het vastgoed in eigendom van de gemeente.

Informatiebeveiliging en privacy

We zijn een informatie gedreven organisatie. Zonder informatie kunnen we geen uitvoering geven aan alle rollen, taken en verantwoordelijkheden die we hebben. Dit betekent dat we ervoor moeten zorgen dat onze informatie voldoende beschikbaar is, integer blijft en daar waar nodig vertrouwelijk gebruikt wordt. Er zijn echter allerlei risico’s die ervoor kunnen zorgen dat de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van onze informatievoorziening wordt aangetast. Te denken valt aan externe risico’s zoals een natuurramp, aardbeving, stroomstoring, brand en criminelen die gijzelingssoftware weten te installeren of via een hack informatie stelen om hier geld mee te verdienen. En interne risico’s waarbij het onderscheid wordt gemaakt tussen bewust en onbewust. Bewust bedoelen we dan medewerkers en bestuurders die bezig zijn met frauduleuze en ondermijnende activiteiten. En onbewust medewerkers en bestuurders die onbedoeld informatie verstrekken of toegang verstrekken tot informatiebronnen aan derden. Informatiebeveiliging is risicomanagement en raakt de gehele organisatie. De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)

is het normenkader van waaruit ook wij (net als alle andere Nederlandse overheidsinstanties) onze informatiebeveiliging plannen, uitvoeren, controleren en bijsturen. Onze organisatie heeft een Chief Informatie Security Officer (CISO) die de organisatie op strategisch, tactisch en operationeel niveau helpt om de nodige risicobeperkende maatregelen te nemen op het gebied van organisatie, mens en techniek.

Privacy: bescherming van persoonsgegevens
Op het gebied van het beschermen van gemeentelijke informatie nemen persoonsgegevens en daaraan gekoppelde privacy een bijzondere plek in. Privacy is een grondrecht van ieder persoon. Om deze privacy voldoende te waarborgen nemen wij maatregelen op grond van de Algemene Wet Verordening Persoonsgegevens (AVG), Wet politiegegevens (WPG) en Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP) en overige domein specifieke wetgevingen. Onze organisatie heeft een Privacy Officer (PO die adviseert en ondersteunt in het verantwoord en het binnen wettelijke kaders gebruiken van persoonsgegevens. De Functionaris Gegevensbescherming toetst onafhankelijk de toepassing en naleving van de AVG.

Verantwoordingstekst informatieveiligheid & privacybescherming
De dreigingen op het gebied van informatieveiligheid & privacybescherming nemen toe. Wij zetten daarom volop in op het voorkomen dat onze informatie en de persoonsgegevens van onze burgers in verkeerde handen komen. Dit doen we op het gebied van mens, organisatie, techniek en huisvesting.
In 2023 hebben we volop ingezet op de bewustwording, de houding en het gedrag op het gebied van informatieveiligheid & privacybescherming. Het jaarlijkse onderzoek (de Cyberbarometer) heeft aangetoond dat ons gezamenlijk bewustzijn binnen de gemeentelijke organisatie is gegroeid.

Met de verplichte Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) hebben we aantoonbaar gemaakt dat we voldoende tegenmaatregelen hebben voor onze DigiD-aansluitingen en Suwinet (landelijke raadpleegvoorziening met veel privacygevoelige informatie).

De accountant heeft de opzet en het bestaan van de algemene IT-beheersmaatregelen beoordeeld voor de voor de accountant belangrijkste applicaties. Het algehele beeld is dat de algemene IT-beheersing in de belangrijke mate op orde is, met ruimte voor verbetering. Dit komt overeen met onze eigen bevindingen.

Fraude & integriteit

Integriteit
Medewerkers die bij onze gemeente moeten betrouwbaar, eerlijk en oprecht zijn. Om de medewerkers hierbij te helpen hebben wij uitgewerkt wat dit voor hen betekent. Dit noemen we de gedragscode integriteit. Ook hebben wij geregeld wat de medewerker kan doen als hij merkt dat iets niet eerlijk en oprecht is. Dat is opgeschreven in de klokkenluidersregeling.
In 2022 zijn we gestart met het afnemen van de eed en belofte voor medewerkers. In 2023 hebben we georganiseerd dat ook externe medewerkers verklaren zich integer te zullen gedragen door het invullen van een integriteitsverklaring. Om integriteit verder te verankeren in de organisatie zijn de processen rond het melden van nevenfuncties en financiële belangen vastgelegd, en is de nieuwe klokkenluidersregeling 2023 vastgesteld. Voor nieuwe medewerkers is een integriteitstraining ontwikkeld die hen meeneemt in hoe we integer handelen bij onze gemeente.

Fraude
In 2023 zijn er, na onderzoek, geen fraudes geconstateerd.
Bij het vorige hoofdstuk werd al genoemd dat medewerkers en bestuurders bewust of onbewust bezig kunnen zijn met frauduleuze en ondermijnende activiteiten. En dat dit alles te maken heeft met risicobeheersing. Veel voorkomende risico's op een materiële onjuistheid door fraude in de jaarrekening bij gemeenten zijn:

1. Management beïnvloeding: het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management;
2. Het risico aanbestedingen te gunnen aan bevriende partijen (corruptie);
3. Grondverkopen tegen niet-marktconforme prijzen (corruptie);

4. Het niet volledig of onterecht verantwoorden van opbrengsten van inkomende subsidies;
5. Onterechte betalingen door onvoldoende beheersmaatregelen in het betaalproces.

Doordat het hele directieteam besluiten neemt, is de kans op management beïnvloeding erg klein. De prijs voor grondverkopen wordt getoetst door een extern bedrijf en vastgesteld in de MPG. of externe taxatie. Aanbestedingen vinden plaats met medewerking van het team aanbestedingen volgens het gemeentelijk inkoopbeleid. De opbrengsten van de subsidies worden verantwoord in het financiële systeem. Hierbij is de aanvrager van de subsidie niet degene die dit vastlegt. Ook vindt er een check plaats tussen de beschikking en de ontvangen subsidie. In het betaalproces zijn beheersmaatregelen genomen om fraude te voorkomen. Het betaalproces is zo ingericht dat er naast de budgethouder nog twee medewerkers van het team financiën de factuur voor betaling goedkeuren. Facturen boven de € 10.000 worden nog extra beoordeeld.

Daarnaast heeft onze Chief Informatie Security Officer (CISO) een rol om de nodige risicobeperkende maatregelen te nemen, zoals eerder in deze paragraaf beschreven.

Onze inwoners staan centraal

Communicatie
Communicatie heeft zowel een rol naar buiten (inwoners, bedrijven en andere organisaties) als een interne rol. Wij zijn in gesprek met alle betrokkenen en luisteren ook echt naar wat er leeft, wij informeren onze inwoners, bedrijven en organisaties over plannen, nieuws en regelingen. Wij gebruiken hiervoor o.a. participatietrajecten, persberichten en onze website.

In onze gemeente staat de inwoner centraal. We luisteren naar de samenleving, wat er leeft en reageren en anticiperen daarop. In 2023 is er extra aandacht besteed aan de onderwerpen:

1. Dialoog: van buiten naar binnen;
2. Dialoog: van binnen naar buiten;
3. Samenwerking nodig voor goede dienstverlening;
4. Communicatie als onderdeel van participatie;
5. Interne communicatie.

In 2023 zijn met het project ‘Werken aan Digitale Dienstverlening 2.0’ grote stappen gemaakt in de optimalisatie van de online dienstverlening. De huisstijlkleuren van de gemeente zijn in 2023 aangepast om te voldoen aan wet voor digitale toegankelijkheid.
Iedere inwoner heeft het recht om te begrijpen wat de gemeente doet. Het communiceren met inwoners in begrijpelijke taal is daarbij van groot belang. Door informatie te delen, ludieke acties en hulpmiddelen te organiseren maken we de organisatie bewust van het belang van begrijpelijke taal en helpt hen bij de toepassing hiervan.
Het contact met de media is van groot belang om met inwoners te communiceren. Er is regelmatig proactief en op verzoek contact met de regionale en landelijke media. Journalisten worden voorzien van informatie door reguliere persgesprekken, persberichten en persuitnodigingen.

Klachtenafhandeling
Er wordt gezorgd voor ondersteuning van de commissie bezwaarschriften en de behandeling van klachten. Het accent ligt hierbij op een adequate afhandeling van bezwaarschriften en klaagschriften, indien mogelijk door toepassing van de informele aanpak door de klachtbemiddelaar. Klachten worden in eerste instantie behandeld door de klachtenbemiddelaar. Als dit niet leidt tot een aanvaardbare oplossing voor de inwoner, wordt de klacht formeel behandeld. Ook in 2023 hebben we gewerkt aan het versterken van de rol van de klachtbemiddelaar om zodoende in een vroeg stadium te komen tot een aanvaardbare oplossing voor geschillen en het verhogen van klanttevredenheid. In 2023 hebben we 92 klachten behandeld. 7 Klachten zijn uiteindelijk in de formele procedure terecht gekomen. Het overgrote merendeel, 85 klachten, werden informeel en in een vroeg stadium opgelost en daarmee werden ingewikkelde, langslepende procedures voorkomen.

Rechtmatigheidsverantwoording

In de paragraaf bedrijfsvoering wordt een nadere toelichting opgenomen ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording. Hierin moet in ieder geval worden ingegaan op de afwijkingen die zijn geconstateerd en die de rapportagegrens van € 147.500 overschrijden.
In deze paragraaf is de tekst opgenomen zoals deze in de paragraaf bedrijfsvoering zal worden opgenomen.

Rechtmatigheidsverantwoording
Met ingang van 2023 is de rechtmatigheidsverantwoording een wettelijke verplichting voor gemeenten. Het achterliggende doel van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is om de kaderstellende en controlerende taak van de gemeenteraad te versterken. De belangrijkste impact van deze wetswijziging heeft betrekking op de rolverdeling tussen raad, college en externe accountant. Het college stelt zelf een rechtmatigheidsverantwoording op en neemt deze op in de jaarrekening. In deze rechtmatigheidsverantwoording wordt door het college verantwoording afgelegd over de naleving van wet- en regelgeving bij de totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening.

De rechtmatigheidsverantwoording ziet op drie rechtmatigheidscriteria, zoals uitgewerkt door de Commissie BBV in de Kadernota Rechtmatigheid 2023. Dit zijn de volgende:

- Begrotingscriterium
- Voorwaardencriterium
- Misbruik en oneigenlijk gebruik beleid

Normenkader en verantwoordingsgrens
De relevante wet- en regelgeving is vastgelegd in het normenkader. Het gaat om Europese regelgeving, wettelijke bepalingen en eigen regelgeving, zoals verordeningen vastgesteld door de raad. Bij de wettelijke bepalingen zijn alleen de financiële beheershandelingen van belang, zoals bijvoorbeeld de Europese Aanbestedingsrichtlijnen. Voor verordeningen geldt dat alle gemeentelijke verordeningen voor zover deze bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen onderdeel uitmaken van het normenkader. Ook andere besluiten van de raad met een kaderstellend karakter en die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen, zijn een verplicht onderdeel van het normenkader (begroting, raadsbesluiten over investeringsvoorstellen, beleidsnota's). Het normenkader 2023 is door de raad vastgesteld op 21 december 2023.

De verantwoordingsgrens is een door de raad vastgesteld bedrag, waarboven het college de geconstateerde afwijkingen in het kader van de rechtmatigheid moet opnemen in de rechtmatigheidsverantwoording. De verantwoordingsgrens dient te vallen binnen de bandbreedte van 0% tot 3% van de lasten inclusief dotaties aan de reserves. Afwijkingen betreffen onrechtmatigheden en onduidelijkheden. Voor zowel onrechtmatigheden als onduidelijkheden afzonderlijk geldt hetzelfde percentage.

In het controleprotocol 2023 is de verantwoordingsgrens gesteld op 3% van de totale lasten inclusief dotaties aan de reserves. In de jaarrekening 2023 bedragen de werkelijke lasten inclusief dotaties aan de reserves € 295.353.000. De verantwoordingsgrens bedraagt daarmee € 8.860.590.

Het college is verplicht om afwijkingen toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering, indien het totaal van de geconstateerde afwijkingen de verantwoordingsgrens overschrijdt. Het college hecht waarde aan het gesprek met de raad over bevindingen uit de rechtmatigheidscontroles. Daarom beperkt het college zich niet tot het geven van een toelichting alleen bij het overschrijden van de verantwoordingsgrens. In het controleprotocol 2023 is opgenomen dat over afwijkingen groter dan 0,05% van de lasten inclusief dotaties aan de reserves wordt gerapporteerd in de paragraaf bedrijfsvoering. Op basis van de werkelijke lasten inclusief dotaties aan de reserves van € 295.353.000 bedraagt de rapportagegrens afgerond € 147.500.

Werkzaamheden en bevindingen
Om een gefundeerd oordeel te kunnen vormen over de rechtmatige verantwoording van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties hebben wij verschillende interne controles verricht op processen die op omvangsbasis groter zijn dan 1% van de lasten inclusief dotaties aan de reserves. Deze

controles vormen de basis om met name een oordeel te vormen ten aanzien van het voorwaardencriterium. Daarnaast hebben wij het begrotingscriterium en het M&O-criterium beoordeeld.

Ten aanzien van het begrotingscriterium hebben wij geconstateerd dat er geen sprake is van overschrijdingen van de lasten op programmaniveau dan wel overschrijdingen van investeringskredieten. Wel hebben wij geconstateerd dat er sprake is van onderschrijdingen van de baten op programmaniveau. Deze onderschrijdingen hebben wij nader geanalyseerd en hierbij geconcludeerd dat deze onderschrijdingen in nagenoeg alle gevallen gekoppeld zijn aan lager verantwoorde lasten (bijvoorbeeld als het gaat om bestedingen van subsidies) of dat de bate onderdeel uitmaakt van een grondexploitatie en het gaat om een verschuiving in de looptijd van de grondexploitatie. Deze onderschrijdingen van de baten zijn hiermee als rechtmatig te beschouwen.

Ten aanzien van het misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium hebben wij vastgesteld dat er is een vastgesteld en actueel M&O-beleid is, waarbij de belangrijkste aandachtgebieden en risico's zijn geanalyseerd en binnen de processen beheersmaatregelen zijn getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik tegen te gaan. Wij hebben in 2023 geen signalen ontvangen dat er sprake is van misbruik en oneigenlijk gebruik.

Eén van de belangrijkste onderdelen van het voorwaardencriterium is het voldoen aan de wetgeving met betrekking tot Europese aanbestedingen. Voor de controle op rechtmatige aanbestedingen hebben we integrale spendanalyse uitgevoerd op alle bestedingen die over een periode van vier jaar groter zijn dan € 215.000 en een besteding hebben in boekjaar 2023. Uit de controle op het inkoop- en aanbestedingsproces komt een onrechtmatigheid van € 2.713.234 naar voren. Daarnaast hebben wij bij de controle op de PGB's Wmo geconstateerd dat niet in alle gevallen het dossier de noodzakelijke kwaliteitsdocumenten bevat (zoals een Verklaring Omtrent Gedrag). Aangezien dit een voorwaarde is voor het verstrekken van een PGB is er bij het ontbreken hiervan sprake van een onrechtmatigheid. Totaal komt de onrechtmatigheid op dit onderdeel uit op € 169.000.

In totaal hebben wij onrechtmatigheden geconstateerd voor een bedrag van € 2.882.000. De door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens bedraagt € 8.860.590. De geconstateerde onrechtmatigheden blijven onder de verantwoordingsgrens. Daarmee is de conclusie dat de gemeente in 2023 rechtmatig heeft gehandeld.

3.2 Paragraaf lokale heffingen

Inleiding

In deze paragraaf leggen we verantwoording af over de lokale belastingen, rechten en heffingen. Aan de orde komen:

- De inkomsten van de lokale heffingen;
- Het beleid;
- De kostendekkendheid;
- Belastingdruk voor de burger (woonlasten);
- Kwijtscheldingsbeleid.

Inkomsten lokale heffingen

In onderstaande tabel staan de opbrengsten van onze lokale heffingen. Dit vergelijken we met de in de begroting geraamde opbrengsten.

Onroerendezaakbelasting (OZB)
De opbrengst OZB wijkt weinig af van de (gewijzigde) begroting. Het verschil komt doordat er bij OZB voor woningen uiteindelijk minder bezwaar en beroep is ingediend dan waar we rekening mee hadden gehouden.

Rioolheffing
We hebben € 225.000 meer inkomsten rioolheffing ontvangen dan begroot. Dit komt doordat er meer percelen zijn aangeslagen voor deze heffing. Het betreft vooral nieuwbouw en daarnaast percelen die voorheen ten onrechte waren vrijgesteld.

Afvalstoffenheffing
We hebben € 125.000 minder inkomsten afvalstoffenheffing ontvangen dan begroot. Dit komt doordat er minder restafval is aangeboden dan begroot. Dit heeft geleid tot € 176.000 minder inkomsten. Daarnaast hebben we meer inkomsten van € 51.000 uit vastrecht en extra containers ontvangen.

Toeristenbelasting
De toeristische sector is behoorlijk aangetrokken de laatste tijd en we zien dan ook een naar verhouding forse meeropbrengst. De toeristenbelasting wordt achteraf opgelegd en in deze meeropbrengst zit € 75.000 dat nog betrekking heeft op het jaar 2022. Daarnaast is de verwachte extra opbrengst 2023 ook verwerkt.

Lijkbezorgingsrechten
We hebben € 41.000 meer inkomsten lijkbezorgingsrechten ontvangen. Dit komt met name door meer inkomsten uit de afkoop van grafrechten voor onderhoud van graven voor bepaalde tijd.

Leges
In 2023 hebben we € 93.000 minder leges uit aanvragen voor een vergunning Telecommunicatie en kabels en leidingen ontvangen, hoofdzakelijk door vertraging in de aanleg van glasvezelkabels. We hebben in totaal € 619.000 meer leges uit Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning, waaronder bouwleges, ontvangen dan begroot. Dit komt doordat er meer bouwaanvragen zijn binnengekomen, waaronder aanvragen voor een aantal grote projecten. In december 2023 hebben we een nog een grote hoeveelheid aanvragen ontvangen vanwege de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024. In totaal hebben we aan omgevingsvergunningen € 541.000 meer leges ontvangen. Daarnaast hebben we door een toename in het aantal aanvragen € 78.000 meer aan leges voor bestemmingsplanwijzigingen ontvangen.

Onderdeel	Begroot 2023	Begroot 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Onroerende zaakbelasting woningen Eigenaren	12.323	12.573	12.642	68
Onroerende zaakbelasting niet woningen - Eigenaren	5.310	5.355	5.370	15
Onroerende zaakbelasting niet woningen - Gebruikers	3.854	3.874	3.876	3
Rioolheffing	5.593	5.593	5.818	225
Afvalstoffenheffing	6.797	6.797	6.672	-125
Toeristenbelasting	300	300	403	103
Lijkbezorgingsrechten	249	249	290	41
Leges (inclusief marktgelden)	2.530	3.136	3.617	481
Totaal	**36.955**	**37.876**	**38.688**	**811**

bedragen x € 1.000

Beleid lokale heffingen

Lokale heffingen:

- Belastingen: de onroerendezaakbelasting (OZB) en de toeristenbelasting. De opbrengst is vrij te besteden en de gemeente is ook vrij om de hoogte van de tarieven vast te stellen;
- Gebonden heffingen (bestemmingsheffingen): de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De opbrengst van de afvalstoffenheffing moet gebruikt worden voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De opbrengst van de rioolheffing moet gebruikt worden voor de wettelijke gemeentelijke watertaken. Bij beide heffingen geldt de opbrengstnorm: de gemeente mag niet meer inkomsten ramen dan de verwachte kosten;

- Rechten: de leges, de lijkbezorgingsrechten en markt- en liggelden. Het gaat hier om diensten die de gemeente verleent of laat verlenen en waarbij er een individueel belang voor de aanvrager is. Ook hierbij geldt de opbrengstnorm.

Hieronder geven we een beeld van het beleid rond de verschillende heffingen.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)
De OZB is de belangrijkste gemeentelijke belasting qua omvang en vrij te besteden opbrengst. De hoogte van de aanslag is afhankelijk van de WOZ-waarde en van de tarieven die door de raad zijn vastgesteld. Er zijn drie verschillende tarieven. Eén voor de eigenaren van woningen, één voor de eigenaren van niet-woningen en één voor de gebruikers van niet-woningen. Niet-woningen zijn niet alleen kantoren, winkels of scholen, maar ook bijvoorbeeld trafo's of onbebouwde grond. We zijn verplicht om sommige niet-woningen, zoals kerken en landbouwgrond, buiten de heffing te houden. Naast deze verplichte vrijstellingen kan een gemeente ervoor kiezen om zelf bepaalde soorten onroerende zaken vrij te stellen van OZB. Onze gemeente is daar terughoudend in vanwege het gelijkheidsbeginsel.
De taxateurs van de gemeente waarderen elk jaar opnieuw alle woningen en niet-woningen in de gemeente. Dat gebeurt op basis van de Wet WOZ. We hebben afgesproken dat we de opbrengst jaarlijks aanpassen met het zogeheten consumenten prijsindexcijfer (CPI). We nemen daarbij het laatst afgeronde jaar. Dit betekent dat we de geraamde opbrengst van de OZB in 2023 hebben verhoogd met 2,7%; het CPI van 2021. Deze verhoging is vastgesteld bij de begroting.

Rioolheffing
Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken. Daarin is de zorgplicht voor opvang en transport van afvalwater en hemelwater geregeld. Ook de beheersing van het grondwaterpeil in de bebouwde kom is een taak van de gemeente. De kosten hiervoor dekken we uit de rioolheffing. De wetgever geeft gemeenten veel eigen ruimte om de rioolheffing vorm te geven. De opbrengst van de rioolheffing, met als uitgangspunt maximaal 100% kostendekkendheid, is geoormerkt. Zijn er toch hogere opbrengsten dan blijft dit gereserveerd voor de gemeentelijke watertaken in de voorziening.
Bij de begroting hebben we aangegeven te kijken naar een mogelijke verbreding van de belastingplicht. Zoals aangegeven op pagina 124 van de begroting 2023: *'De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken. Dat betekent niet alleen de zorgplicht voor opvang en transport van afvalwater en hemelwater, maar ook voor de beheersing van het grondwaterpeil in de bebouwde kom. De kosten hiervoor dekken we uit de rioolheffing; een naam dus die de lading niet volledig dekt. Vanuit de VNG wordt benadrukt dat de kosten die de gemeente maakt voor watertaken steeds minder een directe relatie hebben met de afvoer van afval- en hemelwater. De VNG adviseert dan ook om de belastingplicht te verbreden naar iedereen die een belang heeft bij de uitvoering van de gemeentelijke watertaken. Voor onze gemeente zou dat betekenen dat met name in het gebied van de voormalige gemeente Slochteren vrijstellingen van de rioolheffing komen te vervallen. Of dit wenselijk is in 2023 moet nog helder worden'.*
We hebben dit bij het opstellen van het nieuwe Water-rioolprogramma onderzocht en vooralsnog afgezien van invoering, vanwege mogelijke juridische consequenties. De kostendekking is in 2023 uitgekomen op de beoogde 100%.

Afvalstoffenheffing
Gemeenten hebben de plicht om zorg te dragen voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Dat staat in de Wet milieubeheer. Deze heffing sturen we naar de gebruikers van de percelen waar huishoudelijk afval kan ontstaan. We hebben het zogeheten diftarsysteem. Dat betekent dat er verschillende tarieven zijn. In onze gemeente houdt dit in dat elk huishouden een bedrag voor vastrecht betaalt en daarnaast een bedrag voor elke keer dat er een vuilniszak of een container wordt aangeboden. In 2023 is de mate van kostendekking uitgekomen op 77%. We streven op termijn naar 100%.

Toeristenbelasting
Deze belasting is vrij te besteden. We willen de opbrengst wel zoveel mogelijk gebruiken voor kosten die te maken hebben met recreatie en toeristische voorzieningen. Wij brengen toeristenbelasting in rekening bij de recreatieondernemer. Deze kan de belasting verhalen op de gasten. We hebben een vast tarief per overnachting (verlaagd voor kampeerplaatsen) en twee tarieven voor seizoenplaatsen op campings.

Lijkbezorgingsrechten
Lijkbezorgingsrechten vraagt de gemeente voor het recht op een graf, voor onderhoud van de begraafplaatsen en voor het begraven zelf. Verder zijn er nog aanvullende diensten. Ook voor de lijkbezorgingsrechten geldt de opbrengstlimiet. Er is echter geen sprake van volledige kostendekking.

Liggelden
Alleen in het haventje van Zuidbroek heffen we liggelden. De exploitatie daarvan is in handen van de beheerder van de haven. De tarieven zijn niet kostendekkend. In de komende periode stellen we een visiedocument op over het gebruik van water als ligplaats, zowel voor toeristen als voor woonboten.

Marktgelden
Marktgelden heffen we voor de locatie aan de Hoofdstraat in Hoogezand; de enige aangewezen markt in onze gemeente. De overige plaatsen zijn standplaatsen (al dan niet tijdelijk), waarvoor legesheffing is geregeld in de legesverordening.

Leges
Onder de naam ‘leges’ heffen we een groot aantal verschillende rechten voor verstrekte diensten. Dit kan gaan om de uitgifte van een paspoort of het sluiten van een huwelijk, maar ook om een vergunning voor het bouwen van een woning of het houden van een evenement. Belangrijke voorwaarde voor legesheffing is dat de aanvrager een persoonlijk belang moet hebben bij de dienst. De belastingplicht ontstaat op het moment van aanvragen. Deze diensten hebben we in de legesverordening in een drietal titels bij elkaar gezet:

- Titel 1: Algemene dienstverlening;
- Titel 2: Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet;
- Titel 3: Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn.

Onder titel 1 vallen vooral de diensten van Burgerzaken. Denk aan de verstrekking van een paspoort of rijbewijs. Onder titel 2 vallen de diensten voor het verlenen van omgevingsvergunningen en van de gemeente voor wijzigingen van een bestemmingsplan. Titel 3 betreft de vergunningen voor ondernemers, zoals een drank- en horecavergunning of een evenementenvergunning.

Kostendekkendheid van de heffingen

Kostenverdeelstaat
Voor het berekenen van de kostendekkendheid maken we gebruik van een zogeheten kostenverdeelstaat. In deze kostenverdeelstaat rekenen wij directe en indirecte (overhead) kosten toe aan een heffing.

Toerekening directe lasten
Dit zijn de lasten die rechtstreeks te maken hebben met de uitvoering van taken. Ze staan dan ook verantwoord binnen een taakveld. Een voorbeeld is het Taakveld Riolering: daar staan onder meer de kapitaallasten (rente- en afschrijvingskosten op investeringen), de loonkosten van de medewerkers en kosten voor kolken en vegen op. Deze kosten zijn rechtstreeks toe te rekenen aan de rioolheffing.

Toerekening indirecte lasten
Onder de indirecte kosten valt de opbrengstderving door kwijtschelding en oninbaarheid, maar ook perceptiekosten (de kosten om de heffing daadwerkelijk te verkrijgen). Ook de te betalen BTW over de directe lasten en over de investeringen valt hieronder. Daarnaast rekenen we overhead toe. Dat betekent dat we kosten van administratie, personeelszaken, facilitair en automatisering als een opslagpercentage op de directe personeelskosten meetellen. In de Financiële Verordening is de methodiek voor de toerekening van overhead verantwoord.
In de tabellen hieronder zien we de kostendekking van achtereenvolgens de rioolheffing, de afvalstoffenheffing, en de leges van de drie verschillende titels.

Kostendekking rioolheffing
De hogere baten rioolheffing worden veroorzaakt door een toename van het aantal aansluitingen en

daarmee het aantal opgelegde aanslagen. De personeelskosten (inclusief toegerekende overhead) en de btw zijn lager dan begroot. Dit komt door niet ingevulde vacatureruimte en doordat er minder is uitgegeven aan investeringen. Verder zijn door een herberekening van de rente op investeringen de toegerekende rentelasten lager dan begroot. Per saldo leidt dit tot een storting in de voorziening van ruim € 1,2 miljoen meer dan begroot. Zie ook de toelichting bij hoofdstuk 2.1. Dorpen en Wijken, financieel overzicht product Riolering. Dit blijft gereserveerd voor de watertaken.

Kostendekking afvalstoffenheffing
De lagere baten komt met name door een afname van het aantal ledigingen huishoudelijk afval. De personeelskosten (inclusief toegerekende overhead) zijn hoger dan begroot. Dit komt door een toename van de kosten ingeleend personeel. Verder zijn de kosten voor het inzamelen van PMD (plastic verpakkingen, metalen verpakkingen (blik) en drankpakken) hoger dan begroot. Dit geldt ook voor de toegerekende kosten huisvesting personeel afval. Door een afname van het aantal ledigingen huishoudelijk afval zijn de verwekingskosten lager dan begroot. Tot slot is er een afname van het aantal kwijtscheldingen, waardoor de kosten met € 35.000 zijn afgenomen. Per saldo leidt dit tot een onttrekking uit de voorziening van ruim € 300.000 meer dan begroot. Zie ook de toelichting bij hoofdstuk 2.1. Dorpen en Wijken, financieel overzicht product Afval.

Kostendekkendheid van de rioolheffing

Onderdeel	Realisatie 2022	Begroot 2023	Begroot 2023 na wijziging	Realisatie 2023
Kosten taakveld 7.2 Riolering *	4.836	4.210	4.149	4.924
Inkomsten taakveld excl. Heffingen *	-54	-43	-70	-114
Netto kosten taakveld 7.2 Riolering	**4.782**	**4.167**	**4.080**	**4.810**
Overhead m.i.v. 2020 (naar rato directe personeelskosten)	383	519	477	376
Kwijtschelding	7	7	7	2
Perceptiekosten	57	36	36	27
BTW op exploitatie en investeringen	613	864	854	602
Totale kosten	5.842	5.593	5.454	5.818
Opbrengst rioolheffingen	**-5.842**	**-5.593**	**-5.593**	**-5.818**
Dekkingspercentage	100%	100%	103%	100%
* incl. storting/onttrekking egalisatievoorziening Rioolrechten	1.179	64	53	1.242

bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing

Onderdeel	Realisatie 2022	Begroot 2023	Begroot 2023 na wijziging	Realisatie 2023
Kosten taakveld 7.3 Afval *) **)	7.929	7.104	6.933	7.515
Inkomsten taakveld excl. heffingen *) ***)	-1.555	-1.169	-1.107	-1.814
Netto kosten taakveld 7.3 Afval	**6.375**	**5.935**	**5.825**	**5.701**
Overhead m.i.v. 2020 (naar rato directe personeelskosten)	1.526	1.436	1.504	1.710
Kwijtschelding	437	453	458	423
Perceptiekosten	67	36	36	32
BTW op exploitatie en investeringen	947	980	892	849
Totale kosten	9.351	8.839	8.715	8.715
Opbrengst afvalstoffenheffingen	**-6.453**	**-6.797**	**-6.797**	**-6.672**
Dekkingspercentage	69%	77%	78%	77%
*) incl. storting /onttrekking egalisatievoorziening Afvalstoffen	962	-269	-104	-459
**) excl. bedrijfsafval lasten	12	19	19	33
***) excl. bedrijfsafval baten	-20	-19	-19	-33

bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid leges

De totale kostendekkendheid van de leges komt in 2023 uit op 57,9%. Ten opzichte van de primitieve begroting is de kostendekking met 1,8% toegenomen. Dit komt door Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning. Van de legesverordening komt geen van de drie titels boven de 100% kostendekking uit. In 2023 zijn er meer vergunningen verleend dan geraamd. Daarnaast zijn er meer bouwleges binnengekomen uit grote projecten. Bij grote projecten zijn de kosten van de inzet van personeel doorgaans minder hoog dan de leges. Daar staat tegenover dat bij kleine aanvragen deze kosten vaak hoger zijn. Er is sprake van "kruissubsidiering", grote projecten zijn dan meer dan kostendekkend en kleine projecten zijn niet kostendekkend.

Titel 1 Algemene dienstverlening			Directe kosten	Overhead	Baten	Kostendekking
hoofdstuk	1	Burgerlijke stand	€ 113.316	€ 55.000	€ 75.276	44,7%
hoofdstuk	2	Reisdocumenten Nederlandse Identiteitskaart	€ 324.951	€ 102.000	€ 312.346	73,2%
hoofdstuk	3	Rijbewijzen	€ 296.611	€ 124.000	€ 232.308	55,2%
hoofdstuk	4	Verstrekkingen uit de Basis Registratie Personen	€ 114.560	€ 67.000	€ 16.313	9,0%
hoofdstuk	9	Overige publiekszaken Stadsbalie	€ 104.010	€ 33.000	€ 66.774	48,7%
hoofdstuk	10	Gemeentearchief	€ 8.094	€ 4.864	€ 10.687	82,5%
hoofdstuk	12	Leegstandswet	€ 341	€ 205	€ 346	63,4%
hoofdstuk	14	Standplaatsen	€ 29.999	€ 8.162	€ 7.835	20,5%
hoofdstuk	16	Kansspelen	€ 4.312	€ 2.591	€ 1.053	15,3%
hoofdstuk	17	Telecommunicatie	€ 521.523	€ 228.234	€ 172.380	23,0%
hoofdstuk	18	Verkeer en vervoer	€ 1.671	€ 1.004	€ 779	29,1%
hoofdstuk	19	Diversen	€ 2.396	€ 1.440	€ 3.681	96,0%
Kostendekking Titel 1			€ 1.521.786	€ 627.500	€ 899.778	41,9%

Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning			Directe kosten	Overhead	Baten	Kostendekking
hoofdstuk	3	Omgevingsvergunning	€ 3.432.575	€ 375.800	€ 2.541.384	66,7%
hoofdstuk	8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	€ 85.718	€ 51.509	€ 145.377	105,9%
Kostendekking Titel 2			€ 3.518.294	€ 427.309	€ 2.686.761	68,1%

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn			Directe kosten	Overhead	Baten	Kostendekking
hoofdstuk	1	Horeca	€ 37.194	€ 22.350	€ 10.193	17,1%
hoofdstuk	2	Organiseren evenementen of markten	€ 55.496	€ 21.950	€ 13.379	17,3%
hoofdstuk	3	Seksbedrijven	€ 1.015	€ 610	€ 672	41,4%
hoofdstuk	7	Kinderopvang	€ 4.515	€ 2.713	€ 4.957	68,6%
hoofdstuk	8	Diversen	€ 634	€ 381	€ 991	97,6%
Kostendekking Titel 3			€ 98.853	€ 48.004	€ 30.191	20,6%

Kostendekking totale tarieventabel			€ 5.138.933	€ 1.102.813	€ 3.616.729	57,9%

Recapitulatie titel 1,2 en 3

In onderstaande overzicht is het totaal van de toegerekende kosten, baten en kostendekking per titel te zien.

Totaal	Directe kosten	Overhead	Baten	Kostendekking
Kostendekking Titel 1	€ 1.521.786	€ 627.500	€ 899.778	41,9%
Kostendekking Titel 2	€ 3.518.294	€ 427.309	€ 2.686.761	68,1%
Kostendekking Titel 3	€ 98.853	€ 48.004	€ 30.191	20,6%
Kostendekking totale tarieventabel	€ 5.138.933	€ 1.102.813	€ 3.616.729	57,9%

Belastingdruk (woonlasten)

Woonlasten

Om een beeld te geven van de lokale lastendruk vergelijken we de woonlasten (Ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing) van onze gemeente met de omliggende gemeenten. Daarvoor hebben we gegevens gebruikt van onderzoeksinstituut COELO (verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen). De totale belastingdruk bestaat uit:

- De gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning in de genoemde gemeente;
- Het vastrecht van de afvalstoffenheffing en acht keer (het gemiddelde aanbod) een lediging van een minicontainer;
- Rioolheffing voor eigenaar van een woning.

Woonlasten Midden-Groningen 2023 en omliggende gemeenten (bron COELO)

Gemeente	Ozb	Afval	Riool	Totaal
Tynaarlo	370	169	176	715
Aa en Hunze	368	250	161	779
Stadskanaal	425	230	172	827
Eemsdelta	393	261	249	903
Veendam	472	334	157	963
Oldambt	487	230	238	954
Midden-Groningen	543	242	190	976
Pekela	458	335	185	978
Groningen	588	309	155	1.051
Westerwolde	430	337	293	1.060

bedragen in €

*) OZB voor een koopwoning met gemiddelde waarde, afvalstoffenheffing 2 persoonshuishouden en rioolheffing voor eigenaar/bewoner

Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is mogelijk voor huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau en een beperkt vermogen. In ons collegeprogramma 'Samen aan de slag!' is bestrijding van armoede nadrukkelijk benoemd. Ons kwijtscheldingsbeleid is één van de manieren waarop we dit kunnen doen. De beleidsruimte is echter beperkt. De bevoegdheid van de raad beperkt zich tot:

- Bepalen welke belastingen voor kwijtschelding in aanmerking komen;
- Het norminkomen voor de toetsing vaststellen tussen 90% en 100% van de bijstandsnorm;
- Kwijtschelding mogelijk maken voor de woonlasten van kleine ondernemers;
- De volledige AOW-norm als norminkomen gebruiken in plaats van de lagere AIO-norm;
- De netto kosten voor kinderopvang (het verschil tussen de betaalde kosten en de kinderopvangtoeslag) meetellen in de beoordeling van aanvragen van werkende eenoudergezinnen;
- De vermogensvrijstelling verruimen tot een maximaal, door het Rijk vastgesteld, bedrag.

De belastingen waar in onze gemeente kwijtschelding voor kan gelden zijn de onroerendezaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. **Bestendige beleidslijn is om de meest ruimhartige invulling te geven aan de keuzemogelijkheden die hierboven staan.**
De manier waarop de gemeente de betalingscapaciteit en de vermogensvrijstelling van de aanvragers moet berekenen is vastgelegd in de landelijk geldende Uitvoeringsregeling Invorderingswet. De gemeente heeft wel de bevoegdheid om nadere regels over de uitvoering te

geven. Die regels staan in de Leidraad Invordering 2020 en ook hierbij zijn de uitgangspunten van ons collegeprogramma leidend. De kwijtschelding wordt via geautomatiseerde toetsing voor een zo groot mogelijk deel van de doelgroep direct geregeld. Zij zien dit op de aanslag staan en hoeven geen aanvraag meer in te dienen. Met ingang van 2022 is de afhandeling van de kwijtschelding uitbesteed aan het Noordelijk Belastingkantoor. Daardoor kunnen aanvragers volstaan met één aanvraag voor de gemeentelijke belastingen en de waterschapslasten tegelijk.

Kwijtscheldingen	Begroot 2023	Begroot 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Afvalstoffenheffing	453	458	423	-35
Rioolheffing	7	7	2	-5
OZB	10	10	2	-8
Totaal	470	475	427	-48

bedragen x € 1.000

3.3 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragaaf geeft de actuele stand van het weerstandsvermogen en de risico's van de gemeente Midden-Groningen weer. Op 27 februari 2020 is de kadernota "Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen" vastgesteld. Deze nota vormt de basis voor het risicomanagement en hierin is vastgelegd op welke wijze de benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit wordt bepaald.

De weerstandscapaciteit van onze gemeente is weergegeven in deze paragraaf. De weerstandscapaciteit geeft inzicht of er voldoende middelen beschikbaar zijn om, in het geval een risico zich voordoet, het risico op te vangen. Vervolgens zijn de risico's die de gemeente loopt deze weergegeven en toegelicht. Tot slot zijn een aantal financiële kengetallen opgenomen. Deze financiële kengetallen geven inzicht in de financiële conditie van de gemeente.

Integraal risicomanagement

Bij integraal risicomanagement richt de organisatie zich niet alleen op financiële risico's, maar juist ook op andere typen risico's op alle denkbare niveaus. Voorbeelden van niet-financiële risico's zijn juridische risico's, imago- en frauderisico's. Deze hebben niet (altijd) direct een financiële impact, maar kunnen (op termijn) wel grote gevolgen voor de gemeente. Het proces van integraal risicomanagement is cyclisch en sluit zoveel mogelijk aan op de bestaande P&C-cyclus. In deze paragraaf wordt een actueel beeld gegeven van de risico's in de algemene dienst en het grondbedrijf.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit bestaat uit alle middelen waarover de gemeente beschikt om niet voorziene financiële tegenvallers te dekken. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de componenten:

- Algemene reserve;
- Reserve grondexploitatie;

- Onbenutte belastingcapaciteit;
- Aanwendbare stille reserves;
- Post onvoorzien.

Doordat de risico's met betrekking tot de grondexploitaties opgenomen moeten worden in de risicotabel wordt de reserve grondexploitatie ook meegenomen in de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit bestaat uit de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In de volgende tabel is de berekening gemaakt van de beschikbare weerstandscapaciteit. Onvoorzien wordt niet meegenomen aangezien dit bedrag vaak in het begrotingsjaar wordt aangewend voor niet begrote kosten, niet zijnde risico's.

** Dit betreffen mutaties met betrekking tot de resultaatbestemming 2022 en de mutaties 2023.*

Weerstandscapaciteit 2023	
Algemene Reserve 1-1-2023	11.580
Mutaties Algemene Reserve *	1.643
Reserve grondexploitatie	1.250
Onbenutte belastingcapaciteit	0
Onvoorzien	0
Algemene Reserve 31-12-2023	**14.473**

bedragen x € 1.000

Benodigde weerstandscapaciteit

In de risicoparagraaf (artikel 11 BBV) worden alleen de risico's opgenomen waar (deels) geen beheersmaatregel tegenover staat (restrisico's). Het totale risicobedrag is € 4.989.946 (zie overzicht risico's). De ratio van het weerstandsvermogen (= beschikbare weerstandscapaciteit/ benodigde weerstandscapaciteit) is afgerond 2,90. Hieruit blijkt dat er voldoende weerstandscapaciteit beschikbaar is om de risico's op te vangen.

Overzicht risico's

Risicotabel 2023

De grootste risico's voor onze gemeente zijn in beeld gebracht. De risico's zijn beoordeeld aan de hand van de uitgangspunten zoals hiervoor benoemd.

Nr	Omschrijving	Max. risico	S/I	Effect	Kans	Bedrag
1	Risico's grondexploitatie	1.482.146	I	1.482.146	n.v.t.	1.482.146
2	Sociaal Domein Jeugd	400.000	S	800.000	75%	600.000
3	Risico BUIG	pm	S	pm	40%	pm
4	Btw (compensatiefonds)	500.000	S	1.000.000	5%	50.000
5	NPG	1.000.000	I	1.000.000	25%	250.000
6	Gevolgen gaswinning/ Nij Begun	500.000	I	500.000	25%	125.000
7	Beroepzaak Onderwijs	200.000	I	200.000	75%	150.000
8	Effecten gasbesluit	pm	I	pm	50%	pm
9	Algemene uitkering	1.000.000	S	2.000.000	50%	1.000.000
10	Bomenbestek	132.000	I	132.000	40%	52.800
11	Cyberrisico's	4.400.000	S	8.800.000	5%	440.000
12	Privacy risico's	900.000	I	900.000	5%	45.000
13	Invoering omgevingswet	500.000	I	500.000	50%	250.000
14	Kunstwerken en wegen	800.000	I	800.000	40%	320.000
15	Scheepswerf	200.000	I	200.000	75%	150.000
16	Tijdelijke huisvesting/ nieuwbouw BWRI	100.000	I	100.000	75%	75.000
17	Water en beschoeiingen	pm	I	pm		pm
Totaal						4.989.946

Bedragen in €

Hieronder worden de genoemde risico's nader toegelicht.

1. Grondexploitaties
De risico's zijn ontleend aan de Meerjaren Prognose Grondexploitaties. De risico's bestaan uit tegenvallende verkoopopbrengsten, onvoorziene stijgingen van de kosten en wijzigingen van de markt. Waar de risico's kunnen worden afgedekt door winstpotentie is het risico op € 0 gesteld. Het totaalbedrag van de risico's grondexploitaties is € 1.482.146.

2. Sociaal Domein Jeugd
Financieel staat het sociaal domein al jaren flink onder druk. Bij de uitvoering van de jeugdhulp ligt de grootste druk. Het rijk, gemeenten en zorgaanbieders hebben in de afgelopen twee jaar ingezet op de hervorming van de jeugdhulp. De afspraken hierover zijn in juni 2023 definitief vastgelegd in de Hervormingsagenda. Met deze Hervormingsagenda committeren het rijk, gemeenten en zorgaanbieders zich aan het verbeteren van de kwaliteit van de jeugdzorg en de begrenzing van de kosten. Voor de komende jaren blijft dit een belangrijke en tegelijkertijd moeilijke opgave. Een deel van de maatregelen in de Hervormingsagenda is inhoudelijk en financieel onderbouwd. Deze hebben we in onze gemeente al doorgevoerd en financieel verwerkt in de begroting. Een groot deel van de maatregelen in de Hervormingsagenda moet nog verder inhoudelijk uitgewerkt worden, maar is financieel al verwerkt in de meerjarenbegroting. In de begroting 2024 is hiervoor € 400.000, - verwerkt. Dit is een risico met een kans van 75% op realisatie. We werken samen met gemeenten en zorgaanbieders in de jeugdhulpregio Groningen aan de verdere uitwerking van de Hervormingsagenda met als doel om de jeugdzorg beter en goedkoper te maken. Tegelijkertijd zien we in onze gemeente nog steeds een groei in het gebruik van de jeugdzorg. Hier ligt dus een forse opgave voor onze gemeente in de komende jaren.

3. Risico BUIG
Er wordt actief ingezet om inwoners te helpen om (weer) mee te doen aan de samenleving met betaald werk. Het risico is aanwezig dat deze doelstelling niet volledig wordt gehaald waardoor de BUIG uitkeringen hoger uitvallen dan verwacht.

4. Btw (compensatiefonds)
De risico's ten aanzien van de btw hebben onder andere betrekking op de wijze van inrichting van de btw-administratie. De afrekening van het btw-compensatiefonds vindt jaarlijks achteraf plaats.

5. NPG
Het risico bij NPG-projecten bestaat uit dat de toegekende NPG-middelen (dit zijn specifieke uitkeringen) niet voldoende blijken om de extra kosten vanwege toekomstige loon- en prijsstijgingen voor de gehele looptijd uit het project te dekken.

6. Gevolgen gaswinning/ Nij Begun
Uitgangspunt is dat de kosten ten gevolge van de aardgaswinning voor 100% een budgettair neutraal effect hebben in de begroting. Er is een bedrag opgenomen voor het risico dat het effect niet budgettair neutraal is. Inmiddels is er meer zekerheid over de financiering. Daartegenover staat dat de opdracht groter en complexer (maatregelen Nij Begun) wordt wat vervolgens weer leidt tot een groter risico.

7. Beroepszaak onderwijs
Tegen de 5-jaarlijkse afrekening 2006-2010 van de kosten van het openbaar primair onderwijs liep een beroepszaak. De Raad van State heeft uitspraak gedaan. Naar aanleiding daarvan zijn vervolgprocedures voor de 5-jaarlijkse afrekening over de periode 2011-2015 en de gebroken periode 2016-2017 gestart. De procedure voor de periode 2011-2015 is inmiddels ingetrokken. Er resteert nog een risico op een vervolgprocedure over de periode 2016-2017. Dit risico is geraamd op € 200.000.

8. Effecten gasbesluit
Het Kabinet wil dat de gaswinning in Groningen zo spoedig mogelijk stopt. Onduidelijk is wat de neveneffecten zijn voor de gemeente Midden-Groningen.

9. Algemene uitkering
De raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de septembercirculaire 2023. Hierbij is rekening gehouden met de nadelige effecten van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. De invoering van het nieuwe model wordt tijdig geëvalueerd en aan de hand van deze evaluatie wordt besloten over het traject 2026 en verder.
Het kabinet heeft een andere financieringssystematiek voor gemeenten aangekondigd. Vooruitlopend daarop heeft het kabinet besloten om de algemene uitkering vanaf 2026 niet langer via de huidige normeringsystematiek (samen de trap op en samen de trap af) te indexeren. Daarmee vervalt de koppeling van de algemene uitkering aan de rijksuitgaven. Het accres wordt vanaf 2026 alleen bijgesteld als gevolg van de jaarlijkse loon en prijsontwikkeling zoals dat door het CPB wordt geraamd. Hierdoor neemt de financiële ruimte vanaf 2026 aanzienlijk af en komen gemeenten vanaf 2026 structureel middelen tekort om hun taken uit te voeren. Gesprekken van VNG met het kabinet over de zekerheid over structurele financiën vanaf 2026 hebben nog niet tot een oplossing geleid. Het Rijk heeft bij de meicirculaire 2023 een aanzet gedaan door de bij de septembercirculaire 2022 voor 2026 beschikbaar gestelde € 1 miljard vanaf 2027 structureel te maken. De aanvullende middelen die wij hiervan ontvangen nemen niet het gehele tekort weg. Mogelijk dat hier in de komende circulaires meer duidelijkheid wordt gegeven door het kabinet. Mochten de noodzakelijke extra middelen vanuit het Rijk uitblijven, dan stelt ons dat bij het opstellen van de begroting 2025 voor een opgave. Daarnaast wordt de algemene uitkering berekend op basis van een groot aantal verdeelmaatstaven. Actualisatie en/of vaststelling van de verdeelmaatstaven (plaatselijk en landelijk) gedurende het begrotingsjaar leiden jaarlijks tot herverdeeleffecten.

10. Bomenbestek
In de uitvoering van het bomenbestek is een geschil ontstaan met een gecontracteerde partij over de facturering. Het betreft een incidenteel risico van c.a. € 132.000 tegen een kans van 40%.

11. Cyberrisico's
We schatten de kans, op basis van de preventieve maatregelen die we zelf al hebben genomen, op een hack/ransomware aanval op 5%. De maximale schade wordt ingeschat op €4,4 miljoen voor het herstel en opbouw van nieuwe voorzieningen.

12. Privacy risico's
Het risicobedrag is gebaseerd op de maximale boete vanuit de Autoriteit Persoonsgegevens. De kans dat dit zich voordoet is ingeschat op 5%.

13. Invoering omgevingswet
Aan de invoering van de Omgevingswet is een onzekerheid verbonden rondom legesopbrengsten enerzijds en kosten anderzijds. De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden en dat betekent dat een deel van de leges voor de gemeente wegvalt omdat de bouwtechnische toets bij het overgrote deel van de nieuwbouw niet meer door de gemeente wordt uitgevoerd. Voor 2025 zal dat ook gaan gelden voor verbouw. Onder de Omgevingswet zijn meer milieubelastende activiteiten onder de meldingsplicht gevallen in plaats van de vergunningplicht. De nadruk verschuift dan van toetsing vooraf naar toetsing achteraf. Hierin schuilt een financieel risico.

14. Kunstwerken en wegen
Het risico is aanwezig dat vanaf de begroting 2028 voor de dekking van de totale kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringsopgave binnen het beschikbare budget onvoldoende ruimte aanwezig is.

15. Historische scheepswerf
Dit betreft het risico dat de in 2005 versterkte hypothecaire lening aan het Groninger Monumentenfonds (GMF) voor het renoveren van de historische scheepswerf niet kan worden afgelost. Het GMF heeft besloten om te stoppen met alle activiteiten vanwege tegenvallende inkomsten. De verwachting is dat er onvoldoende liquide middelen om de lening af te lossen.

16. Tijdelijke huisvesting Werkbedrijf
De verwachting is dat de nieuwbouw van het Werkbedrijf vertraging oploopt. Hierdoor lopen de huur- en servicekosten van de tijdelijke huisvesting langer door dan eerder is voorzien.

17. Water en beschoeiingen
De gemeente is bezig met het opstellen voor een nieuwe beleidsplan water en beschoeiingen. De financiële effecten moeten nog nader worden uitgewerkt.

Financiële kengetallen

Wij nemen in de paragraaf weerstandsvermogen een zestal verplichte kengetallen op. Het doel van deze kengetallen is om uw raad een betere onderbouwing te geven over het oordeel van het structureel en reëel sluitend zijn van de begroting. De definities van de gehanteerde kengetallen zijn:

- De **netto schuldquote** (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen) geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. In de VNG-handreiking “Houdbare gemeentefinanciën” is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan het begrotingstotaal (< 100%) dit als voldoende kan worden bestempeld.
- De **gecorrigeerde netto schuldquote** laat zien wat het aandeel is van de verstrekte leningen en wat dit betekent voor de schuldenlast;
- De **solvabiliteitsratio** geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. In de VNG-handreiking “Houdbare gemeentefinanciën” is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld. De ratio voor Midden-Groningen is laag en dit betekent dat wij verhoudingsgewijs veel gefinancierd hebben met vreemd vermogen. De oorsprong hiervoor is al te vinden voor de herindeling.
- De **structurele exploitatieruimt**e is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief getal geeft aan dat er meer structurele baten dan lasten zijn (houdbare financiën).
- De **grondexploitatie** geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten en in hoeverre de begroting beïnvloed kan worden door waardeontwikkelingen van de grondexploitatie. Hoe lager de ratio, hoe minder sprake er is van afhankelijkheid van de waardeontwikkeling. De ratio van Midden-Groningen is laag te noemen.
- De **belastingcapaciteit** geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

In onderstaande tabel zijn deze kengetallen opgenomen:

	Jaarverslag 2022	Begroot 2023	Jaarverslag 2023
Netto schuldquote	45,4%	77,9%	43,1%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	42,3%	74,7%	39,2%
Solvabiliteitsratio	14,5%	8,0%	15,8%
Structurele exploitatieruimte	6,2%	0,1%	6,1%
Grondexploitatie	0,4%	-0,4%	0,0%
Belastingcapaciteit	103,0%	106,3%	101,8%

3.4 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

We hebben een grote openbare ruimte in beheer. In deze openbare ruimte vinden allerlei activiteiten plaats zoals wonen, werken, vervoer en recreatie. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een groot aantal kapitaalgoederen zoals wegen, rioleringen, civiele kunstwerken, water, openbaar groen en gebouwen. Gemeentelijke programmadoelen kunnen nauwelijks worden gerealiseerd zonder kapitaalgoederen. Zo zijn water, wegen en bruggen onontbeerlijk voor de economische ontwikkeling en leveren straatlantaarns en de inrichting van het openbaar groen een belangrijke bijdrage aan de sociale veiligheid. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van deze openbare ruimte en de daarin aanwezige kapitaalgoederen.

Maatschappelijk vastgoed
Onze vastgoedportefeuille bestaat uit ongeveer 160 objecten. Dit zijn naast het Huis van Cultuur en Bestuur bijvoorbeeld ook gemalen en strategische aankopen. De portefeuille is onderverdeeld in deelportefeuilles om specifiek beleid te kunnen vormen. Een van de belangrijkste deelportefeuilles is het maatschappelijk vastgoed. In de onderstaande grafiek worden de belangrijkste clusters weergegeven.

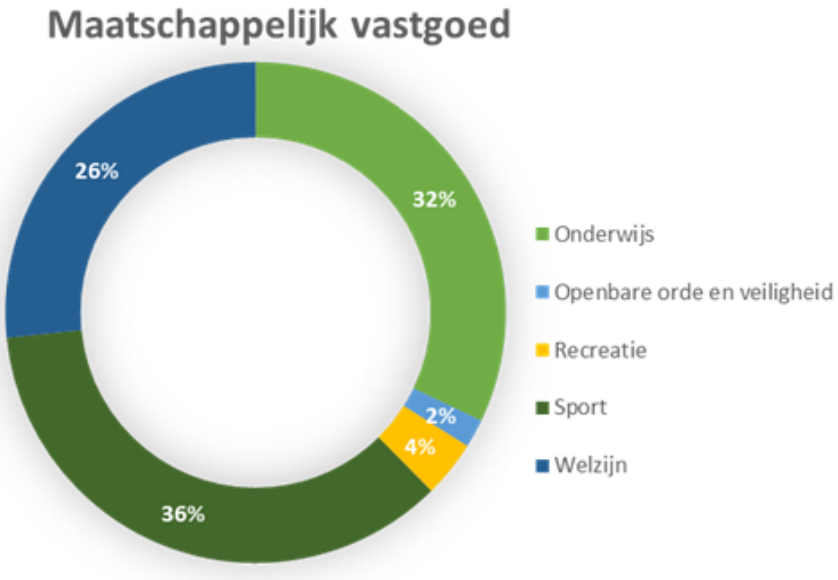

Het uitgangspunt voor maatschappelijk vastgoed is dat een gebouw geen doel op zich is. Een gebouw heeft een maatschappelijke waarde door de activiteiten die erin plaatsvinden. En die activiteiten worden doorgaans door de gebruikers georganiseerd. De gemeente kan die activiteiten ondersteunen door middel van onder andere subsidies. De activiteiten vinden uiteraard niet altijd plaats in vastgoed van de gemeente.

Beleid
De maatschappelijke vastgoedportefeuille van onze gemeente is zeer divers en er wordt op heel veel verschillende manieren mee omgegaan. Er is, mede door de herindeling, een groot verschil in exploitatie, subsidiëring en andere vormen van ondersteuning van deze accommodaties. Wij willen hier meer eenheid in aanbrengen. De huidige situatie verschilt per dorpshuis, sportaccommodatie en gebruiker en varieert van volledig verzelfstandigd tot volledig in gemeentelijk beheer. Ook het (ver)huurbeleid vertoont enorme verschillen. Een kostprijs dekkende huur komt (bijna) niet voor. Vaak is er sprake van indirecte subsidiëring, doordat de gemeente inzet van professionals en/of activiteiten en/of (groot) onderhoud bekostigt.
De huidige maatschappij gaat steeds meer uit van eigen verantwoordelijkheid en versterking van de zelfredzaamheid van de inwoners mede ingegeven door rijks bezuinigingen. Los van de financiële component is het goed dat inwoners medeverantwoordelijk zijn voor de leefbaarheid, waardoor het draagvlak toeneemt. Gemeente en inwoners worden zo steeds meer gelijkwaardige partners. Op 14 februari 2019 heeft uw raad het rekenkameronderzoek naar het gemeentelijk vastgoed en het vastgoedbeleid vastgesteld. Op basis van de uitkomsten heeft de rekenkamer aanbevelingen gedaan om het beleid en het beheer van vastgoed te verbeteren. Het opvolgingsonderzoek van de rekenkamercommissie uit 2020 bevestigt dat vrijwel alle aanbevelingen zijn opgepakt of in uitvoering zijn.
In het rekenkameronderzoek is geconstateerd dat de beleidsmatige borging van de inzet van vastgoed ontbreekt. De rekenkamer heeft aanbevolen beleid omtrent voorzieningen en vastgoed te ontwikkelen en vast te stellen. We hebben de volgende doelen gesteld:

1. Meer grip op het vastgoed te krijgen (eigendom van de gemeente);
2. Te komen tot een effectieve(re) en efficiënte(re) inzet van vastgoed;
3. Het ontwikkelen van een Voorzieningen- en accommodatiebeleid.

Met de ‘aanbevelingen 1 en 2’ is in 2021 een start gemaakt en hebben in 2022 en 2023 een vervolg gekregen. Het gaat hierbij vooral om het formuleren van inhoudelijk beleid en het maken van duidelijke keuzes in ondersteuning van (gebruikers van) voorzieningen.
De volgende stap in het proces is het uitwerken van het beleid. Dit gebeurt in deelprojecten: consequenties van het beleid brengen we per gebouwtype en/of voorziening in beeld. We doen dit in samenwerking met het veld en uw raad. Pas daarna kunnen er besluiten worden genomen.
De kadernota uit 2021 was de eerste stap naar de vorming van beleid. De input van uw raad dient als een van de handvatten voor de uitwerking op projectniveau. Ook wordt ‘het veld’ betrokken. Hiervoor is bijvoorbeeld een klankbordgroep in het leven geroepen, bestaande uit een afvaardiging van bestuurders van de dorps- en wijkcentra. De deelprojecten worden in 2024 verder uitgewerkt, ter besluitvorming aan uw raad aangeboden of in uitvoering gebracht. Zoals bijvoorbeeld de overdracht van kleedaccommodaties aan voetbalverenigingen.

De vastgoedportefeuille van onze gemeente is volop in beweging. De uitvoering van diverse projecten en programma’s hebben als gevolg dat er huisvesting (vastgoed) vrijvalt en buitengebruik raakt. Het betreft hier voornamelijk schoolgebouwen die door realisatie van multifunctionele accommodaties en kind centra hun functie verliezen. In 2021 is het traject voor sloop en locatie ontwikkeling voor een aantal gebouwen ingezet. Er hebben onder andere in Zuidbroek, Siddeburen, Westerbroek en Hoogezand met verschillende bewonersorganisaties en omwonenden gesprekken plaatsgevonden over de ontwikkeling van de locaties. In 2023 zijn er gesprekken gevoerd en in 2024 worden deze gesprekken voortgezet en concrete plannen gemaakt. Uiteindelijk worden de plannen aan uw raad aangeboden.

Ambitie

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen wordt toekomstbestendig en efficiënt uitgevoerd. Hierbij voldoen we aan maatschappelijke en wettelijke eisen. Het onderhoud en beheer dragen bij aan een aantrekkelijke, leefbare en toekomstbestendige leefomgeving. We geven hierbij inwoners steeds meer eigen verantwoordelijkheid en zeggenschap over hun leefomgeving en willen op die manier de eigenheid en vitaliteit in de dorpen en wijken te behouden.

Doelstellingen

We streven naar:

- Het in standhouden van een adequaat wegenstelsel en bijbehorende openbare verlichting;
- Goed beheer van de afvalwaterketen en het oppervlaktewater. U kunt hierbij denken en de kwaliteit en hoeveelheid van grond-, hemel- en oppervlaktewater;
- Het waarborgen van de veiligheid door civieltechnische kunstwerken te onderhouden;
- Het zodanig beheren van openbaar groen dat het een optimale bijdrage kan leveren aan de leefbaarheid en aan zijn functie als drager van de ecologie;
- Efficiënt en toekomstbestendig onderhoud van gemeentelijke gebouwen, waarbij een veilige en gebruiksvriendelijke inzet wordt gewaarborgd;
- Realisatie van een evenwichtige vastgoedportefeuille die een bijdrage levert aan de ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.

Inzet

Beheer en onderhoud
Wij beheren en onderhouden de openbare ruimte binnen de beschikbare middelen. We hechten waarde aan een goed onderhouden buitenruimte en stellen hiervoor meer middelen ter beschikking.

Wegen
We beheren en onderhouden ons areaal zodat deze veilig is. In het gebied waar de versterkingsoperatie actief is passen we onze inzet aan. Dit kan tot vertraging leiden van onze eigen projecten. Daarnaast zullen we wegen die door droogte beschadigd zijn herstellen.

Openbare verlichting
We vernieuwen onze openbare verlichting op een zo duurzaam mogelijke manier. Dit leidt tot energiebesparing en minder uitstoot van CO2.

Riolering en (grond- en hemel)water
Wij voeren het onlangs vastgestelde beleid, het Water- en riool Programma 2024-2028, uit voor het beheer en onderhoud van onze riolering. Wij werken samen met diverse gemeenten, waterbedrijven en waterschappen op het gebied van duurzaam waterbeheer.

Civieltechnische kunstwerken
De komende periode voeren we het onlangs in 2023 vastgestelde beleid uit rondom het beheer en onderhoud van onze kunstwerken.

Water en Beschoeiingen (oppervlaktewater)
De komende periode stellen we beleid op rondom het beheer en onderhoud van ons waterareaal. Hierin komen alle componenten terug die water gerelateerd zijn zoals water(oppervlak), waterbodem, harde (beschoeide) oevers/zachte (natuurvriendelijke) oevers, duikers, stuwen, steigers en stranden.

Openbaar groen
We zullen de komende periode uitvoering geven aan het uitvoeringsplan Openbaar groen, dat op korte termijn aan uw raad wordt voorgelegd.

Speelvoorzieningen
Volgens het in 2019 vastgestelde beleid geven wij uitvoering aan het behouden van veilige speelmogelijkheden. We voeren jaarlijkse inspecties uit en bepalen op basis hiervan het benodigde onderhoud.

Gebouwen
We geven verder invulling aan het beleid rondom het maatschappelijk vastgoed.

Kerncijfers kapitaalgoederen

Onderdeel		Eenheid	2023
Wegen	Open verharding	m2	2.611.000
	Halfverharding	m2	263.500
	Gesloten verharding	m2	2.794.000
	Bermen	m2	3.898.000
	Schouw-/overige sloten	km	500
Openbare verlichting	Masten	st	16.458
Kunstwerken, Water en Beschoeiing	Kunstwerken	st	250
	Waterpartijen/vijvers	ha	240
	Oevers/beschoeiing	km	140
	Duikers	km	32
	Stuwen	st	53
	Steigers	st	110
	Stranden	st	4
Riolering	Vrijverval riolering	km	512
	Persleiding	km	140
	Installaties/gemalen	st	618
	Iba-systeem	st	451
	Kolken	st	28.000
Groen	Openbaar groen	ha	913
Spelen	Speelvoorzieningen	st	1.042

Financieel overzicht kapitaalgoederen

In de programmabegroting zijn budgetten voor het onderhoud opgenomen. Het financieel overzicht kapitaalgoederen is exclusief loonkosten, overhead en kapitaallasten (rente- en afschrijvingskosten). In onderstaand overzicht staan de budgetten onderhoud kapitaalgoederen en de realisatie van 2023, zoals deze zijn opgenomen in de verschillende programma's.

Onderdeel	Begroot 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Saldo
Openbare verlichting	433	340	93
Wegen, bebording, abri en vri	2.263	2.446	-183
Bruggen, tunnels en duikers	749	479	270
Groen	1.952	2.211	-259
Water, Beschoeiingen en steigers	284	296	-11
Speelplaatsen	50	32	18
Riolering	1.757	1.833	-76
Gebouwen	2.982	2.525	456
Totaal	**10.470**	**10.162**	**308**

bedragen x € 1.000

3.5 Paragraaf Financiering

Inleiding

Het gevoerde treasurybeleid, de beheersing van de financiële risico's en de ontwikkeling op het gebied van rente en financiering in 2023 is in deze paragraaf vermeld en toegelicht. Treasury is het

besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Uit de financieringsparagraaf moet blijken dat:

- De uitvoering van de financieringsfunctie uitsluitend de publieke taak dient;
- Aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm wordt voldaan;
- Het beheer prudent en risicomijdend is.

De risicobeheersing richt zich op renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's. De Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) bepaalt de vereisten ten aanzien van de kredietwaardigheid van financiële instellingen.

Wettelijk kader

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de wettelijke kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), die op 1 januari 2001 is ingevoerd en voor het laatst in 2013 is gewijzigd. In de wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt tot uitdrukking in een verplicht Treasurystatuut en een financieringsparagraaf in de begroting en de jaarrekening. Een ander belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is dat deze wet aan de lagere overheden de verplichting oplegt financiële risico's op treasurygebied te beheersen. In het Treasurystatuut zijn binnen de mogelijkheden van de Wet Fido en de Ruddo de kaders vastgelegd voor de uitvoering van de treasuryfunctie bij de gemeenten. Het college van burgemeester en wethouders heeft op 23 januari 2018 het "Treasurystatuut 2018 gemeente Midden-Groningen" vastgesteld.

Vermogenspositie

In onderstaande tabel is het verloop van de langlopende vaste geldleningen over het jaar 2023 weergegeven ten opzichte van de begrotingsraming. Er zijn in 2023 geen nieuwe langlopende geldleningen aangegaan.

	1-1-2023	Opname	Aflossing	31-12-2023
Begroting	123.959	0	10.223	113.736
Werkelijk	123.959	0	10.223	113.736
Verschil	0	0	0	0

bedragen x € 1.000

Financieringsbeleid

Om te voorzien in de financieringsbehoefte staan de gemeente interne en externe financieringsmiddelen ter beschikking. De interne financieringsmiddelen bestaan uit de reserves, oftewel eigen vermogen en de voorzieningen. De externe financieringsmiddelen bestaan uit de opgenomen langlopende geldleningen en kortlopende middelen (onder andere rekening-courant geld en kasgeldleningen), oftewel het vreemd vermogen. Op het moment dat de uitgaven worden gedekt door inzet van reserves vindt een substitutie plaats van eigen vermogen naar vreemd vermogen. We werken vanuit totaalfinanciering. Kenmerk is dat er geen één-op-één relatie wordt gelegd tussen een investering en financiering, maar dat wordt gekeken naar het totaal. Het systeem van totaalfinanciering maakt optimale benutting van externe financieringsbronnen mogelijk. We proberen leningen tegen zo laag mogelijke kosten aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico's te beheersen.

Liquiditeitenbeheer

Liquiditeitenbeheer is het beheren, reguleren en besturen van de inkomende en uitgaande geldstromen en de effecten daarvan op de rekening-courantsaldi. In de financieringsovereenkomst met de BNG-bank is een kredietlimiet van € 10 miljoen overeengekomen. Tevens hebben wij een intra-daglimiet van € 10 miljoen. Totaal kunnen we dus tot € 20 miljoen rood staan in rekening-courant tegen een gunstig rentepercentage. Door het opstellen en tussentijds actualiseren van een meerjarige prognose van de liquiditeit, die gebaseerd is op de meerjarenbegroting, proberen we liquiditeitenrisico's zoveel mogelijk te beperken. De prognose is opgesteld met daarin de schattingen van de uitgaven en inkomsten die verband houden met de exploitatie, grondexploitatie en investeringen. In 2023 is de prognose geactualiseerd. De liquiditeitsprognose betreft een momentopname omdat de schatting in de loop van het jaar nogal eens verandert door wijziging in de realisatie van de uitgaven en inkomsten. Eén en ander is echter mede afhankelijk van een goede informatievoorziening vanuit de gehele organisatie.

Ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt

Vanwege de hoge inflatie is de rente op de geld- en kapitaalmarkt vanaf 2022 onder druk komen te staan. De Europese Centrale Bank heeft destijds besloten om de rente stapsgewijs te verhogen. In 2023 heeft de Europese Centrale Bank de rente ook meermaals verhoogd, voor het laatst in september met 0,25%. Deze verhoging is van invloed op de geld- en kapitaalmarkt. De depositorente staat sindsdien op 4% en is in voorjaar 2024 nog ongewijzigd gebleven. Doordat de inflatie flink is afgenomen, verwachten we geen verdere renteverhogingen.

Risicobeheersing

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn de renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitenrisico's en koersrisico's. Aangezien de gemeente geen leveranciers en afnemers kent van buiten de eurolanden zijn koersrisico's niet aanwezig. Blijven over de rente-, krediet- en liquiditeitenrisico's.

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is een wettelijke limiet en bedraagt de maximale omvang van de kortgeldpositie in enig jaar. Voor 2023 is het begrotingstotaal(lasten) geraamd op € 254 miljoen. De toegestane kasgeldlimiet bedraagt € 21,59 miljoen (8,5% x € 254 miljoen). Het uitgangspunt is dat een eventueel financieringstekort, zolang we maar binnen de kasgeldlimiet blijven, zoveel mogelijk met kort geld gefinancierd (lagere rente) wordt. Er is in 2023 geen nieuwe kasgeldlening aangegaan.

	Kwartaal 1 2023	Kwartaal 2 2023	Kwartaal 3 2023	Kwartaal 4 2023
1 Omvang vlottende schuld	222	906	1.937	1.467
2 Omvang vlottende middelen	49.238	53.721	54.479	65.026
3 Netto vlottende schuld (1 - 2)	**-49.016**	**-52.815**	**-52.542**	**-63.558**
Omvang kasgeldlimiet				
3 Omvang oorspronkelijke begroting	254.520	254.520	254.520	254.520
4 Bij ministeriële vastgesteld percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
5 Kasgeldlimiet (max toegestaan)	**21.634**	**21.634**	**21.634**	**21.634**
Toets (5 - 3)	**70.651**	**74.450**	**74.176**	**85.193**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	Ruimte	Ruimte	Ruimte	Ruimte

Bedragen x € 1.000

Renterisico en renterisico's vaste schuld

De Wet Fido definieert vaste schuld als opgenomen geldleningen met een rente typische looptijd groter dan of gelijk aan een jaar. Van renterisico is sprake als er onzekerheid bestaat rond toekomstige renteniveaus. Deze situatie doet zich op de volgende momenten voor:

- Bij variabel rentende leningen;
- Indien een toekomstige financieringsbehoefte nog niet afgedekt is;
- Bij naderende renteaanpassingen van leningen.

Het doel van de renterisiconorm is om op de lange termijn niet afhankelijk te zijn van het renteniveau in een bepaald jaar. Met de norm bevordert de Wet Fido een solide financieringswijze bij openbare lichamen en levert een bijdrage aan de uitstekende kredietwaardigheid van openbare lichamen op de kapitaalmarkt. Jaarlijks mogen de renterisico's niet hoger zijn dan 20% van het lastentotaal van de begroting bij aanvang van het boekjaar.

Kredietrisico's
Kredietrisicobeheer kunnen we omschrijven als het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling van onze vorderingen als gevolg van insolventie of deficit van tegenpartijen. Uitzettingen kunnen op grond van de Wet Fido en het Treasurystatuut slechts plaatsvinden voor de uitvoering van een publieke taak. Het kredietrisico bij de verstrekte leningen aan woningbouwcorporaties en de ons verstrekte stimuleringsleningen woningbouw door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN) is zeer gering. Dat komt omdat we voor de woningbouwleningen zijn aangesloten bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) dan wel de Nationale Hypotheek Garantie van toepassing is.

Liquiditeitenrisico
Het liquiditeitenrisico is opgenomen in het hoofdstuk ''Liquiditeitenbeheer''.

Renterisico-norm	Begroot na wijziging	Rekening
1 Renteherzieningen op vaste schuld (og)	0	0
2 Renteherzieningen op vaste schuld (ug)	0	0
3 Netto renteherziening op vast schuld (1a - 1b)	**0**	**0**
4 Aflossingen	**10.223**	**10.223**
Renterisico-norm		
5 Begrotingstotaal	320.661	295.353
6 Het bij ministeriële vastgesteld percentage	20%	20%
7 Renterisico-norm	**64.132**	**59.071**
Toets (7 - 3 - 4)	**53.909**	**48.848**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)		

ug = uitgeleende gelden
og = opgenomen gelden
Bedragen x € 1000

Wet Hof & Emu

Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)
Met de Wet Hof zijn de Europese afspraken van het stabiliteits- en groeipact en het al bestaande Nederlandse budgettaire beleid vanaf 1 januari 2014 wettelijk verankerd. De Wet Hof bepaalt onder meer dat het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen een gelijkwaardige inspanning leveren bij het op orde brengen van de overheidsfinanciën. Daarmee worden de tekorten van gemeenten of provincies door de Europese Commissie meegeteld bij de berekening van het begrotingstekort, dat volgens de EU-regels niet meer dan 3% mag bedragen.

Economische en Monetaire Unie-saldo (EMU-saldo)
De berekening van het EMU-saldo is in de uiteenzetting van de financiële positie (paragraaf 4.6) opgenomen.

Gewaarborgde geldleningen

Het kredietrisico bij de leningen aan woningbouwcorporaties is zeer gering, doordat de -corporaties zijn aangesloten bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Het WSW staat garant voor de leningen. Onderstaand is het totaal van de gewaarborgde leningen en garantstellingen gespecificeerd.

Borgstelling door:	Geldgever:	Betreft:	Oorspronkelijk bedrag	1-1-2023	Opnames	Aflossingen	31-12-2023	% garantstelling gemeente	€ garantstelling gemeente
Gem. Midden-Groningen		St. Dr. Aletta Jacobs College							
	Staat der Nederlanden	Herfinanciering 2012	16.150	10.766		538	10.228	100%	10.228
	Staat der Nederlanden	Nieuwbouw Laan v.d. Sport 6 - Lening 1	750	91		91	0	100%	0
	Staat der Nederlanden	Nieuwbouw Laan v.d. Sport 6 - Lening 2	602	542		20	522	100%	522
Gem. Midden-Groningen	BNG-BANK	Stichting Exploitatie Maatschappij Golfbaan Duurswold	1.775	1.775			1.775	100%	1.775
Gem. Midden-Groningen	Gem. Midden-Groningen	N.V. Groninger Monumentenfonds - Historische scheepswerf te Sappemeer	200	200			200	100%	200
Stimuleringsfonds Volkshuis-vesting	SVn	Stimuleringsleningen - diverse personen	3.626	1.458	1.848	131	3.175	0%	0
Nederlandse gemeenten	SVn	Startersleningen - diverse personen	3.816	2.587	1.082	286	3.383	0%	0
St. Waarborgfonds Sociale Woningbouw	Diverse geldgevers	Woonstichting Groninger Huis	94.035	97.752		6.429	91.323	0%	0
	Diverse geldgevers	St. Lefier	349.763	244.747	73.298		318.045	0%	0
	Ned. Waterschapsbank	St. Vestia	22.390	22.390		22.390	0	0%	0
	Diverse geldgevers	Woonzorg Nederland	366.354	251.966	106.092		358.058	0%	0
	Diverse geldgevers	Stichting Acantus	48	48.336	55.519		103.855	0%	0
St. Waarborgfonds Eigen	Diverse geldgevers	Diverse personen tot 2011	Gegeven is niet beschikbaar	304.000		19.000	285.000	50%	142.500
Woningen (Nationale Hypotheek Garantie)	Diverse geldgevers	Diverse personen vanaf 2011	Idem	836.000	51.000		887.000	0%	0
				1.822.610	288.839	48.885	2.062.564		155.225

bedragen x € 1.000

Rentetoerekening

In de programmabegroting 2023 is uitgegaan van een rente omslag percentage van 1,0%. Op rekeningbasis is er echter geen rente toegerekend aan de taakvelden. De reden daarvoor wordt nader toegelicht bij het hiernavolgende renteschema rente omslag percentage. Na actualisatie van de begroting, waarbij er nog steeds uit kon worden gegaan van een rentetoerekening op basis van 1%, was het verwachte voordelig saldo van het taak treasury € 1.423.000. Doordat we geen rente toerekenen is het werkelijk voordelig renteresultaat € 172.000. Dat geeft een verschil van €

1.250.000. Het verschil houdt verband met geen toegerekende rente aan taakvelden € 2.032.000 (nadeel). Hier tegenover staan hogere rentebaten schatkistbankieren; € 673.000 en rente korte en lange financiering; € 109.000 (voordeel). Doordat er geen rente is toegerekend levert dat, verdeeld over de diverse taakvelden, in totaliteit een voordelig verschil op van eveneens € 2.032.000.

In onderstaande tabel is de rentetoerekening voor 2023 opgenomen.

Renteschema Rente Omslag Percentage			
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	+/+		1.993.459
Externe rentebaten over de korte en lange financiering	-/-		2.030.664
Saldo rentelasten en rentebaten			-37.205
Doorbelaste rente naar de grondexploitatie o.b.v. 1,5 %	-/-	121.715	
Doorbelaste rente (afwijkende %) naar wonen en bouwen	-/-	13.311	
Doorbelaste rente aan projectfinanciering naar taakvelden	-/-	0	
Rentebaat van doorverstrekte leningen in het kader van projectfinanciering naar taakvelden		n.v.t.	135.025
			-172.230
Rente over eigen vermogen	+/+	n.v.t.	
Rente over voorzieningen	+/+	n.v.t.	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	Last		0
De aan taakvelden toegerekende rente (omslagrente 0,0%)	Bate		0
Renteresultaat op het taakveld treasury (Bate > Last)			-172.230
			(voordeel)
Gegevens van toepassing op de ROP-berekening:			
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente o.b.v. het ROP			0
Vaste activa boekwaarde 31-12-2023			204.705.159
ROP 2023 - nacalculatie percentage *	%		0,0
ROP 2023 - begroting	%		1,0
* Toelichting:			
Als gevolg van een hoog saldo schatkistbankieren en de stijging van de rente zijn deze rentebaten dit jaar hoger dan het saldo van de rentelasten en -baten met betrekking tot de overige korte en lange financiering. Dat resulteert in "negatieve" aan de taakvelden toe te rekenen rente van € 172.230 (of te wel een ‘negatieve’ renteomslag). Hierdoor is er feitelijk geen sprake van een rentelast die aan taakvelden moet worden toegerekend. Dat heeft tot gevolg gehad dat het rente omslag percentage voor wat betreft de rekening 2023 op 0% is gezet. Het "negatieve" aan de taakvelden toe te rekenen rente blijft op het taakveld treasury staan als baat.			

Schatkistbankieren

Op 15 december 2013 is de wet verplicht schatkistbankieren van kracht geworden. Vanaf dat moment zijn alle decentrale overheden (provincies, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen in de vorm van een openbaar lichaam) verplicht om hun overtollige liquide middelen in de schatkist aan te houden.

Dit betekent dat overtollige gelden niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden weggezet. Wel mogen decentrale overheden overtollige middelen aan elkaar uitlenen, zolang er geen sprake is van een toezichtrelatie, om zodoende een beter rendement te halen dan bij de schatkist bij het Rijk. De schatkist biedt geen leen- of roodstand faciliteiten aan. De deelname van decentrale overheden aan het schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector, waardoor de externe financieringsbehoefte van het Rijk minder wordt. Dit vertaalt zich in een lagere staatsschuld. Per 1 juli 2021 is de verplichte drempel voor gemeenten verhoogd van 0,75% naar 2,00% van de begrotingsomvang. Voor ons houdt dit in dat er € 5,09 miljoen (2,00% x 255 miljoen) in de gemeentekas mag blijven voordat tot schatkistbankieren moet worden overgegaan. Over het dagelijkse saldo wordt in principe de daggeldrente (Euro OverNight Index Average) vergoed, mits deze positief is.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren					
		Verslagjaar			
(1)	**Drempelbedrag**	**5090,4**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**692**	**871**	**595**	**520**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	4.398	4.219	4.495	4.570
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	254.520			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	254.520			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	5090,4			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	62.293	79.306	54.732	47.842
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	692	871	595	520

Bedragen x € 1.000

3.6 Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding verbonden partijen

In deze paragraaf zijn de verbonden partijen van onze gemeente opgenomen. Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) vereist dat er inzicht is in welke verbonden partijen er zijn en wat het bestuurlijk en financieel belang is.

Het BBV definieert een verbonden partij als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. De verbonden partij moet een zelfstandige organisatie zijn. Financieel belang en bestuurlijk belang omschrijft het BBV als volgt:

- Financieel belang: “Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt”.

- Bestuurlijk belang: “Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht”.

Verbonden partijen

In de tabel ‘Verbonden partijen’ is aangegeven welke rechtsvorm onze verbonden partijen hebben.

GR = Gemeenschappelijke regeling
NV = Naamloze vennootschap
BV = Besloten vennootschap
OL = Openbaar lichaam

Hierna volgt een lijst met verbonden partijen.

Nr.	Naam	Rechtsvorm
1	Samenwerkingsverband afvalstoffenverwijdering Oost- en Zuidoost Groningen (SOZOG)	GR
2	Veiligheidsregio Groningen	GR
3	Omgevingsdienst Groningen	GR
4	Publieke Gezondheid & Zorg Groningen	GR
5	Werkvoorzieningsschap WeDeKa bedrijven	GR
6	Publiek Vervoer Groningen Drenthe	GR bedrijfsvoeringsorg.
7	Openbaar Lichaam Eems Dollard Regio	OL
8	Bank Nederlandse Gemeenten	NV
9	NV Waterbedrijf Groningen	NV
10	Enexis Holding	NV
11	Publiek Belang Elektriciteitsproductie	BV
12	CSV Amsterdam	BV
13	Ontwikkelingsmaatschappij de Gouden Driehoek	BV
14	Stichting Exploitatie Maatschappij Golfbaan Duurswold	Stichting
15	Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	Vereniging
16	Vereniging Groninger Gemeenten (VGG)	Vereniging
17	Regio Groningen-Assen 2030	Convenant*

* Formeel gezien is Regiovisie Groningen-Assen 2030 geen verbonden partij. Gezien er geen rechtsvorm (publiek of privaat) is, kan Regiovisie Groningen-Assen niet gezien worden als verbonden partij. Gezien de financiële belangen en het bestuurlijk belang is deze partij toch opgenomen in deze paragraaf.

Informatie per verbonden partijen

Naast het overzicht van de verbonden partijen eist het BBV ook dat er per verbonden partij informatie die meer inzicht en grip geeft op de verbonden partijen. Hieronder is per verbonden partij de vereiste informatie opgenomen voor zover deze beschikbaar is (NB = niet beschikbaar).

Gemeenschappelijke regeling

Rechtsvorm, naam en plaats		Gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsverband afvalstoffenverwijdering Oost- en Zuidoost Groningen - Stadskanaal
Openbaar belang		Het SOZOG heeft als taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de afvalstoffenverwijdering.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Zitting in algemeen bestuur.
	Specificering	M. Ploeger
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Kosten verdeling op basis van inwoneraantal (Bron CBS). Loonontwikkeling: salarisniveau 2023+ 4%, Prijsontwikkeling: + 3%.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 13.360 (o.b.v. inwoneraantal en totale begrote bijdrage deelnemende gemeenten)
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 13.360 (o.b.v. inwoneraantal en totale begrote bijdrage deelnemende gemeenten)
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 0
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 21.637
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	NB
Risico's		Er zijn geen risico's bekend die invloed hebben op de financiële positie van de gemeente.
Ontwikkelingen		In oktober 2023 is door het Algemeen Bestuur van het SOZOG besloten om het SOZOG te veranderen van Gemeenschappelijke Regeling naar Bestuursovereenkomst. Dit heeft verder geen invloed op de leden in het Algemeen Bestuur en het financiële belang uit dit samenwerkingsverband. De wijzigingsdatum staat nog niet officieel vast.

Rechtsvorm, naam en plaats		Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Groningen - Groningen
Openbaar belang		Samen werken aan veiligheid in Groningen.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Zitting in dagelijks en algemeen bestuur.
	Specificering	A. Hoogendoorn
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 4.668.307
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 4.668.307
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 1.740.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 33.732.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB

Resultaat	Werkelijke omvang 2023	NB
Risico's		De risico's voor uitvoering van de veiligheidsregio-taken worden conform vastgesteld beleid gemonitord in het kader van de P&C-cyclus. In de beleidsbegroting 2024 en de kaderbrief 2025-2028 van de VRG is benoemd dat met name de huisvesting nieuwbouw stedelijk gebied Groningen (Sontweg) in de toekomst naar verwachting tot een forse financiële opgave zal leiden. Verder is de prognose dat de onderhoudskosten van de bestaande huisvesting, brandweerkazernes toenemen. Niet alle kazernes voldoen aan de arbo-eisen en met de huidige markt en klimaateisen zullen de kosten voor bouw en onderhoud hoger zijn. Het risico bedraagt in totaal € 550.000 structureel. Zowel de herhuisvesting van de Sontweg als de eerste 5 kazernes in de prioriteringslijst worden in de jaren tot 2028 gerealiseerd. De financiële impact hiervan op het meerjarenbeeld voor de komende 4 jaar is: 2025 € 243.000, 2026 € 1.005.000, 2027 € 1.845.000 en 2028 € 1.783.000. Verder zal naar verwachting de kosten voor FLO nog stijgen en niet beperkt blijven tot de gevormde voorziening in 2019. Met de gemeenten zijn financiële afspraken gemaakt over de verrekening van de FLO kosten tot en met 2024. De relatief hoge cao-loonstijging in 2023 heeft ook impact op de FLO. Voor 2025 en verder is berekend dat jaarlijks € 100.000 noodzakelijk is tot 2045. Niet alle risico's zijn op dit moment te kwantificeren. Deze risico's zijn in de beleidsbegroting 2024 van de VRG als PM post opgenomen. In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen is het uitgangspunt gehanteerd dat VRG zelf weerstandscapaciteit opbouwt om potentiële financiële calamiteiten op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen is negatief als gevolg van de getroffen FLO-voorziening bij de jaarrekening 2019. Afgesproken is dat de negatieve algemene reserve in 5 jaar (2020-2024) wordt aangevuld door de gemeenten. Naar verwachting is ultimo 2024 de algemene reserve weer positief. Er is tot die tijd dan ook geen ruimte om tegenvallers op te kunnen vangen of nieuwe ontwikkelingen te kunnen financieren uit reserves. Tot slot wil het Rijk per 2026, € 3 miljard korten op het gemeentefonds. De gemeenten zetten de lobby richting het Rijk om de korting op het gemeentefonds weer van tafel te krijgen stevig door. De eventuele effecten van deze landelijke ontwikkeling voor 2026 en verder voor VRG zijn op dit moment nog niet in te schatten.
Rechtsvorm, naam en plaats		Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Groningen - Veendam
Openbaar belang		Vergunningverlening en handhaving op basis van WABO, WRO, enWM Woningwet.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Zitting in algemeen bestuur.
	Specificering	E. Drenth
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 3.051.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 3.051.000
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 219.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 3.667.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	NB
Risico's		In de begroting 2024 heeft de ODG in haar risicoanalyse de risico's benoemd en gekwantificeerd (krapte arbeidsmarkt, invoering Omgevingswet, energiekosten). De totale omvang van de gekwalificeerde risico's zijn € 300.000. Deze kunnen deels worden opgevangen door de begrote beschikbare weerstandscapaciteit van € 242.000. Gelet op dit aspect kan worden gesteld dat de weerstandscapaciteit voldoende is. Het Algemeen Bestuur van de ODG moet nog een besluit nemen hoe om te gaan met de hoogte van de algemene reserve.
Ontwikkelingen		De bouwtaken zijn met ingang van 1 juli 2023 weer in eigen huis van de gemeente Midden-Groningen gebracht. De ODG voert geen bouwtaken meer uit voor gemeenten. De frictiekosten hiervoor zijn ten laste van de gemeente Midden-Groningen van in totaal € 801.180, te betalen over vier jaar tot en met 2026. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Dit betekent dat het wettelijke basistakenpakket voor milieu groter wordt. Daarnaast verschuift het bevoegd gezag voor bodemtaken voor een aanzienlijk aantal taken van de provincie naar de gemeenten. De ODG heeft zich hierop voorbereid en dit vormgegeven in nauwe samenwerking met de deelnemers. Daarnaast wordt een nieuw zaaksysteem geïmplementeerd. Ten slotte speelt de krapte op de arbeidsmarkt een rol bij de uitvoering van werkzaamheden door de ODG. Door meer risicogestuurd te werken wordt gestreefd om dit te ondervangen. Dit blijft, net als bij gemeenten, een belangrijk aandachtspunt.

Rechtsvorm, naam en plaats		Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg Groningen – Groningen
Openbaar belang		Namens de 10 Groninger gemeenten worden taken uitgevoerd op het gebied van collectieve preventie en publieke gezondheid voor alle inwoners van de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Zitting in dagelijks en algemeen bestuur.
	Specificering	E. Offereins
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 1.844.038 (PG&Z) en € 401.696 (RIGG)
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 1.844.038 (PG&Z) en € 401.696 (RIGG)
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 2.924.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 48.586.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	NB
Risico's		De tekorten in de GR PG&Z worden in principe naar rato verdeeld over de deelnemende gemeenten.

Rechtsvorm, naam en plaats		Gemeenschappelijke Regeling Wedeka Bedrijven - Stadskanaal
Openbaar belang		Sociale Werkvoorzieningsbedrijf van voormalige gemeente Menterwolde.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Zitting in dagelijks en algemeen bestuur.
	Specificering	DB E. Offereins en AB E. Offereins
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 525.012
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 328.068
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 4.467.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 7.790.000
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 11.945.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 9.583.000
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	-€ 50.000
Risico's		Wedeka heeft een nieuw plan ontwikkeld om de structurele negatieve toekomstige resultaten te kunnen compenseren. Vooruitlopend daarop heeft zij de meevallende tekorten toegevoegd aan haar reserve.

Rechtsvorm, naam en plaats		Gemeenschappelijke Regeling Publiek Vervoer Groningen Drenthe
Openbaar belang		Uitvoeren contractmanagement en ontwikkeling en innovatie van publiek vervoer in Groningen en Drenthe.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Geen zitting in bestuur.
	Specificering	Perceel Oost-Groningen wordt in het bestuur vertegenwoordigd door wethouder B. Wierenga van de gemeente Veendam.
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling bedrijfsvoeringsorganisatie.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 48.239
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 48.239
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 430.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 353.000
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 228.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 82.000
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	€ 53.000
Risico's		Op grond van de meerjarenbegroting van GR Publiek Vervoer verwachten wij in de komende jaren geen tekorten.

Openbaar lichaam

Rechtsvorm, naam en plaats		Openbaar Lichaam Eems Dollard Regio – Bad Nieuweschans
Openbaar belang		De regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar deelnemers bevorderen, stimuleren, ondersteunen en coördineren op groot aantal gebieden.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Lid van het algemeen bestuur.
	Specificering	Wethouders Hoesen-Spithorst en Drenth zitten in het AB (EDR – raad).
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Bijdrage.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 6.772
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 6.772
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	NB
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	NB
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	NB
Risico's		Er zijn geen risico's bekend die invloed hebben op de financiële positie van de gemeente.

BV & NV

Rechtsvorm, naam en plaats		N.V. Bank Nederlandse Gemeenten – Den Haag
Openbaar belang		BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Zitting in de algemene vergadering van aandeelhouders.
	Specificering	M. Ploeger
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Aandelen.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	89.973 aandelen.
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	89.973 aandelen.
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 4.615.000.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 107.459.000.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	€ 300.000.000
Risico's		Er zijn geen risico's bekend die invloed hebben op de financiële positie van de gemeente.

Rechtsvorm, naam en plaats		N.V. Waterbedrijf Groningen - Groningen
Openbaar belang		Dat er 24/7 goed en betrouwbaar water uit de kraan komt.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Zitting in de algemene vergadering van aandeelhouders.
	Specificering	M. Ploeger
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Aandelen.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	27 aandelen.
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	27 aandelen.
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 87.667.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 197.195.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	NB
Risico's		Er zijn geen risico's bekend die invloed hebben op de financiële positie van de gemeente.

Rechtsvorm, naam en plaats		N.V. Enexis Holding - ‘s-Hertogenbosch
Openbaar belang		Altijd en overal in het voorzieningengebied van Enexis kunnen beschikken over elektriciteit en gas, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven en het kunnen aansluiten van duurzame opgewekte energie op het elektriciteitsnet.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Zitting in de algemene vergadering van aandeelhouders.
	Specificering	E. Drenth
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Aandelen.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	142.116 aandelen
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	142.116 aandelen
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 5.441.000.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 4.907.000.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	NB
Risico's		Er zijn geen risico's bekend die invloed hebben op de financiële positie van de gemeente.

Rechtsvorm, naam en plaats		B.V. Publiek Belang Elektriciteitsproductie - ‘s-Hertogenbosch
Openbaar belang		PBE is belast met het afwikkelen van zaken die uit de verkoop Essent voortkomen: borging publiek belang kerncentrale Borssele.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Zitting in de algemene vergadering van aandeelhouders.
	Specificering	E. Drenth
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Aandelen. Zie N.V. Enexis Holding.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	-
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	-
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 1.480.014
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 1.445.000
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 9.914
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 31.995
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	-€ 36.040
Risico's		Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.

Rechtsvorm, naam en plaats		B.V. CSV Amsterdam - ‘s-Hertogenbosch
Openbaar belang		CSV Amsterdam is belast met het afwikkelen van zaken die uit de verkoop Essent voortkomen: eventuele schade- en garantieclaimprocedures te voeren.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Zitting in de algemene vergadering van aandeelhouders.
	Specificering	M. Ploeger
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Aandelen. Zie N.V. Enexis Holding.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	-
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	-
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 210.079
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 98.188
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 13.351
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 50.606
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	-€ 111.198
Risico's		Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.
Rechtsvorm, naam en plaats		B.V. Ontwikkelingsmaatschappij de Gouden Driehoek - Zuidbroek
Openbaar belang		Ontwikkeling bedrijventerrein.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Zitting in de algemene vergadering van aandeelhouders.
	Specificering	NB
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Aandelen.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	40 aandelen.
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	40 aandelen.
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 1.455.532
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 828.542
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 549.892
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 73.465
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	€ 273.010
Risico's		Er zijn geen risico's bekend die invloed hebben op de financiële positie van de gemeente.

Verenigingen

Rechtsvorm, naam en plaats		Vereniging Nederlandse Gemeenten – Den Haag
Openbaar belang		Haar leden collectief en individueel bijstaan bij de vervulling van hun bestuurstaken. Tevens afspraken maken met andere overheden over arbeidsvoorwaardenbeleid en arbeidsvoorwaardenovereenkomsten aangaan met werknemersorganisaties.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Dagelijks bestuur en algemeen bestuur worden gekozen door de aangesloten gemeenten.
	Specificering	Gemeenten hebben geen directe zitting in algemeen bestuur of dagelijks bestuur. Wethouder Drenth heeft zitting in DB.
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Bijdrage aan de vereniging.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 94.376
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 94.376
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 51.704.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 112.794.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	NB
Risico's		Er zijn geen risico's bekend die invloed hebben op de financiële positie van de gemeente.

Rechtsvorm, naam en plaats		Vereniging Groninger Gemeenten – Ten Boer
Openbaar belang		Haar leden collectief en individueel bijstaan bij de vervulling van hun bestuurstaken.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Zitting in dagelijks en algemeen bestuur (Algemene Leden Vergadering).
	Specificering	E. Drenth
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Bijdrage aan de vereniging.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 51.154
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 51.154
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 267.683
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 1.099.034
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	NB

Risico's	Er zijn geen risico's bekend die invloed hebben op de financiële positie van de gemeente.

Stichtingen

Rechtsvorm, naam en plaats		Stichting Exploitatie Maatschappij Golfbaan Duurswold - Steendam
Openbaar belang		Het stimuleren van de vrijetijdseconomie door het mogelijk maken van de initiële aanleg, het exploiteren en onderhouden van een golfbaan te Steendam.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Het realiseren en borgen van het openbaar belang.
	Specificering	M. Ploeger
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Garantstelling voor lening van de stichting bij de BNG.
	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 1.775.000
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 1.775.000
Eigen vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	-€ 143.647
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Vreemd vermogen	Werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 2.097.101
	Werkelijke omvang per 31-12-2023	NB
Resultaat	Werkelijke omvang 2023	NB
Risico's		In augustus 2017 is een vaststellingsovereenkomst getekend waarbij alle gronden onder de golfbaan in handen zijn gekomen van de gemeente. Op 22 december 2022 heeft het college besloten om drie bestuursleden te benoemen. De gemeente staat nog steeds garant voor de lening die de stichting heeft afgesloten bij de BNG, deze lening is in mei 2019 verlengd voor een bedrag van € 1.775.000.

Overig

Rechtsvorm, naam en plaats		Vrijwillige samenwerking Regio Groningen-Assen 2030 – Groningen
Openbaar belang		De regio Groningen-Assen kent drie speerpunten: het economisch kerngebied verder ontwikkelen, de interne samenhang verbeteren onder meer door een verbeterde bereikbaarheid (met o.a. P&R's en fietsroutes Plus) en de kwaliteit van stad en land behouden en versterken.
Bestuurlijk belang	Omschrijving bestuurlijk belang	Zitting in dagelijks bestuur en stuurgroep. In de stuurgroep zitten ook de provincies Drenthe en Groningen en de gemeenten Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Westerkwartier, Assen, Noordenveld en Tynaarlo.
	Specificering	E. Drenth
Financieel belang	Omschrijving financieel belang	Bijdrage.
	werkelijke omvang per 01-01-2023	Bijdrage vastgesteld tot en met 2025 (vaste jaarlijkse bijdrage).Bijdrage voor Midden-Groningen is € 416.402.
	werkelijke omvang per 31-12-2023	Bijdrage vastgesteld tot en met 2025 (vaste jaarlijkse bijdrage).Bijdrage voor Midden-Groningen is € 416.402.
Eigen vermogen	werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 3.796.296
	werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 8.016.260
Vreemd vermogen	werkelijke omvang per 01-01-2023	€ 3.071.739
	werkelijke omvang per 31-12-2023	€ 1.712.606
Resultaat	werkelijke omvang 2023	€ 4.180.399
Risico's		Er zijn geen risico's bekend die invloed hebben op de financiële positie van de gemeente.
Ontwikkelingen		In januari 2019 heeft de gemeente Groningen een Woondeal gesloten met de minister van Binnenlandse Zaken (BZK). Deze Woondeal is verder uitgewerkt in de Verstedelijkingsagenda voor het hele grondgebied van Regio Groningen-Assen (RGA). Aansluitend op de rijksopgave voor de woningbouw is deze medio 2022 met het Rijk besproken. Aansluitend is de RGA aangewezen als NOVEX gebied. Dit staat voor Nationale Omgevingsvisie Extra. In deze gebieden werken Rijk en regio samen aan diverse opgaven. Er zijn inmiddels zestien gebieden in Nederland aangewezen. De 'Verstedelijkingsagenda RGA' is afgelopen jaar omgezet in het 'Ontwikkelpaspectief NOVEX-gebied Regio Groningen-Assen'. Dit vormt nu het kader voor een investeringsagenda van de RGA voor het NOVEX gebied. Hierbij vormt de woningopgave het vliegwiel voor ook de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt, voor bedrijventerreinen en de mobiliteitsopgaven voor verkeer en vervoer binnen en buiten de regio. Daarmee verbindt de regio zich met het Rijk en maakt mogelijk kans op Brussels geld. Tot 2040 moeten in de stad én in de omliggende regio minimaal 35.000 woningen gebouwd worden. In november 2019 is in het Bestuurlijk Overleg tussen Rijk en RGA besloten dat: • De Investeringsagenda geldt voor de hele RGA, met waar nodig oog voor werklocaties daarbuiten. • Er wordt gezamenlijk als overheden (gemeenten, provincies en Rijk) gewerkt aan de Investeringsagenda. • De strategie wordt opgesteld voor de periode 2020 –2040. • De strategie onderzoekt effecten van verstedelijking op het hele domein van de fysieke leefomgeving, met focus daarbinnen op de relaties tussen mobiliteit, werken, ruimtelijke kwaliteit, groen, leefbaarheid, etc. Midden-Groningen heeft aan de uitwerking van de strategie actief meegewerkt om daarmee de kansen te vergroten om onze vastgestelde beleidsdoelstellingen op het terrein van wonen te verwezenlijken. Daarnaast kan de verstedelijkingsopgave er ook toe leiden dat er voor werk/bedrijventerreinen en mobiliteit positieve impulsen ontstaan.

3.7 Paragraaf Grondbeleid

Inleiding Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid geeft een visie op het grondbeleid en inzicht in de realisatie van de bestuurlijke doelstellingen. Het gemeentelijk grondbeleid is in 2019 herschreven in een nieuwe Nota Duurzaam Grondbeleid 2019-2024. De basis voor het nieuwe grondbeleid vormt de Woonvisie van de gemeente die begin 2019 door uw raad is vastgesteld. Volgens deze visie is er een grote diversiteit aan woonvormen en zijn ingrepen in de fysieke leefomgeving nodig om de woonkwaliteit te verbeteren. De Nota Duurzaam Grondbeleid 2019-2024 geeft het mandaat weer van het college en geeft richting aan de wijze waarop ruimtelijk beleid geëffectueerd kan worden. Het grondbeleid gaat over de wijze waarop wij onze doelstellingen willen bereiken op het gebied van de inrichting van de fysieke leefomgeving, wonen, infrastructuur, economie, zorg, energie en milieu. Dit doen we ook door gronden te (laten) exploiteren en bouwgronden te produceren.

Herziening grondexploitaties

Alle lopende grondexploitaties (bouwgronden in exploitatie) worden met de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) jaarlijks herzien. Er zijn twee uitkomsten mogelijk. Als de exploitatie zich volgens verwachting gedraagt, dan volstaat het om de daadwerkelijke uitgaven en inkomsten (boekwaarde) te verwerken, de begroting te indexeren en vervolgens de exploitatie vast te stellen. Als blijkt dat de ontwikkelingen structureel gaan afwijken van de voorgenomen plannen in grondexploitaties dan moet het programma, de uitvoering of het prijsniveau aangepast worden aan de feitelijke omstandigheden binnen de kaders van het vastgestelde bestemmingsplan. In dat geval wordt uw raad expliciet verzocht om instemming te geven aan de gewijzigde grondexploitatie bij het vaststellen van de MPG.

Winst en verlies

De financiële regels rondom grondexploitaties zijn geregeld in het BBV. Volgens deze voorschriften moet een verlies worden voorzien als deze wordt verwacht en de winst worden genomen als dit is gerealiseerd op basis van de voortgang van de grondexploitatie. Het saldo van verliezen en winsten op basis van de MPG 2024 ten opzichte van de begroting 2023 is € 2,0 miljoen negatief. Dit bestaat uit € 1,2 miljoen aan lagere winstnemingen voornamelijk doordat de verkoop van een grote kavel op Rengerspark niet doorgaat en € 800.000 aan hogere stortingen in de verliesvoorzieningen vooral voor grondexploitatie De Vosholen deelplan 2 vanwege hoge saneringskosten en kosten asfaltering De Croonhoven.
Deze resultaten worden verrekend met de reserve grondexploitaties en hebben geen invloed op het rekeningresultaat. Doordat hierdoor de reserve grondexploitaties € 800.000 onder het minimumniveau van € 1.250.000 komt is het aangevuld. Dit leidt tot een nadeel van € 800.000.

Grondexploitaties

Gebruikte rekenparameters grondexploitaties

Voor de gehele looptijd van een grondexploitatie worden jaarlijks de kosten en opbrengsten in iedere jaarschijf gecorrigeerd met de inflatie. De te betalen rente wordt ook jaarlijks geactualiseerd op basis van de geldende wetgeving in het BBV. De waarde aan het einde van de looptijd wordt teruggerekend naar vandaag. Daardoor worden exploitaties met verschillende looptijden onderling goed vergelijkbaar.

De parameters waarmee gerekend is in de MPG 2024 zijn:

1. Kostenstijging 2,0% per jaar;
2. Opbrengstenstijging 0% per jaar;
3. Rekenrente 1,5% per jaar;
4. Discontovoet (terugrekenen naar de waarde van heden ofwel contante waarde) 2% per jaar bij grondexploitaties met een tekort, bij grondexploitaties met winst wordt teruggerekend met 1,5%, gelijk aan de rekenrente.

Voor de grondexploitaties is vastgehouden aan 2% inflatie. Op de lange termijn voorziet de Europese Centrale Bank (ECB) nog steeds een gemiddelde inflatie van 2%. Het Centraal Planbureau heeft voor 2024 een Macro Economische Verkenning gedaan met een inflatie van 1,9%, hiermee is de inflatie weer op peil van de lange termijn verwachting. De GWW-index (Grond-, Weg -en Waterbouw) fluctueert momenteel enorm en is daarom niet goed voorspelbaar.

In de grondprijzenbrief is uiteengezet dat de huizenprijzen in de gemeente gemiddeld stabiel zijn gebleven. De huizenprijzen zijn in Hoogezand en Slochteren licht gestegen echter de bouwkosten zijn ook licht gestegen met gemiddeld 1,5%. Hierdoor is er geen ruimte om de grondprijs te verhogen. Wel zijn in Muntendam de huizenprijzen gestegen, hiermee is al rekening gehouden in de grondexploitatie in de vorige MPG 2023.

De rekenrente van 1,5% is gebaseerd op de daadwerkelijke betaalde rente over het vreemd vermogen van de gemeente Midden-Groningen. Er is geen sprake van projectfinancieringen met afwijkende rentevoeten. De berekening naar de waarde van heden vindt plaats tegen de wettelijk voorgeschreven disconteringsvoet van 2%, zijnde het meerjarige streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor inflatie binnen de Eurozone. Bij winstgevende grondexploitaties wordt hiervan afgeweken, daar wordt de rekenrente van 1,5% gehanteerd.

IJsbaan – Sappemeer
In 2023 zijn de laatste bouwkavels verkocht. Het woonrijp maken is inmiddels gestart. De verwachting is dat de grondexploitatie eind 2024 wordt afgesloten.
Het negatieve resultaat van de exploitatie op contante waarde ten opzichte van de MPG 2023 is gestegen met € 251.000 door een jaar langere looptijd en extra benodigd budget voor woonrijp maken voor met name de aansluiting met de Noorderstraat. De benodigde stand van de verliesvoorziening per eind 2023 komt uit op € 4.439.300. De hoogte van de voorziening, inclusief indexering 2023 van € 83.800, was € 4.271.700. Dit betekent dat € 167.600 extra in de verliesvoorziening is gestort.

Stadshart Hoogezand
Sinds eind jaren ‘90 wordt gewerkt aan het bouwen en afronden van het stadshart van Hoogezand. De nadruk lag in eerste jaren op het zuidelijk deel rondom winkelcentrum De Hooge Meeren. In 2017 is besloten het noordelijk deel van het stadshart programmatisch aan te pakken. Hiervoor is een beeldkwaliteitsplan gemaakt en zijn partners gevonden die samen met de gemeente de uitvoering van dit plan op willen pakken. Eind 2017 zijn de Gemeente en Geveke daartoe een samenwerking aangegaan. Dit is vastgelegd in samenwerkingsovereenkomst (SOK). In deze overeenkomst is vastgelegd om het gebied samen stapsgewijs te ontwikkelen met gelijkwaardige verantwoordelijkheid en samen even risicodragend. De planonderdelen ten zuiden van het spoor zijn inmiddels grotendeels ingevuld als aantrekkelijke en gewilde woonmilieus en de opwaardering van de openbare ruimte is klaar. In het gebied ten noorden van het spoor is in 2021 het pand aan de Kerkstraat 38a gesloopt. In 2021 is ook begonnen opnieuw naar de ontwikkelvlekken in dit deel van het gebied te kijken. De tijd is veranderd en daarmee ook de vraag naar woningen. Het is daarom nodig om de in 2017 gemaakte plannen kritisch te bekijken op kwaliteit en uitvoerbaarheid. We bekijken de oorspronkelijke plannen van vlek 3, 4, 5 en 7 opnieuw en maken nieuwe keuzes ten aanzien van de ontwikkeling van het gebied. Dit betekent ook dat financieel een wijziging plaatsvindt ten aanzien van de huidige grondexploitatie. Deze gewijzigde grondexploitatie wordt apart ter vaststelling in 2024 aangeboden aan de raad. Voor vlek 9 ligt het bestemmingsplan ter inzage. Dit plan past binnen de kaders van het oorspronkelijke beeldkwaliteitsplan.
Het negatieve resultaat van de exploitatie op contante waarde ten opzichte van de MPG 2023 is gestegen met € 25.000. De benodigde stand van de verliesvoorziening per eind 2023 komt uit op € 397.400. De hoogte van de voorziening, inclusief indexering 2023 van € 7.400, was € 379.300. Dit betekent dat € 18.100 extra in de verliesvoorziening is gestort.

De Vosholen fase 2 deelplan 1
De Vosholen fase 2 betreft het gehele gebied tussen Vosholen fase 1 en de Kleinemeersterstraat te Sappemeer. Deelplan 1 is het westelijk deel van het plangebied gelegen tussen Vosholen fase 1 en de Croonhoven. Deelplan 1 heeft al een woonbestemming. De grondexploitatie biedt ruimte voor de ontwikkeling van 34 woningen. In 2023 zijn geen gronden verkocht. De verwachting is dat de resterende gronden in 2025 verkocht zullen zijn. Door een verlaging van de nog te maken kosten voor het woonrijp maken kon over 2023 € 110.500 winst worden genomen, begroot was een bedrag van € 40.000.

De Vosholen fase 2 deelplan 2 - Sappemeer
Deelplan 2 is het oostelijk deel gelegen tussen de Croonhoven en de Kleinemeersterstraat. De locatie is grotendeels in eigendom van de gemeente. Voor dit gebied moet de bestemming nog worden aangepast. Daartoe is een bestemmingsplan opgesteld en in procedure gebracht. De grondexploitatie is in december 2022 vastgesteld en is gestart per 1 januari 2023. In 2024 zal bouwrijp worden gemaakt en gestart worden met de bouw (gefaseerde uitvoering).
Door hogere saneringskosten en de kosten voor het asfalteren van de Croonhoven waarmee in de oorspronkelijke grondexploitatie geen rekening was gehouden heeft de grondexploitatie een tekort van € 625.400 op contante waarde. Hiervoor is een verliesvoorziening getroffen.

Tolweg – Muntendam
In 2023 zijn geen kavels verkocht. Het nog te realiseren programma per 1-1-2023 bestaat uit 28 woningen. In 2023 zijn de kavels op fase 2 en 3 aangeboden aan de particuliere markt en heeft er een loting plaatsgevonden onder de ingeschreven mensen. Uit deze loting zal 1 kavel worden verkocht, zijn er 17 onder optie genomen en nog 10 kavels vrij. In fase 2, gebied 2, moet de openbare ruimte nog volledig worden aangelegd. Voor dit deel van fase 2 geldt dat nog een bestemmingsplan vastgesteld moet worden. Ook wordt een bestemmingsplanwijziging gemaakt op een deel van de eerste fase. Deze maakt het mogelijk om flexibel te verkavelen in het laatste deel van Fase 1. Op deze exploitatie is eind 2023 € 587.500 winst genomen (was begroot € 155.000). De hogere winstneming komt door verlaging van de kosten voor het woonrijp maken.

Verlengde Veenlaan – Slochteren
In 2023 is het bestemmingsplan met beeldkwaliteitsplan vastgesteld en op de eerste fase zijn van de 1 kavels nog 2 onder optie en de rest verkocht/ bebouwd. In 2024 wordt in Q1 gestart met het bouwrijp maken van de 2e fase en zodra deze gereed is zal overgegaan worden op de verkoop van de resterende kavels 10 kavels. Het voorziene tekort loopt op met € 40.200 ten opzichte van de MPG 2023. De benodigde stand van de verliesvoorziening op contante waarde per eind 2023 komt hiermee op € 2.483.000. De hoogte van de voorziening, inclusief indexering 2022 van € 48.900, was € 2.491.600, dit betekent dat € 8.600 aan de verliesvoorziening is onttrokken.

Graauwedijk - Overschild
In de Structuurvisie Overschild 2018-2028 is de wens opgenomen om voldoende ruimte te hebben om eventuele ruimtelijke verschuivingen als gevolg van de grootschalige versterkingsoperatie in het dorp Overschild mogelijk te maken. Een deel van deze ruimte wordt opgevangen door het schuiven binnen de huidige grenzen van het dorp. Voor een ander deel is besloten om een beperkte uitbreiding aan de rand van het dorp te realiseren. Het gaat om een blok van 5.700 m2 aan de Graauwedijk. Op deze locatie is ruimte voor de bouw van 4 woningen. Het gaat op dit moment om het verplaatsen van 3 woningen waarvoor in het dorp zelf minder ruimte aanwezig is. De betrokken eigenaren krijgen voorrang bij de verwerving. In 2022 zijn de gronden aangekocht, is de locatie bouwrijp gemaakt en zijn de eerste afspraken met de aanstaande kopers gemaakt. De vierde kavel blijft voorlopig onverkocht, omdat hier nu de tijdelijke toegangsweg naar de tijdelijke huisvesting van NCG ligt. In 2023 is een kavel verkocht. De grondexploitatie loopt budgettair neutraal.

Vrijkomende Locaties
Afgelopen jaar hebben wij een Plan van Aanpak Vrijkomende Locaties opgesteld, inclusief bijbehorende deelexploitaties, die eind 2023 zijn vastgesteld door de gemeenteraad. Vanuit het Programma zullen 22 vrijkomende locaties in drie fasen worden herontwikkeld met woningbouw als speerpunt. Het Programma zal een belangrijke bijdrage spelen in de woningbouwopgave van de gemeente Midden-Groningen. Voor een goede kwalitatieve herbestemming van deze 22 vrijkomende locaties staat een gebiedsgerichte participatieve aanpak centraal. Dit wil zeggen dat de basisgedachte is dat de omgeving/stakeholders vroegtijdig worden betrokken bij het in beeld brengen van ideeën en zorgen en dat gedurende de planvorming reflectie wordt opgehaald op de nog op te stellen bouwplannen. Voor enkele locaties in fase 1 zijn al voorbereidingen getroffen

en/of zijn eerste afspraken met marktpartijen gemaakt c.q. uitgewerkt in een concept koopovereenkomst ofwel een intentieovereenkomst.

Rengerspark – Kolham
In 2023 is 30.782 m2 aan bedrijventerrein verkocht. Helaas is een optant van een grote kavel afgehaakt, waardoor er ruim 5 hectare bedrijventerrein weer beschikbaar komt.
Door het afhaken van een optant kunnen we minder winst nemen. Voor 2023 is € 703.500 winst genomen, begroot was een bedrag van € 2.462.000. De verwachting is dat door het opschuiven van verkopen de winstneming voor de komende jaren hoger zal zijn.

Drevenhof - Hoogezand
Project de Drevenhof in Hoogezand bestaat uit 12 levensloopbestendige woningen, te realiseren onder collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO). De kavels zijn in 2023 verkocht aan de CPO en de bouw van de woningen is gestart. We verwachten dat de woningen in 2024 zijn gebouwd. Daarna zal de gemeente het gedeelte van het plan dat openbaar gebied blijft, gaan inrichten en beheren. Op deze exploitatie is eind 2023 € 95.000 winst genomen (was begroot € 18.000). De hogere winstneming komt doordat alle kavels verkocht zijn.

Overige bouwgronden in exploitatie

Bouwkavel Laan der Kruisheren in Harkstede
We hebben een bouwkavel aan de Laan der Kruisheren in Harkstede ter grootte circa 1.414 m^2 grenzend aan de particuliere woningbouwontwikkeling Eilandrijk. De bouwkavel is bouwrijp gemaakt en wordt in 2024 verkocht.

Financieel

Resultaat grondexploitaties 2023

In onderstaande tabel is een financieel overzicht van de lopende grondexploitaties van onze gemeente opgenomen op basis van de prognoses uit de MPG 2024. Zoals benoemd is het totaal van de af te dekken verliezen en te nemen winsten in de MPG 2024 over 2023 € 2 miljoen nadelig. Dit komt vooral door een lagere winstnemingen op Rengerspark doordat een optant voor een kavel van meer dan 5 ha. is afgehaakt en hogere stortingen in de verliesvoorzieningen vooral voor grondexploitatie De Vosholen deelplan 2 vanwege hoge saneringskosten en kosten asfaltering De Croonhoven. De hierboven genoemde mutaties leiden ertoe dat de algemene reserve uitkomt op een saldo van € 415.000. De reserve moet een minimaal niveau hebben van de risico’s in de grondexploitaties, dat is vastgepind op € 1.250.000. Gevolg is dat er € 835.000 bijgestort is.

Grondexploitatie	Voorzieningen mutaties	Winstneming mutaties	Totalen
IJsbaan	251	0	251
Tolweg	0	-588	-588
Verlengde Veenlaan	40	0	40
Rengerspark	0	-704	-704
Stadshart Hoogezand	26	0	26
Graauwedijk	0	0	0
De Vosholen II deelplan 1	0	-111	-111
De Vosholen II deelplan 2	625	0	625
Drevenhof	0	-95	-95
Totalen mutaties voorz./winstnemingen	**943**	**-1.497**	**-554**
Begroot 2023	**140**	**-2.662**	**-2.522**
Verschil t.o.v. begroot	**803**	**1.166**	**1.968**

Verloop bestemmingsreserve grondexploitaties

Stand per 1-1-2023	**1.250**
MPG 2024 - stortingen winstnemingen	1.497
MPG 2024 - aanvulling verliesvoorzieningen MPG 2024	-943
Dekking in exploitatie begroting (indexering verliesvoorzieningen)	140
Onttrekkingen verliesvoorzieningen grondexploitatie Vrijkomende Locaties	-1.529
Stand bestemmingsreserve grondexploitaties na mutaties	415
Benodigde aanvulling reserve tot minimum niveau van € 1.250.000	835
Stand per 31-12-2023	**1.250**

bedragen x € 1.000

Verliesvoorzieningen

Het bedrag aan te dekken verliezen voor de grondexploitaties tezamen met de voorziening Sanering Stadshart Hoogezand is met € 2.471.000 toegenomen tot € 9.834.000. Dit betreft een indexering over 2023 van € 140.000, een toename van € 803.000 door de uitkomsten MPG 2024 van de grondexploitaties met een tekort dat is veroorzaakt door extra kosten op de grondexploitatie De Vosholen deelplan 2 voor sanering en asfaltering De Croonhoven en extra kosten woonrijp maken op de Grondexploitatie IJsbaan voor met name de aansluiting met de Noorderstraat. Daarnaast is er een verliesvoorziening getroffen voor de grondexploitatie Vrijkomende locaties die eind 2023 is vastgesteld. Deze grondexploitatie is geen onderdeel van de MPG 2024 omdat deze per 1-1-2024 ingaat. Voor de dekking van de saneringskosten in het stadshart is saneringsvoorziening Stadshart beschikbaar. Dit is het restant van de oude voorziening stadshart uit 2018 en is bedoeld om saneringskosten in het stadshart te dekken. De saneringskosten maken geen onderdeel uit van de grondexploitatie Stadshart Hoogezand. In 2023 hebben in het centrumgebied geen saneringen plaatsgevonden. Het resterende deel van de voorziening van € 361.000 blijft beschikbaar voor saneringen binnen Stadshart Hoogezand.

Mutaties verliesvoorzieningen	1-1-2023	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2023
IJsbaan	4.188	251		4.439
Verlengde Veenlaan	2.443	49	9	2.483
Grondexploitatie Stadshart Hz.	372	26		397
Vosholen fase 2 dp2		625		625
Sanering Stadshart Hz.	361			361
Vrijkomende locaties		1.529		1.529
Totaal voorzieningen	**7.364**	**2.480**	**9**	**9.834**

bedragen x € 1.000

Boekwaarden grondexploitaties

In de onderstaande tabel staan de boekwaarden van de grondexploitaties aan het begin en einde van verslagjaar 2023 en de verwachte eindresultaten op eind- en contante waarde. Uit het overzicht blijkt dat de boekwaarde van het totaal van de bouwgronden in exploitatie is toegenomen van € 8.114.000 naar € 8.657.000 per eind 2023. Dit is het saldo van de inbreng gronden in de nieuwe grondexploitatie De Vosholen deelplan 2, kosten bouw -en woonrijpmaken, winstnemingen en grondopbrengsten op vooral Rengerspark. De balanswaarde is gedaald door extra toevoegingen aan de verliesvoorzieningen. Voor de grondexploitaties Tolweg, Rengerspark, Vosholen fase 2 deelplan 1 en Drevenhof is de verwachting dat voor de resterende looptijd nog € 4.787.000 winst wordt genomen. Voor de tekorten op de verliesgevende grondexploitaties is totaal € 7.945.000 aan verliesvoorzieningen getroffen. Dit is exclusief de voorziening sanering Stadshart. Deze voorziening niet voor het dekken van een tekort maar wordt ingezet voor dekking van saneringskosten in het centrumgebied van Hoogezand waarna de gesaneerde gronden ingebracht worden in de grondexploitatie Stadshart.

Boekwaarden grondexploitaties	Boekwaarde per 1-1-23	Investeringen 2023	Inkomsten/ des-investeringen 2023	Winstnemingen 2023	Boekwaarde per 31-12-23	Investeringen rest looptijd	Inkomsten/ des-investeringen rest looptijd	Nog te nemen winsten	Eindwaarde	Contante waarde
IJsbaan	4.021	553	391	0	4.183	437	1	0	4.619	4.439
Tolweg	371	34	2	588	990	606	2.384	787	0	0
Verlengde Veenlaan	3.317	119	225	0	3.211	1.111	1.580	0	2.741	2.483
Rengerspark	1.320	257	2.841	704	-560	2.454	5.369	3.475	0	0
Stadshart	-1.376	88	0	0	-1.288	5.130	3.420	0	422	397
Vosholen fase 2 dp1	255	51	0	111	416	563	1.432	452	0	0
Vosholen fase 2 dp2	0	1.849	16	0	1.833	6.084	7.212	0	704	625
Overschild-Graauwedijk	182	45	67	0	161	52	213	0	0	0
Drevenhof	25	308	716	95	-289	215	0	73	0	0
Totaal	**8.114**	**3.304**	**4.258**	**1.497**	**8.657**	**16.652**	**21.610**	**4.787**	**8.486**	**7.945**

bedragen x € 1.000

Balanswaardeverloop grondexploitaties	Boekwaarde per 1-1-23	Voorzieningen per 1-1-23	Balanswaarde per 1-1-23	Boekwaarde per 31-12-23	Voorzieningen mutaties 2023	Voorzieningen per 31-12-23	Balanswaarde per 31-12-23
IJsbaan	4.021	4.188	-167	4.183	251	4.439	-256
Tolweg	371	0	371	990	0	0	990
Verlengde Veenlaan	3.317	2.443	874	3.211	40	2.483	728
Rengerspark	1.320	0	1.320	-560	0	0	-560
Stadshart	-1.376	372	-1.748	-1.288	26	397	-1.686
Vosholen fase 2 dp1	255	0	255	416	0	0	416
Vosholen fase 2 dp2	0	0	0	1.833	625	625	1.208
Overschild-Graauwedijk	182	0	182	161	0	0	161
Drevenhof	25	0	25	-289	0	0	-289
Totaal	**8.114**	**7.002**	**1.112**	**8.657**	**943**	**7.945**	**712**

bedragen x € 1.000

Winstnemingen

Het BBV schrijft de methode van winstnemen voor, namelijk de POC-methode (Percentage of Completion). Dit betekent in het kort dat voor winstgevende grondexploitaties een ‘zekere’ winst genomen moet worden op basis van de financiële voortgang van het project (% gerealiseerde kosten * % gerealiseerde opbrengsten * geraamde winst). De in het verleden eventueel reeds genomen winsten worden van de berekende ‘zekere’ winst afgetrokken. Ook voorziene risico’s kunnen van dit resultaat worden afgetrokken, mits deze goed zijn onderbouwd.

Verloop winstnemingen	Tot en met 2022	2023	Totaal
Tolweg	852	588	1.439
Rengerspark	1.576	704	2.280
De Vosholen II dp 1	13	111	124
Drevenhof	2	95	97
Totaal	**2.442**	**1.497**	**3.939**

bedragen x € 1.000

Overige complexen (geen onderdeel van bouwgronden in exploitatie)

Herstructurering Hoogezand Noord
In 2021 is NPG-geld ontvangen om de herstructurering van Hoogezand Noord te kunnen realiseren. Een van de hoofdopgaven is het aantrekkelijk maken van de entree van Hoogezand vanaf de A7 en de Kerkstraat. In 2023 is het eerste deelplan opgepakt. Ook verbetert Groninger Huis haar eigendom langs de Kerkstraat, zowel visueel als wat betreft woonkwaliteit. Bovendien is het ook mogelijk gemaakt dat Lefier haar woningvoorraad kan vernieuwen in de Zeeheldenbuurt West. Inmiddels zijn percelen met opstallen aan de Van Spilbergenkade en de Van Neckstraat aangekocht om ontwikkeling mogelijk te maken.

Bedrijventerrein De Gouden Driehoek - Zuidbroek
Gouden Driehoek PPS is voorbehouden aan de Ontwikkelingsmaatschappij De Gouden Driehoek BV. Hiervoor is een publiek-private samenwerking aangegaan. Hier ligt geen gemeentelijke grondexploitatie aan ten grondslag.

Risico's

De risico’s hebben betrekking op de kosten en opbrengsten die specifiek binnen een grondexploitatie kunnen worden erkend. Het totaal aan risico’s bedraagt € 1.482.000. Hiervan komt € 1.248.000 voort uit de Meerjaren Prognose Grondexploitaties 2024. Hier vindt u een uitgebreide toelichting. Voor de risico’s met betrekking tot de Vrijkomende locaties wordt verwezen naar het betreffende raadsvoorstel.

Risico's grondexploitaties	Projectspecifieke risico's
IJsbaan	10
Tolweg	83
Verlengde Veenlaan	170
Rengerspark	91
Stadshart	750
Vosholen fase 2 dp 1	24
De Vosholen II dp 2	110
Overschild-Graauwedijk	1
Drevenhof	9
Vrijkomende locaties	234
Totaal	**1.482**

bedragen x € 1.000

3.8 Paragraaf Bestuur

Inleiding bestuur

Deze paragraaf beschrijft belangrijke ontwikkelingen in de uitvoering van het lokaal bestuur. Daarbij gaat het om het samenspel tussen samenleving, raad, college en organisatie. Hoe werken we samen aan de kwaliteit van de lokale gemeenschap, vanuit de verschillende rollen en verantwoordelijkheden?

Raadsakkoord 2022-2026

In maart 2022 waren er gemeenteraadsverkiezingen en is er een nieuwe raad gekozen. De nieuwe raad wil zich graag sterker en zichtbaarder laten zien aan de samenleving. De raad wil meer in verbinding staan met inwoners, om het vertrouwen van inwoners in de gemeente te verbeteren. Daarom heeft de raad in juli 2022 het eerste raadsakkoord van Midden-Groningen vastgesteld met als titel: ‘Raadsakkoord Middenin Midden-Groningen 2022-2026’.

De raad heeft in vier bijeenkomsten, waarvan één met inwoners en maatschappelijke organisaties, gesproken over de thema’s die in het raadsakkoord moeten komen. Tijdens deze bijeenkomsten is er uiteindelijk een lijst van onderwerpen opgesteld. De raad heeft een keuze gemaakt voor 4 thema’s. De volgende thema’s zijn gekozen:

1. Armoede, omdat de raad zich grote zorgen maakt over de groeiende groep in de samenleving die onder de armoedegrens leeft.
2. Jeugdzorg, omdat de raad wil dat alle jongeren goed kunnen opgroeien in Midden-Groningen en dat ze de kans hebben om zichzelf te ontwikkelen.

3. Energietransitie en duurzaamheid, omdat de raad wil weten in hoeverre inwoners van Midden-Groningen worden geraakt door de energiearmoede en hierop als raad vervolgens actie wil ondernemen.
4. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen, omdat de raad wil inzetten op de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van woningen voor diverse doelgroepen zoals starters, jongeren, ouderen, enzovoort.

Raadswerkprogramma

De bovengenoemde thema's zijn vervolgens uitgewerkt in een meer gedetailleerd raadswerkprogramma. Als we naar de vier thema's kijken zien we een duidelijke rode draad: de sociale gevolgen van de verschillende problemen voor de verschillende doelgroepen zijn in veel gevallen vergelijkbaar. Hoe houd ik een dak boven mijn hoofd? Hoe zorg ik voor mijn kinderen? De raad wil dat de gekozen oplossingen elkaar niet bijten, maar juist aanvullen. Daarom worden de thema's in samenhang bekeken en aangepakt. Om die reden is een integrale benadering gericht op het verbeteren van leefbaarheid en kansengelijkheid opgenomen als extra thema in het raadswerkprogramma. Dit raadswerkprogramma is op 10 november 2022 door de raad vastgesteld in de raadsvergadering over de begroting. Binnen de thema's kunnen er nog steeds verschillen van mening zijn over de manier waarop de problemen opgelost moeten worden. Daarover gaan de partijen met elkaar in debat. Inmiddels zijn voor de thema's wonen en de integrale aanpak bestuursopdrachten aan het college vastgesteld. Het college is nu aan de slag met de uitwerking hiervan.

In gesprek met de samenleving

Midden-Groningen heeft sinds de verkiezingen een raad met veel nieuwe raadsleden. Daarom is er veel geïnvesteerd in het inwerken van de raad. Op de heidagen is aan de vergadercultuur gewerkt om de raad de komende jaren verder door te ontwikkelen. Dit met de focus op de verbinding met de samenleving. Daarom zijn er in 2023 onder andere wijkbezoeken georganiseerd. Doel van de wijkbezoeken is om de raad kennis te laten maken met wijkinitiatieven en van de mensen te horen waar ze trots en/of minder trots op zijn in hun wijk. Ook Gast van de Raad is weer opgepakt. Zo krijgen inwoners de kans om kennis te maken met de raadsleden en een raadsvergadering bij te wonen. Verder heeft de raad meerdere werkbezoeken en bedrijfsbezoeken gehouden.

In 2023 is een nieuw Raadsinformatiesysteem geïmplementeerd waarin vergaderstukken van de openbare vergaderingen voor politiek en burger gemakkelijk toegankelijk zijn. Daarnaast is er op verzoek van de raadsleden voor 2024 een nieuw vergaderrooster vastgesteld, waarbij er per maand twee hele donderdagmiddagen worden besteed aan allerlei bijeenkomsten. Hiermee hoeven de raadsleden alleen maar op donderdag te vergaderen en niet ook op allerlei andere avonden in de week. Per 1 januari 2024 wordt dit rooster ingevoerd.

Quick Scan Lokale Democratie

In 2021 is de Quick Scan Lokale Democratie uitgevoerd. Met deze Quick Scan heeft de gemeente een integraal beeld, een ´foto', van de stand van de eigen lokale democratie. Dit beeld is gevormd door de input van inwoners, gemeenteraad, college van B&W en de ambtelijke organisatie. De Quick Scan geeft inzicht in de samenwerking: intern bij de gemeente, maar ook tussen de gemeente en inwoners. Het doel was het verzamelen van beelden om het gesprek op gang te brengen tussen raad, college, ambtenaren en inwoners over de lokale democratie. Dit is nader uitgewerkt tot de verbeteragenda Quick Scan Lokale democratie die op 28 oktober 2021 door de raad is vastgesteld. Onderdelen van deze verbeteragenda zijn:

- De bekendheid van de raad en de raadsleden verder vergroten;
- Vaker de dorpen en wijken bezoeken;

- Een gemeentelijke visie op participatie vaststellen.

In navolging hiervan zijn de volgende acties in 2023 opgepakt:

- Voor de raadsleden is gestart met het maken van korte filmpjes waarin de raadsleden zichzelf voorstellen, deze worden via Sociale media en de Regiokrant verspreid;
- In 2023 zijn er drie dorps/wijkbezoeken geweest, te weten in Kolham, Woldwijck en in Meeden/Muntendam;
- Op 2 november 2023 is de startnotitie “totstandkoming beleid inwoners- en overheidsparticipatie” vastgesteld. In 2024 wordt het beleid door de raad vastgesteld.

Rekenkamer Midden-Groningen

Sinds 1 januari 2022 heeft Midden-Groningen een Rekenkamer, daarvoor was dit een Rekenkamercommissie. De Rekenkamer bestaat uit een voorzitter en twee leden van buiten de raad, ondersteund dooreen ambtelijk secretaris. De Rekenkamer van Midden-Groningen helpt de gemeenteraad om te controleren of plannen goed worden uitgevoerd. De Rekenkamer onderzoekt daarvoor of beleid van de gemeente goed werkt en of het geld op de juiste manier wordt ingezet. Hierover wordt de raad geïnformeerd, waarbij ook wordt aangegeven wat beter zou kunnen. Zo is de raad beter in staat het gemeentebestuur te controleren en nieuw beleid te bedenken.

In 2023 is er onderzoek gedaan en/of opgestart naar de volgende onderwerpen:

- Civiele kunstwerken (zoals bruggen, tunnels en damwanden);
- Ouderenbeleid;
- Inkoop jeugdhulp;
- Economisch beleid;
- Integriteit;
- Energiebesparingsplicht.

Verder heeft de Rekenkamer twee keer een nieuwsbrief aan de raad uitgebracht waarin de raad is geïnformeerd over de voortgang van de werkzaamheden. Ook is de Rekenkamer enkele keren aangeschoven bij de Auditcommissie, die de raad ondersteunt bij zijn financiële taken en verantwoordelijkheden.

3.9 Paragraaf Wet open overheid (Woo)

Wat wilden we bereiken?

De Wet Open Overheid (hierna Woo genoemd) is ingegaan per 1 mei 2022.

Het doel van de Wet open overheid (Woo) is:

- Een transparanter en actief openbaar makende overheid;
- Het dienen van het belang van openbaarheid.
- Publieke informatie openbaar maken.

Dit versterkt de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en de economische ontwikkeling.

Bij de invoering van de Woo gaat het om 3 grote veranderingen ten opzichte van de oude Wet Openbaarheid van Bestuur (Wob):

1. De maximale doorlooptijd van Woo-verzoeken ten opzichte van Wob-verzoeken is verkort van 4 weken met 4 weken verlenging (totaal 8 weken) naar 4 weken met 2 weken verlenging (totaal 6 weken).
   Dat vraagt extra aandacht om ervoor te zorgen dat de teams die de Woo-vragen moeten beantwoorden dit binnen de wettelijke termijn van maximaal 6 weken doen.

2. Het actief openbaar maken van 11 informatiecategorieën op een landelijk platform d.m.v. een verwijsindex:
    1. Bereikbaarheidsgegevens van de organisatie;
    2. Vergaderstukken raad;
    3. Convenanten;
    4. Woo-verzoeken;
    5. Bestuursstukken (college van B&W);
    6. Wet- en regelgeving;
    7. Adviezen van adviescolleges;
    8. Jaarplannen en -verslagen;
    9. Onderzoeken;
    10. Beschikkingen;
    11. Klachten;

    De 11 categorieën moeten in een periode van 5 jaar actief openbaar gemaakt worden. De overheid heeft de eerste 4 categorieën van de 11 aangewezen om als eerste vanaf 2023 te realiseren. Het is verplicht deze informatiecategorieën te publiceren na het Koninklijk Besluit hierover. Dat besluit wordt verwacht in 2024.

3. Het op orde brengen van de informatiehuishouding van het bestuursorgaan. De VNG heeft dat vertaald naar eisen voor het duurzaam toegankelijk maken van informatie. Daaronder vallen onder andere: het goed archiveren van email- en whatsapp-berichten en van data in vakapplicaties, het duurzaam archiveren van zaken in een e-Depot (een digitale archief voor de lange termijn), het opstellen van een informatiebeheersplan en van een kwaliteitssysteem.

Wat hebben we gedaan?

Woo (/Who)-verzoeken 2023	Aantallen
Aantal Woo(/Who)-verzoeken ontvangen op jaarbasis	41
Waarvan:	
- Informeel afgedaan	1
- Toegekend	27
- Afgewezen (geen documenten gevonden bijv.)	9
- Buiten behandeling gesteld	2
- Ingetrokken	2
Behandeld door de gemeente binnen de in de wet gestelde beslistermijn (inclusief eventuele opschortingen en verdagingen)	30
Behandeld door de gemeente buiten de in de wet gestelde beslistermijn (of in overleg buiten beslistermijn)	8
Verzoeken waarop de beslistermijn niet van toepassing is (verzoek ingetrokken/ buitenbehandeling (dubbel ingediend/informeel afgedaan)	3

Project
Voor de invoering van deze nieuwe wet is een project gestart. Het project heeft in 2023 een impactanalyse voor de invoering opgesteld. In de impactanalyse is gekeken naar de effecten van de invoering van de Woo op onze inwoners, de organisatie, beleid en richtlijnen, de processen, systemen, kosten en dekking. Daarna is een implementatieplan opgesteld en is de implementatie gestart. Hierbij zijn de volgende activiteiten opgepakt:

- De informatievoorziening op de gemeentelijke website over informatie- en Woo-verzoeken van burgers en organisaties is aanzienlijk verbeterd.
- Er is intern gecommuniceerd over de Woo via intranet naar alle geïnteresseerde medewerkers en naar de teamleiders m.b.t. de effecten op het werk van de teams. Dit betrof het tijdig en juist afhandelen van Woo-verzoeken en het beschikbaar stellen van de nieuwe informatiecategorieën.
- De processen zijn in kaart gebracht en herontworpen voor de nieuwe situatie.
- Er is software aanbesteed en geïmplementeerd voor het anonimiseren van gegevens en voor het publiceren van de Woo-informatie. Deze wordt begin 2024 in gebruik genomen.

Ambitieniveau
Vooruitlopend op de volledige inwerkingtreding van de Woo staat het gemeenten vrij om het ambitieniveau hoger vast te stellen en meer informatie actief openbaar te maken dan waartoe de wet ons verplicht. Dit betreft een bestuurlijk besluit, dat door het college moet worden vastgesteld. We hebben in 2023 besloten het ambitieniveau ‘Basis’ te kiezen. Dit houdt in dat alleen de door overheid aangewezen 11 categorieën beschikbaar gesteld worden en géén extra informatie. Tevens is besloten het ambitieniveau jaarlijks te herijken.

Informatiehuishouding
Het op orde brengen van de informatiehuishouding is opgepakt door het maken van een digitale bewaarstrategie. Deze is in concept gereed en wordt in 2024 in besluitvorming gebracht. Belangrijke onderdelen hierin zijn: 1 het invoeren van de archivering van email- en whatsapp-berichten en van data in vakapplicaties, 2 vervolgstappen voor de digitale archivering van zaken in een zogenaamd e-Depot, dat is een digitale archiefbewaarplaats.

4. Jaarrekening

4.1 Overzicht baten en lasten

Omschrijving	Realisatie 2022	Primitief begroot 2023	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Lasten					
Algemene dekkingsmiddelen					
Lokale heffingen	1.319	767	1.215	1.357	-142 N
Algemene uitkeringen	0	0	0	0	0
Dividend	0	0	0	0	0
Saldo financieringsfunctie	57	-630	-156	1.858	-2.014 N
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**1.376**	**137**	**1.059**	**3.215**	**-2.156 N**
Overhead	31.041	30.482	32.305	33.989	-1.684 N
Heffing VPB	0	3	3	0	2 V
Onvoorzien	0	150	57	0	57 V
Overige lasten per programma					
Dorpen en wijken	41.753	38.743	46.989	44.695	2.293 V
Sociaal	142.808	129.090	157.327	152.346	4.981 V
Economie	20.731	23.309	38.680	29.725	8.955 V
Dienstverlening	2.396	2.297	2.760	2.781	-21 N
Gevolgen gas- en zoutwinning	30.141	13.500	23.597	16.527	7.070 V
Bestuur en bedrijfsvoering	4.597	16.679	11.399	5.733	5.666 V
Totaal lasten	**274.844**	**254.390**	**314.174**	**289.012**	**25.163 V**
Baten					
Algemene dekkingsmiddelen					
Lokale heffingen	21.323	21.787	22.162	22.461	299 V
Algemene uitkeringen	152.100	145.397	153.470	154.185	715 V
Dividend	299	285	385	480	95 V
Saldo financieringsfunctie	170	143	1.267	2.031	764 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**173.892**	**167.612**	**177.284**	**179.157**	**1.873 V**
Overhead	478	668	864	1.045	181 V
Heffing VPB	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0
Overige baten per programma					
Dorpen en wijken	17.117	16.379	19.009	18.477	-532 N
Sociaal	52.992	40.150	61.375	60.756	-619 N
Economie	10.677	13.170	26.673	18.211	-8.462 N
Dienstverlening	760	535	746	729	-17 N
Gevolgen gas- en zoutwinning	30.408	14.010	24.032	16.468	-7.564 N
Bestuur en bedrijfsvoering	854	930	593	1.717	1.124 V
Totaal baten	**287.178**	**253.454**	**310.577**	**296.561**	**-14.016 N**
Saldo voor bestemming	**12.334**	**-936**	**-3.597**	**7.549**	**11.147 V**
Mutatie reserves					
Stortingen					
Dorpen en wijken	0	0	0	0	0
Sociaal	130	130	2.154	2.355	-200 N
Economie	1.790	0	4.283	3.961	321 V
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Gevolgen gas- en zoutwinning	0	0	0	0	0
Bestuur en bedrijfsvoering	3.917	0	50	25	25 V
Totaal stortingen	**5.837**	**130**	**6.486**	**6.341**	**146 V**
Onttrekkingen					

Dorpen en wijken	1.014	24	1.733	1.086	-646 N
Sociaal	5.982	983	5.979	4.947	-1.032 N
Economie	220	13	4.463	4.615	152 V
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Gevolgen gas- en zoutwinning	0	0	0	0	0
Bestuur en bedrijfsvoering	3.522	141	3.660	3.874	214 V
Totaal onttrekkingen	**10.738**	**1.162**	**15.835**	**14.522**	**-1.313 N**
Totaal mutatie reserves	**4.901**	**1.032**	**9.348**	**8.182**	**-1.167 N**
Saldo na bestemming	**17.235**	**96**	**5.751**	**15.731**	**9.980 V**

Toelichting: N = nadelig verschil en V = voordelig verschil

bedragen x € 1.000

4.2 Toelichting op baten en lasten

4.2.1 Analyse afwijkingen

Analyse afwijkingen

In de tabel onder 4.1 Overzicht van baten en lasten wordt een overzicht gegeven van de verschillen per programma én een aantal afzonderlijke aspecten. Dit zijn onder andere de lokale heffingen, overhead en het saldo van de financieringsfunctie. Deze afzonderlijke aspecten zijn apart benoemd, maar vallen uiteindelijk binnen (niet één, maar) meerdere van de zes programma's van voorliggende jaarrekening. Het gevolg hiervan is dat de verschillen per programma in de tabel onder 4.1 niet één-op-één overeenkomen met de verschillen die eerder in het boekwerk zijn beschreven.

We kiezen ervoor op deze plek niet een andere toelichting op te nemen. Dat heeft geen meerwaarde en zou eerder tot verwarring kunnen leiden. Belangrijke constatering onderaan de streep is dat het saldo na bestemming exact overeenkomt met hetgeen eerder in het boekwerk is opgenomen en toegelicht. Voor een toelichting op de afwijkingen verwijzen we naar de verschillenanalyse die is opgenomen bij de afzonderlijke programma's.

4.2.2 Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten

Programma / Omschrijving	2023 Lasten	2023 Baten	Toelichting
Programma 1: Dorpen en Wijken			
Groen, achterstanden onderhoud en compensatie bezuiniging pensionado's	509		Om achterstanden in het onderhoud groen weg te werken is incidenteel t/m 2024 € 266.000 beschikbaar. Verder is ter compensatie bezuiniging personeel pensionado's in 2023 incidenteel € 243.000 en voor 2024, 2025 en 2026 incidenteel € 296.000 opgenomen.
Sport, vergoeding beheerkosten Ultiem	212		Ultiem beheert de gebouwen voor MFA De Rode Beuk en MFC Zuiderkroon. Hierbij is afgesproken dat zij een vergoeding ontvangen. Met betrekking tot MFA De Rode Beuk gaat het om een vergoeding van € 38.962 op jaarbasis. Voor MFC Zuiderkroon gaat het om € 89.244 op jaarbasis. Daarnaast is er sprake van een afrekening van € 84.039 voor beide locaties.
Huuropbrengst HvcB		236	De huuropbrengsten van het Huis voor Cultuur en bestuur nemen in 2023 incidenteel toe met € 236.000 door een actualisatie van de berekening van de huuropbrengsten.
Energie besparende maatregelen voor sport, culturele instellingen en dorpshuizen	337		Vanuit de financiële ruimte 2021 zijn er middelen gereserveerd voor Energiebesparende maatregelen voor sport, culturele instellingen en dorpshuizen. Daarvan is er besteed € 312.000 voor LED verlichting en € 25.000 voor culturele instelling. De subsidies kunnen aangevraagd worden tot en met 2025.
Energiemaatwerkfonds	139		In 2022 is vanuit het overschot van de najaarsnota € 2.000.000 gereserveerd voor Fonds Maatwerk energiecrisis om energielasten te compenseren in de vorm als inkomensondersteuning en energietoeslag. Van deze middelen is er € 139.000 uitgegeven aan energiecompensaties voor sportverenigingen, culturele instellingen, dorps en wijkcentra.
Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) (deel programma sport, bewegen en cultuur)	376	376	Met het Gezond en Actief leven Akkoord (GALA) bouwen we aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis waarin een gezonde samenleving centraal staat. De uitvoering vindt plaats in 2023-2026. De besteding in 2023 is voor brede regeling combifunctionaris voor sport en cultuur en Lokaal Sportakkoord.
Groen onderhoud	1.396		Voor het plan groen is door uw raad in 2023 incidenteel € 1.396.235 beschikbaar gesteld. Genoemde maakt onderdeel uit van de gereserveerde gelden beheer- en investeringsopgave openbare ruimte.
Kunstwerken onderhoud	133		In 2023 is bij het vaststellen van het plan groen door uw raad ook voor het onderhoud aan civieltechnische kunstwerken en wegen incidenteel € 603.765 beschikbaar gesteld. Genoemde maakt onderdeel uit van de gereserveerde gelden beheer- en investeringsopgave openbare ruimte. Voor het onderhoud aan civieltechnische kunstwerken gaat het om € 301.883. Hiervan is afgerond € 133.000 uitgegeven. Voor het restant is een overhevelingsvoorstel ingediend.
Wegen onderhoud	302		In 2023 is bij het vaststellen van het plan groen door uw raad ook voor het onderhoud aan civieltechnische kunstwerken en wegen incidenteel € 603.765 beschikbaar gesteld. Genoemde maakt onderdeel uit van de gereserveerde gelden beheer- en investeringsopgave openbare ruimte. Voor het onderhoud aan wegen gaat het om € 301.882. Dit is in 2023 volledig uitgegeven.
Onderhoud wegen	132		In het kader van de overhevelingsvoorstellen jaarrekening 2022 is € 132.000 aan incidenteel onderhoud voor wegen naar 2023 overgeheveld. Deze gelden zijn in 2023 uitgegeven.
Leges kabels en leidingen glasvezel	305	96	Vergunningverlening leges Telecommunicatie en kabels en leidingen glasvezel. Inzet ingeleend personeel en inkomsten uit leges.
Duurzaamheid aanpak energiearmoede	260	-260	Gerealiseerde kosten voor het project aanpak energiearmoede, conform vastgestelde plan van aanpak.
Programma 2: Sociaal			
OAB	1.693	1.693	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) 2023-2026. Een specifieke uitkering met als doel het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden in de Nederlandse taal, het voorkomen van segregatie en het bevorderen van integratie.
NPO Kind-ouder ondersteuners	557	557	Nationaal programma onderwijs - Inzet Kind-ouder ondersteuners. Naast de geplande activiteiten voor onderwijs zal er extra worden ingezet op het bestrijden van achterstanden die zijn ontstaan door de coronamaatregelen. Het ministerie van OC&W heeft middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van een Nationaal Programma Onderwijs. Hierin wordt aangegeven welke maatregelen en middelen het onderwijs en gemeenten kunnen verwachten om deze achterstanden te bestrijden. Het grootste deel van de middelen gaat naar de scholen en een deel naar de gemeenten. De uitvoering vindt plaats in 2021, 2022 en 2023

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) (deel programma 2)	655	655	Met het Gezond en Actief leven Akkoord (GALA) bouwen we aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis waarin een gezonde samenleving centraal staat. De uitvoering vindt plaats in 2023-2026.
Integraal Zorg Akkoord (IZA)	180	180	Het Integraal Zorgakkoord (IZA) heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Om dit te bereiken zijn afspraken gemaakt tussen het ministerie van VWS en een groot aantal partijen in de zorg. De looptijd van het Integraal Zorgakkoord is van 2023-2026
Tijdelijke huisvesting BWRI	1.287		Kosten die zijn gemaakt voor de tijdelijke huisvesting van BWRI aan de Vredenburgweg.
Eenmalige lasten scholenprogramma	1.665	1.130	Eenmalige lasten scholenprogramma (sloopkosten, restant boekwaarden en verhuiskosten, gedekt door baten en onttrekking reserve scholenprogramma.
Opvang vluchtelingen Oekraïne	6.756	9.092	Gemaakte kosten ten behoeve van de opvang van vluchtelingen in de opvanglocaties in Hoogezand, Muntendam en Slochteren. Van het Rijk hebben we een vergoeding op basis van normbedragen ontvangen.
Noodopvang vluchtelingen Zuidbroek	137	800	Gemaakte kosten ten behoeve van de opvang van vluchtelingen in Zuidbroek. De baat betreft de vergoeding van het Rijk. Uitgangspunt is dat dit bedrag beschikbaar blijft.
Energietoeslag	4.935	6.581	Voor het uitbetalen van de Energietoeslag voor inwoners die een inkomen hebben van max. 125% van het sociaal minimum zijn er middelen van het Rijk binnen gekomen. In 2023 zijn de uitgaven € 4.935.000. De inwoners van onze gemeente kunnen tot en met 30 juni 2024 een aanvraag indienen.
Energie Maatwerkfonds	865		In 2022 is vanuit het overschot van de najaarsnota € 2.000.000 gereserveerd voor Fonds Maatwerk energiecrisis om energielasten te compenseren in de vorm als inkomensondersteuning en energietoeslag. Van deze middelen is er € 865.000 uitgegeven. (inclusief € 840.500 energietoeslag reeds benoemd onder Energietoeslag)
Jaarresultaat 2022 Wedeka		176	Wedeka heeft het boekjaar 2022 positief afgesloten onze gemeente ontvangt een deel van het resultaat van € 176.000.
Versterken dienstverlening gemeente	110		Naar aanleiding van het rapport Ongekend onrecht van de parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag (POK) heeft het rijk middelen beschikbaar gesteld voor het versterken van de dienstverlening van gemeenten. Onze gemeente heeft hiervan € 110.000 uitgegeven in 2023 aan de Voorzieningenwijzer, evaluatie minimabeleid en extra subsidie voor het Jeugdfonds sport en cultuur.
Halvering schuldsanering	288		Naar aanleiding van het Raadsbesluit uitwerking motie halvering schuldsanering van 21 december zijn er incidentele middelen beschikbaar gesteld om ook de lopende Minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP) trajecten de looptijd van 36 naar 18 maanden aan te passen. De middelen zijn toegevoegd aan de voorziening zodat verrekening kan plaats vinden.
Programma 3: Economie			
Grondexploitatie Tolweg		588	Dit betreft door de BBV verplichte tussentijdse winstneming bij winstgevende projecten. De winstnemingen zijn berekend met de Percentage of Completion (PoC) methode.
Grondexploitatie Rengerspark		704	Dit betreft door de BBV verplichte tussentijdse winstneming bij winstgevende projecten. De winstnemingen zijn berekend met de Percentage of Completion (PoC) methode.
Grondexploitatie Vosholen II deelplan 1a en 1b		111	Dit betreft door de BBV verplichte tussentijdse winstneming bij winstgevende projecten. De winstnemingen zijn berekend met de Percentage of Completion (PoC) methode.
Grondexploitatie Drevenhof		95	Dit betreft door de BBV verplichte tussentijdse winstneming bij winstgevende projecten. De winstnemingen zijn berekend met de Percentage of Completion (PoC) methode.
Mutaties verliesvoorzieningen diverse grondexploitaties	2.481		Stortingen in verliesvoorzieningen grondexploitaties
Extra deelnemersbijdrage veiligheidsregio	242		Extra deelnemersbijdrage Veiligheidsregio i.v.m. voorziening FLO.
Omgevingsdienst frictiekosten bouwtaken	212		De frictiekosten bestaan uit personele en materiele frictiekosten, afbouw van overhead en projectkosten. Genoemde naar aanleiding van het terughalen van de bouwtaken naar onze gemeente.
Omgevingsdienst omgevingswet en arbeidsmarkt	116		Extra deelnemersbijdrage Omgevingsdienst m.b.t extra inzet in 2023 en 2024 voor omgevingswet en krapte arbeidsmarkt.
Afbouw herverdeeleffecten nieuw financieringsmodel Omgevingsdienst	102		Het nieuwe financieringsmodel van de Omgevingsdienst leidt tot herverdeeleffecten. Gekozen is voor een zachte landing waarbij de afbouw van die herverdeeleffecten in 3 jaar wordt gerealiseerd. Als voordeelgemeente betalen we nog 3 jaar een extra bedrag. 2023 is het tweede jaar dat we het extra bedrag hebben betaald. Dit heeft zowel betrekking op programma 1 als programma 3, hier is het totale bedrag vermeld.
PAW Steendam Tjuchem	637	1.650	Voor het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) vindt er in Steendam en Tjuchem een versterkingsopgave plaats. Er is een subsidieregeling vastgesteld waarbij inwoners

			maximaal € 8.000 subsidie kunnen krijgen. Het totaal beschikbare bedrag is € 2.240.000. De kosten worden gedekt met een specifieke uitkering van het Rijk. De storting in de reserve van € 1.013.000 is gedekt met de SPUK.
Subsidie Stichting Gebiedsfonds Windpark N33	1.790		De subsidie wordt gebruikt voor het in het leven roepen en beheren van een revolverend fonds vanaf 2024. Dit revolverend fonds heeft als doel om geldleningen mogelijk te maken en te (laten) verstrekken waarmee particuliere woningen verduurzaamd kunnen worden in het invloedsgebied van het Windpark N33. Deze middelen zijn ontvangen van het Rijk.
Omgevingswet	513		Voor de implementatie van de Omgevingswet is in 2023 € 513.000 uitgegeven. Dit zijn met name kosten voor projectleiding en personele inzet ter voorbereiding op de Omgevingswet.
Aardgasloze wijk Hoogezand	761	761	De baten en lasten voor de pilot aardgasloze wijk Hoogezand zijn per saldo neutraal. De gemaakte kosten van € 761.000 bestaan hoofdzakelijk uit de inhuur van projectleiding, de aanschaf van inductieplaten en pannen voor de inwoners en voorbereidingen voor het warmtenet.
Verkoop kavel Westerbroek	358	2.058	Verkoop perceel bedrijventerrein Westerbroek. De last is de afboeking van de boekwaarde.
Verkoop kavel Gouden Driehoek Zuidbroek	220	298	Verkoop perceel bedrijventerrein Gouden Driehoek Zuidbroek. De last is afboeking van de boekwaarde.
Bijdrage pontje Zuidlaardermeer	196	70	Bijdrage aan de gemeente Groningen voor het nieuwe pontje bij het Zuidlaardermeer. De baat is de ontvangen subsidie van de provincie Drenthe.
Programma 4: Dienstverlening			
Geen			
Programma 5: Gevolgen gas- en zoutwinning en lokaal programma NPG			
Lumpsum Gevolgen Gaswinning	1.659	1.659	Vanuit een regionale meerjarige begroting zijn afspraken met het Rijk gemaakt over de vergoeding voor de organisatiekosten die samenhangen met de versterkingsopgave. Deze Lumpsum Gevolgen Gaswinning vergoed volledig de lasten.
Batch 1588	8.318	8.318	Voor de versterkingsopgave in Overschild geldt dat 89 van de woningen valt onder de afspraken die gemaakt zijn met het Rijk in het convenant Batch 1588. De lasten die de gemeente maakt voor dit deel van de versterkingsopgave worden volledig vergoed vanuit de Rijksbijdrage die de gemeente voor Batch 1588 ontvangt.
Inpassingskosten	733	733	Inpassingskosten betreffen de kosten in de openbare ruimte en infrastructuur die het gevolg zijn van de versterkingswerkzaamheden. Deze lasten worden volledig vergoed vanuit de daarvoor bedoelde Rijksbijdrage.
Blok B	1.215	1.215	De subsidie uit Blok B voor het bevorderen van sociale cohesie is volledig gedekt vanuit de Rijksbijdrage die de gemeente daarvoor ontvangt.
NPG projecten	5.136	5.077	De gemeente heeft in de afgelopen jaren in 8 tranches NPG middelen ontvangen en ingezet voor diverse projecten. De lasten van deze projecten worden bijna volledig gedekt door deze middelen. Bij een aantal projecten is echter sprake van cofinanciering door de gemeente. Dat wordt zichtbaar doordat de lasten 59.000 hoger zijn dan de baten.
Programma 6: Bestuur en bedrijfsvoering			
Uitwerken raadsprogramma	500		De raad heeft 28 juni 2022 het raadsakkoord "Midden in Midden-Groningen" vastgesteld en besloten om voor de jaren 2023, 2024 en 2025 € 500.000 beschikbaar te voor een kwalitatieve start in het betrekken van de inwoners bij het raadswerkprogramma en de uitwerking van het raadsprogramma.
Taakmutaties decembercirculaire 2023		673	Het betreft onder andere de compensatie voor de invoeringskosten van de Omgevingswet, de meerkosten die gemeenten maken in het sociaal domein in verband met de opvang van Oekraïense ontheemden en uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak/uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk gebied.
Totale incidentele baten en lasten van de programma's:	**48.418**	**45.322**	
Mutaties reserves incidenteel			
Onttrekking reserve overheveling budget onderhoud wegen (programma 1)		132	Dekking uit reserve financiële ruimte 2022 uitgaven onderhoud wegen met betrekking tot overhevelingsvoorstel jaarrekening 2022.
Dekking eenmalige lasten Scholenprogramma (programma 2)		534	Dekking eenmalige lasten zoals sloopkosten, afboekwaardes en verhuiskosten vanuit reserve scholenprogramma.

Onttrekking reserve nieuwbouw BWRI		1.013	Onttrekking ter dekking van de tijdelijke huisvestingskosten BWRI.
Onttrekking reserve: Gebiedsfonds Windpark N33 (programma 3)		1.790	Onttrekking uit de reserve Gebiedsfonds Windpark N33 ter dekking van de uitbetaalde subsidie aan de Stichting Gebiedsfonds Windpark N33.
Storting reserve: Volkshuisvestingsfonds (programma 3)	600		Storting in de reserve Volkshuisvestingsfonds. Dit is een deel van de benodigde cofinanciering.
Storting reserve: PAW Steendam-Tjuchem (programma 3)	1.013		Storting in de reserve PAW Steendam-Tjuchem ter dekking van de kosten die meerjarig voortvloeien uit de renteloze lening.
Storting reserve: noodopvang vluchtelingen Zuidbroek (programma 1)	663		Storting in de reserve noodopvang vluchtelingen Zuidbroek.
Storting reserve nieuwbouw BWRI	331		Storting van vrijvallende huisvestingslasten locaties BWRI
Storting reserve: grondexploitaties (programma 3)	2.341		Storting in de reserve grondexploitaties. Dit betreffen de winstnemingen en de aanvulling van de reserve tot het minimumniveau.
Onttrekking reserve: grondexploitaties (programma 3)		2.341	Onttrekking uit de reserve grondexploitaties. Dit betreft de dekking van de stortingen in de verliesvoorzieningen.
Totale mutaties reserves incidenteel:	**4.948**	**5.810**	
Totale incidentele baten en lasten:	**53.366**	**51.132**	

Bedragen x € 1.000

4.2.3 Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Overzicht structurele toevoegingen/onttrekkingen reserves

Toevoeging aan de reserves	Raming 2023 na wijziging	Waarvan structureel	Realisatie 2023	Waarvan structureel
Programma 2. Sociaal				
Herfinanciering Dr. Aletta Jacobs College	130	130	130	130
Deze reserve vloeit voort uit de herfinanciering van het schoolgebouw van het Dr. Aletta Jacobscollege en is ingesteld om in 2042 de grond onder het huidige gebouw terug te kunnen kopen.				
Bestemmingsreserve nieuwbouw BWRI	306		306	
Vorming van een bestemmingsreserve ter dekking van eenmalige kosten in verband met de nieuwbouw BWRI op basis van de Voorjaarsnota 2023.				
Afschrijvingsreserve nieuwbouw BWRI	1.018		795	
Vorming van een afschrijvingsreserve nieuwbouw BWRI op basis van de Voorjaarsnota 2023. Zodra De Vosholen 119 is verkocht volgt er in 2024 nog een aanvullende storting van € 223.000.				
Reserves beeldende kunst - Nieuwbouw BWRI	100		100	
In het kader de kunstregeling worden er bijdragen gestort in de bestemmingsreserves beeldende kunst; € 70.000 en onderhoud beeldende kunst; € 30.000.				
Opvang Zuidbroek	600		663	
Storting in de bestemmingreserve opvang Zuidbroek.				
Bestemmingsreserve Wedeka (Westerlee gelden) t.g.v. de Algemene reserve			360	
Aangezien er geen afwikkelingskosten meer volgen valt deze bestemmingsreserve vrij en wordt het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.				
Programma 3. Economie				
PAW Steendam-Tjuchem	1.013		1.013	
De ontvangen subsidie "Programma Aardgasvrije Wijken" wordt in een bestemmingsreserve gestort. Vanuit deze reserve kunnen de kosten van een integraal versterkingstraject in Steendam-Tjuchem worden gedekt. Dit traject zal samen met het verduurzamen en aardgasvrijmaken van panden worden uitgevoerd.				
Volkshuisvestestingsfonds	600		600	
Op basis van de “Regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting” wordt een bestemmingsreserve Volkshuisvestingsfonds ingesteld. Dit fonds is bedoeld om goedkope koopwoningen in de meest kwetsbare gebieden te verduurzamen.				
Grondexploitaties	2.662		2.341	
De winstnemingen worden toegevoegd aan de in 2022 ingestelde bestemmingsreserve. Winstnemingen en verliezen worden met deze reserve verrekend om schommelingen in het exploitatieresultaat te voorkomen.				
Reserves beeldende kunst - Recreatieweide Schildmeer	8		8	
In verband met de realisatie van een recreatieweide bij het Schildmeer wordt er een bijdrage gestort in de reserve beeldende kunst; € 5.500 en onderhoud beeldende kunst; € 2.500.				
Programma 5. Bestuur en bedrijfsvoering				
Bestemmingsreserve nieuwbouw BWRI	50		25	
Vanuit de producten bestuursondersteuning en overige baten en lasten vindt er een storting plaats in deze bestemmingsreserve. Zodra De Vosholen 119 is verkocht volgt er in 2024 nog een aanvullende storting van € 25.000.				

Bedragen x € 1.000

Onttrekking aan de reserves	Raming 2023 na wijziging	Waarvan structureel	Realisatie 2023	Waarvan structureel
Programma 1. Dorpen en Wijken				

Res. Financiële ruimte 2022 - Onderhoud wegen	132		132	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen.				
Inflatiebuffer	16		0	
Op rekeningbasis is een stijging van het aandeel in de kosten tractiemiddelen verrekend met de in de begroting opgenomen stelpost op het product algemene baten en lasten.				
Res. Financiële ruimte 2021 - Kerkenvisie	75		75	
Betreft de afwikkeling van de in 2021 overgehevelde dekkingsmiddelen.				
Res. Financiële ruimte 2022 - Maatwerkfonds energiecrisis	363		21	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot cultuur accommodaties. De restant middelen zullen in 2024 worden ingezet.				
Afschrijvingsreserve buiten peuterbad De Kalkwijck	4	4	4	4
Scholenprogramma	18		4	
Dekking van eenmalige kosten vanuit de reserve scholenprogramma m.b.t. sportfaciliteiten bij scholen.				
Maatwerkfonds energiecrisis	263		51	
Betreft de dekking van kosten met betrekking tot sport accommodaties. De restant middelen zullen in 2024 worden ingezet.				
Res. Financiële ruimte 2021 - Energiebesparende maatregelen sport, cultuur en dorps- en wijkcentra	750		750	
Betreft de inzet van de in 2021 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot sport accommodaties. Inzet 2023: € 337.163. Vrijval 2023: € 412.837. Aan de raad wordt voorgesteld dit restant bedrag beschikbaar te houden voor 2024.				
Afschrijvingsreserve overkluizing Slochteren	3	3	3	3
Res. Financiële ruimte 2022 - Groenvoorzieningen	60		0	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot de groenvoorziening in het Oosterpark. De uitvoering volgt in 2024.				
Inflatiebuffer	18		0	
Betreft de dekking van een aandeel in de (gestegen) kosten tractiemiddelen. Op rekeningbasis is dit verrekend met de in de begroting opgenomen stelpost op het product algemene baten en lasten.				
Duurzaamheidsinvesteringen	31		31	
Betreft de bijdrage uit deze bestemmingsreserve ten behoeve van de aanvullende aanschaf van zonnepanelen voor het kindcentrum Mars 1.				
Onderhoud beeldende kunstwerken	0		14	
Betreft de dekking van onderhoudskosten 2023.				
Programma 2. Sociaal				
Res. Financiële ruimte 2021 - Schuldhulp ondernemers	15		15	
Deze middelen zijn ingezet ter dekking van kosten 2023.				
Res. Financiële ruimte 2022 - Communicatie GKB	103		0	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot de communicatie GKB. De uitvoering volgt in 2024.				
Res. Financiële ruimte 2022 - Energietoeslag	1.727		1.727	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot de het toekennen van energietoeslagen.				
Maatwerkfonds energiecrisis	1.275		902	
Betreft de dekking van kosten met betrekking tot inkomensregelingen. De restant middelen zullen in 2024 worden ingezet.				
Res. Financiële ruimte 2021 - Ondernemersloket	88		88	
Deze middelen zijn ingezet ter dekking van kosten 2023.				
Res. Financiële ruimte 2022 - Inburgering	68		68	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot inburgering.				
Res. Financiële ruimte 2022 - ESF-subsidie Re-integratie-EU	420		55	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot kosten 2023. Het restant blijft beschikbaar voor de vervolgkosten 2024.				
Bestemmingsreserve nieuwbouw BWRI	1.013		913	

Betreft de dekking van de eenmalige kosten als gevolg van de nieuwbouw activiteiten BWRI. Dat zijn dan met name tijdelijke huisvestingskosten en overige incidentele kosten in dit verband.				
Bestemmingsreserve Wedeka (Westerlee gelden) ten gunste van de Algemene reserve	0		360	
Aangezien er geen afwikkelingskosten meer volgen valt deze bestemmingsreserve vrij en wordt het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.				
Res. Financiële ruimte 2021 - 1 tegen eenzaamheid	26		26	
Deze middelen zijn ingezet ter dekking van kosten 2023.				
Res. Financiële ruimte 2022 - Ouderenbeleid	44		0	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot ouderenbeleid. De uitvoering volgt in 2024.				
Afschrijvingsreserve MFA Westerbroek	4	4	4	4
Maatwerkfonds energiecrisis	100		29	
Betreft de dekking van kosten met betrekking tot diverse accommodaties. De restant middelen zullen in 2024 worden ingezet.				
Res. Financiële ruimte 2021 - Uero budget Menzis	35		35	
Deze middelen zijn ingezet ter dekking van kosten 2023.				
Res. Financiële ruimte 2022 - GIDS middelen	200		57	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot GIDS 2023. De restant middelen worden ingezet in 2024.				
Afschrijvingsreserve uitbreiding scholen; peuterspeelzalen Hoogezand	302		0	
Het restant van deze reserve zal worden betrokken bij de afboeking van boekwaarden van de Nico Bulderschool. Dat is afhankelijk van het moment van sloop van deze v.m. basisschool.				
Afschrijvingsreserve stimulering kinderopvang Hoogezand	4	4	11	5
De hogere realisatie betreft de vrijval van een deel van deze reserve als gevolg het afboeken van de restant boekwaarde van één van de investeringen in dit verband als gevolg van sloop.				
Afschrijvingsreserve terreininrichting KC Vosholen Hoogezand	7	7	7	7
Afschrijvingsreserve scholenprogramma	109	109	113	93
Omdat nog niet op alle investeringen in dit verband vanaf 2023 word afgeschreven is de structurele onttrekking lager dan geraamd. Daarnaast kan een deel vrijvallen aangezien er op één investering als gevolg van een investeringsbijdrage niet afgeschreven hoeft te worden.				
Bestemmingsreserve scholenprogramma	439		534	
Betreft de dekking van de werkelijke exploitatiekosten die verrekend mogen worden met deze reserve. Deze blijken hoger te zijn dan was geraamd.				
Programma 3. Economie				
Res. Financiële ruimte 2021 - Implementatie omgevingswet	146		146	
Deze middelen zijn ingezet ter dekking van kosten 2023.				
Res. Financiële ruimte 2022 - Omgevingswet	691		270	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot invoering van de omgevingswet. De restant middelen worden ingezet in 2024.				
Res. Financiële ruimte 2022 - Wet Kwaliteitsborging Bouw	113		52	
Betreft de inzet van de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen met betrekking tot dit onderwerp. De restant middelen worden ingezet in 2024.				
PAW Steendam-Tjuchem	180		3	
Betreft de dekking van de (nog geringe) exploitatielasten 2023. De restant middelen blijven beschikbaar voor de dekking van exploitatielasten in volgende jaren.				
Bestemmingsreserve gebiedsfonds windpark N33(K)	1.790		1.790	
De middelen van deze reserve zijn in 2023 beschikbaar gesteld aan de Stichting Gebiedsfonds Windpark N33.				
Afschrijvingsreserve Slochterhaven	13	13	13	13
Bestemmingsreserve grondexploitaties	1.529		2.341	

Ten laste van deze reserve is een voorziening vrijkomende locaties ingesteld; € 1.529.000. Daarnaast is er op basis van de rekening en verdere prognoses aanvullend een bedrag gestort van € 812.000.				
Programma 5. Bestuur en bedrijfsvoering				
Res. Financiële ruimte 2021 - Evaluatie startorganisatie	145		145	
Deze middelen zijn ingezet ter dekking van kosten 2023.				
Res. Financiële ruimte 2021 - Doorontwikkeling dienstverlening	245		245	
Deze middelen zijn ingezet ter dekking van kosten 2023.				
Afschrijvingsreserve Informatisering	113	113	113	113
Afschrijvingsreserve Automatisering	29	29	29	29
Res. Financiële ruimte 2022 - Organisatieontwikkeling	95		0	
Betreft de van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen. Deze middelen zullen worden ingezet ter dekking van de (vervolg) kosten 2024.				
Res. Financiële ruimte 2022 - Generatiepact	440		440	
Deze van 2022 overgehevelde dekkingsmiddelen zijn ingezet ter dekking van de kosten 2023.				
Res. Financiële ruimte 2022 - Raadswerkprogramma	500		265	
Van dit bedrag is € 264.000 ingezet voor de uitvoering van de motie halvering schuldsanering GKB (storting in de voorziening GKB). Voor 2024 blijft er nog € 50.000 beschikbaar voor vervolgkosten 2024. Daarnaast waren er in 2023 geringe kosten; € 1.000 met betrekking tot het raadswerkprogramma. Het restant ad. € 185.000 blijft beschikbaar voor de vervolgkosten raadswerkprogramma in 2024.				
Bestemmingsreserve nieuwbouw BWRI	100		100	
Betreft de dekking van de exploitatiekosten Activiteit Gericht Werken in verband met de nieuwbouw BWRI.				
Inflatiebuffer	13		0	
Op rekeningbasis is een stijging van het aandeel in de kosten tractiemiddelen verrekend met de in de begroting opgenomen stelpost op het product algemene baten en lasten.				
Inflatiebuffer	370		0	
Op rekeningbasis is dit (mede) verrekend met de in de begroting opgenomen stelpost op het product algemene baten en lasten.				
Maatwerk Fonds energiecrisis - Slochterhaven	0		927	
Op basis van een motie van de raad tijdens de begrotingsbehandeling 2024 is dit bedrag vrijgevallen. Dat zal als resultaatbestemming van de rekening worden betrokken bij het uitvoeringskrediet Slochterhaven.				
Algemene reserve	610		610	
Betreft de inzet van middelen op basis van de Voorjaarsnota 2023.				
Opvang ontheemden Oekraïne(K)	1.000		1.000	
Betreft de inzet van middelen op basis van de Voorjaarsnota 2023.				

bedragen x € 1.000

4.3. Balans

Balans

Activa	2023	2022
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	1.401	709
Bijdrage activa in eigendom van derden	4.584	3.354
	5.985	**4.063**
Materiële vaste activa		
investeringen met een economisch nut	126.568	127.361
Investeringen met een economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven	22.750	23.306
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	37.792	35.338
	187.111	**186.005**
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	480	598
Kapitaalvertrekkingen aan overige verbonden partijen	22	22
Leningen aan woningbouwcorporaties	0	1.679
Leningen aan deelnemingen	475	475
Leningen aan overige verbonden partijen	49	51
Overige langlopende leningen	10.584	6.168
	11.609	**8.993**
Totaal vaste activa	**204.705**	**199.061**
Vlottende activa		
Voorraden		
Onderhanden werken, waaronder bouwgronden in exploitatie	**0**	**1.112**
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	23.483	29.458
Uitzettingen in 'Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar	74.386	49.967
Overige vorderingen	6.687	7.347
	104.556	**86.771**
Liquide middelen		
Banksaldi	18	1.506
Kassaldi	31	71
	49	**1.577**
Overlopende activa		
Van overheidslichamen nog te ontvangen bijdragen:		
- Het Rijk	412	1.164
- Overige Nederlandse overheidslichamen	3.081	3.122
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen	13.493	11.455
	16.986	**15.741**
Totaal vlottende activa	**121.591**	**105.201**
Totaal activa	**326.297**	**304.262**

Bedragen x € 1.000

Passiva	2023	2022
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	13.223	11.580
Bestemmingsreserves	22.686	15.275
Gerealiseerd resultaat	15.731	17.235
	51.640	**44.091**
Voorzieningen		

Verplichtingen en verliesvoorzieningen	4.737	3.169
Risicovoorzieningen	361	361
Egalisatievoorzieningen	18.100	18.453
Voorzieningen toekomstige investeringen	1.344	3.049
Voorziening van derden verkregen middelen	642	581
	25.184	**25.612**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar		
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	**113.736**	**123.959**
Totaal vaste passiva	**190.560**	**193.662**
Vlottende passiva		
Vlottende schulden		
Banksaldi	687	3
Overige schulden	17.468	13.054
	18.156	**13.057**
Overlopende passiva		
Van overheidslichamen vooruit ontvangen bedragen		
- Het Rijk	88.129	65.795
- Overige Nederlandse overheidslichamen	11.796	10.207
Overige vooruit ontvangen bedragen en nog te betalen bedragen	17.657	21.540
	117.582	**97.542**
Totaal vlottende passiva	**135.736**	**110.600**
Totaal passiva	**326.297**	**304.262**

Bedragen x € 1.000

4.4. Toelichting balans

4.4.1 Waarderingsgrondslagen

Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Tevens is onze Financiële verordening van toepassing. De daaruit voortvloeiende waarderingsgrondslagen voor het waarderen van bezittingen en schulden en het verantwoorden van kosten en baten staan hierin vermeld.

Algemene grondslagen voor opstellen jaarrekening
Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten (overhead) en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend. In dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd.

Passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de boekwaarde van vorderingen (debiteuren) en voorraden (grondexploitaties) in mindering gebracht.
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van

jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken.

Vaste activa
Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, onder aftrek van de ter zake ontvangen investeringsbijdragen van derden en verminderd met de waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa en worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met de ontvangen bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief. De materiële vaste activa zijn naar de volgende categorieën in te delen:

- Investeringen met een economisch nut;
- Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Financiële vaste activa
De waardering van de financiële vaste activa is in het algemeen gebaseerd op de verkrijgingsprijs. Wanneer de marktwaarde duurzaam lager is dan de verkrijgingsprijs worden ze afgewaardeerd tegen marktwaarde. De leningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid.

Vlottende activa
Voorraden
De voorraden, waaronder grond- en hulpstoffen, onderhanden werken (inclusief bouwgronden in exploitatie) en gereed product en handelsgoederen, worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Uitzondering hierop is wanneer de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Dan worden de voorraden gewaardeerd tegen de marktwaarde. De termijn voor de duur van grondexploitaties is beperkt tot (voortschrijdend) maximaal 10 jaar. Van deze termijn kan alleen gemotiveerd worden afgeweken. In voorkomende gevallen wordt de reden van afwijking toegelicht in de toelichting op de voorraden. Bij de grondexploitaties is rentetoerekening over het geïnvesteerde vermogen van toepassing hetgeen op de betreffende producten tot uitdrukking wordt gebracht. Dat geldt eveneens voor de verrekeningen met eigen reserves en voorzieningen. Bij winstgevende grondexploitaties wordt op basis van de voortgang van de exploitatie tussentijds winst genomen volgens de door BBV voorgeschreven Percentage of Completion (PoC)-methode.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar
De uitzettingen worden gewaardeerd op basis van de nominale waarde. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de waarde van de vordering.

Overlopende activa
De overlopende activa worden gewaardeerd op basis van de nominale waarde.

Liquide middelen
De liquide middelen bestaan uit bank- en kassaldi. Deze saldi worden opgenomen tegen nominale waarde.

Vaste passiva
Eigen vermogen
Het eigen vermogen is vermogen dat door de gemeente naar eigen inzicht kan worden besteed. Deze wordt gewaardeerd tegen de nominale waarde. Het eigen vermogen bestaat uit:

- Algemene reserve;
- Bestemmingsreserves;
- Gerealiseerd resultaat.

De algemene reserve en het gerealiseerde resultaat kunnen als buffervermogen beschouwd, hiermee kunnen verplichtingen worden nagekomen of tegenvallers worden opgevangen, waarvoor geen of onvoldoende voorzieningen zijn gevormd.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op basis van de nominale waarde. Uitzonderingen zijn de netto contante waarde voor de Verliesvoorziening grondexploitaties en actuariële waarde voor de APPA .

Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar
Onder deze schulden zijn alle door de gemeente aangegane schulden opgenomen met een looptijd van één jaar of langer. De waardering vindt plaats tegen nominale waarde.

Vlottende passiva
Vlottende schulden
De vlottende schulden hebben een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De vlottende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva
Overlopende passiva zijn verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd met een specifiek bestemmingsdoel en de overige vooruit ontvangen bedragen. Deze overlopende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

SiSa-verantwoording Participatiewet
De jaarrekening is opgesteld op basis van het stelsel van baten en lasten, terwijl de SiSa-verantwoording op kasbasis is. Dit houdt in dat er met betrekking tot de Participatiewet geen overlopende posten zijn. Voor de overige overlopende posten hanteren we het stelsel van baten en lasten.

Continuïteit
Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Er zijn geen plannen om taken of activiteiten af te stoten.

Rechtmatigheidsverantwoording
De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld volgens de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en de financiële- en controleverordeningen van gemeente Midden-Groningen. Daarnaast geldt het door de raad op 21 december 2023 vastgesteld normenkader als toetsingskader voor de rechtmatigheidsverantwoording.

4.4.2 Methode van afschrijving en afschrijvingstermijnen

Methode van afschrijving en afschrijvingstermijnen

In onze financiële verordening wordt in artikel 11 verwezen naar de bijlage afschrijvingsbeleid en de daarbij horende tabel Afschrijvingstermijnen. Hierin staat beschreven dat we de lineaire afschrijvingsmethode gebruiken. Door middel van een raadsbesluit kan hiervan afgeweken worden en gekozen worden voor een annuïtaire afschrijvingsvorm. Dit gebeurt alleen wanneer het van belang geacht wordt dat de lasten gedurende de looptijd gelijk blijven. We starten met afschrijven op 1 januari van het eerstvolgende jaar na het gereed komen of de aanschaf van de investering. Hieronder is de tabel is een overzicht gegeven van de maximale afschrijvingstermijnen van activa zoals deze ook staan beschreven in de Nota afschrijvingsmethodieken, termijnen en overige waarderingsgrondslagen van activa en passiva.

Omschrijving	Afschrijvings-termijn
Algemeen	
Gronden en terreinen	Niet
Immateriële vaste activa	
Kosten onderzoek en ontwikkeling	5 jaar
Bijdragen aan activa in eigendom van derden > € 10.000	Op basis van deze tabel
Woonruimten en bedrijfsgebouwen	
Woonruimten en bedrijfsgebouwen - versterkt en duurzaam bouwen	50 jaar
Woonruimten en bedrijfsgebouwen	40 jaar
Parkeergarages	40 jaar
Sport en jeugd-accommodaties	40 jaar
Schoolgebouwen, wijkcentra, multifunctionele centra en overige bedrijfsgebouwen (nieuwbouw)	40 jaar
Schoolgebouwen, wijkcentra, multifunctionele centra en overige bedrijfsgebouwen (nieuwbouw) - versterkt en duurzaam bouwen	50 jaar
Levensduur verlengend onderhoud woonruimten en bedrijfsgebouwen	20 jaar
Eerste inrichting bij nieuwbouw	20 jaar
Energiebesparende maatregelen woonruimten en bedrijfsgebouwen	20 jaar
Technische installaties gebouwen	15 jaar
Noodgebouwen	10 jaar
Meubilair en inventaris	10 jaar
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Stalen damwanden	60 jaar
Riolering	(afwijkend, zie beleidsplan)
Bruggen, beweegbaar staal	80 jaar
Bruggen, beweegbaar overig	60 jaar
Bruggen, vast beton	100 jaar
Bruggen, vast overig	40 jaar
Openbare verlichting: masten en lantaarnpalen	40 jaar
Havens, kaden	40 jaar
Sloop- en grondwerkzaamheden	40 jaar
Tunnel	40 jaar
Wegen/fietspaden beton	40 jaar
Wegen/fietspaden asfalt	30 jaar
Wegen/fietspaden elementverharding	20 jaar
Busbanen	25 jaar
Viaduct	25 jaar
Beschoeiingen en steigers	20 jaar
Geluidschermen	20 jaar
Openbare verlichting: armaturen	20 jaar
Sport en recreatievelden	20 jaar
Parkeerterreinen, asfalt	25 jaar
Parkeerterreinen, elementverharding	20 jaar
Trottoirs	20 jaar
Verkeersregelinstallaties	15 jaar
Groenvoorzieningen	15 jaar
Wijkvernieuwing infrastructuur exclusief riolering	25 jaar
Herinrichting straten en verbetering woonomgeving	15 jaar
Bluswatervoorzieningen in de openbare ruimte	15 jaar
Kunstgrasvelden	10 jaar
Speelvoorzieningen	10 jaar
Geluidsarm asfalt	10 jaar
Vervoermiddelen	

Verwisselbare afvalbakken zijladers *)	18 jaar
Elektrische auto's	12 jaar
Bestel- en personenauto's	10 jaar
Pick-up's	10 jaar
Aanhangwagens	10 jaar
Opzet zoutstrooiers *)	10 jaar
Aanhangstrooiers *)	10 jaar
Vrachtauto's	8 jaar
Tractoren	8 jaar
Nieuwe accu elektrische auto	6 jaar
Smalspoor	6 jaar
Zijladers	6 jaar
*) Op basis van functionaliteit als een onderdeel van een voertuig te beschouwen	
Machines, apparaten en installaties	
Sneeuwschuivers	16 jaar
Aanbouwdelen bedrijfsauto's *)	10 jaar
Bladveeg- / zuigmachines	10 jaar
Heftrucks	10 jaar
Shovels	10 jaar
Mobiele kranen	10 jaar
Snippermachines	10 jaar
Parkeerapparatuur	10 jaar
Rioolapparatuur	10 jaar
Maaiers (groen en sportvelden)	8 jaar
Kantoorapparatuur en machines	5 jaar
*) zijn door meerdere trekkende voertuigen te bedienen, zoals grasdoorzaaiers, rolblokken etc.	
Automatisering (infrastructuur)	
Glasvezel	20 jaar
UTP bekabeling	15 jaar
Telefoon- en communicatiecentralescentrales	10 jaar
Automatisering (hardware)	
Netwerk (Switches, WiFi, Firewall, Telewerken)	5 jaar
Thin client, beeldscherm, presentatiescherm, pc en laptop	5 jaar
Netwerk (Servers, Storage)	4 jaar
Smartphone, tablet	3 jaar
Overige materiële vaste activa	
Opmaken wegenlegger	30 jaar
Columbarium (urnenmuur)	25 jaar
Schaftwagen	16 jaar
Ondergrondse containers: betonnen buitenbak	20 jaar
Afvalcontainers (ondergrondse)	15 jaar
Afvalbakken - duobakken	15 jaar
Zonnecollectoren	10 jaar
Digitale luchtfoto's	5 jaar
Kunstwerken zonder cultuurwaarde	5 jaar
Automatisering (software)	
Registratiesysteem ondergrondse containers (binnenbak, gekoppeld is aan het belastingsysteem)	5 jaar
Software/implementaties	5 jaar
Digitalisering	7 jaar

4.4.3 Toelichting op activa

Immateriële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Investeringen	Desinveste-ringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2023
iva: kn onderz. ontwikk. een bepaald actief	709	1.248	0	0	556	0	1.401
iva: bijdr. aan activa in eigend. derden	3.354	1.335	0	105	0	0	4.584
Totaal	**4.063**	**2.583**	**0**	**105**	**556**	**0**	**5.985**

bedragen x € 1.000

Toelichting Immateriële vaste activa

IVA kosten onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	
Vermeerderingen hebben betrekking op:	
Centrumplanontwikkeling muntendam	*39*
Entree Hoogezand	*417*
Voorbereidingskrediet vrijkomende locaties	*705*
Het voorbereidingskrediet KC Muntendam	*87*
Bijdragen van derden hebben betrekking op:	
Een investeringsbijdrage NPG entree Hoogezand	*417*
De verrekening van het voorbereidingskrediet Vosholen II met de grondexploitatie	*105*
Een flexpool subsidie van de provincie in de kosten vrijkomende locaties	*34*

Bedragen x € 1.000

IVA bijdragen aan activa in eigendom van derden	
Vermeerderingen hebben betrekking op:	
De nieuwbouw clubaccommodatie HS88	*1.010*
Het dorpshuis te Steendam	*250*
Het clubhuis van de golfbaan	*75*

Bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Investeringen	Desinveste -ringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2023
MVA Bedrijfsgebouwen	109.237	8.911	0	4.601	2.562	1.645	109.340
MVA Gronden en terreinen	11.743	1.024	578	10	1.936	9	10.235
MVA Machines/apparaten/installaties	3.993	1.236	0	952	28	0	4.248
MVA Overig	599	425	0	127	0	0	896
MVA Vervoermiddelen	1.788	436	0	349	26	0	1.849
MVA Woonruimten	2	0	0	2	0	0	0
Subtotaal Invest. met economisch nut	127.361	12.033	578	6.041	4.553	1.654	126.568
MVA Bedrijfsgebouwen	208	32	0	8	0	0	232
MVA Grond/weg/waterb.kundige werken	20.639	984	0	906	804	0	19.914
MVA Machines/apparaten/installaties	91	0	0	15	0	0	76
MVA Overig	1.090	78	0	117	0	0	1.051
MVA Vervoermiddelen	1.278	498	0	299	0	0	1.477
Subtotaal: Invest. met economisch nut incl. heffing	23.306	1.592	0	1.344	804	0	22.750
MVA Gronden en terreinen	314	0	0	0	0	0	314
MVA Grond/weg/waterb.kundige werken	35.024	7.440	0	2.081	3.577	24	36.783
MVA Machines/apparaten/installaties	0	675	0	0	0	0	675
MVA Overig	0	21	0	0	0	0	21
Subtotaal: Investeringen met maatschappelijk nut	35.338	8.136	0	2.081	3.577	24	37.792
Totaal	**186.005**	**21.761**	**578**	**9.466**	**8.934**	**1.678**	**187.111**

bedragen x € 1.000

Toelichting Materiële vaste activa

Investeringen met economisch nut

MVA Bedrijfsgebouwen	
De investeringen hebben betrekking op:	
Onderwijs: Realisatie van diverse kindcentra en bijdragen in vervangende nieuwbouw in kader van het scholenprogramma	*4.664*
Gemeentelijke gebouwen: diverse investeringen op het gebied van inrichting en inventaris	*112*
Sport: Aanschaf sport en spelmateriaal	*90*
Aankoop Kerstraat 2 te Hoogezand. Hierop heeft als gevolg van een taxatie een waardevermindering plaatsgevonden van 275.	*1.856*
Huisvesting BWRI	*1.719*
Opvanglocaties Oekraïne: Aanpassing van een drietal opvanglocaties	*470*
Bijdragen van derden hebben betrekking op:	
Bijdragen in de realisatie van diverse kindcentra en bijdragen in vervangende nieuwbouw in het kader van het scholenprogramma	*2.085*
Opvanglocaties Oekraïne: ontvangen speciale uitkering transitiekosten Oekraïne	*470*
Overige investeringsbijdragen	*7*
De extra afschrijvingen hebben betrekking op:	
Onderwijs: Het afboeken van restant boekwaarden als gevolg van sloop van voormalige schoolgebouwen in het kader van het scholenprogramma	*1.299*
Het afboeken van een deel van de boekwaarden in verband met de afrekening van de SPUK-Sport 2022	*71*
De afwaardering van een deel van de boekwaarde van het pand Kerkstraat 2 (op basis van de uitgevoerde waarde taxatie)	*275*

Bedragen x € 1.000

MVA Gronden en terreinen	
De investeringen hebben betrekking op:	
Aankoop hoekperceel Meint Veningastraat 144 te Hoogezand	*999*
Terreinrichting nieuwbouw BWRI	*25*
Bijdragen van derden hebben betrekking op:	
De verrekening van grondboekwaarde De Vosholen C49 grondexploitatie deelplan 2	*1.556*
Een provinciale bijdrage in de aankoop van het hoekperceel Meint Veningastraat te Hoogezand (30) en een NPG-bijdrage verpauperde panden (350).	*380*
De desinvesteringen hebben betrekking op:	
De afwaardering van de restant boekwaarde van het bestemmingsplan Gouden Driehoek waar een verkoopopbrengst van een kavel aan de Beneluxweg tegenover staat	*220*
De afwaardering van de restant boekwaarde van het bedrijventerrein Westerbroek waar de verkoopopbrengst van de laatste kavel tegenover staat	*358*
De extra afschrijvingen hebben betrekking op:	
De afwaardering van boekwaarden van gronden van voormalige schoolgebouwen in het kader van het scholenprogramma	*9*

Bedragen x € 1.000

MVA Machines/apparaten en installaties	
De investeringen hebben betrekking op:	
Diverse investeringen informatisering	*25*
Diverse investeringen automatisering	*824*
Investeringen machines BWRI	*226*
Investeringen tractiemiddelen IBOR	*161*
Bijdragen van derden hebben betrekking op:	
Machines BWRI	*28*

Bedragen x € 1.000

MVA Overig

De investeringen hebben betrekking op:	
Software BWRI	*12*
Software Organisatie breed: aanschaf en vervanging van diverse applicaties en systemen	*247*
Vervanging Aruba Networks	*15*
Ontwikkelingen op het gebied van DIV	*20*
Overige: security / Firewalls / Datawarehouse	*73*
Schaftwagens BWRI	*58*
Bijdragen van derden hebben betrekking op:	
BWRI software	*1*

Bedragen x € 1.000

MVA Vervoersmiddelen	
De investeringen hebben betrekking op:	
Uitbreiding/vervanging wagenpark IBOR	*355*
Uitbreiding/vervanging wagenpark BWRI	*81*
Bijdragen van derden hebben betrekking op:	
Wagenpark BWRI	*26*

Bedragen x € 1.000

Investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

MVA Bedrijfsgebouwen	
De investering heeft betrekking op:	
De investering heeft betrekking op de vervanging van de bedrijfsunit aan de Vosholen 101 a (aanbrengpunt groen)	*32*

Bedragen x € 1.000

MVA Grond- weg- en waterbouwkundige werken	
De investeringen hebben betrekking op:	
Vervanging van riolering	*465*
Riolering op basis van risico gestuurd beheer	*36*
Verbetering riolering systemen	*88*
Groenafval aanbrengpunt	*180*
Rioolgemalen	*215*
Bijdragen van derden hebben betrekking op:	
Onttrekking aan voorziening riolering ter dekking van de investeringen in dat verband	*804*

Bedragen x € 1.000

MVA Vervoersmiddelen	
De investering heeft betrekking op:	
Uitbreiding/vervanging van reinigingsauto's IBOR	*498*

Bedragen x € 1.000

MVA Overig	
De investeringen hebben betrekking op:	
De vervanging/vernieuwing van GFT inzamelingspunten bij hoogbouw	*33*
De aanschaf van glas- en papiercontainers	*16*
De aanschaf van materiaal voor de inzameling van huishoudelijk afval	*29*

Bedragen x € 1.000

Investeringen met maatschappelijk nut

MVA Grond- weg- en waterbouwkundige werken	
De investeringen hebben betrekking op:	
Vervanging/renovatie van diverse bruggen	*580*
Wijkvernieuwing Gorecht-West fase 4	*431*
Wijkvernieuwing Gorecht-West fase 5	*1.208*
Openbare verlichting	*135*
Onderhoud wegen ten gevolge van bodemverzakking	*742*
Verhardingen	*176*
Inpassingskosten diverse wegen	*97*
Renovatie/vernieuwen sportvelden	*584*
Recreatieweide Schildmeer	*29*
Inpassingkosten diverse kindcentra	*1.249*
Kadeproject Steendam-Tjuchem	*1.397*
De Weerterij te Siddeburen (waaronder inpassingkosten ad. 172)	*687*
Buitenruimte Houtstek Slochteren	*116*
Overige (waaronder beschoeiingen)	*9*
Bijdragen van derden hebben betrekking op:	
Wijkvernieuwing Gorecht-West fase 4 (waaronder Lefier en Rabobank)	*73*
Wijkvernieuwing Gorecht-West fase 5	
Verrekening met de getroffen voorziening riolering	*550*
Opbrengst geruilde grond met Lefier	*148*
Investeringsbijdrage in het onderhoud wegen ten gevolge van bodemverzakking door de gaswinning	*57*
Provinciale bijdrage "Leefbaarheid" in de kosten buitenruimte Houtstek Slochteren	*116*
Speciale uitkering van het rijk in de inpassingskosten diverse wegen	*71*
Speciale uitkering van het rijk in de inpassingskosten van De Weerterij te Siddeburen	*172*
Rijksbijdrage in de inpassingkosten van diverse kindcentra	*1.323*
Investeringsbijdrage van het waterschap met betrekking tot de kosten van wegen als onderdeel van het Kadeproject Steendam-Tjuchem	*1.061*
Overige (waar onder de afrekening Spuk-Sport 2022)	*6*

Bedragen x € 1.000

MVA Machines/apparaten en installaties	
De investeringen hebben betrekking op:	
Vervangingsplan Openbare verlichting - masten	296
Vervangingsplan Openbare verlichting - armaturen	*379*

Bedragen x € 1.000

MVA Overig	
De investering heeft betrekking op:	
Meubilair en bebording langs recreatie & toerisme routes; 21	*21*

Bedragen x € 1.000

Financiële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Investeringen	Bijdragen van derden	Extra Aflossing	Aflossing	Mutaties voorziening	Boekwaarde 31-12-2023
fva: kap.verstr.deelnemingen	598			118			480
fva: kap.verstr.ov.verb.part	22						22
fva: lening woningb.corp	1.679			1.211	469		
fva: lening deelnemingen	475						475
fva: lening ov.verb.part	150				3		147
voorziening lening NNTTM	-98					1	-98
fva: lening ov.langl.leningen	6.200	11.355	6.650				10.905
risicovoorziening kredieten GKB / SVn	-32					-289	-321
Totaal	**8.993**	**11.355**	**6.650**	**1.329**	**472**	**-288**	**11.610**

bedragen x € 1.000

Toelichting financiële vaste activa

FVA Overige langlopende leningen	
De investeringen hebben betrekking op:	
GKB leningen	*230*
SVn starters- en stimuleringsleningen	*9.220*
PAW Steendam-Tjuchem	*577*
Volkshuisvestingsfonds	*1.328*
Bijdragen van derden hebben betrekking op:	
GKB leningen	*219*
SVn starters- en stimuleringsleningen	*6.125*
PAW Steendam-Tjuchem	*80*
TOZO bedrijfskredieten	*141*
BBZ Kapitaalverstrekkingen	*85*
De extra aflossingen hebben betrekking op:	
Algehele aflossing van een woningbouwlening door Groninger Huis	*1.211*
De beëindiging van de deelneming BWR werkt BV	*100*
De beëindiging van de deelneming BWR personeel BV	*18*
De volgende (risico-)voorzieningen zijn in mindering gebracht:	
Lening Noord-Nederlands Trein & Tram Museum	*98*
Gemeentelijke kredietbank met betrekking tot de verstrekte geldleningen; 33 en de gevolgen van de motie halvering schuldsanering c.a.; 288. Totaal; 321	*321*
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting; gezien het geringe risico is het treffen van een voorziening (nog) niet noodzakelijk gebleken	*0*

Bedragen x € 1.000

Voorraden

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Vermeerderingen	Bijdragen van derden	Extra afschrijvingen	Storting voorziening	Vermindering voorziening	Boekwaarde 31-12-2023
voorr.: onderh.werk (incl.bouwgr in expl.)	8.114	4.800	4.258				8.656
Voorzieningen grondexploitaties	-7.002				-2.481	9	-9.475
Presentatie voorziening aan creditzijde					*819*		*819*
Totaal	**1.112**	**4.800**	**4.258**		**-1.662**	**9**	

bedragen x € 1.000

Toelichting voorraden

Voor een uitgebreide toelichting op de bouwgronden in exploitatie c.a. wordt verwezen naar paragraaf 3.7 Grondbeleid.

Onderhanden werken, waaronder bouwgronden in exploitatie	
De vermeerderingen hebben betrekking op:	
Stadscentrum Noordelijk deel te Hoogezand	*88*
Rengerspark	*257*
Rengerspark winstneming	*703*
C43 Ijsbaan	*553*
Verlengde Veenlaan Slochteren	*119*
Bestemmingsplan Tolweg Muntendam	*34*
Bestemmingsplan Tolweg Muntendam winstneming	*588*
Bestemmingsplan De Vosholen II, deelplan 1	*51*
Bestemmingsplan De Vosholen II, deelplan 1 winstneming	*111*
Grondexploitatie Overschild Graauwedijk	*45*
Grondexploitatie Drevenhof	*308*
Grondexploitatie Drevenhof	*95*
Bestemmingsplan De Vosholen II, deelplan 2	*1.848*
De verminderingen hebben betrekking op:	
Rengerspark	*2.841*
C43 Ijsbaan	*391*
Verlengde Veenlaan Slochteren	*225*
Bestemmingsplan Tolweg	*2*
Grondexploitatie Overschild Graauwedijk	*67*
Grondexploitatie Drevenhof	*716*
Bestemmingsplan De Vosholen II, deelplan 2	*16*

Bedragen x € 1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Hieronder volgt de specificatie en het verloop overzicht van de in dit verband getroffen risicovoorzieningen:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 1-1-2023
Vorderingen openbare lichamen	23.483	29.458
Subtotaal: Vorderingen op openbare lichamen	23.483	29.458
Uitzetting Rijksschatkist	74.386	49.967
Subtotaal: uitzettingen Rijksschatkist < 1 jaar	74.386	49.967
Vorderingen Belasting	3.679	4.194
Vorderingen BWRI	4.173	4.855
Vorderingen GKB	5	5
Overige vorderingen	1.473	1.804
Voorziening dubieuze debiteuren	-2.643	-3.511
Subtotaal overige vorderingen	6.687	7.347
Totaal	**104.557**	**86.771**

Bedragen x € 1.000

Verloop risicovoorzieningen

Hieronder volgt de specificatie en het verloop overzicht van de in dit verband getroffen risicovoorzieningen:

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Storting 2023	Aanwending 2023	Vrijval 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Dubieuze debiteuren Belastingen	671	0	201	106	364
Dubieuze debiteuren Sociale zaken	2.704	0	400	149	2.155
Dubieuze debiteuren Financiën	137	5	17		125
Totaal	**3.511**	**5**	**618**	**255**	**2.643**

bedragen x € 1.000

Liquide middelen

Het drempelbedrag voor de kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal van € 254.520.000, te weten € 21.634.000. Deze limiet is gedurende 2023 niet structureel overschreden.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Boekwaarde 31-12-2023
Banksaldi	1.506	18
Kassaldi	71	30
Totaal	**1.577**	**48**

bedragen x € 1.000

Overlopende activa

Hieronder is een overzicht opgenomen met de van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, en overige vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Vermeerdering	Vermindering	Boekwaarde 31-12-2023
Nog te ontvangen tegemoetkoming noodopvang vluchtelingen Zuidbroek	400		400	
Nog te ontvangen NPG gelden	245		245	
Nog te ontvangen Toeslagen 2021	75		75	
Nog te ontvangen bijdrage bewonersbegeleiding Batch 1588		125		125
Nog te ontvangen bedragen lager dan € 100.000	444	137	295	287
Subtotaal: Nog te ontvangen van het Rijk	1.164	262	1.014	412
Nog te ontvangen ESF-React 2020-2022 (centrumgemeente Groningen)	581		581	
Nog te ontvangen huur Kielzog	122		122	
Nog te ontvangen Beschermd Wonen (centrumgemeente Groningen)	1.590		1.590	
Nog te ontvangen NPG gelden	209		209	
Nog te ontvangen MFC Ruitenvelder Ruitenweg 39	420		420	
Nog te ontvangen subsidie Leader voor openbare ruimte	100		100	
Nog te ontvangen subsidie fietsoversteek ter hoogte Zwedenbrug		100		100
Nog te ontvangen Beschermd wonen		1.429		1.429
Nog te ontvangen subsidie leefbaarheid krimpgelden Centrumplan		250		250
Nog te ontvangen bijdrage Waterschap Kadeproject		1.061		1.061
Nog te ontvangen bedragen lager dan € 100.000	100	144	3	241
Subtotaal: Nog te ontvangen van overige NL Overheidslichamen	3.122	2.984	3.025	3.081
Nog te ontvangen bijdrage NAM tijdelijke huisvesting KC Vosholen	288		288	
Vooruitbetaalde bedragen 2022 - 2023 en 2023 - 2024	699	848	699	848
Vooruit betaalde bedragen SW-bedrijf - BWRI	516	109	340	286
Nog te ontvangen OEW-beleid, rechtszaak scholen	287			287
Nog te ontvangen Afvalstoffenheffing	6.164	6.651	6.164	6.651
Nog te ontvangen Wabo leges	193	206	193	206
Nog te ontvangen toeristenbelasting	310	325	310	325
Te vorderen BTW/BCF	1.797	1.325	1.797	1.325
Vooruitbetaalde subsidie Stichting Kwartier en Welzijn	678	270	678	270
Nog te ontvangen afvalfonds		167		167
Afrekening BTW/BCF 2018-2020		1.218		1.218
Vooruitbetaalde subsidies Dorpen en Wijken		273		273
Vooruitbetaalde bijdrage waterzijdig inregelen Groninger Huis		525		525
Vooruitbetaalde voorbereidingskosten Centrumplan Muntendam		202		202
Diverse overlopende activa lager dan €100.000	522	770	381	912
Subtotaal: Overige vooruitbetaalde bedragen + nog te ontvangen bedragen	11.455	12.888	10.850	13.493
Totaal:	**15.741**	**16.134**	**14.889**	**16.986**

bedragen x € 1.000

4.4.4 Toelichting op passiva

Eigen vermogen

Voor een toelichting van de mutaties op de reserves verwijzen we u naar paragraaf 4.6.1 Reserves.

Omschrijving	Boekwaarde stand 1-1-2023	Storting 2023	Onttrekking 2023	Boekwaarde stand 31-12-2023
Algemene reserve				
algemene reserve (algemeen)	11.580	2.253	610	13.223
Totaal algemene reserve	**11.580**	**2.253**	**610**	**13.223**
Bestemmingsreserves				
Afschrijvingsreserves				
uitbr.scholen; peuterspeelz. Hoogezand	302			302
stimulering.kinderopvang Hoogezand	81		11	70
Buiten peuterbad de Kalkwijck	59		4	55
MFA Westerbroek	156		4	152
Slochterhaven	294		13	281
Overkluizing Slochteren	61		3	58
Informatisering herindeling 2018	168		113	55
Automatisering herindeling 2018	72		29	43
Terreininr. KC De Vosholen Hoogezand	131		7	124
Scholenprogramma	3.088		113	2.975
Huisvesting BWRI		795		795
Totaal afschrijvingsreserves	4.412	795	297	4.910
Overige bestemmingsreserves				
Herfinanciering AJC Hoogezand	406	130		536
Huis van cultuur en bestuur; Kielzog	395			395
Scholenprogramma	897		538	359
Duurzaamheidsinvesteringen	350		31	319
Hart van Muntendam	2.351			2.351
Beeldende kunst		75		75
Onderhoud beeldende kunst	20	32	14	38
Nieuwbouw BWRI	583	1.031	1.013	601
Reserve financiële ruimte 2021	1.526		1.526	
Gebiedsfonds windpark N33	1.790		1.790	
Maatwerk Fonds Energiecrisis	2.000		1.931	69
Accommodatiefonds	184			184
Wedeka (Westerlee gelden)	360		360	
PAW Steendam-Tjuchem		1.013	3	1.010
Reserve financiële ruimte 2022		4.593	3.066	1.527
Inflatiebuffer		5.000		5.000
Opvang ontheemden Oekraïne		3.400	1.000	2.400
Grondexploitaties		3.591	2.341	1.250
Opvang Zuidbroek		1.063		1.063
Volkshuisvestingsfonds		600		600
Totaal overige bestemmingsreserves	10.863	20.528	13.615	17.776
Totaal bestemmingsreserves	**15.275**	**21.323**	**13.912**	**22.686**
Resultaat				
Saldo rekening	17.235	15.731	17.235	15.731
Totaal resultaat	**17.235**	**15.731**	**17.235**	**15.731**
Totaal eigen vermogen	**44.091**	**39.307**	**31.758**	**51.640**

Bedragen x € 1.000

Voorzieningen

Voor een toelichting van de mutaties op de voorzieningen verwijzen we u naar paragraaf 4.6.2 Voorzieningen.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Storting 2023	Aanwending 2023	Vrijval 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Voorzieningen - verplichtingen en verliezen					
Arbeidsgerelateerde verplichtingen					
APPA wethouders	3.114		79	167	2.869
Verlofsparen	54	195			250
Personeel Oekraïne		800			800
Verliesvoorziening grondexploitaties		819			819
Totaal voorzieningen - verplichtingen en verliezen	3.168	1.814	79	167	4.738
Risicovoorzieningen					
Stadscentrum Hoogezand	361				361
Totaal risicovoorzieningen	361				361
Egalisatievoorzieningen					
Groot onderhoud gebouwen	1.527	824	1.175		1.176
Rioolrechten	14.421	1.242	784		14.878
Afvalstoffen	2.504		459		2.045
Totaal egalisatievoorzieningen	18.452	2.066	2.418		18.099
Voorzieningen toekomstige verplichtingen					
Groot onderhoud wegen	2.449	1.450	2.605		1.294
Aanleg riool wijkvern.Gorecht-W.	550		550		
Renovatie 2 tennisbanen TCM	50				50
Totaal voorzieningen toekomstige verplichtingen	3.049	1.450	3.155		1.344
Voorzieningen middelen van derden					
Groot onderhoud graven	581	197	149		628
Onderhoud station Kropswolde		14			14
Totaal voorzieningen middelen van derden	581	211	149		642
Totaal voorzieningen	**25.611**	**5.541**	**5.801**	**167**	**25.184**

Bedragen x € 1.000

Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar

In 2023 zijn er geen nieuwe langlopende geldleningen aangegaan. Ook zijn er in 2023 geen leningen vervroegd afgelost. De totale rentelast voor het jaar 2023 met betrekking tot deze vaste schulden bedraagt € 1.963.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Nieuwe leningen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2023
Vaste schulden t.b.v. woningbouw	1.211		1.211	0
Overige vaste schulden	122.749		9.012	113.736
Totaal onderhandse leningen binnelandse banken en instellingen	123.959	0	10.223	113.736
Vaste schulden waarborgsommen	0	0	0	0
Totaal waarborgsommen	0	0	0	0
Totaal vaste schulden	**123.959**	**0**	**10.223**	**113.736**

Bedragen x € 1.000

Vlottende schulden

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Boekwaarde 31-12-2023
Banksaldi	3	687
Subtotaal banksaldi	3	687
Crediteuren	10.055	14.158
Leningschulden GKB	2.999	3.310
Subtotaal overige schulden	13.054	17.468
Totaal vlottende schulden	**13.057**	**18.156**

bedragen x € 1.000

Overlopende passiva

Hieronder is een overzicht weergegeven van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel en overige nog te betalen en vooruitontvangen bedragen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Vermeerdering	Vermindering	Boekwaarde 31-12-2023
Vooruitontvangen SPUK inpassingskosten Scholenscholenprogramma	1.194		1.194	
Nog te betalen SISA 2022 Corona toegangsbewijzen	215		215	
Vooruitontvangen bijdragen NAM via NCG KC Hoogezand-West	825		825	
Vooruitontvangen lokaal sportakkoord	95		95	
Vooruitontvangen Covid-19 gerelateerde Onderwijsvertragingen NPO	423		423	
OAB middelen	1.034	1.499	1.034	1.499
Vooruitontvangen NPG gelden	16.534	23.151	2.800	36.885
Terugbetalingsverplichting Bedrijfskredieten	643	4		648
Vooruitontvangen SPUK Scholenfonds	4.724	3.404	4.724	3.404
Vooruitontvangen SPUK sport	288	123	288	123
Voortuitontvangen SPUK opvang ontheemden Oekraïne	1.689		1.032	657
Vooruitontvangen Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	404			404
Vooruitontvangen SPUK herstructurering volkshuisvesting	11.010		175	10.835
Vooruitontvangen SPUK Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) Steendam Tjuchem	3.301		1.650	1.651
Vooruitontvangen SPUK Energiearmoede	1.989	841	31	2.799
Vooruitontvangen sociale emotionele ondersteuning aardgasgebied	275	170	275	170
Vooruitontvangen voorschotten WIB	315	510	315	510
Vooruitontvangen SPUK Inpassingskosten Blok D (F204)	905	5.324	905	5.324
Vooruitontvangen SPUK Blok B (F202)	2.520	1.305	2.520	1.305
Vooruitontvangen SPUK Batch 1588 (F206)	15.783	7.581	15.783	7.581
Vooruitontvangen SPUK Lumpsum versterking (F203)	1.495	4.866	1.495	4.866
Vooruitontvangen Gezond en Actief Leven Akkoord en Sportakkoord		408		408
Vooruitontvangen Lumpsum Bestuurlijke Afspraken Versterking Groningen (BAVG)		167		167
Vooruitontvangen Nationaal Programma Onderwijs (NPO)		140		140
Vooruitontvangen SPUK Lokale aanpak isolatie		2.816		2.816
Vooruitontvangen Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)		1.096		1.096
Vooruitontvangen SPUK start bouwimpuls		413		413
Vooruitontvangen SPUK woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur		4.036		4.036
Nog te betalen Batch 1588 tijdelijke huisvesting NCG		210		210
Bedragen lager dan € 100.000	135	182	135	182
Subtotaal: Nog te betalen aan het Rijk	65.795	58.247	35.913	88.129
Vooruitontvangen Regiodeal-Tijd voor Toekomst	130		130	
Vooruitontvangen subsidie fietspad Kanaalweg - Meenteweg	112			112
Vooruitontvangen bedragen SW-bedrijf BWRI	234			234
Vooruitontvangen NPG gelden	9.418	12.132	17.135	4.415
Vooruitontvangen subsidie verkeersmaatregelen Troelstralaan		232		232
Vooruitontvangen subsidie integrale projecten riolering (klimaatadaptie)		467		467
Vooruitontvangen subsidie Regionaal Arrangement Pilot Voorgezet onderwijs MG		400		400
Vooruitontvangen Lokale Investeringen Beschermd Wonen (BW)		153		153
Vooruitontvangen Aanpak verduurzaming goedkope particuliere woningenvoorraad		200		200
Nog te betalen jeugdhulp RIGG		4.301		4.301
Nog te betalen WMO ZIN BG+HH+BW		577		577
Nog te betalen kosten de Meent		107		107
Bedragen lager dan € 100.000	313	384	99	598
Subtotaal: Nog te betalen aan overige NL Overheidslichamen	10.207	18.953	17.364	11.796

Nog te betalen meerkostenregeling WMO 2020-2021	106		106	
Nog te betalen jeugd ZIN	2.504		2.504	
Nog te betalen kosten tijdelijke huisvesting NCG	218		218	
Nog te betalen WMO BG+HH+BW	671		671	
Correctie Baten toez. & handh. 2021	129		129	
Vooruitontvangen NCG bijdrage multifunctioneel dorpshuis Steendam	112		112	
Vooruitontvangen NCG bijdrage kinderboerderij Slochteren	105			105
Nog te betalen rente	969	858	969	858
Nog te betalen subsidie Kwartier Zorg Nabij	356	327	356	327
Overlopende bedragen (ntb 2023-2024, afwikkeling 2022-2023)	1.488	901	1.488	901
Nog te betalen bedragen Itomtaal onderwijs		480		480
Nog te betalen afvalfonds		212		212
Geautomatiseerde kwijtschelding afvalstoffenheffing		250		250
Subsidie leefbaarheid krimpgelden Centrumplan		250		250
Nog te betalen bedragen SW-bedrijf BWRI	-87	19	68	-135
Nog te verrekenen BTW/BCF met de belastingdienst	140	-218	140	-218
Vooruitontvangen bijdragen NAM	8.027	7.652	8.027	7.652
Verbeurde dwangsommen	1.048		1.000	48
Tussenrekeningen Sociale Zaken	447	359	447	359
Tussenrekeningen gemeentelijke belasting	122	41	122	41
Tussenrekening WMO	928	1.382	928	1.382
Tussenrekeningen salarisadministratie Youforce	3.566	4.676	3.566	4.676
Overige overlopende passiva < € 100.000	692	338	562	468
Subtotaal: Overige nog te betalen en vooruitontvangen bedragen	21.540	17.528	21.412	17.657
Totaal	**97.542**	**94.728**	**74.689**	**117.581**

bedragen x € 1.000

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

In aanvulling op de balans volgt hier het overzicht van de belangrijkste, niet uit de balans blijkende financiële verplichtingen. Hiermee kunnen we inzicht verschaffen in de meerjarige verplichtingen waaraan we zijn gebonden. De lasten die betrekking hebben op het verslagjaar zijn overigens wel in de rekening verwerkt.

Gewaarborgde geldleningen

In de paragraaf Financiering (3.5) is een specificatie weergegeven van de gewaarborgde leningen. In de onderstaande tabel is het totaal nogmaals weergegeven.

	1-1-2023	31-12-2023
Totaal gewaarborgde geldleningen	1.822.610	2.062.564
Waarvan door de gemeente gewaarborgd	**164.725**	**155.225**

bedragen x € 1.000

Contractuele verplichtingen

Wij kennen niet uit de balans blijkende verplichtingen (Nubbv). In het onderstaande overzicht is de jaarlijkse contractwaarde van onze meerjarige verplichtingen (contracten)boven € 100.000 weergegeven. Deze informatie komt uit ons contractenregister.

Contractpartij	Jaarlijkse contractwaarde
Aannemers- en verhuurbedrijf Fuhler B.V.	179
Avitec Infra & Milieu N.V.	685
BAM Infra B.V.	561
BAM Infra B.V.	377
Bossers & Cnossen B.V.	174
BugelHajema	231
Circle Software Group B.V.	159
Cruon Beveiliging B.V.	265
Dynniq Nederland B.V.	855
Effektief Groep B.V.	498
GMB Rioleringstechnieken BV	126
Latentis werving en selectie	126
Nobralux b.v.	132
Oost-Groninger Afvalrecyclingsinstallatie V.O	500
Postma & Cohen B.V.	148
Preventief Veiligheidsdiensten B.V.	133
REMONDIS Dusseldorp Rioolservice vestiging Li	102
Rho Adviseurs B.V.	231
Schagen Infra BV	196
SIGHT Landscaping b.v.	788
SITA ReEnergy Roosendaal	1.500
Telecom Service Leek B.V.	131
Vagroen B.V.	250
Veenman B.V.	122
Weites B.V.	153
Totaal	**8.624**

bedragen x € 1.000

Verlofuren

De niet opgenomen verlofuren 2023 berekenen we tegen een gemiddeld uurtarief. Medewerkers mogen deze uren verkopen of nog opnemen conform cao-afspraken. Verplichting verlofuren 2023: € 1.822.874.

4.5. Overzicht baten en lasten per taakveld

Taakveld	Primitief begroot 2023			Begroot na wijziging 2023			Realisatie 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	3.551	0	-3.551	3.935	0	-3.935	3.372	229	-3.143
0.2 Burgerzaken	1.347	526	-821	1.627	737	-890	1.573	711	-861
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.147	133	-1.014	867	97	-770	729	200	-529
0.4 Overhead	30.482	668	-29.814	32.305	864	-31.441	33.989	1.045	-32.944
0.5 Treasury	-630	428	1.058	-156	1.652	1.808	1.858	2.511	653
0.61 OZB woningen	346	12.323	11.977	749	12.608	11.859	840	12.724	11.885
0.62 OZB niet-woningen	420	9.163	8.743	465	9.253	8.788	517	9.334	8.817
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	145.397	145.397	0	153.470	153.470	0	154.185	154.185
0.8 Overige baten en lasten	12.437	797	-11.640	7.029	497	-6.533	2.021	1.289	-732
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	3	0	-3	3	0	-3	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	130	1.162	1.032	6.486	15.835	9.348	6.341	14.522	8.182
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	96	0	-96	14.520	8.769	-5.751	15.731	0	-15.731
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	4.503	190	-4.313	4.895	190	-4.705	4.830	222	-4.608
1.2 Openbare orde en veiligheid	10.452	9.011	-1.441	17.917	16.464	-1.453	13.196	11.932	-1.264
2.1 Verkeer en vervoer	8.279	217	-8.062	9.528	410	-9.118	9.465	491	-8.974
2.2 Parkeren	0	142	142	0	142	142	0	142	142
2.3 Recreatieve havens	41	7	-34	41	7	-34	36	0	-36
2.4 Economische havens en waterwegen	305	0	-305	270	0	-270	286	0	-286
2.5 Openbaar vervoer	48	0	-48	48	0	-48	40	0	-40
3.1 Economische ontwikkeling	551	0	-551	550	0	-550	413	0	-413
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.553	3.486	933	8.212	12.332	4.120	3.837	6.170	2.333
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	72	16	-56	71	16	-55	84	17	-66
3.4 Economische promotie	474	367	-107	652	436	-216	515	542	27
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	6.127	946	-5.181	6.758	1.865	-4.892	6.476	2.113	-4.363
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.616	3.671	-1.945	7.136	5.229	-1.907	5.670	3.884	-1.786
5.1 Sportbeleid en activering	208	21	-187	561	631	70	404	314	-90
5.2 Sportaccommodaties	3.992	1.448	-2.543	5.253	1.076	-4.178	4.669	1.327	-3.342
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.149	282	-2.866	3.606	702	-2.903	3.152	581	-2.571
5.4 Musea	296	-3	-299	259	7	-251	258	10	-248
5.5 Cultureel erfgoed	528	163	-366	594	163	-431	447	103	-344
5.6 Media	1.711	213	-1.498	1.763	275	-1.488	1.721	283	-1.437
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.512	133	-5.378	7.082	165	-6.917	6.902	211	-6.692
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	8.390	2.485	-5.905	16.469	12.673	-3.796	15.375	12.633	-2.742
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	6.799	0	-6.799	7.195	15	-7.180	6.951	50	-6.901
6.3 Inkomensregelingen	38.990	31.396	-7.594	45.905	34.209	-11.696	42.804	33.002	-9.802
6.4 Begeleide participatie	16.520	3.443	-13.077	18.796	3.379	-15.417	18.648	3.572	-15.077
6.5 Arbeidsparticipatie	4.134	702	-3.432	5.001	423	-4.577	4.153	361	-3.792
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	995	10	-985	1.005	0	-1.005	864	0	-864
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	6.875	600	-6.275	6.679	600	-6.079	6.652	517	-6.135
6.71b Begeleiding (WMO)	4.991	0	-4.991	4.459	0	-4.459	4.108	0	-4.108
6.71c Dagbesteding (WMO)	2.038	0	-2.038	1.734	0	-1.734	1.628	0	-1.628
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	3.170	233	-2.937	3.542	143	-3.399	3.573	156	-3.417
6.72a Jeugdhulp begeleiding	6.809	0	-6.809	7.416	0	-7.416	8.468	0	-8.468
6.72b Jeugdhulp behandeling	720	0	-720	788	0	-788	1.225	0	-1.225
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	2.571	0	-2.571	2.810	0	-2.810	2.871	0	-2.871
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overigd	647	0	-647	707	0	-707	904	0	-904
6.73a Pleegzorg	1.489	0	-1.489	1.627	0	-1.627	1.269	0	-1.269
6.73b Gezinsgericht	901	0	-901	984	0	-984	1.420	0	-1.420
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	3.887	0	-3.887	4.249	0	-4.249	4.327	0	-4.327

6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	5.687	0	-5.687	6.217	0	-6.217	6.144	0	-6.144
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.216	0	-1.216	1.329	0	-1.329	894	0	-894
6.74c Gesloten plaatsing	418	0	-418	457	0	-457	782	0	-782
6.81a Beschermd wonen (WMO)	673	386	-288	5.900	6.137	237	6.585	6.958	373
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	1.500	0	-1.500	1.640	0	-1.640	1.341	0	-1.341
6.82b jeugdreclassering	178	0	-178	195	0	-195	243	0	-243
7.1 Volksgezondheid	2.318	40	-2.278	3.891	1.383	-2.509	3.310	979	-2.331
7.2 Riolering	4.203	5.636	1.433	4.149	5.663	1.513	4.951	5.931	980
7.3 Afval	7.123	7.985	862	6.952	7.923	971	7.581	8.520	939
7.4 Milieubeheer	2.412	0	-2.412	5.948	1.712	-4.236	3.611	291	-3.320
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	512	362	-150	513	362	-151	659	444	-215
8.1 Ruimtelijke ordening	1.685	67	-1.618	4.743	124	-4.619	4.169	215	-3.953
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	6.546	6.792	245	9.517	7.834	-1.683	7.170	5.290	-1.880
8.3 Wonen en bouwen	6.475	3.571	-2.904	11.335	8.710	-2.625	9.031	7.071	-1.960
Totaal	**254.616**	**254.616**	**0**	**335.181**	**335.181**	**0**	**311.083**	**311.083**	**0**

bedragen x € 1.000

4.6. Overzicht reserves en voorzieningen

4.6.1 Reserves

Overzicht reserves

Algemene reserve	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Boekwaarde 1-1-2023	Storting	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2023	Toelichting
Algemene reserve (algemeen)	De algemene reserve vormt een buffer om financiële tegenvallers op te vangen en wordt in dit verband gerekend tot de zogenoemde weerstandscapaciteit van de gemeente. De algemene reserve wordt gevormd uit batige rekeningsaldi. De algemene reserve is in principe vrij aanwendbaar.	11.580	2.253	610	13.223	Op basis van de resultaatbestemming 2022 is er 1.892.000 toegevoegd. Daarnaast is de vrijval van de reserve Wedeka (Westerlee gelden) toegevoegd aan deze reserve. De onttrekking van 610.000 heeft plaatsgevonden op basis van de voorjaarsnota.
Totaal algemene reserve		**11.580**	**2.253**	**610**	**13.223**	

Overige bestemmingsreserves	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Boekwaarde 1-1-2023	Storting	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2023	Toelichting
Herfinanciering AJC Hoogezand	Deze reserve vloeit voort uit de herfinanciering van het schoolgebouw van het Dr. Aletta Jacobscollege en is ingesteld om in 2042 de grond onder het huidige gebouw terug te kunnen kopen.	406	130		536	Door middel van de jaarlijkse toevoeging van € 130.000 wordt de gewenste omvang voor de terugkoop van de grond in 2042 bereikt.
Huis van Cultuur en Bestuur; Kielzog	Deze reserve vloeit voort uit het raadsbesluit “Project gemeentehuis+” van 16 juli 2012. Door middel van deze reserve worden de directe kosten gedekt waarop niet mag worden afgeschreven. Het Huis van Cultuur en Bestuur is in 2021 opgeleverd en in gebruik genomen.	395			395	Deze resterende middelen blijven beschikbaar voor de dekking van de mogelijke btw-claim van de belastingdienst met betrekking tot de bouwkosten.
Scholenprogramma	Voor het aardbevingsbestendig maken van de schoolgebouwen ontvangen de gemeenten in Groningen die te maken hebben met de gevolgen van aardbevingen door gaswinning over de periode 2016 tot en met 2035 een bijdrage van in totaal € 78,5 miljoen van het rijk. De gemeente Midden-Groningen ontvangt in totaliteit over de periode 2016 t/m 2035 een bedrag van € 23,4 miljoen. Deze middelen worden toegevoegd aan de hiervoor ingestelde reserve en ingezet overeenkomstig met het vastgestelde scholenprogramma.	897		538	359	De aanwending heeft betrekking op de dekking van de eenmalige lasten van het scholenprogramma, zoals sloopkosten en het afboeken van restant boekwaarden. Het restant blijft beschikbaar voor de afronding van dit programma in 2024.
Duurzaamheidsinvesteringen	In de Najaarsnota 2021 is deze reserve ingesteld voor het revolverend fonds. Dit fonds dient ter dekking	350		31	319	Dit betreft de dekking van de aanvullende aanschaf van zonnepanelen voor het kindcentrum Mars 1.

	van duurzaamheidsinvesteringen in gemeentelijk vastgoed. Het draagt bij aan de algemene doelstellingen rondom duurzaamheid en de wettelijke verplichtingen die hiermee samenhangen.					
Hart van Muntendam	Deze reserve is gevormd uit de extra dividend opbrengsten van Essent en BNG en de positieve rekening resultaten van 2006 – 2009 van de voormalige gemeente Menterwolde. Uit deze reserve worden middelen gehaald ter dekking van het Centrumplan Muntendam, de renovatie van de Menterne en de ombouw van het gemeentehuis naar MFC.	2.351			2.351	In 2023 zijn er geen kosten geweest die ten laste van de reserve dienden te komen.
Beeldende kunst	De gelden uit de reserve worden besteed aan de realisatie van beeldende kunst in de openbare ruimte, raadsbesluit 28-11-2019.		75		75	Dit betreft stortingen die verband houden met de investeringsprojecten nieuwbouw BWRI; 70 en de realisatie recreatieweide Schildmeer; 5.
Onderhoud beeldende kunst	De gelden uit de reserve worden besteed aan onderhoud van beeldende kunst in de openbare ruimte.	20	32	14	38	Dit betreft stortingen die verband houden met de investeringsprojecten nieuwbouw BWRI; 30 en de realisatie recreatieweide Schildmeer; 2. De onttrekking betreft de dekking van onderhoudskosten 2023.
Nieuwbouw BWRI	De reserve is ingesteld ter dekking van de eenmalige investeringskosten voor de vervangende nieuwbouw BWRI.	583	1.031	1.013	601	Als gevolg van de resultaatbestemming rekening 2022 is er 700 toegevoegd aan de reserve. Bij de voorjaarsnota is aanvullend 331 gestort. De onttrekking; 1013 betreft de dekking van de eenmalige (tijdelijke) huisvestingskosten (913) en de kosten activiteit gericht werken (100).
Reserve financiële ruimte 2021	De reserve is ingesteld voor de overheveling van niet bestede middelen in 2021 zodat deze in 2022 en 2023 nog besteed kunnen worden.	1.526		1.526		Deze restantmiddelen zijn als volgt ingezet: Energiebesparende maatregelen accommodaties; 750 Kerkenvisie; 75 Schuldhulp ondernemers; 15 Ondernemersloket; 88 1 tegen eenzaamheid; 26 Euro budget Menzis; 35 Implementatie Omgevingswet; 147 Evaluatie startorganisatie; 145 Doorontwikkeling dienstverlening; 245
Gebiedsfonds windpark N33	De minister van Klimaat en Energie heeft begin 2022 een bijdrage van 1,79	1.790		1.790		De middelen van deze reserve zijn in 2023 beschikbaar gesteld aan

	miljoen toegekend voor het gebiedsfonds voor het windpark N33. Met de meicirculaire is dit bedrag beschikbaar gesteld. Deze middelen vallen onder de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. De bijdrage is bedoeld voor de versterking van de structuur van het gebied waarin het windpark zich bevindt en is bedoeld voor de omwonenden van het windpark.					de Stichting Gebiedsfonds Windpark N33.
Maatwerk Fonds Energiecrisis	Doelstelling van dit fonds is de gevolgen van de energiecrisis, waar nodig, te compenseren dan wel anderszins de noden als gevolg hiervan (deels) teniet kan doen gaan. Daarbij kan het zowel om inkomens ondersteuning gaan als om het vormen van (energie) toeslag(en); dit ter beoordeling van het College van Burgemeester en Wethouders.	2.000		1.931	69	Ter dekking van de uitgaven 2023 is er 1.004 onttrokken aan de reserve. Daarnaast is er 927 vrijgevallen met als doel dat bedrag te betrekken bij het project Slochterhaven. Een concreet voorstel daarvoor volgt in 2024.
Accommodatiefonds	De reserve is gevormd voor het op aanvraag verlenen van subsidies voor twee doeleinden: 1. Voor alle projecten op het gebied van (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding, groot en / of technisch onderhoud en technische- en functie verbeterende aanpassingen aan de eigenaren van accommodaties. 2. Voor de aanleg, onderhoud of vervanging van speel- en trainingsvelden en/of veldverlichting.	184			184	Er zijn in 2023 geen subsidies verstrekt.
Wedeka (Westerlee gelden)	De reserve is door de Raad in de Voorjaarsnota 2021 ingesteld. De middelen zijn bestemd voor het dekken van de reorganisatie- en transitiekosten die de organisatieontwikkeling van Wedeka met zich mee gaat brengen.	360		360		Aangezien er geen kosten meer te verwachten. De reserve valt daarom vrij ten gunste van de algemeen reserve.
PAW Steendam-Tjuchem	De ontvangen subsidie "Programma Aardgasvrije Wijken" wordt in een bestemmingsreserve gestort. Vanuit deze reserve kunnen de kosten van een integraal versterkingstraject in Steendam-Tjuchem worden gedekt. Dit traject zal samen met het verduurzamen en aardgasvrijmaken van panden worden uitgevoerd.		1.013	3	1.010	De storting houdt verband met de ontvangen PAW-subsidie. De onttrekking betreft de dekking van de exploitatiekosten 2023
Financiële ruimte 2022	De reserve is ingesteld voor de overheveling van niet bestede middelen in 2022 zodat deze in 2023 en 2024 nog besteed kunnen worden.		4.593	3.066	1.527	Totaal overgeheveld op basis van de resultaatbestemming rekening 2022: 4.593 Betreft: Aangewend: Restant: Onderhoud wegen 132 0

						Aanpak groen Oosterpark 0 60 GIDS middelen 57 143 Ouderenbeleid 0 44 Energietoeslag 1.727 0 Inburgering 68 0 Communicatiecampagne GKB 0 103 ESF-subsidie Re-integratie-EU 55 365 Omgevingswet 270 421 Wet Kwaliteitsborging Bouw 52 61 Organisatieontwikkeling 0 95 Genertiepact - verjonging 440 0 Raadswerkprogramma - Motie GKB 264 50 Raadswerkprogramma - t.b.v. de raad 1 185
Inflatiebuffer	De reserve, ingesteld bij de rekening 2022, is bedoeld om de sterk stijgende kosten te kunnen compenseren.		5.000		5.000	De storting heeft plaatsgevonden op basis van de resultaatbestemming 2022. Mede in verband met opgenomen stelposten in de begroting 2023 is er niets uit deze reserve onttrokken.
Opvang ontheemden Oekraïne	In 2022 heeft het Rijk de kosten voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne ruim gecompenseerd. Daarnaast hebben wij eigen gebouwen ter beschikking gesteld en hiervoor alleen de kostprijs in rekening gebracht. Van de ontvangen uitkering houden wij € 3,4 miljoen over. Dit bedrag willen wij voorlopig beschikbaar houden omdat nog onzeker is of we moeten terugbetalen en/of we extra kosten in 2023 gaan maken. Deze extra kosten kunnen voortkomen uit het feit dat de opvang langer duurt dan vooraf was gedacht en er daarom betere en meer privacy gerichte opvangplekken moeten komen. In 2023 is de zoektocht naar alternatieve huisvesting in gang gezet voor de locaties in Muntendam en in Hoogezand.		3.400	1.000	2.400	De storting heeft plaatsgevonden op basis van de resultaatbestemming 2022. Op basis van de oplossingsrichting voorjaarsnota is hieraan 1.000 onttrokken.
Grondexploitaties	Door het instellen van deze reserve is het mogelijk om de resultaten van de bestaande grondexploitaties via de reserve te muteren zonder dat de begroting- of het		3.591	2.341	1.250	Op basis van de resultaatbestemming 2022 is er een bedrag gestort van 1.250. Op basis van de rekening 2023 is hieraan nog eens 2.341 aan

	jaarrekeningresultaat direct wordt beïnvloed. Gezien onze ambitie om het aantal ontwikkellocaties te vermeerderen met hierdoor een toename in de omvang van grondexploitaties is dit gewenst. De reserve is ook om risico's in de grondexploitaties op te vangen.					toegevoegd in verband met winstneming grondexploitaties. Vanuit deze reserve zijn de winstnemingsbedragen gestort in de nieuw ingestelde voorziening vrijkomende locaties.
Opvang Zuidbroek	Sinds 19 september 2022 vangt het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) in de Eurohal in Zuidbroek maximaal 500 asielzoekers op. De opvang duurt uiterlijk tot 19 september 2023. Vanuit het Rijk ontvangen wij een vergoeding van € 100.000 per maand. Na aftrek van de gemaakte kosten komt het resterende bedrag 2022; € 400.000 volledig ten goede aan het dorp Zuidbroek en (gedeeltelijk) Noordbroek. In samenspraak met de inwoners houdt de dorpsraad zich bezig met de besteding van dit budget.		1.063		1.063	Toegevoegd op basis van de resultaatbestemming 2022 is een bedrag van 400. Bij de slotwijziging 2023 is er een aanvullende storting geraamd van 600. Deze is op rekeningbasis 63 hoger geworden. Totale storting 663.
Volkshuisvestingsfonds	Dit fonds is bedoeld om goedkope koopwoningen in de meest kwetsbare gebieden te verduurzamen.		600		600	Op basis van de voorjaarsnota is deze reserve ingesteld voor een bedrag 600.
Totaal overige bestemmingsreserves		10.862	20.528	13.613	17.777	

Afschrijvingsreserves	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Boekwaarde 1-1-2023	Storting	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2023	Toelichting
Uitbr.scholen; peuterspeelz. Hoogezand	Deze (afschrijvings-)reserve vloeit voort uit investeringen peuterspeelzalen bij scholen voor het basisonderwijs.	302			302	Het restant van deze reserve zal worden betrokken bij de afboeking van restant boekwaarden van de v.m. Nico Bulderschool zodra deze buiten gebruik gesteld en gesloopt wordt.
Stimulering.kinderopvang Hoogezand	Deze reserve vloeit voort uit investeringen voor kinderopvang en peuterspeelzalen bij scholen voor het basisonderwijs en is bestemd ter dekking van de afschrijvingslasten.	81		11	70	De onttrekking betreft de reguliere dekking ten laste van deze reserve; 4 plus de vrijval van een deel van de reserve als gevolg het afboeken van de restant boekwaarde van één van de investeringen als gevolg van sloop; 7.
Buiten peuterbad de Kalkwijck	Deze reserve vloeit voort uit het raadsbesluit om een investeringskrediet van € 115.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van een buiten peuterbad bij sportcentrum de Kalkwijck (Voorjaarsnota 2007).	59		4	55	De onttrekking is conform de begroting ter dekking van de afschrijvingslasten van het buitenpeuterbad.
MFA Westerbroek	Op basis van het raadsbesluit van 27 januari 2014 (voordracht nr. 011) is besloten een restant stelpost van € 170.000 om te zetten in een bestemming reserve ter dekking van een deel van	156		4	152	De onttrekking is conform de begroting ter dekking van de afschrijvingslasten van de MFA Westerbroek.

	de kapitaallasten van een nieuw MFA Westerbroek.					
Slochterhaven	Deze reserve is ingesteld om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken die voortkomen uit de investering Slochterhaven.	294		13	281	De onttrekking is conform begroting ter dekking van de afschrijvingslasten van Slochterhaven.
Overkluizing Slochteren	Deze reserve is bestemd om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken die voortkomen uit de investering overkluizing Slochterhaven.	61		3	58	De onttrekking is conform begroting ter dekking van de afschrijvingslasten van de overkluizing Slochteren.
Informatisering herindeling 2018	De reserve is bestemd om de afschrijvingskosten van de investeringen in nieuwe software en dergelijke als gevolg van de herindeling, gedurende de economische levensduur op te vangen.	168		113	55	Op basis van het in 2020 aangepaste onttrekkingsschema van deze is er € 113.000 onttrokken aan de reserve.
Automatisering herindeling 2018	De reserve is bestemd om gedurende de economische levensduur de afschrijvingskosten van de investeringen in nieuwe hardware etc. als gevolg van de herindeling op te vangen.	72		29	43	Onttrekking is conform begroting ter dekking van de afschrijvingslasten automatisering.
Terreininr. KC De Vosholen Hoogezand	De eenmalig beschikbare middelen 2013 (openbare verlichting) en 2015 (terreininrichting) zijn omgezet in een reserve ter dekking van de afschrijvingslasten van deze investeringen in het Ketelhuis.	131		7	124	Onttrekking is conform begroting ter dekking van de afschrijvingslasten.
Scholenprogramma	Deze in 2021 gevormde reserve dient ter dekking van een deel van de afschrijvingslasten van de investeringen die voortvloeien uit het scholenprogramma.	3.088		113	2.975	Omdat nog niet op alle investeringen volledig vanaf 2023 word afgeschreven is de structurele onttrekking lager dan geraamd; 93. Daarnaast kan een deel vrijvallen omdat er één investering als gevolg van een investeringsbijdrage niet afgeschreven hoeft te worden; 20.
Huisvesting BWRI	Deze in 2023 gevormde reserve dient ter dekking van een deel van de afschrijvingslasten van de investeringen die voortvloeien uit de nieuwbouw BWRI.		795		795	Betreft de vorming van een afschrijvingsreserve op basis van de voorjaarnota.
Totaal afschrijvingsreserves		4.412	795	297	4.910	
Totaal bestemmingsreserves		**15.274**	**21.323**	**13.910**	**22.687**	

Resultaat	**Boekwaarde 1-1-2023**	**Storting**	**Onttrekking**	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Toelichting**
Saldo rekening	17.235	15.731	17.235	15.731	De storing betreft het rekening resultaat 2023. De onttrekking houdt verband met de resultaatbestemming van het rekeningsaldo 2022; - toevoeging aan de algemene reserve: 1.892.

					- overheveling van 2022 naar 2023: 4.593. - reserve inflatiebuffer: 5.000. - reserve Opvang ontheemden Oekraïne: 3.400 - reserve Grondexploitaties: 1.250 - reserve Nieuwbouw BWRI: 700 - reserve Opvang Zuidbroek: 400
Totaal saldo rekening	**17.235**	**15.731**	**17.235**	**15.731**	
Totaal eigen vermogen	**44.089**	**39.307**	**31.755**	**51.641**	

bedragen x € 1.000

4.6.2 Voorzieningen

Overzicht voorzieningen

Omschrijving	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Boekwaarde 1-1-2023	Storting	Aanwending	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2023	Toelichting
Voorzieningen - verplichtingen en verliezen							
APPA wethouders	De voorziening is ingesteld om een mogelijk tekort van de pensioenuitkeringen van wethouders aan te vullen. Per 1 januari 2022 eindigde de uitvoering van de wet APPA-regeling door ASR. Hiermee komen de betalingen van de pensioenen aan gepensioneerde wethouders terug bij de gemeente. In 2021 heeft dit al gevolgen gehad voor de opbouw van de voorziening.	3.114		79	167	2.869	De aanwending heeft betrekking op de via de salarisadministratie uitbetaalde bedragen. Op basis van de prognoses kan een deel van de voorziening vrij vallen.
Verlofsparen	Naar aanleiding van een nadere toelichting van de commissie BBV zijn gemeente vanaf 2022 verplicht een voorziening te treffen voor het bovenwettelijke verlof dat geen gelijke omvang kent en/of bestaat uit overmatige verlofsaldi of spaarsaldi.	54	195			250	Op basis van de opgebouwde uren verlofsparen is deze aanvullende storting noodzakelijk.
Personeel Oekraïne	Om de financiële gevolgen met betrekking tot personele kosten na afloop van de vluchtelingenopvang op te kunnen vangen is deze voorziening getroffen.		800			800	Deze storting wordt gedekt door een deel van de in 2023 ontvangen Specifieke Uitkering (SPUK) van het Rijk.
Verliesvoorzieningen grondexploitaties	De verliesvoorzieningen voor grondexploitaties worden aan de activazijde in mindering gebracht op de waarde van de voorraden tot dat deze waarde op nul staat.		819			819	In 2023 was de waarde van de verliesvoorzieningen groter dan de waarde van de voorraden. Dit wordt veroorzaakt door de nieuwe grondexploitatie vrijkomende locaties. Hiervoor is een verliesvoorziening getroffen, maar de grondexploitatie is pas eind 2023 ingesteld.
Totaal voorzieningen - verplichtingen en verliezen		3.168	1.814	79	167	4.738	
Risicovoorzieningen							
Stadscentrum Hoogezand	Deze voorziening is ingesteld om de kosten van saneringen te dekken die gedaan worden in het centrumgebied van Hoogezand. De gesaneerde gronden worden ingebracht in	361				361	Dit jaar zijn er geen saneringswerkzaamheden uitgevoerd.

	de grondexploitatie Stadshart Hoogezand						
totaal risicovoorzieningen		361				361	
Egalisatievoorzieningen							
Groot onderhoud gebouwen	Deze voorziening is in 2019 gevormd op basis van het meerjaren onderhoudsplan. Op basis van de meerjarenbegroting is bepaald hoe groot de voorziening moet zijn en hoe hoog de jaarlijkse stortingen moeten worden om het groot onderhoud van de komende tien jaar te kunnen dekken.	1.527	824	1.175		1.176	De aanwending betreft de kosten groot onderhoud 2023. Op basis van het meerjarenplan is een aanvullende storting noodzakelijk.
Rioolrechten	Deze voorziening is bedoeld voor het opvangen van tekorten en hierdoor de stijging van tarieven te temperen. Daarnaast worden de lasten voor jaarlijks onderhoud en vervanging van de riolering uit de voorziening gedekt.	14.421	1.242	784		14.878	De aanwending houdt verband met de dekking van de uitgevoerde investeringen met betrekking tot de riolering. Op basis van het (voordelig) exploitatieresultaat 2023 vindt deze storting plaats.
Afvalstoffen	Door middel van deze voorziening kunnen de jaarlijkse schommelingen binnen de afvalstofheffing te kunnen temperen.	2.504		459		2.045	Op basis van het (nadelig) exploitatieresultaat vindt deze aanwending plaats.
Totaal egalisatievoorzieningen		18.452	2.066	2.418		18.099	
Voorzieningen toekomstige verplichtingen							
Groot onderhoud wegen	Het doel van deze voorziening is het dekken van de jaarlijkse kosten van groot onderhoud van de verhardingen.	2.449	1.450	2.605		1.294	De aanwending heeft betrekking op kosten groot onderhoud 2023. Op basis van het meerjaren onderhoudsplan is deze storting noodzakelijk.
Aanleg riool wijkvernieuwing Gorecht-West.	Het doel van deze voorziening is het bekostigen van de vervanging van de riolering van Gorecht-West naar aanleiding van de herstructurering. Voorheen werden de uitgaven rechtstreeks gefinancierd uit de voorziening egalisatie rioolrechten. In het vGRP2013-2017 Beleidsplan riolering en water is hiermee rekening gehouden.	550		550			Ter dekking van de kosten van vervanging van de riolering in deze wijk is dit bedrag aangewend vanuit de voorziening.
Renovatie 2 tennisbanen TCM	Het doel van deze voorziening is het dekken van de kosten van renovatie van de twee tennisbanen van TCM Muntendam.	50				50	De renovatie is nog niet noodzakelijk gebleken.
Totaal voorzieningen toekomstige verplichtingen		3.049	1.450	3.155		1.344	
Voorzieningen middelen van derden							

Groot onderhoud graven	Deze voorziening is ingesteld ter dekking van de onderhoudskosten ten aanzien van graven. De afkoopsommen 'grafonderhoud' worden aan deze voorziening toegevoegd.	581	197	149		628	De in 2023 ontvangen afkoopsommen zijn aan de voorziening toegevoegd. De aanwending houdt verband met de dekking van de in 2023 gemaakte onderhoudskosten.
Onderhoud station Kropswolde	Betreft een voorziening waarin jaarlijks het van de huurders van dit pand ontvangen bedrag wordt gestort voor het onderhoud van het gebouw.		14			14	Vanaf de herindeling is verzuimd de ontvangen bedragen aan de voorziening toe te voegen (€ 11.400). Dat is dit jaar herstelt. Daarnaast is het bedrag 2023 (€ 2.400) in de voorziening gestort.
Totaal voorzieningen middelen van derden		581	211	149		642	
Totaal voorzieningen		**25.611**	**5.541**	**5.801**	**167**	**25.184**	

bedragen x € 1.000

Voorzieningen activa

Omschrijving	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Boekwaarde 1-1-2023	Storting	Aanwending	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2023	Toelichting
Voorzieningen - verplichtingen en verliezen							
IJsbaanlocatie Sappemeer	Deze voorziening wordt periodiek geactualiseerd op basis van de laatst vastgestelde grondexploitatie op basis van de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) en dient ter dekking van de verwachte verliezen uit deze grondexploitatie.	4.188	251			4.439	De storting in de verliesvoorziening is gebaseerd op de uitkomst in de MPG.
Grondexpl. Veenlaan Slochteren	Deze voorziening is ingesteld ter dekking van verwachte verliezen van deze grondexploitatie. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd middels de MPG.	2.443	49		9	2.483	De oorspronkelijke storting in de verliesvoorziening op basis van de uitkomst in de MPG is op basis van de werkelijke stand van deze voorziening te hoog gebleken. Vandaar de onttrekking.
Grex stadshart Hoogezand	Deze voorziening is ingesteld ter dekking van verwachte verliezen van deze grondexploitatie. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd middels de MPG.	372	26			397	De storting in de verliesvoorziening is gebaseerd op de uitkomst in de MPG.
De Vosholen II deelplan 2	Deze voorziening is ingesteld ter dekking van verwachte verliezen van deze grondexploitatie. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd middels de MPG.		625			625	
Vrijkomende locaties:	De voorzieningen zijn ingesteld ter dekking van verwachte verliezen van deze deelexploitaties. Op basis van de ontwikkelingen worden deze verliesvoorzieningen jaarlijks geactualiseerd.						Betreft het instellen van verliesvoorzieningen voor de hierna vermelde deelexploitaties met een totale omvang van 1.529. Dit bedrag is onttrokken aan de bestemmingsreserve grondexploitaties.
2a Poststraat Siddeburen			113			113	
2b Singellaan Siddeburen			82			82	
3a Astronautenlaan Hoogezand			159			159	
3b Zonneweg Hoogezand			245			245	
4b Boswijklaan Sappemeer			436			436	
7a Kerkstraat Zuidbroek			179			179	
9b Troelstralaan Hoogezand			138			138	
10c Twee Kerspelenweg Slochteren			87			87	
15a Troelstralaan Meeden			69			69	
15b Middenweg Meeden			21			21	

Bedrag niet in mindering op de voorraden			*-819*			*-819*	*De waarde van de verliesvoorzieningen is hoger dan de waarde van de voorraden. Het deel dat hoger is dan de voorraden wordt gepresenteerd aan de creditzijde van de balans. Daarom wordt dit hier in mindering gebracht.*
Totaal voorzieningen - verplichtingen en verliezen in mindering op de voorraden		7.002	1.662		9	8.656	
Risicovoorzieningen in mindering op de vorderingen							
Dubieuze debiteuren belastingen	Door middel van deze voorziening wordt het risico op oninbare vorderingen van belastingdebiteuren afgedekt.	671		201	106	364	De aanwending betreft oninbaar verklaarde bedragen. Op basis van gemaakt berekeningen kan een deel van de voorziening vrijvallen.
Dubieuze debiteuren sociale zaken	Deze voorziening is gevormd in het kader van de herwaardering van de debiteuren sociale zaken naar aanleiding van de invoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB). Door middel van deze voorziening wordt het risico op oninbare vorderingen afgedekt.	2.704		400	149	2.155	De aanwending betreft oninbaar verklaarde bedragen. Op basis van gemaakt berekeningen kan een deel van de voorziening vrijvallen.
Dubieuze debiteuren Financiën	Door middel van deze voorziening wordt het risico op oninbare vorderingen van overige privaatrechtelijke debiteuren afgedekt.	137	5	17		125	De aanwending betreft oninbaar verklaarde bedragen. Op basis van gemaakte berekeningen is er een aanvullende storting noodzakelijk.
Totaal risicovoorzieningen in mindering op de vorderingen		3.511	5	618	255	2.643	
Risicovoorzieningen in mindering op de Financiële Vast Activa							
Lening NNTTM	Deze voorziening is gevormd ter dekking van het risico van deze verstrekte lening aan de Noord-Nederlands Trein & Tram Museum (NNTTM) te Zuidbroek.	99			1	98	Als gevolg van de jaarlijks ontvangen aflossing van de verstrekte lening kan er ieder jaar een bedrag vrij vallen.
Gemeentelijke kredietbank	Door middel van deze voorziening worden de risico's afgedekt in verband met het niet terugontvangen van verstrekte leningen door de gemeentelijke kredietbank.	32	293	3		321	De aanwending betreft de oninbaar verklaarde vorderingen. Aan de voorziening is 288 toegevoegd ten behoeve van de halvering schuldsanering (motie van de raad). Als reguliere storting betreft dat 2 en in verband met de 10% risiconorm is een aanvullende storting noodzakelijk van 3.
Risicovoorzieningen in mindering op de Financiële Vast Activa		131	293	3	1	420	
Totaal risicovoorzieningen		**10.645**	**1.959**	**621**	**264**	**11.719**	

4.7. Overzicht Investeringen

Hierna volgen twee overzichten met daarin de investeringen in 2023. Per investering wordt het geraamde krediet en (indien van toepassing) de geraamde investeringsbijdrage vermeld. In de daaropvolgende twee kolommen worden de werkelijk uitgaven en inkomsten vermeld. De laatste twee kolommen geven per investering het geraamde en het werkelijk saldo aan. Alle investeringen zijn voorzien van een korte toelichting. Het eerste overzicht betreft de investeringen waarvan de vervolguitgaven in 2024 plaats zullen vinden.

Het tweede overzicht bevat de in 2023 gereed gemelde investeringen. Deze worden in 2023 afgesloten. Soms wordt in de toelichting aangegeven waarom een krediet nog "open" wordt gehouden. In de meeste gevallen ligt er een administratieve reden aan ten grondslag. De investeringen van de afgesloten kredieten worden met ingang van het nieuwe jaar afgeschreven op basis van de geldende afschrijvingstermijnen.

Doorlopende investeringskredieten

In deze lijst van doorlopende investeringskredieten bevinden zich ook een aantal die in 2019 en 2021 beschikbaar zijn gesteld. Volgens de Financiële verordening kan het college deze ook nog aanwenden in de 2 navolgende begrotingsjaren. Soms zijn er echter redenen waarom deze investeringen ook nog als doorlopend krediet in deze lijst zijn opgenomen en hiermee ook langer dan de vastgestelde termijn aanwendbaar blijven. De volgende redenen kunnen van toepassing zijn:

- Fasering van onderdelen binnen het krediet wat langer duurt dan gepland;
- langere en vertraagde aanbestedingsprocedures waardoor later is of kan worden gestart met de uitvoering;
- vertraging in de levering;
- de grootte van project waarbij rekening moet worden gehouden met een langere uitvoeringsfase van 2 jaar en een krediet wat uiteindelijk betrokken zal worden bij deel (grond-)exploitaties.

Automatisering							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2022 project redundantie	80	0	6	0	80	6	De verdere aanschaf vindt in 2024 plaats.
2023 Appliances (vervanging Aruba Networks)	60	0	15	0	60	15	De verdere aanschaf vindt in 2024 plaats.
2023 Vervanging Ipads door laptops	20	0	18	0	20	18	De verdere aanschaf vindt in 2024 plaats.
2023 Servers	75	0	7	0	75	7	De verdere aanschaf vindt in 2024 plaats.
2023 Telefooncentrale	250	0	0	0	250	0	De verdere aanschaf vindt in 2024 plaats.
2023 Vaste lijnen telefonie	150	0	47	0	150	47	De verdere aanschaf vindt in 2024 plaats.
2023 Laptops	450	0	433	0	450	433	De verdere aanschaf vindt in 2024 plaats.
2023 Mobiele telefoon	200	0	163	0	200	163	De verdere aanschaf vindt in 2024 plaats.
2023 Security	75	0	37	0	75	37	De verdere aanschaf vindt in 2024 plaats.

Informatisering							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2021 software koppeling zaaksysteem	64	0	40	0	64	40	Voor een aantal applicaties die niet archiefcompliant zijn zal er in 2024 een kopplingen worden gemaakt met het zaaksysteem zodat deze (ook) voldoen aan de archiefwet.
2022 BBI burgerzaken systeem	60	0	12	0	60	12	Dit project heeft een vervolg in 2024.
2022 VVI Systeem Sociaal Domein (W&I-WMO-Regie)	230	0	112	0	230	112	De implementatie is dit jaar gestart en loop door in 2024.
2022 aanpassingen financieel systeem	16	0	5	0	16	5	Omdat het onderhoud van de module e-facturatie stopt en de aanbesteding van een nieuw financieel systeem is opgeschort zal er in 2024 nog een nieuwe module aangeschaft moeten worden.
2022 E-dienstverlen./website doorontwikkeling	50	0	10	0	50	10	Dit project krijgt in 2024 nog een vervolg.
2022 DIV-ontwikkelingen	75	0	20	0	75	20	In 2024 volgen er nog de nodige kosten i.v.m. digitalisering (bouw en millieu)-dossiers en de implementatie van recors in de management tool.
2023 Software implementatie wet open overheid	20	0	13	0	20	13	De implementatie is dit jaar gestart en loop door in 2024.
2023 Datawarehouse	40	0	11	0	40	11	De implementatie is dit jaar gestart en loop door in 2024.
2023 Fin.admin. werkbedrijf implementeren Key2	50	0	33	0	50	33	Dit krediet wordt betrokken bij het aanbestedingstraject "Vervanging financieel systeem".
2023 Subsidiesoftware	45	0	23	0	45	23	Dit project is inmiddelsgestart en loopt door in 2024.
2023 Uitbreiding Mylex zoekmachine	20	0	0	0	20	0	De realisatie van diverse koppelingen en de uitbreiding van indexeringsmogelijkheden volgt in 2024.
2023 Wijz. sjablonen - Wet digit. toegankelijkheid	50	0	0	0	50	0	Om te kunnen voldoen aan de Wet Digitale Toegankelijkheid volgen er in 2024 nog (wijzigings-)kosten.
2023 Financieel systeem	85	0	0	0	85	0	Met het aanbestedingstraject is in 2023. Dit loop door in 2024-2025. De planning van in gebruikname is: 1-1-2026.

2023 Intranet	50	0	0	0	50	0	Er loop nu een onderzoek. De aanbesteding en implementatie zal in 2024 plaatsvinden.

Facilitair							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2021 cameratoezicht	70	0	0	0	70	0	Is nog in voorbereiding. De uitvoering volgt naar verwachting in 2024.

Gebouwenbeheer							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
duurzaamheidsmaatregelen scholen	107	0	22	0	107	22	Van het KC Zuidbroek volgende er nog duurzaamheidsmaatregelen met betrekking tot de gymzaal.
2021 vloerbedekking	30	0	0	0	30	0	In afwijking van de oorspronkelijke aanvraag in 2021 zal dit krediet in 2024 worden ingezet om het beschadigde tapijt (als gevolg van een lekkage) in het souterrain te vervangen.
2022 Carillon computer	100	0	0	0	100	0	De aanschaf van de computer volgt in 2024.
2023 HvCB lekkage en toegangsbeveiliging	90	0	6	0	90	6	De lekkages zijn inmiddelsverholpen, maar in 2024 worden er nog aanvullende maatergelen getroffen. Dan volgt ook de facturering van de gemaakte kosten.
2023 vervanging spanplafond gemeentehuis	15	0	0	0	15	0	Deze vervanging zal in 2024 plaatsvinden.

HR							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2021 AED`s 60 stuks	360	0	20	0	360	20	De aanbesteding heeft vertraging opgelopen en loopt door in 2024. Door vernieuwde inzichten blijkt er voldoende te zijn aan een resterend krediet van 100.000 euro voor 2024. De lagere kapitaallasten vanaf 2024 worrden betrokken bij de actualisatie van deze ramingen.

Beheer Openbare Ruimte							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
VVI 2021 Tractie IBOR Bladzuiger HS	30	0	0	0	30	0	Deze bladzuiger zal worden ingezet bij begraafplaatsen. Afhankelijk van het nieuwe beleidsplan volgt de aanschaf in de loop van 2024.
2021 Vervang./vernieuwing GFT inzameling hoogbouw	319	0	33	0	319	33	Door vertraging in de aanbesteding loopt dit project nog door in 2024.
VVI 2022 Tractie IBOR Bovenlader 21-BDF-8 H-S	330	0	0	0	330	0	De aanbesteding loopt; de levering wordt in 2025 verwacht.
VVI 2023 Zijlader Mercedes 62-BHR-9	325	0	0	0	325	0	De aanbesteding loopt; de levering wordt in 2025 verwacht.
VVI 2022 Tractie IBOR Ikraan Ford Transit 3-VTF-50	11	0	0	0	11	0	De levering wordt in het 2e kwartaal van 2024 verwacht.
VVI 2022 Tractie IBOR Ford Transit 3-VTF-50 SL	52	0	0	0	52	0	De levering wordt in het 2e kwartaal van 2024 verwacht.
Inv.2020 Wegwerken achterstallig onderhoud wegen	1.000	0	668	0	1.000	668	Samen met 7103392 wordt dit krediet ingezet voor het achterstalling onderhoud van Meerweg Zuid en 't Loeg wat in 2024 zal worden uitgevoerd.

rehabilitatie verhardingen 2021	255	0	32	0	255	32	Samen met 7103376 wordt dit krediet ingezet voor het achterstalling onderhoud van Meerweg Zuid en 't Loeg wat in 2024 zal worden uitgevoerd.
investering bodemverzakking 2021-2022	1.000	0	749	-57	1.000	691	De afronding volgt in 2024.
2022 investering bodemverzakking 2022-2023	1.000	0	0	0	1.000	0	De afronding volgt in 2024.
investering bodemverzakking 2023-2024	1.000	0	0	0	1.000	0	De verwachte afronding van dit project wordt ingescht op het jaar 2025.
Inv.2023 Verv.plan Openb.verlichting masten	388	0	296	0	388	296	De verwachting is dat dit project in het 2e kwartaal van 2024 wordt afgerond.
Inv.2023 Verv.plan Openb.verlichting armaturen	412	0	379	0	412	379	De verwachting is dat dit project in het 2e kwartaal van 2024 wordt afgerond.
Inv.2022 Riolering o.b.v. risico gestuurd beheer	988	-988	112	-112	0	0	Dit project lopt nog door in 2024.
Inv.2023 Riolering - ris.gest.beh.+ klimaatadapt.	1.131	-1.131	0	0	0	0	Dit project loopt door in 2024.
Inv.2023 Riolering - verbetering van het systeem	110	-110	0	0	0	0	Dit project loopt door in 2024.
Inv.2023 Riolering - rioolgemalen	353	-353	216	-216	0	0	Dit project loopt door in 2024.
2021 ondergrondse glas-papiercontainers	100	0	16	0	100	16	Door vertraging in aanbesteding zal de vervanging in 2024 plaatsvinden.
2021 ondergrondse glas-papiercontainers grondbak	100	0	0	0	100	0	Door vertraging in aanbesteding zal de vervanging in 2024 plaatsvinden.
2021 vervangen ondergrondse verzamelvoorz.	75	0	0	0	75	0	Door vertraging in aanbesteding zal de vervanging in 2024 plaatsvinden.
2021 vervang ondergrondse verzamelvoorz. grondbak	75	0	0	0	75	0	Door vertraging in aanbesteding zal de vervanging in 2024 plaatsvinden.
2021 plaatsen ondergrondse verzamel voorziening	10	0	0	0	10	0	Door vertraging in aanbesteding zal de vervanging in 2024 plaatsvinden.
2021 plaatsen ondergr. verzamel voorz. grondbak	10	0	0	0	10	0	Door vertraging in aanbesteding zal de vervanging in 2024 plaatsvinden.
2021 aanpassen groenafvalaanbrengpunt riolering	333	0	169	0	333	169	De afronding volgt in 2024.
2021 aanpassen groenafvalaanbrengpunt parkeer	367	0	29	0	367	29	De afronding volgt in 2024.
2021 beschoeïingen	230	0	1	0	230	1	De afronding van een aantal beschoeiingsprojcten, w.o. Slochterhaven en Oostwoldjerweg, wordt verwacht in 2025.
2022 vervangen ondergrondse verzamelvoorz.	75	0	0	0	75	0	Door vertraging in aanbesteding zal de vervanging in 2024 plaatsvinden.
2022 vervang ondergrondse verzamelvoorz. grondbak	75	0	0	0	75	0	Door vertraging in aanbesteding zal de vervanging in 2024 plaatsvinden.
2022 Diverse grote bruggen	215	0	209	0	215	209	De afwikkeling van dit krediet volgt in 2024. Dit betreft de brug Groenedijk en Groevewegbrug.
2022 Dek renovatie bruggen Harkstede	328	0	26	0	328	26	Integraal met het voorbereidingskrediet 7103636 wegdek bruggen Harkstede is gestart met de aanbestedingsprocedure. De realisatie volgt in 2024
2022 Vernieuwing brug Slochteren	350	0	100	0	350	100	De vernieuwing zal integraal met het project Slochterhaven worden opgepakt. De realisatie wordt in 2025 verwacht.
2022 Geluidsscherm Kielsterachterweg	50	0	0	0	50	0	Dit krediet maakt deel uit van het beleidsplan Kunstwerken 2024 e.v.

							Met de uitvoering zal in 2024 wordt gestart.
2022 Beschoeiingen haven Zuidbroek	300	0	0	0	300	0	Deze investering maakt onderdeel uit van de recreatienota. De verwachte realisatie is de 2e helft van 2025.
2022 Overige beschoeiingen	150	0	0	0	150	0	De uitvoering van dit krediet voor overige beschoeiingsprojecten, w.o. Dannemeer, volgt in 2024.
2022 verkeersproject bij Knijpsbrug	600	-300	1	0	300	1	Op basis van de uitkomsten van het onderzoeksrapport volgt de realisatie in 2024.
2023 Paden Noorderpark	100	0	0	0	100	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 K. Nieboerweg en Krulweg	351	0	26	0	351	26	Dit project loopt door in 2024.
2023 Margrietpark (P. Bielstraat, D. Bakkerstr.)	410	0	25	0	410	25	Dit project loopt door in 2024.
2023 Scheemderstraat Noordbroek	182	0	17	0	182	17	Dit project loopt door in 2024.
2023 Tjallingstraat	195	0	29	0	195	29	Dit project loopt door in 2024.
2023 Dr. W. Dreeslaan	70	0	0	0	70	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 Parkeren/verkeersveligheid Houtmanstraat	125	0	5	0	125	5	Dit project loopt door in 2024.
2023 Het Loeg	49	0	0	0	49	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 Tjallingstraat	20	0	0	0	20	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 Dr. W. Dreeslaan	26	0	0	0	26	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 Scheemderstraat Noordbroek	46	0	3	0	46	3	Dit project loopt door in 2024.
2023 Meerweg Zuid	80	0	4	0	80	4	Dit project loopt door in 2024.
2023 Margrietpark fase 1 en 2	260	0	22	0	260	22	Dit project loopt door in 2024.
2023 K. Nieboerweg en Krulweg te Foxhol	23	0	0	0	23	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 Pick-up VW crafter - autolaadkraan	75	0	0	0	75	0	De verwachte levering is het 3e kwarttal van 2024.
2023 Tractor: John Deere	35	0	0	0	35	0	De vevanging volgt in 2024.
2023 Herstel beschoeiing Slochterdiep	100	0	1	0	100	1	Het herstel zal integraal worden betrokken bij het project Slochterhaven. De realisatie wrod verwacht in 2025.
2023 Beschoeiing Margrietpark (vijver)	70	0	3	0	70	3	Met de aanbesteding is gestart. Verwacht wordt dat in de 2e helft van 2024 wordt gestart met de uitvoering. Mogelijk loopot deze dan nog door in 2025.
2023 Baggeren Margrietpark (vijver)	80	0	4	0	80	4	Met de aanbesteding is gestart. Verwacht wordt dat in de 2e helft van 2024 wordt gestart met de uitvoering. Mogelijk loopot deze dan nog door in 2025.
2023 riolering K. Nieboerweg en Krulweg	208	-208	0	0	0	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 riolering Margrietpark (fase 1)	662	-662	41	-41	0	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 riolering Meerweg zuid	25	-25	0	0	0	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 riolering Het Loeg	390	-390	48	-48	0	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 riolering Scheemderstraat	341	-341	18	-18	0	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 riolering Tjallingstraat	73	-73	0	0	0	0	Dit project loopt door in 2024.
2023 verharding Beetslaan Hoogezand	43	0	43	0	43	43	Dit project loopt door in 2024.
2023 voorbereidingskr restauratie Schaive Klabbe	332	0	142	0	332	142	De aanbesteding start begin 2024. Verwacht wordt dat de uitvoering start in de 2e helft van 2024.
2023 voorbereidingskr wegdek bruggen Harkstede	42	0	0	0	42	0	lntegraal met 7103518 dek renovatie bruggen Harkstede is gestart met de aanbestedingsprocedure. De realisatie volgt in 2024

Omschrijving	EPO						Voortgangsrapportage / toelichting
	Begroot		Werkelijk		Saldo		
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2021 nieuwbouw BWRI	15.271	0	2.098	0	15.271	2.098	Dit nieuwbouwproject loopt zeker door tot in 2025.
2022 Nieuwbouw BWRI installaties	3.722	0	51	0	3.722	51	Dit nieuwbouwproject loopt zeker door tot in 2025.
2022 Nieuwbouw BWRI inrichting	416	0	0	0	416	0	Dit nieuwbouwproject loopt zeker door tot in 2025.
2022 Nieuwbouw BWRI terreininrichting	710	0	26	0	710	26	Dit nieuwbouwproject loopt zeker door tot in 2025.
voorbereiding programmaplan huisvesting onderwijs	1.432	-462	431	-69	970	362	Er zijn nog twee projecten in voorbereiding. Die afronding volgt in 2024.
2019 gymzaal Mars 65 sloop-nieuwbouw	1.279	-778	16	-16	501	0	De verwachting is dat in mei 2024 duidelijk is hoe de invulling van de locatie Mars 65 plaats gaat vinden.
2019 gymzaal Mars 65 gymmaterialen	67	-67	0	0	0	0	De verwachting is dat in mei 2024 duidelijk is hoe de invulling van de locatie Mars 65 plaats gaat vinden.
2023 voorbereidingskrediet KC Muntendam	300	0	88	0	300	88	De verdere voorbereiding loopt door in 2024.
2022 voorbereiding kc Kropswolde-Meerwijck	280	-300	172	0	-20	172	De voorbereiding loopt door in 2024.
voorb. inpassingskosten kc Kropswolde-Meerwijck	20	0	35	0	20	35	De afwikkeling van dit voorbereidingskrediet volgt in 2024. De inmiddels gemaakte kosten die betrekking hebben op de uitvoering zullen in 2024 ten laste van het betreffende krediet worden gebracht.
buitenruimte Houtstek Slochteren	378	-378	276	-276	0	0	De afronding van dit project volgt in 2024.
2022 De Weerterij Siddeburen	562	-562	552	0	0	552	De afwikkeling volgt in 2024.
2023 Recr & Tourisme meubilair aan routes	40	0	21	0	40	21	Er loopt nog een inventarisatie van te plaatsen meubilair, onder andere in relatie tot onderzoek Routebureau Groningen
2023 Recr & Tourisme eenheid bebording	30	0	0	0	30	0	Er volgt in 2024 een inventarisatie van de nog te vervangen en te plaatsen bebording.
2023 herinrichten recreatieweide Schildmeer	530	0	29	0	530	29	De realisatie wordt medio 2024 verwacht.
Gorecht-West fase 4	4.517	-1.137	3.129	-1.245	3.380	1.884	De afwikkeling van deze fase volgt in 2024.
Gorecht-West fase 5	4.524	-975	1.478	-933	3.550	545	Dit project is in uitvoering en loopt tot en met 2025.
Grond hoekpand M.Veningastr 144 Hgz	1.179	-745	999	-745	434	254	Dit pand is in 2023 aangekocht en is nog in gebruik. In 2024 wordt verder gekenen naar de uiteindelijke invulling van deze locatie.
Voorbereidingskosten Entree Hoogezand	1.134	-1.458	1.093	-1.087	-324	5	Dit project loopt door in 2024.
verwervingen herstructurering Hoogezand Noord	3.360	0	1.876	0	3.360	1.876	Dit investeringsnummer blijft beschikbaar voor de verantwoording van mogelijke verwervingen in verband met dit project.
grondexpl. Stadscentrum Nrd deel	3.925	-6.042	1.576	-2.865	-2.117	-1.288	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2025.
grondbank ontw. Stadscentrum Noordelijk deel	1.695	-1.047	1.703	-964	648	739	Het inbrengen van gronden in de grondexploitatie stadshart in 2024 vindt plaats via dit investeringnummer.
C43 IJsbaan	1.679	-4.785	1.678	-5.244	-3.106	-3.566	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2025.
activa fys. bedrijfs. - Rengerspark	6.150	-13.493	5.139	-7.979	-7.344	-2.840	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2028.
Winstnemingen Rengerspark	3.561	0	2.280	0	3.561	2.280	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2028.

Verl. Veenlaan Slochteren	1.592	-1.177	876	-1.248	414	-372	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2028.
BP Tolweg Muntendam	2.515	-2.239	500	-1.894	276	-1.393	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2028.
Winstnemingen Tolweg	499	0	1.438	0	499	1.438	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2028.
BP De Vosholen II deelplan 1	2.795	-1.717	1.066	-773	1.078	293	Dez grondexploitatie loopt tot en met 2026.
Winstnemingen De Vosholen II deelplan 1	116	0	124	0	116	124	Dez grondexploitatie loopt tot en met 2026.
grondexploitatie Overschild Graauwedijk	499	-362	250	-90	137	161	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2025.
Grondexploitatie Drevenhof	631	-137	412	-797	494	-385	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2025.
winstneming Drevenhof	33	0	97	0	33	97	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2025.
BP De Vosholen II deelplan 2	3.093	-671	1.848	-16	2.422	1.832	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2029.
Winstnemingen De Vosholen II deelplan 2	0	0	0	0	0	0	Deze grondexploitatie loopt tot en met 2029.
2021 voorbereidingskrediet vrijkomende locaties	1.015	-50	1.159	-50	965	1.109	De gemaakte kosten worden in 2024 overgezet naar de betreffende deel exploitaties.

Veiligheid en Vergunningen							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2021 investeringen bluswater	40	0	7	0	40	7	De prognose is dat het restant krediet in 2024 wordt uitgegeven. Er wordt nog gewerkt aan een zogenaamd witte-vlekkenplan; het in kaart brengen van de aanwezigheid, bereikbaarheid van brandkranen. Op basis daarvan zal de uitvoering in 2024 plaatsvinden.

BWRI							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
Invest. BWRI 00300 installaties	0	-1	0	-1	0	0	Er is niets geïnvesteerd in 2023.
Invest. BWRI 00400 Inventaris	37	-9	40	-6	28	34	Mede in verband met de verhuizing naar de tijdelijke locatie is er iets meer uitgegeven voor inventaris.
Invest. BWRI 00500 Wagenpark	56	-20	81	-26	36	55	Door de kostenstijgingen 2022/2023 zijn de aanschafkosten 2023 hoger uitgevallen.
Invest. BWRI 00600 Machines	210	-35	225	-28	175	197	De hogere kosten in 2023 houden onder andere verband met de aanschaf van een nieuwe grafeermachine. Bij de geplande verhuizing van de oude machine naar het gebouw voor de tijdelijke huisvesting bleek dat dit technisch en economisch gezien niet haalbaaar en rendabel was. Vandaar de keuze voor nieuwe aanschaf.
Invest. BWRI 00800 Software	0	-11	13	-10	-11	3	Dit bleek eind 2023 een noodzakelijke aanschaf te zijn. Op basis van de planning kon deze niet meer betrokken worden bij de "december wijziging".
Invest. BWRI Schaftwagens	48	0	58	0	48	58	Met name als gevolg van de kostenstijgingen 2022/2023 is de aanschaf van nieuwe schafwagens hoger uitgevallen.

Sport en Bewegen

Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
VVI 2020 Sport Verv.materiaal zwembadtechniek	224	-5	123	-5	219	118	Na de definitieve keuze volgen nog de kosten met betrekking tot een zoutelectrolyse. De inkomsten betreft een niet eerder geraamde bijdrage SPUK Sport.
2022 Vervanging sport/spel materialen sport	87	0	36	0	87	36	Op basis van dit krediet volgen er nog kosten van in 2023 besteld materiaal.
2023 Vervanging sport en spelmateriaal (onderwijs)	123	0	3	0	123	3	Op basis van dit krediet volgen er nog kosten van in 2023 besteld materiaal.
2023 Vervanging sport en spelmateriaal (sport)	87	0	58	0	87	58	Op basis van dit krediet volgen er nog kosten van in 2023 besteld materiaal.

Energie & Duurzaamheid							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
RC PAW Steendam-Tjuchem	3.750	-2.625	502	-78	1.125	424	Dit project loopt door in 2024 en volgende jaren
Leningen PAW Steendam-Tjuchem	2.625	0	75	-2	2.625	73	Het verstrekken van leningen in het kader van dit project loopr door in 2024 en volgende jaren.

Gaswinning							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2021 fietspad kadeproject Steendam-Tjuchem	745	0	745	0	745	745	De verdere afronding vindt in 2024 plaats.
2021 kabels-leidingen kadeproject Steendam-Tjuchem	320	0	320	0	320	320	De verdere afronding vindt in 2024 plaats.
2021 weg kadeproject Steendam-Tjuchem	4.023	-1.500	3.624	-1.280	2.523	2.344	De verdere afronding vindt in 2024 plaats.
2023 herinrichting Overschild inpassingskosten	2.966	-2.966	0	0	0	0	Met de voorbereiding is gestart. De hiermee verband houdende kosten en de kosten van uitvoering volgen in 2024.
2023 wegen Overschild-Lageland-Luddeweer inpas.kn	2.242	-2.242	56	-56	0	0	Dit project is gestart in 2023 en deze loop door in 2024.
2023 fietsverbinding Eemskanaal ZZ inpassingskn	219	-219	1	-1	0	0	De uitvoering volgt in 2024.
2023 weginrichting Weerterij inpassingskosten	219	-219	172	-172	0	0	De afronding van dit project volgt in 2024.
2023 toegangsweg Tjuchem inpassingskosten	374	-374	15	-15	0	0	Met de voorbereiding is gestart. De hiermee verband houdende kosten en de kosten van uitvoering volgen in 2024.

Opvang vluchtelingen							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2023 verbouwing Kerkstraat 2 Hoogezand	470	-470	6	-6	0	0	De verbouwing loopt door in 2024.
2023 verbouwing Astronautenlaan 33 Hoogezand	350	-350	296	-296	0	0	De verbouwing loopt door in 2024.
2023 verbouwing Hoofdweg 10a Slochteren	250	-250	168	-168	0	0	De verbouwing loopt door in 2024.

In 2023 gereed gemelde investeringen

Automatisering							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2021 4 beamers incl. laptops	30	0	30	0	30	30	De hardware is aangeschaft.
2021 beamers en schermen	30	0	27	0	30	27	De hardware is aangeschaft.
2021 iPads	20	0	21	0	20	21	De hardware is aangeschaft.
2021 beeldschermen i.v.m. uniforme inrichting	150	0	143	0	150	143	De hardware is aangeschaft.
2021 servers	58	0	51	0	58	51	De hardware is aangeschaft.
2022 VVI Switches (aanvulling op 2020)	40	0	40	0	40	40	De hardware is aangeschaft.
2022 Nvidia kaarten t.b.v. teams Citrix-omg.	0	0	0	0	0	0	Deze investering blijkt op basis van voortschrijdende inzichten niet noodzakelijk te zijn.
2022 600 licenties t.b.v. Nvidia kaarten	0	0	0	0	0	0	Op basis van het voorgaande zijn er geen licenties nodig.
2022 uitbreiding Storage - digitalisering	40	0	32	0	40	32	Dit project is dit jaar afgesloten.
2022 mobiele toestellen compleet - nieuw	35	0	35	0	35	35	De hardware is aangeschaft.
2022 thin clients - nieuw(K)	30	0	30	0	30	30	De thin clients zijn aangeschaft.
2022 kaartlezers Mifiar Cardaccess(K)	10	0	10	0	10	10	De cardlezers zijn aangeschaft.
2023 Firewalls	25	0	25	0	25	25	Deze investering blijkt niet (meer) noodzakelijk te zijn.
2023 Storage support	50	0	46	0	50	46	De hardware is aangeschaft.

Informatisering							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
Invest.2018 I&A Belastingsysteem	200	0	106	0	200	106	Er zijn dit jaar geen vervolgkosten meer geweest. De gevolgen voor de kapitaallasten worden betrokken bij de actualisatie van die ramingen in 2024.
inv. 2018 I&A WMO-systeem	0	0	0	0	0	0	Deze investering vervalt. Dit is inmiddels betrokken bij de aanschaf van het systeem Sociaal Domein (W&I-WMO-Regie)
VVI 2020 I&A Digitalisering BWRI (softw.-etc.)	35	0	35	0	35	35	De digitalisering is afgerond.
VVI 2020 I&A Systeem zaalreservering	15	0	10	0	15	10	Er waren geen vervolgkosten 2023 meer. Het systeem is in gebruik.
2021 software omgevingswet DSO	40	0	8	0	40	8	Dit initiatief is niet meer van toepassing. De lagere kapitaallasten worden betrokken bij de actualisatie van die ramingen in 2024.
2021 software Digitalisering IBOR	25	0	0	0	25	0	Dit initiatief is niet meer van toepassing. De lagere kapitaallasten worden betrokken bij de actualisatie van die ramingen in 2024.
2021 Inkoop en aanbestedingssoftware	16	0	5	0	16	5	Er zijn dit jaar geen vervolgkosten meer geweest. De lagere kapitaallasten worden betrokken bij de actualisatie van die ramingen in 2024.
2022 VVI raadsinformatiesysteem	50	0	54	0	50	54	Het systeem is aangeschaft en in gebruik genomen.

Facilitair							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	

2021 kantoormeubilair 1	50	0	48	0	50	48	De (vervolg)investeringen hebben in 2023 plaatsgevonden.
2021 kantoormeubilair 2	70	0	27	0	70	27	De (vervolg)investeringen hebben in 2023 plaatsgevonden. In de praktijk bleek dat er minder meubilair aangeschaft hoefde te worden.
2021 uitbreiding bouwkundig KC Mars 1 Hoogezand	870	0	841	0	870	841	De uitbreiding van het kindcentrum is in 2023 afgerond.
2021 uitbreiding installaties KC Mars 1 Hoogezand	146	-71	146	-71	75	74	De uitbreiding van het kindcentrum is in 2023 afgerond.
2021 renovatie KC Mars 1 Hoogezand	208	-208	208	-208	0	0	De noodzakelijke renovatiewerkzaamheden hebben in 2023 plaatsgevonden.

Gebouwenbeheer							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2022 nieuwbouw HS88 Nieuweweg 6G Hgz	1.010	0	1.010	0	1.010	1.010	De realisatie heeft in 2023 plaatsgevonden.
2022 aanpassing kc Vosholen i.v.m. St. Antoniusschool	248	0	222	0	248	222	De aanpassing van het KC Vosholen zijn aangebracht in 2023.
2023 bijdrage investering clubhuis golfbaan	75	0	75	0	75	75	De investeringsbijdrage is in november 2023 uitbetaald.
2021 inpassingskosten KC Mars 1 Hoogezand	101	0	97	0	101	97	De inpassingswerkzaamheden zijn 2023 uitgevoerd.
2023 aanpassen toegangspoorten gemeentehuis	15	0	11	0	15	11	Het aanpassen van de toegangspoorten volgt in 2024.
2023 vervangen unit Vosholen 101a - brengp. groen	32	0	32	0	32	32	De unit bij het groen-aanbrengpunt aan de Vosholen is inmiddels vervangen.

Beheer Openbare Ruimte							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
Inv.2021 Riolering o.b.v. risico gestuurd beheer	14	-14	14	-14	0	0	Er zijn geen vervolgkosten 2023 meer geweest.
Inv.2021 Riolering - verb. v/h systeem naar 7103630	0	0	0	0	0	0	De administratieve afwikkeling heeft in 2023 plaatsgevonden.
Vervanging Eendrachtsbrug	484	0	535	0	484	535	De vervaging is afgerond in 2023. In combinatie met de investering "7103489 Kunstwerken 2021" is er per saldo sprake van een geringe overschrijding.
VVI 2021 Tractie IBOR Reinigingsauto 88-BDD-2 HS	310	0	307	0	310	307	De reinigingsauto is aangeschaft en in gebruik genomen.
VVI 2021 Tractie IBOR M 87 Daf CF 300 FAN 14-BVP-1	220	0	191	0	220	191	Dit tractiemiddel is aangeschaft en in gebruik genomen.
VVI 2022 Tractie IBOR VW Caddy 1-VTX-45 BOA MW	33	0	0	0	33	0	Er is gekozen voor lease in plaats van zelf investeren. Dit tractiemiddel is dit jaar in gebruik genomen.
VVI 2022 Tractie IBOR VW Caddy 1-VTX-44 MW	33	0	0	0	33	0	Er is gekozen voor lease in plaats van zelf investeren. De levering volgt in het 1e kwartaal van 2024.
VVI 2022 Tractie IBOR VW Caddy 1-VTX-46 MW	33	0	0	0	33	0	Er is gekozen voor lease in plaats van zelf investeren. De levering volgt in het 1e kwartaal van 2024.
VVI 2022 Tractie IBOR VW Caddy 1-VTX-47 MW	33	0	0	0	33	0	Er is gekozen voor lease in plaats van zelf investeren. De levering volgt in het 1e kwartaal van 2024.
VVI 2022 Tractie IBOR BIB 244 Kubota B13 T-66-FPN	40	0	40	0	40	40	Dit tractiemiddel is aangeschaft en in gebruik genomen.

Vervangingsplan Openb. verlichting 2020 masten	400	0	340	0	400	340	De vervanging is dit jaar afgerond.
Vervangingsplan Openb. verlichting 2021 masten	235	0	235	0	235	235	De vervanging is dit jaar afgerond.
Vervangingsplan Openb. verlichting 2021 armaturen	361	0	361	0	361	361	De vervanging is dit jaar afgerond.
Inv.2020 Riolering o.b.v. risico gestuurd beheer	1.131	-1.131	1.130	-1.130	0	0	Dit project is dit jaar afgerond.
Inv.2020 Riolering - verbetering van het systeem	110	-110	110	-110	0	0	Dit project is dit jaar afgerond.
vGRP2019 klimaatadaptatie (tlv.vrz.)	0	0	0	0	0	0	Dit project is dit jaar afgerond.
Inv.2022 Verv.plan Openb. verlichting masten	235	0	181	0	235	181	Dit project is dit jaar afgerond.
Inv.2022 Verv.plan Openb. verlichting armaturen	361	0	334	0	361	334	Dit project is dit jaar afgerond.
Inv.2022 Riolering - verbetering van het systeem	110	-110	98	-98	0	0	Gerealiseerd in 2023.
2021 kunstwerken	315	0	267	0	315	267	De realisatie heeft dit jaar plaatsgevonden. Het restant budget is betrokken bij 7103081 Vervanging Eendrachtsbrug.
2022 Klein mat. huish.afval	70	0	70	0	70	70	Dit project is dit jaar afgerond.
VVI 2022 Tractor Deutz Fahr Agritron SL	315	0	315	0	315	315	De tractor is aangeschaft en in gebruik genomen.
2023 Klepelmaaier	20	0	18	0	20	18	De maaier is vervangen.
2023 Bestelauto: VW caddy 1	35	0	0	0	35	0	Er is gekozen voor lease in plaats van zelf investeren. De levering volgt in het 2e kwartaal van 2024.
2023 Bestelauto: VW caddy 2	35	0	0	0	35	0	Er is gekozen voor lease in plaats van zelf investeren. De levering volgt in het 2e kwartaal van 2024.
2023 Snippermachine	100	0	100	0	100	100	De snippermachine is aangeschaft.
2023 riolering Beetslaan	70	-70	91	-91	0	0	De realisatie heeft in 2023 plaatsgevonden.
2023 VVI Zoutstrooier	45	0	43	0	45	43	De zoutstrooier is vervangen.

EPO							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
Kielzog fase 2 openbare ruimte	999	0	985	0	999	985	Dit project is afgerond in 2023.
Verv. nieuwbouw De Lichtbron V. Heemskerckstr. 119	1.882	-841	1.765	-841	1.041	924	De vervangende nieuwbouw is gerealiseerd in 2023.
2019 KC Hoogezand-West bouw	8.316	-4.349	8.348	-4.418	3.966	3.930	De bouw is in 2023 afgerond.
2020 KC Hoogezand-West inpassingskosten	1.371	-1.371	1.101	-1.101	0	0	De noodzakelijke inpassingsmatregelen zijn uitgevoerd en afgrond.
2019 bouw KC Woldwijck 2 Zuiderkroon 2,4,6,8(K)	9.919	-5.119	8.579	-5.556	4.800	3.022	De afrekening heeft in 2023 plaatsgevonden.
2019 install. KC Woldwijck 2 Zuiderkroon 2,4,6,8(K)	3.142	-3.142	2.704	-2.704	0	0	De afrekening heeft in 2023 plaatsgevonden.
infrastructuur kc Woldwijck 2 Zuiderkroon 2,4,6,8	995	-995	994	-994	0	0	De aanpassingen van de infrastructuur zijn in 2023 uitgevoerd.
Bijdr. verv. nwbouw KC tHe A. Bosscherstr 32	4.515	-2.252	4.459	-2.252	2.264	2.207	Deze investeringsbijdrage is in 2023 uitbetaald.

bijdr.verv.nieuwb. De Meent G.Borgesiusstr 52 Schw	2.202	-1.073	2.208	-1.073	1.130	1.135	Deze investeringsbijdrage is in 2023 uitbetaald.
voorbereidingskrediet Rutger Kopland school	388	-370	327	-327	18	0	De voorbereiding is in 2023 afgerond.
inpassingskn. V.Heemskerckstr 119 Hgz(K)	350	0	198	-188	350	10	De afrekening heeft in 2023 plaatsgevonden.
2020 KC bouwkundig Hoofdweg 85 Siddeburen	5.578	-3.091	5.327	-3.091	2.488	2.236	De afronding van de bouw heeft in 2023 plaatsgevonden.
2020 KC inpassingskosten Hoofdweg 85 Siddeburen	1.229	-1.229	1.230	-1.230	0	0	De noodzakelijke inpassingsmatregelen zijn uitgevoerd en afgrond.
2021 bouwk.aanpassingen KC Vennen 6 Zuidbroek	614	0	641	0	614	641	De afronding van de bouw heeft in 2023 plaatsgevonden.
2021 renovatie KC Vennen 6 Zuidbroek	2.425	-2.089	2.175	-2.089	336	86	De noodzakelijk renovatiewerkzaamheden zijn in 2023 uitgevoerd.
2021 inpassingskosten KC Vennen 6 Zuidbroek	425	-425	285	-285	0	0	De noodzakelijke inpassingsmatregelen zijn uitgevoerd en afgrond.
install. KC Rode beuk Hereweg 199-203 Meeden	1.097	0	1.142	-39	1.097	1.103	Het kindcentrum is inmiddels in gebruik genomen. Dit betreft nog de administratieve afronding van deze investering.
2021 renovatie Poststr Siddeburen t.b.v. R. Kopland	5.219	-4.383	4.882	-4.383	835	499	De noodzakelijk renovatiewerkzaamheden zijn in 2023 uitgevoerd.
2021 inpassingskn Poststr Siddeburen t.b.v. R.Kopland	237	-237	173	-173	0	0	De noodzakelijke inpassingsmatregelen zijn uitgevoerd en afgrond.
Centrumplan Muntendam onderzoek en ontwikkeling	434	-27	227	-27	406	199	Deze fase kan worden afgesloten. Het haalbaarheidsonderzoek met participatietraject is dit jaar afgerond. Voor wat betreft de verdere voorbereiding is er een afzonderlijk investeringsnummer ingesteld.
C49 De Vosholen fase 2	0	-1.885	0	-1.885	-1.885	-1.885	Deze grondexploitatie is afgesloten.
Voorber. krediet ontwikkeling Vosholen 2e fase	213	-282	302	-302	-69	0	De voorbereidingsfase is inmiddels afgerond.

Sociaal Beleid							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
noodlokaal Het Galjoen Van Heemsk.str 32	497	0	497	0	497	497	Deze investering is gereed gemeld.
inrichting noodl. Het Galjoen Van Heemsk.str. 32	27	0	27	0	27	27	Deze investering is gereed gemeld.

Sport en Bewegen							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2021 vervang kunstgrasmat voetbalv 3 De Kalkwijck	332	-32	332	-32	300	300	Tegenover de hogere vervangingskosten staat een (niet eerder geraamde) bijdrage SPUK Sport. Deze investering is inmiddels "gereed gemeld" en afgesloten.
2021 vervanging sport/spelmateriaal onderwijs	123	0	30	0	123	30	Dit krediet van 2021 wordt dit jaar afgesloten.
2022 VVI Renoveren/vernieuwen 4 sportvelden	230	0	236	-6	230	230	Dit project is afgerond. De inkomsten betreft een niet eerder geraamde bijdrage SPUK Sport.
2022 Vervanging sport/spel materialen onderwijs	123	0	17	0	123	17	Er volgen geen vervangingskosten 2023 meer. Het krediet wordt afgesloten.

2023 Renovatie/vernieuwing 4 sportvelden	230	0	230	0	230	230	Dit project is afgerond en zal worden afgesloten.

Gaswinning							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2023 bijdrage dorpshuis Steendam	250	0	250	0	250	250	De investeringsbijdrage is in 2023 uitbetaald.

Opvang vluchtelingen							
Omschrijving	Begroot		Werkelijk		Saldo		Voortgangsrapportage / toelichting
	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Begroot	Werkelijk	
2023 aankoop Kerkstraat 2 Hoogezand	1.850	0	1.856	0	1.850	1.856	De aankoop heeft in 2023 plaatsgevonden.

4.8. Overzicht verantwoording specifieke uitkeringen (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024									
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
JenV	**A16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 8.867.720			€ 469.649	€ 0	€ 152.371
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*		
			€ 0	€ 48.510	€ 9.538.250	€ 16.734.818		
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			7	155	4	17	Ja	Ja

			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*		
			N.V.T.	Nee				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*
			€ 40.540	€ 58.133			€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*
			€ 2.660	€ 59.280	€ 13.872	€ 58.956	€ 7.180	€ 9.424
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen**	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen**	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen**	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen**	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	

			Aard controle R *Indicator: B2/23*	*Aard controle R* *Indicator: B2/24*	*Aard controle R* *Indicator: B2/25*	*Aard controle R* *Indicator: B2/26*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/27*	
			€ 0	€ 120.000	€ 0	€ 0	€ 64.252	
BZK	**C32**	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten	Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/03*	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: C32/04*	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/06*
		1	SUVIS21-00768853	€ 540.803	€ 540.803	Ja		Ja
			Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/07*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.) *Aard controle D2* *Indicator: C32/08*	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/09*			
		1	SUVIS21-00768853	Ja				
BZK	**C45**	**Specifieke uitkering Groningse proeftuinen aardgasvrije wijken** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C45/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C45/02*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle D2* *Indicator: C45/03*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-ready gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle D2* *Indicator: C45/04*	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C45/05*	Eventuele toelichting *Aard controle R* *Indicator: C45/06*
			€ 1.650.041	€ 2.218.806	27	15	Nee	In de originele aanvraag werd ingezet op hoog-temperatuur warmtepompen. Omdat deze niet/nauwelijks beschikbaar waren is de focus verschoven naar laagtemperatuur warmtepomp

								en met als gevolg dat er ook meer subsidie besteed wordt aan isolerende maatregelen - zie toelichting 2022. Sinds deze koerswijziging gaat het volgens plan.
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C45/07*					
			Nee					
BZK	**C47**	**Volkshuisvesting** Gemeenten	Deelplannaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47/01*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is in (jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: C47/02*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47/03*	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen (inclusief labelstappen) (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47/04*	Besteding (jaar T) - per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C47/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C47/06*
			1 Deelplan 1: Hoogezand-Sappemeer	21	21	0	€ 250.110	€ 268.830
			Kopie deelplannaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47/07*	Totale opbrengsten (jaar T) per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C47/08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C47/09*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per deelplan *Aard controle R* *Indicator: C47/10*		
			1 *Deelplan 1: Hoogezand-Sappemeer*	€ 0	€ 0	€ 75.033		
			Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.*				

			Indicator: C47/11	*Indicator: C47/12*				
			Ja	Nee				
BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
			150	€ 104.294	€ 104.294	299	€ 103.751	€ 103.751
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning - bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*			
			62	€ 51.596	€ 51.596			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen

			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
			267	267	14	0	14	0
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*				
			€ 1.286	Nee				
BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 61.536	€ 0	1	195	18	
BZK	**C94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C94/02*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...] *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle R* *Indicator: C94/04*	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en *Aard controle R* *Indicator: C94/05*	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen *Aard controle R* *Indicator: C94/06*
		1	*LAI23-03495741*	€ 0	0	0	0	€ 0
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende	Eindverantwoording (ja/nee)		

			bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling		isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.			
			Aard controle R *Indicator: C94/07*	*Aard controle R* *Indicator: C94/08*	*Aard controle R* *Indicator: C94/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*		
		1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
BZK	**C97**	**Regeling huisvesting grote gezinnen vergunninghouders 2023**	Beschikkingsnummer	Besteding per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding per project (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Project is volgens aanvraag, artikel 2, lid 1 uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 05 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld	Eventuele toelichting op niet volgens aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 04 'Nee' is ingevuld	Plaatsingeenheidsnummer van het grote gezin dat in het object is gehuisvest
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C97/01*	*Aard controle R* *Indicator: C97/02*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: C97/03*	*Aard controle D1* *Indicator: C97/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/05*	*Aard controle D2* *Indicator: C97/06*
		1	HGGV23-03515628	€ 28.871	€ 28.871	Ja		200430120
			Kopie beschikkingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C97/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/08*				
		1	*HGGV23-03515628*	Ja				
BZK	**C105**	**Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls**	Projectnummer	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Besteding (jaar T)
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C105/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/02*	*Aard controle D1* *Indicator: C105/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/04*	*Aard controle D1* *Indicator: C105/05*	*Aard controle R* *Indicator: C105/06*
		1	*2023-0000698809*	0	Ja	0	Nee	€ 0
			Kopie projectnummer	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Prijscategorieën woningen komen overeen met	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen

					projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	oplevering en/of prijscategorieën woningen	cumulatief (t/m jaar T)	gehaald? (Ja/Nee)
					Aard controle n.v.t. *Indicator: C105/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/11*	*Aard controle D1* *Indicator: C105/12*
			1	*2023-0000698809*	€ 0	Ja	Het project is nog niet gestart. Het project moet dit jaar of uiterlijk in 2025 starten. De aanvraag is gedaan en de subsidie is toegekend op basis van een voorgenomen overname van het project door Groninger Huis. De onderhandelingen zijn nog gaande. Wat betreft het plan: start binnen gestelde termijnen, het antwoord is ja. Alle te realiseren appartementen zijn betaalbaar, namelijk sociale huurappartementen. Er is nog geen opleverdatum afgesproken. Hangt samen met de start bouw. De omgevingsvergunning is verleend. Het project is een project van 33 woningen. Het aantal wijkt niet af van de aanvraag.	0	Ja

			Kopie projectnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C105/13*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/14*

		1	*2023-0000698809*	Nee				
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
			€ 1.147.710	€ 489.949	€ 55.027	€ 0	€ 1.033.906	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/09*		
		1						
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R*	

				Indicator: D14/01	*Indicator: D14/02*	*Indicator: D14/03*	*Indicator: D14/04*	*Indicator: D14/05*
				€ 41.587	€ 0	€ 532.066	€ 0	€ 463.687
				Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*	
			1					
OCW	**D15**	**Middelen schoolgebouwen aardbevingsgebied Groningen**		Totale vordering aan OCW dekking Scholenprogramma die op de balans geactiveerd *Aard controle R* *Indicator: D15/01*	In welk jaar is de vordering aan OCW of het materieel vast activum geactiveerd? *Aard controle D1* *Indicator: D15/02*	Afboeking (jaar T) van de vordering of de vermindering van de boekwaarde van het vast activum, met de jaarlijks te ontvangen specifieke uitkering *Aard controle R* *Indicator: D15/03*	Cumulatieve afboeking (t/m jaar T) van de ordering of de vermindering van de boekwaarde van het vast activum, met de jaarlijks te ontvangen specifieke uitkering *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D15/04*	
				€ 11.950.843	2022	€ 896.924	€ 1.793.848	
				Adres schoolgebouw *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D15/05*	Bruto investering in het Scholenprogramma, onderbouwd met een bedrag per schoolgebouw (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D15/06*			
			1	volgt in 2024				
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D15/07*				

			Nee					
OCW	**D19**	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D19/01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19/03*			
			€ 21.250	€ 21.250	Ja			
OCW	**D22**	**Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D22/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D22/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D22/03*			
		1	€ 0	€ 0	Ja			
IenW	**E44B**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
		1	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	€ 19.284	€ 19.284	€ 71.416	€ 71.416
		2	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		3	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		4	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		5	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		6	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		7	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

	Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*
1	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Nee
2	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Nee
3	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Nee
4	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Nee
5	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Nee
6	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Nee
7	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Nee

	Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*
1	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Vervangen riolering en herinrichting Beetslaan te Hoogezand	Ja
2	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Vervangen riolering en herinrichting Loeg te Muntendam	Nee
3	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Vervangen riolering en herinrichten omgeving rondom Popke Bielstraat te Hoogezand-Sappemeer	Nee
4	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Aanleg regenwaterriooolleiding en herinrichting K. Nieboerweg e.o. te Foxhol	Nee

			5	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Aanleg WADI en afvoer regenwaterrioolleiding Barthomeus van Meistraat te Hoogezand - Sappemeer,	Nee
			6	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Vervangen riolering en herinrichting Scheemderstraat te Noordbroek	Nee
			7	030001 Provincie Groningen	IENW/BSK-2023/60084 - 2023-079800	Aanleg regenwaterrioolleiding en herinrichting Tjallingstraat te Foxhol	Nee
IenW	**E84**	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023** Provincies en Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/04*
				€ 0	€ 0	€ 0	Nee
				Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/08*
			1	321 Aanleg van een vrijliggend fietspad of vrijliggend fiets-/bromfietspad (op 50-, 60- en 80 km/h wegen)|aantal in Meters	Nee	0	
			2	324 Aanleg ongelijkvloerse kruising (brug)|aantal in Stuks	Nee	0	
			3	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW	Nee	0	

				30km/h|aantal in Stuks					
			4	331 Drempel|aantal in Stuks	Nee	0			
			5	332 Wegversmalling|aantal in Stuks	Nee	0			
			6	334 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraten GOW naar 30 km/uur-zone|aantal in Stuks	Nee	0			
			7	344 Het volwaardig afwaarderen van een GOW 50 km/h naar een ETW 30 km/h|aantal in meters	Nee	0			
			8	361 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden (rekening houdend met landbouwverkeer)|aantal in Stuks	Nee	0			
			9	362 Aanleg van één rijloper met fiets(suggestie)stroken en bermen|aantal in Meters	Nee	0			
IenW	**E104**	**Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/01*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) *Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: E104/02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E104/03*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/04*	Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/05*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/06*
			1	*IENW/BSK-2023/379118*	€ 0	€ 0	€ 0	*0*	*0*
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/07*	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/08*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/10*		

			1	IENW/BSK-2023/379118	*0*	*0*	Nee			
				Naam infrastructurele voorziening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/11*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) per infrastructurele voorziening *Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: E104/12*	Totale besteding (jaar T) per infrastructurele voorziening *Aard controle R* *Indicator: E104/13*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) per infrastructurele voorziening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/14*	Infrastructurele voorziening afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/15*		
			1	*nvt*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
EZK	**F28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**		Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: F28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: F28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/06*	
				€ 24.670	€ 0	€ 0	€ 24.670	€ 0	€ 0	
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/07*						
				Nee						
EZK	**F37**	**Specifieke uitkering Batch 1588** **Convenant Batch 1588** Gemeenten Tranche 1 + 2		Totaal beschikt bedrag (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F37/01*	Totaal aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F37/02*					
				€ 0	2					
				Beschikkingsnummer/naam *Aard controle n.v.t.*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Eigen uitvoering *Aard controle R*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Eigen uitvoering *Aard controle R*	Totaal gerealiseerde woningen (jaar T) Eigen uitvoering *Aard controle R*	Totale besteding (t/m jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen Uitvoering door derde *Aard controle R*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Uitvoering door derde *Aard controle R*	

				Indicator: F37/03	*Indicator: F37/04*	*Indicator: F37/05*	*Indicator: F37/06*	*Indicator: F37/07*	*Indicator: F37/08*
			1	*PDGB/191641 51*	€ 0	€ 551.678	0	€ 0	€ 4.448.322
				Kopie beschikkingsnummer/naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F37/09*	Totaal gerealiseerde woningen (jaar T-1) Uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: F37/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F37/11*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F37/12*		
			1	PDGB/191641 51	0	Ja	Betreft beschikking 2019		
EZK	**F38**	**Nationaal Programma Groningen** **Specifieke uitkering NPG** Provincie en Gemeenten		Projectnaam /nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F38/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F38/02*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: F38/03*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F38/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F38/05*	
			1	M02 Dorpsproces Overschild	€ 138.113	€ 1.003.267	Beschikking PDGB/ 19234903 (1e tranche)	Nee	
			2	M04 Plus op Sport Gorecht en Woldwijck	€ 38.100	€ 2.146.100	Beschikking PDGB/ 19307702 (2e tranche)	Nee	
EZK	**F46**	**SPUK vierde tranche Nationaal Programma Groningen** Gemeenten		Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F46/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F46/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F46/03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F46/04*	Toelichting op eventuele niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F46/05*	
			1	M05 Herstructurering Hoogezand-Noord	€ 416.533	€ 1.813.240	Nee	De voorbereiding kost meer tijd dan geraamd. We voorzien bestemmingsplanwijziging nu in 2024 (Omgevingsplan)	

						en start uitvoering in 2025.
		2	M06 Aanpak verpauperde panden	€ 467.466	€ 610.614	Nee	loopt in 2025 af
		3	M07 Midden-Groningen op de kaart	€ 58.238	€ 128.099	Ja	
		4	M08 Jongeren pitchen voor hun cultuurprojecten	€ 51.149	€ 79.553	Nee	Loopt in 2026 af
		5	M09 Bevordering van sociale veerkracht	€ 179.942	€ 309.665	Nee	Projecten Bevordering sociale veerkracht, Ervaringsdeskundigen, Jongerenwerk+ en JIM aanpak worden in combinatie uitgevoerd. Verwachte einde is in 2026.
		6	M10 De IJsberg	€ 398.733	€ 938.045	Nee	Loopt in 2024 af
		7	M11 Ervaringsdeskundigen armoede en sociale uitsluiting	€ 218.705	€ 654.319	Nee	Projecten Bevordering sociale veerkracht, Ervaringsdeskundigen, Jongerenwerk+ en JIM aanpak worden in combinatie uitgevoerd. Verwachte einde is in 2026.
		8	M12 Jongeren met toekomst	€ 303.084	€ 502.630	Nee	Loopt in 2026 af
		9	M13 Jongerenwerk+	€ 470.011	€ 1.352.909	Nee	Projecten Bevordering sociale veerkracht, Ervaringsdeskundigen, Jongerenwerk+ en JIM aanpak worden in combinatie uitgevoerd. Verwachte einde is in 2026.
		10	M14 JIM-aanpak	€ 85.524	€ 243.301	Nee	Projecten Bevordering sociale veerkracht, Ervaringsdeskundigen, Jongerenwerk+ en JIM aanpak worden in combinatie uitgevoerd. Verwachte einde is in 2026.
		11	M16 Hulpteam Overschild	€ 96.258	€ 289.448	Nee	Loopt in 2024 af

		12	M17 Tijd voor Toekomst (deel gemeente Midden-Groningen	€ 567.027	€ 941.620	Ja		
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F46/06*					
			Nee					
EZK	**F50**	**SPUK eerste tranche Gebiedsontwikkeling** Gemeenten	Besteding (jaar T-3) *Aard controle R* *Indicator: F50/01*	Besteding (jaar T-2) *Aard controle R* *Indicator: F50/02*	Besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: F50/03*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F50/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F50/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F50/06*
			€ 1.053.510	€ 1.322.049	€ 1.960.891	€ 1.194.017	€ 5.530.467	Ja
EZK	**F201**	**Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel A Nationaal Programma Groningen** **Vanaf tranche 5**	Betreft tranche *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F201/01*	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F201/02*	Beschikkingsnummer/naam *Aard controle R* *Indicator: F201/03*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per project *Aard controle R* *Indicator: F201/04*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per project Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: F201/05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F201/06*
		1	5e Tranche	M01 4% Organisatielasten Lokaal Programma	2021-0000079096	€ 0	€ 0	Doorlooptijd tot en met 2031
		2	5e Tranche	M15 Ontwikkelbedrijf	2021-0000079096	€ 177.960	€ 415.950	Doorlooptijd tot en met 2025
		3	5e Tranche	M18 Moeders van Midden-Groningen	2021-0000079096	€ 206.313	€ 402.739	Doorlooptijd tot en met 2025
		4	5e Tranche	M19 Toekomstbestendig Cultureel erfgoed	2021-0000079096	€ 102.948	€ 177.948	Verlengd tot en met 2025
		5	5e Tranche	M20 Verbeteren Veiligheid 1	2021-0000079096	€ 164.236	€ 415.281	Doorlooptijd tot en met 2027
		6	6e Tranche	M21 Dorps- en wijkplannen in Midden-Groningen	PDGGO-DVPG / 22510048	€ 387.930	€ 599.247	Doorlooptijd tot en met 2031

			7	7e Tranche	M24 Verbeteren Veiligheid 2	PDGGO-DVPG / 35044627	€ 47.500	€ 47.500	Doorlooptijd tot en met 2031
			8	8e Tranche	M17 Tijd voor Toekomst 2	PDGGO-DVPG / 38355900	€ 266.646	€ 266.646	Doorlooptijd tot en met 2029
			9	8e Tranche	M22 Herstructurering Hoogezand-Noord 2	PDGGO-DVPG / 38355900	€ 0	€ 0	Doorlooptijd tot en met 2029
				Kopie projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F201/07*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F201/08*				
			1	M01 4% Organisatielasten Lokaal Programma	Nee				
			2	M15 Ontwikkelbedrijf	Nee				
			3	M18 Moeders van Midden-Groningen	Nee				
			4	M19 Toekomstbestendig Cultureel erfgoed	Nee				
			5	M20 Verbeteren Veiligheid 1	Nee				
			6	M21 Dorps- en wijkplannen in Midden-Groningen	Nee				
			7	M24 Verbeteren Veiligheid 2	Nee				
			8	M17 Tijd voor Toekomst 2	Nee				
			9	M22 Herstructurering Hoogezand-Noord 2	Nee				
EZK	**F202**	**Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel B Verbetering van de sociale cohesie**		Betreft tranche	Beschikkingsnaam/ nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting

			Aard controle n.v.t *Indicator: F202/01*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: F202/02*	*Aard controle R* *Indicator: F202/03*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: F202/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: F202/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: F202/06*
			1 eerste tranche	2021-0000089138	€ 0	€ 3.943.073	Nee	
			2 tweede tranche	PDGGO-DVPG / 22508081	€ 1.214.750	€ 1.214.750	Nee	
EZK	**F203**	**Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Aardbevingsgerelateerde inzet**	Beschikkingsnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F203/01*	Betreft tranche *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F203/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F203/03*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: F203/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F203/05*	
			1 2021-0000079126	tweede tranche	€ 64.321	€ 2.320.321	Nee	
			2 PDGGO-DVPG / 22504926	derde tranche	€ 1.322.810	€ 2.422.112	Nee	
			3 PGDGGO-DVPG/ 38358186	vierde tranche	€ 272.133	€ 272.133	Nee	
EZK	**F204**	**Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel D activiteiten BLOK D**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t* *Indicator: F204/01*	Totale besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F204/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: F204/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F204/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F204/05*	
			1 PDGGO-DVPG / 22508137	€ 905.543	€ 3.175.000	Ja		
			2 PDGGO-DVPG / 35047971	€ 70.600	€ 70.600	Nee	uitgaven worden verwacht na 2023	
			3 PDGGO-DVPG / 38355075	€ 0	€ 0	Nee	uitgaven worden verwacht na 2023	
EZK	**F205**	**Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel E Sociaal-emotionele ondersteuning**	Beschikkingsnaam/ nummer *Aard controle n.v.t* *Indicator: F205/01*	Betreft tranche *Aard controle n.v.t* *Indicator: F205/02*	Totale besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F205/03*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: F205/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F205/05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F205/06*
			1 2021-0000079137	eerste tranche	€ 29.580	€ 244.972	Ja	

			2	WJZ/22514694	tweede tranche	€ 244.972	€ 244.972	Ja	
			3	PDGGO-DVPG / 35044250	derde tranche	€ 74.793	€ 74.793	Nee	
EZK	**F206**	**Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel F Batch 1.588** Convenant Batch 1588 Gemeenten	Totaal beschikt bedrag (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F206/01*	Totaal aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F206/02*				
			€ 0	7				
			Beschikkingsnummer/naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F206/03*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Eigen uitvoering *Aard controle R* *Indicator: F206/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Eigen uitvoering *Aard controle R* *Indicator: F206/05*	Totaal gerealiseerde woningen (jaar T) Eigen uitvoering *Aard controle R* *Indicator: F206/06*	Totale besteding (t/m jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen Uitvoering door derde *Aard controle R* *Indicator: F206/07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Uitvoering door derde *Aard controle R* *Indicator: F206/08*
			1 *PDGGO-DVPG / 22509302*	€ 201.405	€ 201.405	0	€ 3.749.377	€ 11.971.647
			Kopie beschikkingsnummer/naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F206/09*	Totaal gerealiseerde woningen (jaar T-1) Uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: F206/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F206/11*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F206/12*		
			1 *PDGGO-DVPG / 22509302*	0	Nee			
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 24.963.081	€ 556.021	€ 1.248.216	€ 12.165	€ 206.728	€ 1.227

			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	Participatiewet (PW)
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
			Indicator: G2/07	*Indicator: G2/08*	*Indicator: G2/09*	*Indicator: G2/10*	*Indicator: G2/11*	*Indicator: G2/12*
			€ 110.603	€ 34.036	€ 0	€ 1.947.249	€ 2.436	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
			Gemeente					
			Participatiewet (PW)					
			Aard controle D2	*Aard controle n.v.t.*				
			Indicator: G2/13	*Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) _gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004**	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente

		over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	*Aard controle R* *Indicator: G3/01*	*Aard controle R* *Indicator: G3/02*	*Aard controle R* *Indicator: G3/03*	*Aard controle R* *Indicator: G3/04*	*Aard controle R* *Indicator: G3/05*	*Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 9.800	€ 4.469	€ 64.169	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 - levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 - kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 - levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 - kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 10.678	€ 103.319	€ 2.500

			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 3.429	€ 9.273	€ 171
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 5.966	€ 7.459	€ 118
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0		€ 3.717	€ 184
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 981	€ 1.812	€ 123
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 21.054	€ 125.580	€ 3.096
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6	Totaal	0	0	N.v.t.		
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					

			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)			
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)			
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)			
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud-Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)			
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)			
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)			
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)			
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)			
			6	Totaal	0	0	0
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T),		Besteding (jaar T) Gemeente	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente	

		ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	*Aard controle R* *Indicator: G10/01*	*Aard controle R* *Indicator: G10/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
			€ 481.779	€ 0	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 223.012	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport**	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie				

		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: H4/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 358.222	€ 448.570				
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H4/03*	*Aard controle R* *Indicator: H4/04*	*Aard controle R* *Indicator: H4/05*	*Aard controle R* *Indicator: H4/06*	*Aard controle R* *Indicator: H4/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	Binnensportaccommodaties	€ 162.409	€ 13.414	€ 148.995	€ 0	
		2	Buitensportaccommodaties	€ 204.370	€ 101.069	€ 103.301	€ 0	
		3	Sportaccommodaties algemeen	€ 3.404	€ 0	€ 3.404	€ 0	
		4	Btw-schade overhead	€ 78.387	€ 0	€ 0	€ 78.387	
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd**	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd**	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd**	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd**
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H8/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	*Aard controle R* *Indicator: H8/03*	*Aard controle R* *Indicator: H8/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
		1	1042250	€ 75.433	€ 0	€ 54.738	€ 0	€ 75.433
			Kopie beschikkingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H8/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*				
		1	1042250	Ja				
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*		

			Indicator: H12/01	*Indicator: H12/02*	*Indicator: H12/03*	*Indicator: H12/04*		
			€ 3.475	€ 3.475	Ja	Ja		
VWS	**H27B**	**Regeling specifieke uitkering domein-overstijgend samenwerken 2023_met centraal persoon** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Gerealiseerd aantal cliënten in (jaar T)	Cumulatief aantal cliënten (t/m jaar T)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*		
			Indicator: H27B/01	*Indicator: H27B/02*	*Indicator: H27B/03*	*Indicator: H27B/04*		
		1	061969 Gemeente Westerkwartier	10	10	Nee		

VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: H30/01	*Indicator: H30/02*	*Indicator: H30/03*	*Indicator: H30/04*	*Indicator: H30/05*	*Indicator: H30/06*
		1	Lokaal Sportakkoord	€ 53.398	€ 32.263	€ 10.680	€ 32.263	Ja
		2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 367.622	€ 344.005	€ 23.617	€ 344.005	Ja
		3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 82.150	€ 42.288	€ 16.430	€ 42.288	Ja
		4	Kansrijke Start	€ 61.613	€ 40.048	€ 12.323	€ 40.048	Ja
		5	Mentale Gezondheid	€ 28.753	€ 0	€ 5.751	€ 0	Ja
		6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 71.881	€ 34.076	€ 14.376	€ 34.076	Ja
		7	Valpreventie	€ 211.537	€ 13.000	€ 42.307	€ 13.000	Ja
		8	Leefomgeving	€ 41.075	€ 16.529	€ 8.215	€ 16.529	Ja
		9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 10.269	€ 7.908	€ 820	€ 7.908	Ja
		10	Versterken sociale basis	€ 149.924	€ 66.116	€ 29.985	€ 66.116	Ja
		11	Mantelzorg	€ 41.075	€ 21.250	€ 8.215	€ 21.250	Ja
		12	Eén tegen eenzaamheid	€ 41.075	€ 26.332	€ 8.215	€ 26.332	Ja

			13	Welzijn op recept	€ 22.591	€ 133.494	€ 0	€ 133.494	Ja
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 10.269	€ 10.569	€ 0	€ 10.569	Ja
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 36.557	€ 23.000	€ 7.311	€ 23.000	Ja

	Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/08*
1	Lokaal Sportakkoord	Ja
2	Brede regeling combinatiefuncties	Ja
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja
4	Kansrijke Start	Ja
5	Mentale Gezondheid	Ja
6	Aanpak overgewicht en obesitas	Ja
7	Valpreventie	Ja
8	Leefomgeving	Ja
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja
10	Versterken sociale basis	Ja
11	Mantelzorg	Ja
12	Eén tegen eenzaamheid	Ja
13	Welzijn op recept	Ja
14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja
15	Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja

	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/09*

			Nee					
GRO	**GRO2C**	**Verkeer en vervoer Groningen**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
					De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen						
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: GRO2C/01	*Indicator: GRO2C/02*	*Indicator: GRO2C/03*	*Indicator: GRO2C/04*	*Indicator: GRO2C/05*	*Indicator: GRO2C/06*
		1	2018-052116	Fietspad langs Kieldiep	€ 0	€ 0	€ 43.369	nvt
		2	2018-052124	Fietspad langs Erasmusweg	€ 0	€ 0	€ 70.225	nvt
		3	2019-087131	Fietsoversteek kruising Kerkstraat-Barentszstraat Hoogezand	€ 0	€ 0	€ 0	nvt
		4	2021-041193	Fietspad Herenlaan Scharmer	€ 0	€ 0	€ 0	nvt
		5	2021-041207	Fietspad Eemskanaal Kanaalweg-Meenteweg Overschild	€ 0	€ 0	€ 0	nvt
		6	2021-041825	Schildmeer Groeveweg - ontbrekende voorziening Rondje Schildmeer	€ 0	€ 0	€ 0	nvt
		7	2021-041928	Fietspad Nieuweweg-Kalkwijk Hoogezand	€ 0	€ 0	€ 0	nvt
		8	2022-125254	Troelstralaan Hoogezand	€ 0	€ 0	€ 0	nvt
			Kopie beschikkingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
				Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen	

					ten laste van alleen provinciale middelen	ten laste van alleen provinciale middelen	besteding meer voor wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: GRO2C/07	*Indicator: GRO2C/08*	*Indicator: GRO2C/09*	*Indicator: GRO2C/10*	*Indicator: GRO2C/11*	
		1	2018-052116	€ 0	€ 0	€ 28.190	Nee	
		2	2018-052124	€ 0	€ 0	€ 45.646	Nee	
		3	2019-087131	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		4	2021-041193	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		5	2021-041207	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		6	2021-041825	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		7	2021-041928	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		8	2022-125254	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
GRO	**GRO7C**	**Nationaal Programma Groningen**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het (taakveld waarop van toepassing zelf invullen)	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
					De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen						
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: GRO7C/01	*Indicator: GRO7C/02*	*Indicator: GRO7C/03*	*Indicator: GRO7C/04*	*Indicator: GRO7C/05*	*Indicator: GRO7C/06*
		1	2019-088898/46/V2-4	Herinrichting centrumgebied Slochteren NPG (2018)	€ 115.705		€ 276.320	
		2	2022-068480	Tijd voor toekomst NPG thematisch deel	€ 0	€ 319.436	€ 319.436	Per abuis is deze regeling niet verantwoord in jaarrekening 2021 en 2022. Daarom alsnog verantwoording in jaarekening 2023 opgenomen.
		3	2023-040854	Tijd voor toekomst NPG thematisch deel (2)	€ 49.094		€ 49.094	
		4	SD15442-2	Nationaal Programma Groningen 2018	€ 760.943		€ 1.610.843	

				Kopie beschikkingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
				Aard controle n.v.t. *Indicator: GRO7C/07*	*Aard controle R* *Indicator: GRO7C/08*	*Aard controle R* *Indicator: GRO7C/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO7C/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO7C/11*	
			1	2019-088898/46/V2-4	€ 115.705		€ 276.320	Nee	
			2	2022-068480	€ 0	€ 157.500	€ 157.500	Ja	
			3	2023-040854	€ 49.000		€ 49.000	Ja	
			4	SD15442-2	€ 760.943		€ 1.610.843	Nee	
GRO	**GRO8C**	**Leefbaarheid Groningen** SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
				Aard controle n.v.t. *Indicator: GRO8C/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO8C/02*	*Aard controle R* *Indicator: GRO8C/03*	*Aard controle R* *Indicator: GRO8C/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO8C/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO8C/06*
			1	2022-122750	Leefbaarheid Groningen	€ 75.395	€ 0	€ 91.561	
			2	2017-093461	Leefbaarheid Groningen	€ 241.635	€ 0	€ 495.306	
			3	2017-093348	Leefbaarheid Groningen	€ 577.831	€ 0	€ 940.090	
			4	2021-003415	Leefbaarheid Groningen	€ 508.817	€ 0	€ 508.817	
			5	2023-103000	Leefbaarheid Groningen	€ 0	€ 0	€ 0	
			6	2023-127113	Aanpak verduurzaming goedkope particuliere	€ 0	€ 0	€ 0	

				woningvoorraad Muntendam				
			Kopie beschikkingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: GRO8C/07*	*Aard controle R* *Indicator: GRO8C/08*	*Aard controle R* *Indicator: GRO8C/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO8C/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO8C/11*	
		1	2022-122750	€ 33.834	€ 0	€ 50.000	Ja	
		2	2017-093461	€ 250.000	€ 0	€ 250.000	Ja	
		3	2017-093348	€ 288.915	€ 0	€ 470.045	Nee	
		4	2021-003415	€ 150.000	€ 0	€ 150.000	Ja	
		5	2023-103000	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		6	2023-127113	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	

4.9. Wet normering topinkomens

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen 2023				
Naam	**H.J.W. Mulder**	**H.P. Bakker**	**M.H.M. Nieuwen-huijsen-Janssens**	**F.M. Bouwman**
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Gemeentesecretaris**	**Gemeentesecretaris**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1/1 - 31/1	9/2 - 14/9	18/9 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in Fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbestrekking?	Ja	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 14.488	€ 76.718	€ 40.489	€ 108.951
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 1.881	€ 0	€ 6.445	€ 18.444
Subtotaal	€ 16.370	€ 76.718	€ 46.934	€ 127.394
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 18.940	€ 133.189	€ 64.151	€ 223.000
(-/-) Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-
Bezoldiging 2023	**€ 16.370**	**€ 76.718**	**€ 46.934**	**€ 127.394**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen 2022		
Naam	**H.J.W. Mulder**	**F.M. Bouwman**
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in Fte)	1,0	1,0
Dienstbestrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 146.852	€ 104.687
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.810	€ 17.628
Subtotaal	€ 169.662	€ 122.315
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 216.000
(-/-) Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Bezoldiging 2022	**€ 169.662**	**€ 122.315**

4.10 Incidentele subsidies 2023

Hieronder staan de incidentele subsidies voor 2023. We voldoen met dit overzicht aan de verplichting die staat in artikel 4:23, vierde lid van de Algemene wet bestuursrecht. In het overzicht staat de verleende maximale subsidie en het voorschot dat we hebben betaald. Als de subsidie al is vastgesteld, staat dat ook in het overzicht. In veel gevallen wordt een subsidie voor 2023 vastgesteld in 2024. Hierover informeren wij u in de jaarrekening van 2024.

Aanvrager	Gesubsidieerde activiteit	Verleende subsidie	Verleend voorschot	Vastgestelde subsidies
Aaltied Goud(vink), Stichting	Viering Javaanse immigratie naar Midden-Groningen	450		450
Aletta Jacobs College	Tijd voor Toekomst middelbaar onderwijs	88.542	88.542	
Chiyo Thai, Stichting	Bijdrage aan weerbaarheid en sociale veerkracht	45.000	44.000	
DIG050, Stichting	Dagbesteding Kolham	8.000	8.000	
Dorpshuis Steendam, Stichting	Bouw dorpshuis Steendam	250.000	250.000	
DorpsZorgCoöperatie "Mit Mekoar" U.A.	DorpsZorgLoket 2023	2.470		2.470
Gebiedsfonds Windpark N33, Stichting	Revolverend fonds Gebiedsfonds Windpark N33	1.790.000	1.790.000	
Groninger Monumenten Fonds	Compensatie betaalde rente	1.000		1.000
Houtstek, Stichting	Overbrugging verzelfstandiging beheer Houtstek	26.000	26.000	
Instituut voor Kunst en Cultuur, Stichting	Inzet kunst- en erfgoedbus voor leerlingen	3.741		3.741
Lang Leve Kolham, Stichting	Servicepunt voor ouderen	2.750		2.750
Kielzog, Stichting	NPG-project Jongeren pitchen voor cultuurprojecten	42.500	42.500	
Kielzog, Stichting	Cultuurcoaches rijksregeling Brede Spuk	41.880	41.880	
Kwartier Zorg & Welzijn, Stichting	NPG-project Jongerenwerk+	448.500	448.500	
Kwartier Zorg & Welzijn, Stichting	Welzijnscoaches en cursus 'Grip & Glans'	427.038	427.038	
Kwartier Zorg & Welzijn, Stichting	NPG-project ervaringsdeskundigen armoede en sociale uitsluiting	200.847	200.847	
Kwartier Zorg & Welzijn, Stichting	Maatschappelijke activering BWRI 2023	125.254	125.254	
Kwartier Zorg & Welzijn, Stichting	NPG-project sociale veerkracht	89.670	89.670	
Kwartier Zorg & Welzijn, Stichting	Opbouwwerk Overschild	88.801		88.801
Kwartier Zorg & Welzijn, Stichting	NPG-project Jouw ingebrachte mentor	87.676	87.676	
Kwartier Zorg & Welzijn, Stichting	Casemanagement uitvoering jeugd- en opvoedhulp	74.800	74.800	
Kwartier Zorg & Welzijn, Stichting	Opbouwwerk gebiedsteam Noord	46.667	46.667	
Kwartier Zorg & Welzijn, Stichting	Extra inzet mantelzorg vanwege coronapandemie	11.500	11.500	
Marketing Midden-Groningen, Vereniging	NPG-project Midden-Groningen op de kaart	21.350	21.350	
Noord Nederlandse Coöperatie van Zorgorganisaties U.A.	Dagontmoeting Noordbroek	21.833	21.833	
Paardensportvereniging "Schildwolde en Omstreken"	Verduurzaming en verbetering Manege de Woldstreek	47.143	47.143	
Platform Tegenwind N33, Stichting	Onderzoek milieubelasting bisphenol A Windpark N33	31.671	31.671	
Stop Zoutwinning, Stichting	Juridische preocedure zoutwinning Kiel-Windeweer	8.000		8.000
VCO Midden- en Oost-Groningen	Herstel lekkage dak CBS de Parel	8.435		8.435
VluchtelingenWerk Nederland, Stichting	Ondersteuning bij gezinshereniging vluchtelingen	13.180	13.180	
Voedselpark Slochteren, Stichting	Vergroten naamsbekendheid	323		323
Voetbalvereniging Hoogezand	Aanvullende overbruggingssubsidie ledverlichting	14.393		14.393
Voetbalvereniging HS '88	Sloop en vervolgens nieuwbouw kleedaccommodatie	1.010.000	1.010.000	
Voetbalvereniging HS '88	Aanvullende overbruggingssubsidie ledverlichting	14.520		14.520
Wender	Kleinschalige woonvoorziening Take Off	39.238	39.238	
WerkPro, Stichting	Sociaal beheer Wijkcentrum punt West	98.750	98.750	
WerkPro, Stichting	Startsubsidie algemene voorziening Slochteren (Houtstek)	29.167	29.167	
ZINN, Stichting	Alzheimercafé	2.000		2.000
Totaal incidentele subsidies		**5.263.087**	**5.115.204**	**146.883**

4.11 Rechtmatigheidsverantwoording

Verklaring

Onderstaand is de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen.

Verantwoordelijkheid college van Burgemeester en wethouders
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van Burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met de door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 21 december 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. De grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 8.860.590. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevindingen
Het college is van mening dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

4.12 Controleverklaring accountant

Verklaring